

Σ. Ι. ΖΩΓΡΑΦΙΔΟΥ

ΔΙΔΑΚΤΟΡΟΣ ΤΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑΙ ΚΑΙ ΙΑΤΡΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΦΙΔΑ ΚΑΙ

ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ

ΑΥΣΩΝ ΑΜΘ.

~~ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΚΗ~~

Καλλονή και άσχημία.—Φυσιογνωμιαί τών ήθικών και φυσικών νόσων.—Διάγνωσις αὐτῶν.—Ταυτότης φυσικῶν και ήθικῶν φυσιογνωμιῶν.—Επιστημονική έρμηνεία τῆς ταυτότητος ταύτης.—Ή φυσιογνωμική Ἐπιστήμη και ή θεωρία τῶν δονήσεων.—Συμπέρασμα.

•ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ «ΝΟΜΙΚΗΣ»

1900

BK

255

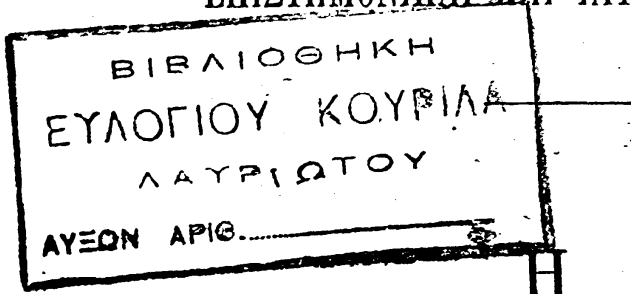

Δρ. Εω. Ισοφζζ

Σ. Ι. ΖΩΓΡΑΦΙΔΟΥ

ΔΙΔΑΚΤΟΡΟΣ ΤΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑΙ ΚΑΙ ΙΑΤΡΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ

Οἶον πρόσωπον, τοιαύτη καὶ προσω-
πικότης τοιαῦτος καὶ ὄργανισμὸς ἠθικός,
φυσικός καὶ διανοητικός τοῦ ἀτόμου.

Ζ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ «ΝΟΜΙΚΗΣ»

Ὀδὸς Ὁφθαλμιατρείου 5.

1900

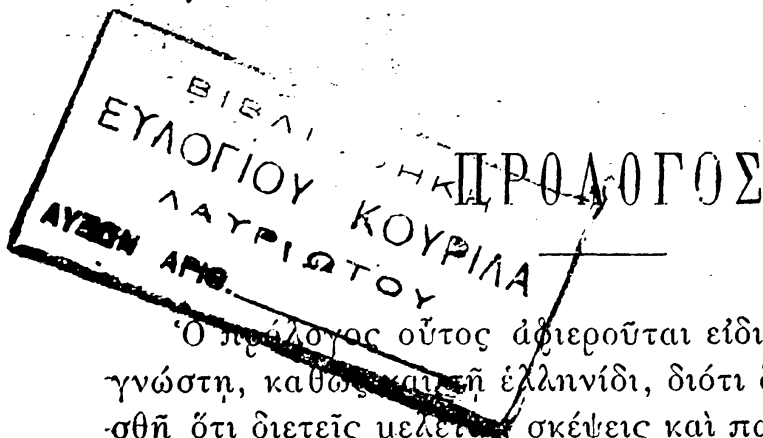
ΤΗΣ ΜΥΡΟΒΟΛΩΙ ΜΝΗΜΗΣ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

ΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΜΟΥ

ΤΗΣ ΣΕΒΑΣΤΗΣ ΜΟΥ ΜΗΤΡΙ

ΑΣΠΑΣΙΑ, Ι. ΖΩΓΡΑΦΙΔΟΥ

Ὁ πρόλογος οὗτος ἀφιερῶται εἰδικῶς τῷ Ἕλληνι ἀναγνώστῃ, καθὼς καὶ τῇ ἑλληνίδι, διότι δι' αὐτοῦ θέλει γνωσθῆ ὅτι διετεῖς μελέται, σκέψεις καὶ παρατηρήσεις, διετεῖς σημειώσεις περὶ τῶν μικρῶν ἐκείνων ἀποχρώσεων τῶν φυσιογνωμικῶν ἐκφάνσεων, αἵτινες ἀποτελοῦσι τοῦ οὐσιώδους καὶ θεμελιώδους τόνου τῆς ἐκφράσεως τὰς ἐπικουρικὰς συνηχίσεις δι' ὧν ἡ φυσιογνωμικὴ ἐκδήλωσις παρίσταται τελείως χρωματισμένη, ὅτι ὅλαι αὗται αἱ σημειώσεις, αἵτινες ἰδύναντο ν' ἀποτελέσωσι τόμον ὀλόκληρον, συνετομεύθησαν, συνεθλίβησαν καὶ τὸ σύντομον ἐκχύλισμα καὶ ἡ οὐσία τῶν σκέψεων αὐτῶν τοῖς προσφέρεται εἰς τὰς ἐπομένας σελίδας.

Συνετομεύθησαν δέ, διότι ἄλλως θ' ἀπετέλουν ὄγκον καταπλήσσοντα τὸ ἠθικόν τοῦ Ἕλληνος ἀναγνώστου καὶ φυγαδεύοντα τὴν ὑπομονήν του, ἥτις ἔχει διάρκειαν ὅσπν καὶ μία του... φυσιογνωμικὴ ἐκφρασις, μία ἀγάπη του, ἓν μῖσος του, μία ἀπόφασίς του...

Ἐνῶ οὕτως, πίπτει τὸ μικρὸν τοῦτο τιμίδιον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του, καὶ διεγείρει τὴν περιέργειάν του, δυνατόν νὰ τῷ ἐμπνεύσῃ τὴν ἀπόφασιν νὰ τὸ ἀναγνώσῃ, ὅποτε ὁ σκοπὸς τῆς συντομίας ἐπετελέσθῃ.

Ἐὰν δέ, μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν, ἡ φυσιογνωμία αὐτοῦ ἐκφράζῃ τὸ ἐπιεικὲς αἶσθημα, ὅτι δὲν ἀπώλεσθῃ ματαίως ὁ χρόνος τῆς ἀναγνώσεως, ἔὰν μετὰ τὴν ἐπιεικῆ ταύτην εὐμένειαν ἡ φυσιογνωμία του καταληφθῇ ὑπὸ τοῦ χαρακτῆρος τῆς σκέψεως, ὅτι ἡ φυγαδευθεῖσα ἀπὸ τῆς νεοελληνικῆς φυσιογνωμίας ἑλληνικῆ καλλονῆ ἠκολούθησε τὴν φυγαδευθεῖσαν ὑγείαν ἢν ἐδίωξεν ἡ ψευδὴς ζωὴ τῆς ὀκνηρίας καὶ τῶν νευρικῶν καταπονήσεων καὶ καταχρήσεων, ἔὰν μετὰ ταῦτα ἐκφράσῃ φρίκην καὶ ἀποστροφήν πρὸς τὰ

ἐρείπια καὶ τὰ συντρίμματα εἰς ἣ μεταβάλλεται ἡ «εἰκὼν» τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς ψευδοτεχνιτῆς ζωῆς, ἣν διάγομεν, ὁ σκοπὸς τοῦ ἔργου τούτου ἐπετελέσθη τελείως.

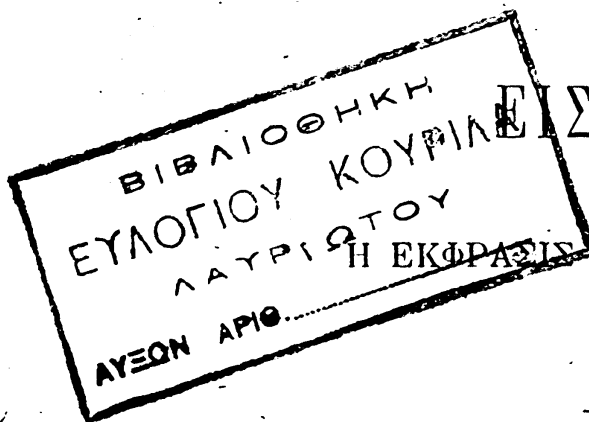
Ἐὰν ὅμως, μετὰ τὴν ἐντύπωσιν ταύτην, ἔλθῃ εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἀναγνώστου τὸ γεγονός, ὅτι πᾶσα σκέψις μυστικὴ καὶ ἀνεκφράστος, πᾶν συναίσθημα μύχιον καὶ ἀνεκδήλωτον, διὰ τινῶν δονήσεων ἐξέρχεται ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ἀκτινοβολεῖ διὰ τῆς φυσιογνωμίας, δυνάμενον νὰ γείνη αἰσθητὸν εἰς τὸν πλησίον, ἐὰν τότε ἀποφασίσῃ ἔνεκα τούτου νὰ λάβῃ ἐσωτερικὰ τινὰ ἠθικὰ μέτρα, καὶ συνδυάσῃ ταῦτα μὲ τὸν πόθον πρὸς τὸν φυσικὸν βίον καὶ τὴν ἀρετὴν, ἅτινα γεννῶσι τὴν ὑγείαν ἥς συνέχεια εἶνε ἡ καλλωνὴ τῆς φυσιογνωμίας, ἡ ἀληθῆς, φυσιολογικὴ καὶ βεβαία, τότε πᾶσα ἐντιμὸς καὶ ὑψηλὴ φιλοδοξία τοῦ βιβλίου τούτου ἐστεφανώθη καὶ ἐθριάμβευσε περιφανέστατα.

Ἐννοεῖται δὲ ὅτι ἐὰν καὶ ἡ ἰατρικὴ φυσιογνωμία τῶν κυρίων συναδέλφων, μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν μελετῶν τούτων παύουσα νὰ ἐκφράζῃ τὴν αἰώνιαν ἀμλετικὴν ἀμφιβολίαν, ἐκδηλώσῃ ὅτι, εἰς κάτι οὐσιῶδες ἐπέστησα τὴν προσοχίαν των, κάτι λησμογηθὲν ἢ νέον ἐπανέκτισαν, καὶ ὅτι κάποια ἀλήθεια κεκρυμμένη εἰς τὸ βάθος, κατὰ τὴν συνήθειάν της, ἐξήχθη εἰς τὸ φῶς τῆς φυσιογνωμικῆς ἐκφράσεως, ἐννοεῖται ὅτι τότε καὶ πᾶσα ἐπιστημονικὴ καὶ ἰατρικὴ φιλοδοξία τῶν ἐργασιῶν τούτων ἱκανοποιήθη πληρέστατα.

Ἦδη, εὐχόμενος ὅπως ἡ φυσιογνωμία τοῦ ἀναγνώστου ἐκφράζῃ ἐπιεικῆ περιέργειαν καὶ ἀπόφασιν ὅπως διεξέλθῃ τὰς συντόμους ταύτας σελίδας, ἐξαποστέλλω τὴν πνοὴν καὶ τὸ πνεῦμα τῶν μελετῶν τούτων νὰ τοῦ στρέφῃ τὰς σελίδας, νὰ τοῦ ἀναρριπίξῃ τὴν ὑπομονὴν καὶ νὰ τοῦ ἐμπνέῃ θάρρος καὶ ἀγάπην πρὸς τὴν ἰδέαν ἣν ἐνσαρκούσιν αἱ προσεκτικαὶ καὶ φιλότιμοι μελέται τῶν ἐπομένων σελίδων.

Σ: ΖΩΓΡΑΦΙΔΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Le premier pas de l'homme dans
la science est pour le merveilleux.

PROUDHOMME

Τί εἶνε ἡ ἔκφρασις τῆς φυσιολογίας ; Ποία ἡ φύσις, ἡ δύναμις καὶ ὁ μηχανισμὸς αὐτῆς ;

Εἶνε ἡ ἐκ τοῦ προσώπου ἐκδήλωσις καὶ ἀκτινοβολία τῆς ζωῆς καθ' ὅλας αὐτῆς τὰς ἐκφάνσεις τὰς φυσικάς, τὰς διανοητικὰς καὶ τὰς ἠθικάς.

Ἄλλὰ τί εἶνε ζωὴ ! Ἴδου τὸ ζήτημα.

Ἄγνοοῦμεν τὴν φύσιν τῆς ζωῆς, βλέπομεν ὅμως καὶ μελετῶμεν τὴν ἐκδήλωσιν αὐτῆς.

Ἡ ζωὴ ἐκδηλοῦται ἐν τῇ ἐκφράσει τῆς φυσιολογίας.

Ἐκδηλοῦται τόσον ὡς ἔκφρασις ὑγείας τοῦ φυσικοῦ ὀργανισμοῦ, ὅσον καὶ ὡς ἔκφρασις τοῦ ὅλου ἐσωτερικοῦ κόσμου, τῆς ἠθικῆς ἐν γένει καὶ διανοητικῆς καταστάσεως.

Ἄλλὰ τί εἶνε ἠθικὴ καὶ διανοητικὴ κατάστασις ; Εἶνε ἀποτέλεσμα τῶν δονήσεων τῶν ἐγκεφαλικῶν καὶ νευρικῶν κυττάρων, δονουμένων ὑπὸ ἀρχῆς ἀγνώστου—τῆς ψυχῆς—καὶ μεταδιδόντων τὴν δόνησιν, καὶ τὴν ἐξ αὐτῆς παραγομένην δύναμιν, εἰς ὅλον τὸν ὀργανισμόν, εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, καὶ ἰδίως εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ὁποίου διαχέεται καὶ ἀκτινοβολεῖται ἡ δύναμις αὕτη, τὸ ἀποτέλεσμα τῶν δονήσεων τῶν νευρικῶν κυττάρων.

Εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς κυρίως καὶ τὸ πρόσωπον συγκεντρῶνται ἡ ἐκρῆ τῆς ζωικῆς ταύτης δυνάμεως.

Εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς διότι εἶνε τὸ πλησιέστερον ἄκρον τοῦ ἐγκεφάλου, οὗτινος εἶνε νευρικὴ συνέχεια κατὰ τὸν φυσιολόγον

n'.

Duval (ὑποθέτω), εἰς τὸ πρόσωπον διότι εἶνε ἡ πλησιεστέρα ἐπιφάνεια τοῦ ἐγκεφάλου, διότι ἔχει τόσα λεπτά καὶ πολυποίκιλα ὄργανα ὧν ἡ λειτουργία ἀναπτύσσει δύναμιν, ἔλκουσάν τὴν ἐσωτερικὴν. Διὰ τῆς ἐπανελημμένης δὲ ἐκροῆς τῆς ζωϊκῆς ταύτης δυνάμεως διὰ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τοῦ προσώπου, ἔγεινε τοῦτο ἔδρα καὶ ὄργανον τῆς φυσιογνωμικῆς ἐκφράσεως τῆς ἐσωτερικῆς ἡμῶν ἠθικῆς, διανοητικῆς καὶ φυσικῆς καταστάσεως, πρὸς τὰ ἔξω.

Αἱ δονήσεις λοιπὸν τῶν ἐγκεφαλικῶν κυττάρων δι' ὧν διενεργεῖται ἡ ἀναπαράστασις, ἡ ἀντίληψις, ἡ αἴσθησις, τὸ διάνοημα, μεταδίδονται, ὡς αἱ δονήσεις φωτός, ὡς ρευστὸν ἢ ηλεκτρικὸν—ἄγνωστος ἡ φύσις τῶν δονήσεων—διὰ τοῦ ὀπτικῆς νεύρου εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ διὰ τῶν λοιπῶν κρανιακῶν καὶ ἐγκεφαλικῶν νεύρων εἰς ὅλον τὸ πρόσωπον, ἔνθεν διαχέεται καὶ ἀκτινοβολεῖται ἀποτελοῦσαι σφαῖρας ἀοράτων δονήσεων μὲ κέντρον τὸ πρόσωπον, τὴν φυσιογνωμίαν.

Ἴσως ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου νὰ ἤρχισε τὰς σκέψεις του ὁ Edison ἐπινοῶν μηχανήμα δι' οὗ θὰ φωτογραφῆ τὰς σκέψεις.

Τὰς δονήσεις ταύτας, τὰς ἀκτινοβολουμένας ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῆς φυσιογνωμίας ἐν γένει, ἐὰν δεχθῆ ὁ διαιοητικογράφος τοῦ Edison δύναται νὰ ἐναποθηκεύσῃ ὑλικὸν δονήσεων πολῦτιμον, δι' οὗ κατόπιν ν' ἀναπαραχθῆ ἡ σκέψις, ὡς ἀναπαράγεται διὰ τῶν συλλεχθεισῶν δονήσεων ἢ φωνῆ ἐν τῷ φωνογράφῳ καὶ ἡ εἰκὼν ἐν τῷ κινηματογράφῳ:

Ἐὰν τὰς δονήσεις ταύτας τὰς προεργουμένας ἐκ τῶν ἐγκεφαλικῶν κυττάρων καὶ ἀκτινοβολουμένας ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν δεχθῶμεν ἡμεῖς, ἀπηλλαγμένοι πάσης προκαταλήψεως ἢ ὑποβολῆς, τότε τὰ ἡμέτερα κύτταρα δονοῦνται ἀναλόγως, συμφῶνως πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν δόνησιν, ὡς τὸ διαπασῶν δονεῖται πρὸς τὸν ἐξωτερικὸν ἤχον. Ἐκ τῆς ἀναλόγου δὲ ταύτης δονήσεως τῶν ἡμετέρων κυττάρων, ἀορίστως παράγεται σκέψις καὶ

αἰσθησις ἀνάλογος πρὸς τὴν σκέψιν καὶ τὴν αἰσθησιν τῶν ἀρχικῶν καὶ ἐξωτερικῶν δονήσεων.

Ἴδου διὰ τί νοοῦμεν πολλάκις τὰς σκέψεις καὶ τὰ αἰσθήματα τοῦ πλησίον ἐκ μόνης τῆς ἐκφράσεως τῆς ἀφώνου μὲν ἀλλὰ τόσον εὐγλώττου τῆς φυσιογνωμίας.

Ἐννοεῖται ὅτι μία μικρὰ ἐξάσκησης τῶν νεύρων ὅπως εἶνε εὐπαθῆ εἰς τὰς τοιαύτας ἐξωτερικὰς δονήσεις δὲν εἶνε ἄχρηστος εἰς τὸν φυσιογνωμιστὴν τοῦλάχιστον, ἐκτὸς ἐὰν θέλη οὗτος νὰ περιγράψῃ τὴν ἔκφρασιν τῆς φυσιογνωμίας, ὡς τὴν περιγράφουν ποιηταὶ ἢ οἱ ζωγράφοι.

Διότι ὁ χρυσάκτινος φωτοστέφανος τοῦ Θεοῦ, τῶν ἁγίων (Ραφαήλ κλπ.), τὸ φῶς τῆς μορφῆς, ἡ μελωδία τῶν χαρακτηριστικῶν (Byron), τὸ πῦρ καὶ ὁ κεραυνὸς τοῦ βλέμματος, τὸ ἄγριον πῆδημα τῆς ψυχῆς διὰ μέσου τῶν ὀφθαλμῶν (Shakespeare) καὶ ὅλαι αἰλοῖται ποιητικαὶ ἢ καλλιτεχνικαὶ ἐκφράσεις καὶ παρατηρήσεις δὲν εἶνε, εἰμὴ ἀόριστοι περιγραφαὶ ἐνὸς ὠρισμένου φυσιολογικοῦ γεγονότος τῆς ἀπὸ τῶν ἐπιφανειῶν καὶ ἰδίᾳ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τοῦ προσώπου ἀκτινοβολίας τῆς ζωϊκῆς δυνάμεως—ζωϊκοῦ ἠλεκτρισμοῦ—ἀποτέλεσμα οὔσης τῆς δονήσεως τῶν ἐγκεφαλικῶν κυττάρων καὶ ὄλων ἐν γένει ἢν διενεργεῖ ἡ σκέψις, τὸ συναίσθημα καὶ ἐν γένει τὸ κοινὸν αἶσθημα τῆς γενικῆς ἐσωτερικῆς καταστάσεως.

Ἄλλως τε ἡ ζωὴ δὲν σχετίζεται εἰμὴ μετὰ πράξεων ἡχηρικῶν, μηχανικῶν, θερμαντικῶν, ἠλεκτρικῶν, δὲν σχετίζεται εἰμὴ μετ' αἰωνίων δονήσεων τῶν κυττάρων, μετὰ συνεχῶν ρευμάτων αἵματος, λέμφου καὶ νευρικῶν δονήσεων, ἅτινα πάντα καθιστῶσι τὸν ἄνθρωπον μίαν ζῶσαν ἠλεκτρικὴν στήλην. Διότι πᾶσα δόνησις παράγει ἠλεκτρισμόν.

Τοῦ ἠλεκτρισμοῦ ιδιότης εἶνε νὰ διαχέεται εἰς τὰς ἐπιφανείας τῶν σημάτων, καὶ ἐκεῖθεν νὰ ἐπιδρῷ ἐπὶ τῶν πέριξ.

Τοῦ ζωϊκοῦ ἠλεκτρισμοῦ ὡσαύτως γεγονὸς εἶνε ἡ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ σώματος ἡμῶν διάχυσις αὐτοῦ, καὶ ἡ ἐντεθεῖν

ἀκτινοβολία, εἰς κύκλους ἢ καὶ σφαίρας δονήσεων. Ἡ ἀκτινοβολία αὕτη κυρίως ἐκπέμπεται ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τοῦ προσώπου, διὰ λόγους φυσιολογικοῦς οἵτινες ἐλέγχθησαν ἄνωτέρω.

Ὅσον διὰ τὴν ἀκτινοβολίαν παραγωγὴν κύκλων καὶ σφαιρῶν δονήσεων μὲ κέντρον τὴν φυσιολογίαν ὀφθαλμοῦ καὶ σημειώσω ὅτι συνέλαβον τὴν σκέψιν καὶ τὴν ὑπόθεσιν ἐκ τοῦ μηχανισμοῦ τῆς μεταδόσεως τοῦ ἄνευ συρμάτων τηλεγραφικοῦ ρεύματος τοῦ Marconi.

Κατὰ τὴν μηχανισμόν τοῦτον, πᾶσα δόνησις γενομένη εἰς τι σημεῖον, διαχέεται κατὰ κύκλους συγκεντρικοῦς μὲ κέντρον τὸ σημεῖον τῆς πρώτης δονήσεως, οἵτινες διαχέονται, περιβάλλουσι καὶ ἐναγκαλιζοῦνται τὴν γῆν. Ἐὰν εἰς τι σημεῖον μιᾶς τοιαύτης περιφερείας—τοιαῦτα δὲ σημεῖα δύνανται νὰ εἶνε ὅλα τὰ σημεῖα—στηθῆ μηχανήματα σχετικόν, ἀνάλογον, σύμφωνον μὲ τὸ μηχανήμα ὅπερ παρήγαγε τὴν πρώτην τηλεγραφικὴν δόνησιν, τὸ μηχανήμα τοῦτο θὰ δεχθῆ τὴν ἀρχικὴν δόνησιν καὶ ἡ συγκοινωνία ἄνευ συρμάτων θὰ ἐπιτελεσθῆ.

Τὸ γεγονός τοῦτο μοι ἤγειρε τὴν σκέψιν καὶ τὴν ὑπόθεσιν περὶ τοῦ πιθανοῦ ἐνὸς τοιοῦτου ἀναλόγου γεγονότος καὶ εἰς τὴν ἔκφρασιν τῆς φυσιολογίας, ἐν ἣ ἄκτινοβολοῦνται ἐσωτερικαὶ δονήσεις, εἰς κύματα δονήσεων συγκεντρικά, ἅτινα ἐὰν δεχθῶμεν ἡμεῖς, συνδονούμεθα συμφώνως πρὸς ταῦτα καὶ ἀναλόγως καὶ σκεπτόμεθα, αἰσθανόμεθα, ἀορίστως ὀλίγον, τὸ αὐτὸ διάνοημα ἢ συναίσθημα ἢ συμπεραίνομεν ἐν γένει τὴν κατάστασιν τοῦ ἄλλου τὴν φυσικὴν, διανοητικὴν καὶ ἠθικὴν.

Ταῦτα διὰ τὴν φυσιολογικὴν κατάστασιν.

Ἐὰν ὁμως ἐσωτερικὴ τις ἢ ἐξωτερικὴ ἀλλοίωσις τροποποιήσῃ ἐπὶ τὸ παθολογικὸν τὰς λειτουργίας τῆς ζωῆς, τοῦ ὀργανισμοῦ, τότε ὁ παθολογικὸς ἀντίκτυπος διαχεόμενος εἰς ὅλην τὴν ὑπαρξιν ἀλλοιώνει καὶ τὴν παραγωγὴν τοῦ ζωικοῦ ἤλεκτρισμοῦ, τὴν διάχυσιν καὶ τὴν ἀκτινοβολίαν αὐτοῦ. Συνεπῶς ἡ ἔκφρασις τῆς φυσιολογίας ἀλλοιοῦται.

Αὕτη εἶνε ἡ παθολογικὴ φυσιολογία τοῦ μηχανισμοῦ τῆς φυσιογνωμικῆς ἐκφράσεως ἐν περιπτώσει νοσήσεως.

Ἄρα, διὰ τῆς προσεκτικῆς παρατηρήσεως τῆς φυσιογνωμίας, διὰ τῆς προσεκτικῆς σκέψεως καὶ μελέτης τῶν σημείων ἅτινα παρουσιάζει αὕτη εἰς τὰς διαφόρους νόσους, δύναται ὁ βλέπων καὶ σκεπτόμενος ἰατρὸς καὶ παρατηρητὴς νὰ διαγνώσῃ, ἐν γενικαῖς γραμμαῖς, τὴν φύσιν τῆς παθήσεως, τὸ εἶδος αὐτῆς τὸ ἐλαφρὸν ἢ βαρὺ τῆς προγνώσεως καὶ τὴν ἐν γένει πορείαν καὶ ἐξέλιξιν τῆς νόσου.

Τὸ γεγονός τοῦτο θέλει ἀποτελέσει τὸ θέμα τῶν ἐπομένων μελετῶν, εἰς ἃς παραπέμπεται, ἐὰν εὐαρεστεῖται, ὁ ἀναγινώσκων καὶ μελετῶν παρατηρητὴς.

Ἄρκει δὲ πρὸ τούτου νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν του ὁ ἀναγνώστης, ὅτι ἡ ἀνωτέρω περιγραφεῖσα ἔκφρασις εἶνε ζήτημα ὀλίγου χρόνου, εἶνε στιγμιαία ἔκφρασις.

Ὅσον διὰ τὴν χρονίαν οὕτως εἰπεῖν καὶ ἐγκατεστημένην εἰς τὸ πρόσωπον ἔκφρασιν, τὴν συνδεομένην μὲ τὴν ἠθικὴν καὶ φυσικὴν ἰδιοσυστασίαν τοῦ ἀτόμου, μεθ' ἧς εἶνε μετουσιωμένη, ἧς εἶνε ἡ μορφή, δεόν νὰ σημειωθῇ ὅτι εἶνε ἔργον τῆς στιγμιαίας ἐκφράσεως, συχνάκις καὶ συνεχῶς ἐπαναλαμβανομένης καὶ τροποποιούσης τὴν μορφήν, ὑφὴν καὶ θρέψιν τῶν μαλακῶν καὶ σκληρῶν μορίων τοῦ προσώπου καὶ παρεχούσης αὐτοῖς ὀργανικὸν καὶ τετελεσμένον χαρακτῆρα.

Τοῦτο ἐν τῇ παθολογίᾳ ἐνδιαφέρει τὰ χρόνια νοσήματα, τὰς καρδιοπαθείας π. γ. ἢ τὰς νεφροπαθείας, ὧν ἡ φυσιογνωμία εἶνε τὸσον χαρακτηριστικὴ, ὥστε ἀποβαίνει σχεδὸν περιττὴ πᾶσα ἄλλη ἐξέτασις διὰ τὴν διάγνωσιν τῆς παθήσεως.

ΓΕΝΙΚΑΙ ΑΡΧΑΙ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΦΙΑ
ΛΑΥΡΩΤΟΥ
ΑΥΞΩΝ ΑΡΙΘ. _____

Τοιοῦτος ὄργανισμὸς τοιαύτη καὶ προσωπικότης.

RIBOT

Εἶνε πλέον γεγονός ἡ ταυτότης τῆς φυσιολογίας καὶ παθολογίας τοῦ φυσικοῦ ὄργανισμοῦ μετὰ τῆς φυσιολογίας καὶ παθολογίας τοῦ ἠθικοῦ καὶ διανοητικοῦ. Τοῦτο ἀποδεικνύεται ἐναργῶς ἐν τῇ ὑγιᾶ καταστάσει, εὐγλωττότατα δὲ ἐν τῇ παθολογικῇ, ὅποτε ὑλική τις ἀλλοίωσις ἔχει ἀντίκτυπον ἐν τῇ διανοητικῇ καὶ αἰσθητικῇ σφαίρᾳ καταστρέφουσα τὴν ἐναρμόνιον λειτουργίαν τῆς ζωῆς, καὶ συνεπῶς πᾶσα ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ἐπὶ πλέον συζήτησις ἤθελεν ἐλέγξῃ τάσιν πρὸς ἐπανάληψιν γεγονότων γνωστῶν καὶ σκέψεων ἄλλων.

Ὁ φυσικὸς ὅμως ὄργανισμὸς, ἀποτελῶν μέλος τῆς φύσεως ἐναρμόνιον μὲ τὸ ὅλον, ὑπέκει εἰς τοὺς νόμους τῆς φύσεως, ἐνώπιον τῆς ὁποίας ἔχει ταῦτὰ δικαιώματα μὲ τὰ λοιπὰ ἔμβια ὄντα τῶν ὁποίων ἀποτελεῖ συνέχειαν ζῶσαν καὶ παλλομένην, συνέχειαν ὑπερτελείως τελειοποιηθεῖσαν, ἀπεργαζομένην τὸ «ἀριστούργημα τῆς Δημιουργίας» κατὰ τὸν Darwin, πάντοτε ὅμως συνέχειαν τοῦ ὅλου, διότι κοινοὶ νόμοι διέπουν τὴν ζωὴν αὐτῶν ὄλων διατηροῦντες καὶ διακόπτοντες αὐτήν. Ὑπέκειν εἰς τοὺς νόμους τούτους ὁ φυσικὸς ὄργανισμὸς ὀφείλει νὰ προσαρμόζεται πρὸς τὰς διατάξεις αὐτῶν συμμορφούμενος ἐκάστοτε μὲ τὰς νέας παρουσιαζομένας φυσικὰς συνθήκας, καὶ διαπλασσόμενος διηνεκῶς κατ' εἰκόνα αὐτῶν καὶ ὁμοίωσιν.

Αἱ συνθήκαι αὗται, ὧν ἡ δράσις διαπλάσσει τὸν φυσικὸν ὄργανισμόν, ἀρχονται ἐκ τῆς συναντήσεως τοῦ σπέρματος καὶ τοῦ ὠαρίου καὶ παύουν ἐν τῷ ἐκφυλισμῷ καὶ τῇ τελείᾳ μετὰ θάνατον ἀποσυνθέσει. Εἶνε δὲ αὗται ἐσωτερικαί, ἐκ τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς καὶ ἐξωτερικαί, ἐκ τοῦ ἐξω κόσμου.

Ἡ φυσιογνωμία, τυγχάνουσα οὐχὶ πλέον ἔκφρασις ἀλλὰ συνέχεια τῆς ἐσωτερικῆς καταστάσεως, συμμορφοῦται μὲ ταύτην διότι ἀποτελεῖ ταύτης μέλος ἐξωτερικόν καὶ συνεπῶς πιστῶς προδίδουσα καὶ τὴν ἐλαχίστην ἐκείνης μεταβολήν.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ φυσικὸς ὀργανισμὸς ἔχει φυσιολογίαν καὶ παθολογίαν τὴν αὐτὴν μετὰ τοῦ ἠθικοῦ καὶ διανοητικοῦ, ἔπεται ὅτι ἡ ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ ἔκφρασις ἐκείνου ἐκδηλοῖ μετὰ τῆς αὐτῆς πειστικότητος, ἀληθείας καὶ ἀκριβείας καὶ τὴν ἠθικὴν συγγρόνως καὶ διανοητικὴν κατάστασιν τοῦ ὀργανισμοῦ.

Ὅθεν εἰς τὴν ἀλήθειαν τοῦ Ribot, « εἰς ὀργανισμὸς τοιαύτη καὶ προσωπικότης » προσθέτω καὶ γὰρ μετὰ πλήρους πεποιθήσεως, τοῦθ' ὅπερ ἄλλως τε θ' ἀποδειχθῆ ἰατρικῶς μετ' ὀλίγον καὶ μαθηματικῶς :

Οἷον πρόσωπον, τοιαύτη καὶ προσωπικότης.

Οἷα δηλ. φυσιογνωμία τοιαύτη καὶ ἡ ἠθικὴ διανοητικὴ καὶ φυσικὴ τοῦ ὀργανισμοῦ κατάστασις. Μεταξὺ φυσιογνωμικῆς ἔκφράσεως καὶ τῶν ἐκφραζομένων ἐσωτερικῶν καταστάσεων ὑπάρχει σχέσις ἀκριβῶς μαθηματικῆ. Ὑπάρχουν λόγοι τελείως ἐπιστημονικοὶ ἀποδεικνύοντες τὴν ἀλήθειαν τοῦ γεγονότος, συστηματοποιοῦντες τὰς σχέσεις τῶν γεγονότων καὶ αἰρόντες τὴν μελέτην αὐτῶν εἰς ὕψος ἀληθοῦς καὶ τελείας ἐπιστήμης.

Μεταρσιούσιν ἐπίσης τὴν εὐγενῆ ἀληθῶς καὶ θεϊαν, θλιβεράν ὁμως Ἰατρικὴν τέχνην εἰς ὕψος ἀληθοῦς ἐπιστημοσύνης, ἐξευγενίζοντες καὶ ἐξαίροντες αὐτὴν μέχρι τοῦ ὄντος Ἐκείνου, οὗ τινος αἰκῶν καὶ ὁμοίωσις» εἶνε τὸ μελετώμενον θέμα !...

Μετὰ τὰς γενικὰς ταύτας γραμμάς, τὸν λόγον δίδομεν εἰς τὰ γεγονότα, εἰς τὴν εὐγλωττίαν τῶν ὁποίων ἐναπόκειται ἡ ἀπόδειξις καὶ ἡ πειθὴ περὶ τῆς ἀληθείας, ἣτις πάντοτε κατὰ τὴν συνήθειάν της εἶνε κεκρυμμένη, εἰς τὸ βάθος, ἣν ὁμως ἡ φυσιογνωμία τὴν χαράσσει ἐφ' ἑαυτῆς πρὸ τῶν ὀμμάτων τοῦ βλέποντος καὶ σκεπτομένου παρατηρητοῦ, εἰς τὴν διάθεσιν παντός ὅστις θελήσῃ νὰ τὴν προσέξῃ εἴτε εἰς τὴν ζωὴν εἴτε εἰς τὰς ἐπομένους σελίδας...

Ὅφείλει, ἐννοεῖται, πάντοτε νὰ μὴ λησμονῆ τὴν ταυτότητα τῆς φυσιολογίας καὶ παθολογίας τοῦ ἠθικοῦ φυσικοῦ καὶ διανοητικοῦ ἀνθρώπου.

Η ΕΚΦΡΑΣΙΣ

ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΕΝΤΡΟΝ

Ἄφοῦ τυγχάνει συνέχεια ζωῶσα καὶ τελειοποιήσις τῶν λοιπῶν ἐμβίων ὄντων ὁ ἀνθρώπινος ὀργανισμὸς δέον καὶ ἡ ἔκφρασις τῆς φυσιογνωμίας αὐτοῦ νὰ τυγχάνει συνέχεια καὶ τελειοποιήσις τῆς ἐκφράσεως τῆς φυσιογνωμίας τῶν λοιπῶν ζώων ἀφ' οὗ διὰ τῆς ζωϊκῆς κλίμακος ὄλων αὐτῶν ἐν τῇ ἐνδομητρίῳ ἐμβρυϊκῇ ζωῇ διέρχεται ὁ γεννώμενος καὶ βαθμηδὸν διαπλασσόμενος ἀνθρώπινος ὀργανισμὸς.

Ἀληθῶς δὲ πάντες θὰ παρετήρησαν τὴν ἔκφρασιν τῆς μαγείας ἣν ἔχει ἡ φυσιογνωμία τῆς γάτας, τοῦ κυνὸς ὅταν θωπεύονται, ἡ ἀγρία ἔκφρασις τῆς μορφῆς τῶν σαρκοδόρων θηρίων, ἣν βλέπομεν καὶ εἰς τὴν τοῦ ἀνθρώπου ὅταν τὰ πάθη αὐτοῦ τὰ ἄγρια ἐξεγερθῶσι (Σ. Ἀποστολίδης) τὴν ἀεικίνητον μιμητικὴν εὐστροφίαν τῆς μορφάζουσης φυσιογνωμίας τοῦ πιθήκου, ἣν ἔχει καὶ ὁ ἄνθρωπος εἰς περιστάσεις καὶ εἰς ἠθικὰ βάρη πολὺ περισσότερα, ἀφ' ὅτι κοινῶς νομίζεται. . . Ὁ κ. Φιλαδελφεὺς ἔκαμεν ωραίας ἐργασίας εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο. Λυποῦμαι ἀδυνατῶν νὰ ἐκτεθῶ πλειότερον εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο, διότι ἡ φυσιογνωμία τοῦ τελείου ζώου, μὲ καλεῖ ἐπιμόνας καὶ μ' ἐνθυμίζει ὅτι ἡ ἔκφρασις αὐτῆς ἀποτελεῖ τὸ θέμα τῶν μελετῶν τούτων.

Ἀληθῶς, πλησιάζωμεν τὸ μυστήριον τῆς ἐκφράσεως, καὶ μελετήσωμεν τὸν μηχανισμόν καὶ τὴν φύσιν αὐτῆς.

Τίς διευθύνει τὴν ἔκφρασιν τῆς φυσιογνωμίας; Τὸ νευρικὸν σύστημα, βεβαίως. Τὸ νευρικὸν σύστημα, καὶ δὴ, μόνον ἐγκεφαλικά νεῦρα ἐννευροῦσι τὸ πρόσωπον κυρίως, καὶ τὸ συμπαθητικόν. Τὰ νεῦρα ὁμῶς εἰσὶ πολλά, τὸ προσωπικόν, τὸ τρίδυμον, τὰ ὀφθαλμικά, τὸ συμπαθητικόν, μ' ὄλον ὁμῶς τοῦτο, ἡ ἔκφρασις εἶνέ τι ἐνιαῖον, ἀνεξαρτήτως τοῦ γεγονότος ὅτι τὰ νεῦρα ταῦτα ἔχουσιν ἴδιον ἕκαστον πυρῆνα.

Ἐποθέτω νὰ ὑπάρχη κέντρον ἴδιον τῆς ἐκφράσεως, ὑπὸ τὴν ἐπικυριαρχίαν τῶν προβλητικῶν κέντρων εὐρισκόμενον ἐν τῷ προμήκει μυελῷ, μεθ' οὗ σχετίζονται ὅλαι αἱ λειτουργίαι τῆς ζωῆς, ὅλοι οἱ

πυρῆνες τῶν πλείστων κρανιακῶν νεύρων, τυγχάνον οἰονεὶ τὸ κέντρον τῆς καθολικῆς ἀλληλεγγύης, τῆς ἀποτέλεσμα εἶνε ἡ ἐνιαία καὶ ἑναρμόνιος λειτουργία τῆς ζωῆς.

Αἱ ἐργασίαι τοῦ μέλλοντος καὶ τὰ πειράματα, ἅτινα ἀπέκτησαν αὐθεντίαν ὀλίγον ἀνωτέραν τῆς πραγματικῆς των ἀξίας, θέλουσι ἀποδείξῃ τὴν ἀληθῆ τοῦ κέντρου ἐνέδρασιν, οὗ τινος κατ' ἀρχὴν ὀφείλομεν νὰ παραδεχθῶμεν τὴν ὑπαρξίν.

Διότι, τίς ὁ λόγος τῆς ἐκφράσεως; Τίς ὁ λόγος τῶν διαφορῶν συσπάσεων καὶ κινήσεων τῶν μυαλῶν μορίων τοῦ προσώπου, τῆς ἀλλοιώσεως τῶν χαρακτηριστικῶν, ἐὰν ἔνστικτον δὲν ὑπῆρχεν ἐσωτερικὸν ἐλαττήριον διεγείρον ταύτας ἀναλόγως τῆς ἐσωτερικῆς καταστάσεως;

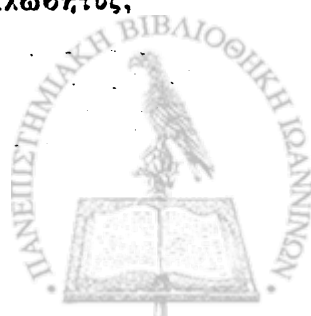
Διατί ἡ ἐσωτερικὴ κατάστασις ἡ ἠθικὴ ἡ διανοητικὴ ἡ φυσικὴ ἐκδηλοῖ αὐτομάτως τὰς διαφορὰς αὐτῆς μεταλλαγὰς ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ ἥτις παρίστατα: οὕτως ὡς ζῶν κινηματογράφος τῆς ἐσωτερικῆς ἡμῶν καταστάσεως;

Φύσει ὁ ἄνθρωπος τείνει νὰ ἐκδηλώσῃ, νὰ ἐξωτερικεύσῃ τὰς ἐσωτερικὰς του διαθέσεις.

Τὸ φύσει τοῦτο σημαίνει τὸ ἔνστικτον, τὸ σπέρμα ἐκεῖνο τῆς ζωῆς ὅπερ διέπει καὶ διευθύνει αὐτὴν ἀνεξαρτήτως παντὸς ἄλλου κράτους, σημαίνει τὸ ἰδιαίτερον κέντρον ἰδιαίτερας τινος λειτουργίας.

Ἄλλως δὲν θὰ εἶχε λόγον ὑπάρξεως ἡ ἐκφρασις ἡ ἐξωτερικεύσις τ. ἔ. τῆς ἐσωτερικῆς καταστάσεως κατ' ὅλην τὴν γραμμὴν τῆς ὑπάρξεως ἥς τὰ διευθύνοντα κέντρα σχετίζονται ὅλα μετὰ τοῦ προμήκους μυελοῦ τοῦθ' ὅπερ ἀναγκάζει τὴν σκέψιν νὰ παραδεχθῆ ἐν αὐτῷ τὴν ἐνέδρασιν τοῦ κέντρου τῆς φυσιογνωμικῆς ἐκφράσεως τὴν ἐκτελεστικὴν.

Ὁ Nothnagel καὶ ὁ Bechterew πιθανολογοῦσιν ὅτι ὁ ὀπτικὸς θάλαμος δύναται νὰ μὴ εἶνε ἄσχετος πρὸς τὴν ἐκφρασιν καὶ τὴν μίμησιν, μολονότι εἶνε τελείως ἄσχετος πρὸς πάσας τὰς ἐκουσίας κινήσεις. Ὁ Strumpell προσθέτει ὅτι εἰς τινὰς ἡμιπληγικοὺς παρετηρήθη τὸ ἕτερον ἡμιμόριον τοῦ προσώπου ἀπαθὲς πρὸς πᾶσαν ἐκουσίαν κίνησιν, εὐπαθὲς δὲ καὶ εὐσυγκίνητον εἰς πάσας τὰς ἠθικὰς διεγέρσεις τῶν δακρῶν τῶν γελῶτων κ.λ.π., συμπεραίνει δὲ ὅτι ἐν τῇ δὲ ὅτι ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ, ὁ ὀπτικὸς θάλαμος ἔμεινεν ἀλώβητος, διότι ἄλλως θὰ συνέβαινε τὸναντίον.

Ἄλλὰ—ἐὰν ἐπιτρέπεται μικρά τις σκέψις—τίς βεβαιοῖ ὅτι ὁ προμήκης δὲν ἠδύνατο ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ νὰ ἐπιτελέσῃ ὅ,τι ὁ ὀπτικὸς θάλαμος, οὗ τινος τὴν κεντρικὴν δύναμιν δὲν ἀπέδειξαν τὰ πειράματα ἐνῶ τὴν ἐν τῷ προμήκει καὶ τοῖς προβλητικοῖς κέντροις τοῦλάχιστον ἀποδεικνύῃ ἡ σκέψις τεθεμελιωμένη οὕσα ἐπὶ τῆς φυσιο-
λογίας καὶ τῆς παθολογίας τῶν λειτουργιῶν ;

Ὅφειλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν, ἐνόσω τὰ πειράματα, ἅτινα εὐρίσκονται εἰς μείζονα ἐπιστημονικὴν ὑπόληψιν καὶ ἐκτίμησιν ἀπὸ τὰ συμπεράσματα τῆς σκέψεως, ἐνόσω δηλ. ἐξακολουθοῦν αἱ προλήψεις αὗται τῶν ὑπολήψεων πρὸς ῥήσεις, ὑποθέσεις καὶ δῆθεν πειραματικὰς ἀποδείξεις, ὀφειλομεν νὰ παραδεχθῶμεν τὰ πορίσματα τῶν συλλογισμῶν, οἵτινες στηρίζονται ἐπὶ φυσιολογικῶν καὶ παθολογικῶν γεγονότων ἀναμφισβητήτου κύρους.

Τοιοῦτοι δὲ συλλογισμοὶ θέτουν κατ' ἀνάγκην τὸ κέντρον τῆς φυσιογνωμικῆς ἐκφράσεως τῆς ἐσωτερικῆς καταστάσεως ἐν τῷ προμήκει ἐν τῷ τόπῳ τοῦ ἐδρασμοῦ ὄλων τῶν κέντρων τῶν διευθυνόντων τὴν ἐσωτερικὴν ταύτην κατάστασιν αὐτονόμως καὶ ἀνεξαρτήτως, ὑπὸ τὴν ἐπικυριαρχίαν τοῦ sensorium commune.

Τῆς ἐσωτερικῆς καταστάσεως, εἰς τὴν ἐναρμόνιον λειτουργίαν τῆς ὑποίας ὁ προμήκης συντελεῖ τόσον ἀμέσως, ἡ ὑγεία καὶ ἡ ἁρμονία, ἐκδηλοῦται δι' ἐξωτερικῆς ἁρμονίας, τοῦ κάλλους τῆς ὑγείας.

Ἡ ἐσωτερικὴ διαταραχὴ, ἔχουσα εἴτε ἀρχὴν εἴτε ἀντίκτυπον ἐν τῷ προμήκει ἐκδηλοῦται δι' ἐξωτερικῆς διαταραχῆς, τῆς νοσηρᾶς ἀσχημίας.

Περὶ αὐτῶν ὁμως, ἅτινα θὰ ἐξετασθῶσιν εἰς τὰ ἐπόμενα κεφάλαια οὐδεὶς ἀμφιβάλλει ὅτι συνηγοροῦσιν εὐγλώττως ὑπὲρ τοῦ γεγονότος τῆς ἐνεδράσεως ἐν τῷ προμήκει τοῦ κέντρου τῆς ἐκφράσεως, τῆς ὑποίας ὁ μηχανισμὸς εἶνε τελείως ἀνακλαστικός, ἀκούσιος καὶ ἀσυνείδητος.

Σημ. Ἡ βούλησις δὲν χρησιμεύει εἰμὴ εἰς τὴν ἐπίρρωσιν τῆς ἐκφράσεως ἢ εἰς τὴν ὑπόκρισιν αὐτῆς· εἴτε οὕτως, ἐπομένως εἴτε ἄλλως, εἶνε ἄσχετος πρὸς τὸ ἡμέτερον θέμα.

ΥΓΕΙΑ—ΚΑΛΛΟΣ

Ἡ ωραιότης εἶνε ἀντανάκλασις τῆς υἰείας.
Φεουχτερολέμπερ. 1

Τὴν ἀλήθειαν τοῦ γεγονότος τούτου δύναται ν' ἀποδείξει σειρά σκέψεων καὶ παρατηρήσεων ἀλλὰ καὶ ἀπλῆ παρατήρησις ἐν τῷ κατόπτρῳ, ὅπερ διὰ προσεκτικῆς σκέψεως δύναται κάλλιστα νὰ παρασταθῆ ὡς τὸ ζητούμενον ἐσωτερικὸν κάτοπτρον ἀποκαλύπτον ἐναργῶς τὴν μυστηριώδη ἐσωτερικὴν κατάστασιν.

Ἐκτὸς ὅμως τούτων, ἡ καλλονὴ παρασταμένη ὡς ἐκδήλωσις εὐτυχοῦς διαπλάσεως, δὲν τυγχάνει εἰμὴ ἐναρμόνιος συνέχεια ἐσωτερικῆς εὐτυχίας καὶ ἀρμονίας τόσον ἐν τῇ διαπλάσει ὅσον καὶ ἐν ταῖς λειτουργίαις τῶν ὀργάνων.

Ἡ ἐσωτερικὴ ἀρμονία τῶν λειτουργιῶν μορφώνει κατ' εἰκόνα αὐτῆς καὶ ὁμοίωσιν καὶ τὴν ἐξωτερικὴν τῆς ἐκδήλωσιν.

Ἡ υἰεία, συνεπῶς, ἡ ἀληθὴς καὶ καθ' ὄλην τὴν γραμμὴν τῶν ἠθικῶν καὶ φυσικῶν καὶ διανοητικῶν σημείων ἐκδηλοῦται διὰ τῆς καλλονῆς, ἣν γεννᾷ, διατηρεῖ καὶ τελειοποιεῖ ἡ ἐσωτερικὴ ἀρμονικὴ καλλονὴ τῆς υἰείας καὶ τῶν διαφορῶν ἐσωτερικῶν λειτουργιῶν.

Διότι, τίς διευθύνει τὴν θρέψιν τῶν ἰσθῶν, τὴν διάπλασιν καὶ τὴν κίνησιν ; Οὐδεὶς ἄλλος εἰμὴ τὸ νευρικὸν σύστημα.

Ὅταν ἐπομένως τὸ νευρικὸν τοῦτο σύστημα ἐναρμόνιως λειτουργεῖ, ὅταν δι' αὐτῶν προεκτείνεται πρὸς τὰ ἔξω, πρὸς τὴν ἐκφρασιν, ἐσωτερικὴ ἀρμονία, ὅταν συνεχῶς διευθύνει τὴν κίνησιν τῶν ἀπαλῶν μορίων δι' ἐκφράσεως εὐτυχοῦς, κατορθώνει ὄχι μόνον τὴν θρέψιν καὶ τὴν διάπλασιν νὰ διαμορφῶνῃ ωραίας, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς συχνῆς ἐπαναλήψεως νὰ διαιωνίσῃ τὸ κάλλος, ἀποτυπῶν ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας τοῦ ὀργανικῶν καὶ ἀνεξίτηλον χαρακτῆρα τῆς υἰείας καλλονῆς.

Τὸν συλλογισμὸν ἔρχονται νὰ ἐπικυρώσωσι τὰ πειραματικὰ γεγονότα τῆς παθολογικῆς καταστάσεως. Τοιαῦτα δὲ εἶνε πάντα τὰ

(1) Ὑγιεινὴ τῆς ψυχῆς, μεταφρ. Ἰω. Χ. Ζωγράφιδου.

ἔσωτερικὰ νοσήματα, ἅτινα διατρέφουσιν, ἀλλοιοῦσι καὶ πληροῦσι τὴν φυσιognωμίαν ἐξ ἑρειπίων καὶ συντριμμάτων καλλονῆς καὶ δυσαρμονίας χαρακτηριστικῶν.

Ἡ τὸ γεγονὸς καθ' ὃ ὑπνωτισθὲν ἄτομον, εἰς ὃ ὑπεβλήθη ἢ πεποιθήσεις ὅτι ἡ φυσιognωμία αὐτοῦ ἔχει τοιαύτην ἢ τοιαύτην ἐξόγκωσιν, μετὰ μῆνα, ἀπέκτησεν τὴν ὑπερτροφικὴν ἐκείνην δυσμορφίαν. Τοῦτο ἐξηγεῖται ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι παράστασις τῆς ἐγκεφαλικῆς, δονοῦσα τὰ ἐγκεφαλικά κύτταρα, μεταδίδει τὴν δόνησιν διὰ τῶν νεύρων εἰς τὰνάλογα καὶ σχετικὰ μαλακὰ μόρια, ὧν τροποποιεῖ τὴν θρέψιν τὴν μορφήν καὶ τὴν ὑφὴν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ὥστε διὰ τῆς συχνῆς ἐπαναλήψεως νὰ ἐγκαθίσταται ἡ τροποποιήσις αὕτη ὡς νέα κατάστασις καὶ νέα φύσις.

Ἐνταῦθα προσήκει ν' ἀναφέρωμεν τὰς σκέψεις ἡμῶν περὶ τοῦ κράτους καὶ τῆς ἐπιδράσεως τῶν καλῶν τεχνῶν ἐπὶ τῆς διαμορφώσεως τῆς καλλονῆς.

Ἀληθῶς ὅλαι αἱ καλαὶ τέχναι, μεταφράζουσι καὶ ἐκδηλοῦσι δι' ἰδίου ἐκάστη τρόπου τὴν ἐνιαίαν ἰδέαν τοῦ ἠαρμονίου καὶ τοῦ καλοῦ.

Μεταδίδουσι δὲ τὰς δονήσεις εἴτε ἀμέσως καὶ ὑλικῶς, καθὼς ἡ μουσικὴ, ἢ ἀπαγγελία, εἴτε ἐμμέσως διὰ παραστάσεων ὡραίων εἰς τὴν ἡμετέραν ὑπαρξίν, ἣν δονοῦσιν ὁμοφώνως μὲ τὴν ἁρμονικὴν αὐτῶν δόνησιν.

Ἡ ὑγεία, ἐλέγχθη ἀνωτέρω, ὅτι οὐδὲν ἄλλο εἶνε εἰμὴ ἁρμονία λειτουργιῶν, τὸ δὲ κάλλος ἁρμονικὴ αὐτῶν ἐκδήλωσις. Ἡ καλλιτεχνία λοιπὸν ἐπιρρωνύουσα, διεγείρουσα ἢ παράγουσα τὴν ἁρμονίαν ταύτην διαπλάσσει καὶ διαμορφώνει τὸ κάλλος. Ἐκτὸς ὅμως τῆς ὑλικῆς ταύτης ἐπιδράσεως, διεγείρουσι καὶ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ παραστάσεις ἠαρμονίους καὶ ὡραίας, δονεῖ τὰ κύτταρα καλλιτεχνικῶς, ἐν ἑπιτρέπεται ἡ φράσις, ἅτινα μεταδίδουσι τὴν δόνησιν εἰς τὴν ἔκφρασιν τῆς φυσιognωμίας, ἣτις ἐκφράζει τὸ εὐχάριστον αἶσθημα τῆς καλλιτεχνικῆς ἀπολαύσεως, καὶ τροποποιεῖ ἀναλόγως τὰ μαλακὰ μόρια διαμορφώνουσα καὶ ἐξωραίζουσα τὴν μορφήν καὶ τὸ σχῆμα αὐτῶν.

Ἐκτὸς τῆς καλλιτεχνίας καὶ ἡ ἀρετὴ καὶ τὸ εὐγενὲς συναίσθημα ἀναλόγως δρῶντα διὰ τοῦ νευρικοῦ συστήματος εἰς τὴν ὅλην ὑπαρξίν, διαχέουσι τὴν διαπλαστικὴν αὐτῶν ἐπήρειαν ἣτις ἐν τῇ φυσιognωμίᾳ ἔχει τὰ ἐκφανέστερα αὐτῆς ἀποτελέσματα. «Μὴ ἐλπίζητε, λέγει ὁ

Lavater, νὰ καταστήσετε τὸν ἄνθρωπον ὠραιότερον, ἐὰν δὲν καταστήσετε αὐτὸν βελτίονα ἑαυτοῦ. »

Ἡ καλλιτεχνία καὶ ἡ ἀρετὴ καὶ τὸ συναίσθημα ἴσως ὑποτεθῆ, ὅτι μᾶς ἀπεμάκρυναν τῆς ὑγείας ἥτις εἶνε ἡ γενέτειρα τοῦ κάλλους ἀρχή, καὶ θέμα τῶν σκέψεων τούτων.

Τοιαύτη ὑπόθεσις, ὑποθέτω νὰ μὴ ἀδικήσῃ τὸν ἀναγνώστην, ὅστις θὰ γνωρίζῃ ὅτι ὅλα ταῦτα, ἡ ἀρετὴ καὶ τὰ συναίσθηματά τὰ ἀληθῆ, ἔχουσιν τὴν πηγὴν αὐτῶν ἐν τῇ ὑγείᾳ.

Ἡ ὑγεία, ὁμολογουμένως, εἶνε ὁ ἥλιος ἡ δὲ καλλονὴ αἱ ἀκτῖνες του. Φαινήν δὲ τούτου ἀπόδειξιν ἔχομεν ἡμεῖς—αἱ γελοιογραφίαι τῶν προγόνων μας—τὸ ἰδεῶδες κάλλος τῶν ἡρώων τῆς Ἑλλάδος, τὴν εὐσταλή καὶ περικαλλεστάτην ὑγείαν τῶν νεανιῶν τῶν ἀρματοδρομιῶν καὶ τῶν ἀμαζόνων, τὰ εὐπλαστά καὶ μειδιῶντα καὶ παλλόμενα ἐκεῖνα σώματα τῆς ὠραίας νεότητος, τὰ χαλκευόμενα ἐν τῇ παλαίστρᾳ ἐν τῇ φυσικῇ ζωῇ καὶ τοῖς ἀγῶσι. Ἐνῶ ἡμεῖς ἀναιμικοί, νευροπαθεῖς, ἐκφυλοὶ, μὲ ἄτονα σώματα καὶ ἄτονον διάνοιαν καὶ ἐλλεινήν μερρὴν ἔρπομεν σχεδὸν ἐπὶ τῆς ἐλληνικῆς γῆς καὶ μόλις ἔχομεν τὴν δύναμιν νὰ σταθῶμεν ὡς ἀρχαιοφύλακες καὶ νὰ θαυμάζωμεν ὑστερικῶς τὸ ἀρχαῖον ὑγιές καὶ ἀθάνατον κλέος καὶ κάλλος τῶν αἰωνίων νεανιῶν τῆς ἀρχαίας ἡμῶν πατρίδος.

Ὑποθέτω ὅτι ἀπεδείχθη ἀρκούντως ὅτι ἡ ἀληθὴς καλλονὴ εἶνε συνέχεια τῆς ἀληθοῦς ὑγείας, μολονότι τοῦτο εἶνε τόσον προφανές, ὥστε θὰ τὸ παρελείπον ἐὰν δὲν ἦτο ἐπάναγκες διὰ τὴν ἀντίθεσιν πρὸς τὸ γεγονός καθ' ὃ ἡ δυσμορφία σχεδὸν πάντοτε ἔχει ἀρχὴν καὶ πηγὴν νοσηράν, ἐκτὸς βεβαίως ἐὰν ἐκ γενετῆς παρέστη ἡ διαμαρτία αὕτη τῆς διαπλάσεως τῆς φυσιογνωμίας.

Τότε τὸ ζήτημα εἶνε ἄλλο.

ΑΙΤΙΑ

ΔΙΑΠΛΑΣΕΩΣ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΑΘΟΛΟΓΙΑΣ ΤΗΣ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΣ

Γενικά προλεγόμενα.— Πρὶν εἰσέλθωμεν εἰς τὰς ἐκφραζομένης ἐν τῇ φυσιολογίᾳ παθολογικὰς καταστάσεις εἶνε πλεον ἢ ἀπαραίτητον νὰ χαραχθῶσι καὶ πάλιν γενικότητές τινες περὶ τῶν ἐξωτερικῶν καὶ ἐσωτερικῶν συνθηκῶν αἰτινὲς δρῶσιν ἐπὶ τῆς μορφῆς διαπλάσσουναι τὸ σχῆμα καὶ τὴν ὑφὴν αὐτῆς καὶ ἔχουσαι ἄμεσον σχέσιν προδιαθετικὴν ἢ παραγωγικὴν ἐν τῇ αἰτιολογίᾳ τῶν νόσων καὶ τῶν τροποποιήσεων τοῦ τύπου.

Αἱ ἐξωτερικαὶ καὶ ἐσωτερικαὶ αὗται δράσεις ἀποτελοῦσιν ἐν εἶδος μήτρας τῆς ζωῆς, ἐν ἣ διαπλάσσεται ἐκάστοτε ὁ ὀργανισμὸς καὶ ἐκδηλοῖ τὴν νέαν του διαμόρφωσιν ἐν τῇ νέα μορφῇ τῆς φυσιολογικῆς του ἐκφράσεως.

Ἡ μήτρα αὐτὴ τῆς ζωῆς διαδέχεται τὴν μήτραν τῆς μητρὸς καὶ δὲν παύει δρῶσα ἐπὶ τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ μεταβάλλουσα τὴν κατάστασιν αὐτοῦ, εἰμὴ μετὰ τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀποσυνθέσεως.

Ἐκθέτοντες τὰς δράσεις ταύτας ὀφείλομεν ν' ἀρχίσωμεν ἐκ τοῦ φύου.

Ab ovo, κατὰ τὴν ἐκφρασιν τοῦ Ὁρατίου. Ὁ ἀνδρικός χαρακτήρ χαρασσει ἐπὶ τοῦ μητρικοῦ ἐδάφους τὴν ὁδὸν καὶ τὰς γενικὰς γραμμὰς, ἃς θέλει ἀκολουθήσει ἢ ἐξελίξῃ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ νέου ὀργανισμοῦ, ὠθυμένη ὑπὸ τῆς πνοῆς τοῦ Δημιουργοῦ, ὑπὸ τῆς «διευθυνούσης ιδέας» τοῦ Cl. Bernard, κατὰ τὸ ἀρχέτυπον καὶ αἰώνιον διάγραμμα τῆς παραγωγῆς, τῆς ἐξελίξεως καὶ τῆς δημιουργίας.

Ἡ κληρονομικότης τούτέστι τῶν γονέων δρᾶ ἐπὶ τῆς διαμορφώσεως τῆς φυσιολογίας τοῦ τέκνου, ἐκφανέστερον πάσης ἄλλης κληρονομικῆς μεταδόσεως καὶ διὰ τοῦτο ἐκπλήσσεται τις πολλάκις διὰ τὴν ὁμοιότητα τῶν τέκνων πρὸς τοὺς γενήτοράς των.

Τοῦτο δὲ γέινεται διότι ἡ μορφή τῆς φυσιολογίας δὲν μεταδί-

δεται ως μία μονομερής ιδιότης ἢ σχηματισμός, ὅστις δύναται νὰ πωλεσθῆ, ἐν τῇ ἐσωτερικῇ πάλῃ τῆς κληρονομικότητος κατὰ τοῦ διασμοῦ τῶν σπερμάτων καὶ τῆς ἐμφύτου αὐτονομίας τῆς διαπλάσεως, ἀλλ' ὡς ἡ ἔκφρασις τοῦ συνόλου τῶν ιδιοτήτων καὶ τῶν χαρακτήρων τῶν ἠθικῶν καὶ τῶν φυσικῶν οἵτινες τείνουσιν νὰ ἐπαναληθῶσι καὶ νὰ συνεχισθῶσιν ἐν τῷ νέῳ ὀργανισμῷ.

Δὲν μεταδίδεται ἡ φυσιογνωμία τῶν γονέων ὡς δύναται νὰ μεταδοθῆ τὸ χρῶμα τῶν ὀφθαλμῶν ἢ τὸ ἄλλο οἶον δῆποτε, ἀλλὰ μεταδίδεται ὡς μικρογραφία, ὡς ἀντιπροσωπεία, ὡς ἔκφρασις τῶν ὅλων ιδιοτήτων καὶ τοῦ ὅλου σχήματος τοῦ ὀργανισμοῦ, οὔτινος μεταδίδεται τὸ σπέρμα τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀναπτύξεως.

Ἐνταῦθα ὀφείλει ν' ἀναζητηθῆ ἡ αἰτία τῆς τοιαύτης ἢ τοιαύτης ἐκ γενετῆς μορφῆς τῆς φυσιογνωμίας.

Τὰ κύτταρα τῶν γονέων μεταδίδουσι τὰς ιδιότητας αὐτῶν καὶ τοὺς χαρακτήρας τοὺς ἠθικοὺς, τοὺς φυσικοὺς καὶ τοὺς διανοητικοὺς. οἵτινες συγκρούμενοι καὶ πρὸς ἀλλήλους, καὶ πρὸς τὸ αὐτόνομον ἔνστικτον τῆς ἰδίας ἀναπτύξεως τοῦ νέου ὀργανισμοῦ καὶ πρὸς πλείστας ἄλλας ἐπιδράσεις, δημιουργοῦσι τύπον μετέχοντα τῶν ιδιοτήτων καὶ τῶν χαρακτήρων ὅλων αὐτῶν τῶν ἐπιδράσεων.

Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν μετέπειτα ἐνδομήτριον ζωὴν, πολλαί-περιστάσεις τῆς μητρὸς ἐξασκοῦσιν ἀμεσωτάτην δράσιν ἐν τῇ διαμορφώσει τοῦ ἐμβρύου, διαπλάσσουσα: τὸν νέον ὀργανισμόν ἀπὸ ἀγγελικοῦ τινος πλάσματος μέχρι τερατώδους τινος ὄγκου ἀμόρφου, ἀπολιθωμένου, τεταριγευμένου ἢ διαρρέοντος...

Τὸ τέρας κατὰ τὸν Meckel καὶ I. G. Saint-Hillaire προέρχεται ἐκ διαταραχῆς ἢ στάσεως κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν, καὶ οὐχὶ κατὰ τὴν γέννησιν τῶν στοιχείων καὶ τῶν ὀργάνων, ὡς ἐπιστεύετο πρότερον, διαταραχῆς ὀφειλομένης εἰς νοσηρὰς περιστάσεις ὀφειλομένας καὶ ἀφορώσας τὴν μητέρα, τὸ σπέρμα ἢ τὸ ἐμβρυον. Μᾶλλον ὁμως ἡ μήτηρ ὑπὸ πᾶσαν ἄλλην δρᾶσιν διαμορφῶν εἰ, τὸ τέρας ὅταν ἔχει τερατουργικὰς διχαρτίας. Τὴν σκέψιν ταύτην ἐπιρρωνύει καὶ τὸ γεγονός τῆς ἐνεαμήνου κυήσεως καθ' ἣν ἐπὶ τόσον χρόνον δρῶσιν ὅλα ἐκεῖνα: αἱ διχαρτίαι τῆς διαπλάσεως τῆς μήτρας καὶ τοῦ κολεοῦ, αἱ παραλλαγαὶ τῆς θέσεως, αἱ ἀνωμαλῖαι τῶν χιτώνων, αἱ ἐνδομητρίτιδες τῶν ἐγκύων, τὰ νεοπλάσματα, αἱ ἀμνιωτικά ταινία, αἱ ἀνω-

μαλλίαι τοῦ πλοκοῦντος, τοῦ λώρου, αἱ διάφοροι ἄλλαι νόσοι τῆς μη-
τρὸς, αἱ ἠθικαὶ συγκινήσεις, αἱ ἐκπλήξεις κλπ.

Εἰς τὴν ἔνδομήτριον λοιπὸν ζωὴν ὀφείλουσιν νὰ ζητηθῶσιν οἱ λό-
γοι τῆς τοιαύτης ἢ τοιαύτης διαμορφώσεως τῆς φυσιογνωμίας, πλειό-
τερον πάσης ἄλλης γενεσιουργοῦ καὶ διαπλαστικῆς αἰτίας, τοῦ σπέρ-
ματος τ. ἔ. τοῦ ὠαρίου καὶ κατόπιν τοῦ ἐμβρύου, διότι ἐναργῶς
πλέον καταφαίνεται, ὅτι ἐπὶ ἐννέα μῆνας, ἐντὸς τῆς ζώσης ἐκείνης
μήτρας, χύνεται καὶ διαπλάσσεται ὁ ὀργανισμὸς κατ' εἰκόνα ταύτης
καὶ ὁμοίωσιν.

Μόλις τὸ ἔμβρυον τεχθῆ καὶ ἐξέλθει ἐκ τῆς μητρικῆς μήτρας, εἰ-
σέρχεται ἐντὸς τῆς ἄλλης μήτρας τῆς ζωῆς καὶ τῆς φύσεως καὶ ὑφί-
σταται τὴν διαμόρφωσιν τῶν διαφόρων αὐτῆς ἐξωτερικῶν καὶ ἐσω-
τερικῶν αἰτίων πρὸς τὰ ὁποῖα προσαρμόζεται, ὡς πᾶν μέλος τῆς
φύσεως ἁρμονικόν.

Τὰ διάφορα ταῦτα αἰτία εἶνε τὰ ἐξῆς :

Α΄. ΑΤΟΜΙΚΑ

Ἡλικία. Ἡ βρεφικὴ καὶ παιδικὴ ἡλικία ἔχουσι φυσιογνωμίαν
ιδίαν, ἢ νεανικὴ ἔχει τι ὡσαύτως τὸ ἴδιον, τῆς νεάνιδος μάλιστα
γενομένη, διαυγέστερα καὶ ρεμβωδεστέρα ἐκφράζουσα ἐν τῇ ἐναρμονίᾳ
ἐκφράσει τῆς μορφῆς τὴν ἐσωτερικὴν ἀρχομένην ν' ἀνακρούηται μουσι-
κῆν τῆς ζωῆς, τῆς ὑγείας καὶ τῆς νεότητος. Μετὰ τὴν νεανικὴν φυ-
σιογνωμίαν παρίσταται ἡ ἀνδρική μετὸν χαρακτῆρα τῆς τελείας δια-
πλάσεως καὶ τῶν σκέψεων καὶ μεριμνῶν, μετὰ δὲ ταύτην ἡ γερο-
τικὴ, ἐφ' ἧς ἡ παρελθοῦσα ζωὴ, διὰ τῶν φυσικῶν ἠθικῶν καὶ πνευ-
ματικῶν ἐπηρειῶν ἐχάραξεν ἀνεξίτηλον τὸν ὀργανικὸν χαρακτῆρα τῶν
ἰγνῶν αὐτῆς καὶ ἀπεργαζομένη τὴν φυσιογνωμίαν, ζῶντα καὶ ὁμι-
λοῦντα φωνογράφον τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ παρόντος, καὶ προλογί-
ζοντα πολλάκις τὸ μέλλον, ὅπερ συνήθως εἶνε ὁ φυσικὸς θάνατος.

Ὅταν οὗτος συνήθως συντελεσθῆ μετὰ τὴν τελευταίαν πάλην,
τὴν ἀγωνίαν καὶ τὴν τελευταίαν σπασμῶδικὴν ἀναπνοήν, τότε, ὡς
γράφει ὁ Bouchut, τὸ πρόσωπον καθίσταται κηρῶδες, οἱ ὀφθαλμοί

περιστρέφονται. δάκρυά τινα εκρέουσι και η κόρη διαστελλεται. ταῦτα εἶνε τὰ τελευταία σημεῖα τῆς ζωῆς.

Ἡ εκφρασις τῆς φυσιογνωμίας τοῦ νεωστὶ ἀποθανόντος εκφράζει τὴν φυσικὴν, τὴν αἰσθητικὴν και τὴν διανοητικὴν κατάστασιν, εἰς τὴν εὐρίσκετο πρὸ τοῦ θανάτου—τοῦθ' ὅπερ ἐνδιαφέρει τὴν ἱατροδικαστικὴν—εἶνε ἰσχυρὰ ἀπομεμακρυσμένη, τῆς σεσθεισῆς ἀρμονίας τῆς ζωῆς, εἶνε ἡ θνήσκουσα ἀνάγκαις τοῦ δύσαντος φωτὸς τῆς ζωῆς, ἥτις διαχέει: ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας ἐπὶ τινὰς ὥρας τὴν γλυκεῖαν ἐκείνην και ἀγγελικὴν ἀρμονίαν τῆς εκφράσεως, τῶν χρωμάτων και τῶν γραμμῶν.

Ἡ φυσιογνωμία παρέχει: τὰ πολυτιμώτερα σημεῖα τοῦ θανάτου διὰ τὴν ἱατροδικαστικὴν βεβαίωσιν αὐτοῦ. Ὁφθαλμοί, κόρη, στόμα, εκφρασις παρουσιάζουσι σημεῖα, ὧν τὸ σύνολον δύναται νὰ παράσῃ ἀσφαλῆ βεβαίωσιν τοῦ θανάτου.

Ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν ζωὴν, και δὴ εἰς τὰ διάφορα αἴτια, τὰ αἰτιμικά, τὰ δρώντα ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας διαμορφοῦντα και διπλάσσοντα ταύτην ὅσον ἐμμέσως, δρώντα ἐπὶ τοῦ ὀργανισμοῦ, ὅσον και ἀμέσως δρώντα ἐπ' αὐτῆς ταύτης τῆς μορφῆς:

Τοιαῦτα δὲ εἶνε, ἐκτὸς τῆς ἡλικίας και :

Ἡ κροῖσις. Ἡ κροῖσις εἶνε τοιαύτη ἢ τοιαύτη ἀναλόγως τῆς ὑπεροχῆς τῆς λειτουργίας τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ συστήματος ἐπὶ τῆς ἐναρμονίου λειτουργίας ὅλων τῶν συστημάτων, τῶν ὁποίων ἡ συνδρομὴ και ὁ συνδυασμὸς ἀποτελεῖ τὴν ἐνότητα τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως.

Εἰς οὐδὲν δὲ ἄλλο μέρος εκφράζεται ὅσον ἐκδήλως ἡ ὑπεροχὴ αὕτη, ἥτις ἀποτελεῖ τὴν διαφορὰν τῶν κράσεων, ὅσον ἐν τῇ εκφράσει τῆς φυσιογνωμίας.

Ἡ αἱματώδης φυσιογνωμία εἰς τὸ ἐρυθρὸν αὐτῆς πρόσωπον εκφράζει ρώμην μυϊκὴν, ζωτηρὰν φαντασίαν και σφρίγος παθῶν και παρρημύσεων ὑγιῶν.

Ἡ νευρικὴ εἶνε ὠχρὰ ἰσχνὴ μὲ λάμπον ὅμως τὸ βλέμμα, εκφράζουσα ὅτε ζωτηρότητα και ἐνθουσιασμὸν, ἄλλοτε ὅμως ἀτολμίαν και ἀμφίβολον ἀδράνειαν,

Ἡ λεμφατικὴ φυσιογνωμία εἶνε λεπτοφυῆς λευκὴ μὲ βλέμμα ἀδρανὲς εκφράζουσα ὀργανισμὸν μαλακὸν και νωθρὸν, ἀφ' οὗ δύνα-

ταί τις να συμπεράνη, και τὸν ἠθικὸν και διανοητικὸν ὄργανισμὸν.

Ἡ δὲ χολώδης, ἡ μελανωπὴ και κιτρίνη εἶνε ἡ φυσιογνωμία τῆς δυνάμεως, αὐστηρὰ και εὐφυής, ὡς τὴν ἀποκαλοῦσιν, ἐκφράζουσα τὸν υγείας και δραστηριότητα τῶν λειτουργιῶν τοῦ φυσικοῦ ὄργανισμοῦ, ἐξ οὗ εἰκάζη τις εὐκόλως και τὸν ἠθικὸν και πνευματικόν.

Μετὰ τὴν κρᾶσιν σημειοῦμεν τὴν

Ἰδιοσυστάσιαν, ἣν δυνάμεθα κάλλιστα να διαγνώσωμεν ἐκ τῆς φυσιογνωμίας, διότι ἐν αὐτῇ ἐκφράζεται ἡ δύναμις τῆς ιδιοσυστάσιος, ὡς δύναμις τῆς υγείας και τῆς ἀρμονίας τῶν λειτουργιῶν. Τὸναντίον, ἐκφρασις ἀσθενῆς, ἄτονος, ἐξηντλημένη δηλοῖ ιδιοσυστάσιαν ἐξησθενημένην, καχεκτικὴν ἐκ πρώτης ὄψεως διακρινομένην.

Τὸ ὄϋλλον. Ἡ γυνή, διαπλασθεῖσα καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν τῆς υπάρξεως φύσει ἐπὶ τὸ λεπτότερον, ζῶσα δὲ και ὑπὸ συνθήκας διαφοροῦς ἢ ὁ ἀνὴρ, ἔχει ἀνεξαρτήτως τῶν λοιπῶν ἀδρῶν διαφορῶν, λίαν σαφῆ διαφορὰν ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ αὐτῆς μὴ λησμονουμένης τῆς ἐλαφρᾶς νευροπαθείας ἣτις κατήντησε πλέον φυσιολογικὴ κατάστασις, ἐκφραζομένη ἐν τῇ μορφῇ, ὑπὸ μορφὴν ἐλαφρᾶς ἀναιμίας και τρυφερᾶς και ρεμβώδους νευρασθενείας.

Ἡ δὲ ἀνδρική φυσιογνωμία εἶνε δήλωσις τοῦ ἀνδρικοῦ ὄργανισμοῦ τῆς ἰσχύος αὐτοῦ και τῆς δυνάμεως, τῆς ἐντόνου αὐτοῦ διαπλάσεως ἐκτὸς ἐὰν χαρακτηρίζεται μὲ τὴν ἀπελπιστικὴν ἀνανδρίαν τῶν σημερινῶν ἀνδρῶν, ἀνανδρίαν δυστυχῶς καταλαβοῦσαν ὅλην τὴν γραμμὴν τῆς ἠθικῆς, τῆς διανοητικῆς και τῆς φυσικῆς υπάρξεως.

Διατροφή. Ἡ καλὴ διατροφή διατηροῦσα τὴν θρέψιν φυσικὴν, διαπλάσσει φυσιογνωμίαν εὐτυχῆ, ἐνῶ ἡ ἐνδεής και ἀθλία τὴν γνωστὴν πενιχρότητα τῆς ἐκφράσεως.

Τὰ ποτά, ὁ καφές, ὁ οἶνος, τὸ τέιον, φέρουσι αἱματώδη ἐκφρασις και διέγερσις τῆς φυσιογνωμίας.

Ἐνταῦθα ἴσως ἀνήκει να προστεθῆ συντόμως ἡ ἐπίδρασις ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας τῶν

Φαρμάκων. Ἐνια τούτων φέρουσι ἐρύθημα, ἔξαψιν τοῦ προσώπου, συστέλλουσι ἢ διαστέλλουσι τὴν κόρην, προκαλοῦσι ἐκροὴν δακρῶν, ἐξάνθησιν ἐξανθημάτων τινῶν, διέγερσις κατάπτωσις τῆς ἐκφράσεως και τῶν τριῶν ὑποστάσεων τοῦ ὄργανισμοῦ.

Ίδιαν ὡσαύτως δρᾶσιν, ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω αἰτίων ἔχει καὶ ἡ ζωή, ἣν διάγομεν.

Τὰ ἐπαγγέλματα, ἅτινα διὰ τῆς συνεχοῦς δράσεως ἐπὶ τοῦ ὄργανισμοῦ τοῦ ἠθικοῦ καὶ φυσικοῦ, διαμορφοῦσιν αὐτὸν οὕτως, ὥστε ἐκ τῆς ἐκφράσεως πολλάκις τῆς φυσιογνωμίας νὰ ὑποθέτη τις καὶ τὸ ἐπάγγελμα, ἐν γενικαῖς πάντοτε γραμμαῖς.

Οἱ ἐργαζόμενοι σωματικῶς, ὄντες ὑγιέστεροι καὶ δυνατώτεροι τῶν ἐργαζομένων διανοητικῶς ἔχουσιν ἐκφρασιν ἀπλήν, ὑγιᾶ, ἐνῶ οἱ δεῦτεροι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ὠχρὰν, νευρατονικήν, ἀορίστως ἐκφραστικήν, δηλοῦσα τὸ ἦθος τῆς γενικῆς ζωῆς διὰ τὸν πολιτικόν, τῆς μικρολόγου φροντίδος διὰ τὸν ἰατρόν, τὸ ἀρειμάνιον διὰ τὸν ἄνθρωπον τοῦ πολέμου, τὸ ἐξηντλημένον καὶ βαθύ ἐκ τῆς μιμήσεως διὰ τὸν ἠθοποιὸν κλπ.

Ἐκτὸς τοῦ ἐπαγγέλματος ἐπιδρῶσιν ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας καὶ διάφοροι ὑγιειναὶ συνθῆκαι.

Εἰς τὰ ἀτομικὰ ταῦτα αἷτια πρέπει νὰ σημειωθῶσι καὶ τὰ κυρίως ἀτομικὰ τ. ἔ. ἀνακλαστικὰ καὶ συμπαθητικὰ φαινόμενα ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας δηλοῦντα ἐσωτερικὴν ἀρχὴν ἀρκούντως ἀπομεμακρυσμένην. Ταῦτα ὁμως θέλουσι συζητηθῆ ἐν τῇ μελέτῃ τῆς παθολογίας καὶ τῆς σημειολογίας τῆς φυσιογνωμίας.

Ἦδη, πρὶν μεταβῶμεν εἰς τὰ γενικὰ διαμορφωτικὰ αἷτια τῆς φυσιογνωμίας δεόν νὰ χαραχθῶσιν ὀλίγαι γραμμαὶ περὶ τῆς φυσιογνωμίας ἐν τῷ ὕπνῳ.

Ἀληθῶς κατ' αὐτόν, ὅτε πᾶσα ἐκουσία τῆς συνειδήσεως ἐνέργεια αἶρεται, ἐκφαίνεται εὐγλωττος καὶ τελεία ἡ ἀνακλαστικότης τῆς ἐκφράσεως.

Νομίζει τις ὅτι βλέπει ἐπ' αὐτῆς γραφόμενα καὶ αὐτὰ τὰ ὄνειρα, τὴν εὐτυχῆ των ἐκφρασιν ἐὰν εἶνε εὐχάριστα τὴν ἐκφρασιν τῆς ἀγωνίας ἐὰν φρικώδη, τὴν ἐκφρασιν τούτέστι τῆς ἀρμονίας τῶν λειτουργγιῶν, τῆς πέψεως καὶ τῶν λοιπῶν.

Μετὰ τὰ αἷτια ταῦτα, ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας ἐπιδρῶσι καὶ τὰ γενικὰ καὶ προδιαθετικὰ αἷτια.

Β'. ΓΕΝΙΚΑ

Ἡ παρατήρησις τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν γενικῶν αἰτίων ἐπὶ τῆς ὑπάρξεως ἡμῶν ὅλης καὶ τῆς φυσιογνωμίας, ἡ παρατήρησις τῆς ὑπ' αὐτῶν ὁμοτιμῆς καὶ τῆς αὐτῆς διαμορφώσεως τοῦ ἠθικοῦ, τοῦ φυσικοῦ καὶ τοῦ πνευματικοῦ καὶ ἡ μοναδικὴ καὶ ἐνιαία ἐκδήλωσις αὐτῶν ὅλων ἐν τῇ ἐκφράσει τῆς φυσιογνωμίας γεννᾶ σκέψεις, αἵτινες μᾶς ἀναγκάζουν νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ φυσιογνωμία ἀποδεικνύει ὑπὲρ πᾶν ἄλλο σαφῶς τὸ ἐνιαῖον τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος, τὸ ἐνιαῖον τοῦ ἀνθρώπου, ὡς ὄντος τῆς φύσεως συμμορφουμένου πρὸς τοὺς νόμους αὐτῆς, καὶ μὴ ποιουμένου οὐδεμίαν ἐξαίρεσιν ἐκ τῶν λοιπῶν δημιουργημάτων.

Τὸ κλίμα δηλ. καὶ αἱ λοιπαὶ ἐξωτερικαὶ ἐπιδράσεις μορφοῦσι καὶ δρῶσιν ὁμοτίμως ἐπὶ τῆς καρδίας, ἐπὶ τοῦ πνεύματος, ἐπὶ τοῦ σώματος, ἐπὶ τῶν ζώων καὶ ἐπὶ τῆς φυτικῆς βλαστήσεως διότι ὁ ἀνθρώπος εἶνε τι ἐνιαῖον, ὁμοούσιον καὶ ἀδιαίρετον, εἶνε ζῶσα συνέχεια τῶν λοιπῶν πλασμάτων, καὶ ἐκδηλοῖ ἐνιαίως τὴν ὑπαρξιν καὶ τὴν ζωὴν του, αὐτομάτως καὶ ἐνστίκτως.

Ἡ ἐκδήλωσις δὲ αὕτη γίνεται δι' ὅλων τῶν μερῶν τοῦ ὀργανισμοῦ, κυρίως ὁμως ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ κατὰ δεύτερον λόγον ἐν τῇ χειρὶ, πρὸ παντὸς ὁμως ἐν τῇ πρώτῃ περι ἧς ὁ Lavater ἐν τῷ ἐξόχῳ αὐτοῦ συγγράμματι περὶ φυσιογνωμίας, ὅπερ ἔχει πολύτιμον ποιητικὴν καὶ φιλολογικὴν ἀξίαν. λέγει ὅτι ἡ κεφαλὴ εἶνε τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ ἀτόμου ὅπου ἡ ζωὴ συγκεντρῶται τόσον πλήρως ὥστε δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι εἶνε ἡ ἐστία ὅλων τῶν φυσιογνωμονικῶν παρατηρήσεων.

Ἡ φυσιογνωμία λοιπὸν ἔχει τὸν τύπον, ὃν ἐχάραξαν ἐπ' αὐτῆς αἱ γενικαὶ ἐπιδράσεις εἴτε ἐμμέσως διὰ τῆς ἐπηρείας αὐτῶν ἐφ' ὅλου τοῦ ὀργανισμοῦ εἴτε ἀμέσως διὰ τῆς δράσεως αὐτῶν ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας.

Τὰ γεγονότα θέλουσιν εὐγλωττότερον καὶ ἀναλυτικώτερον βεβαιώσῃ τὴν ἀλήθειαν ταύτην.

Ἐκ τῶν γενικῶν αἰτίων τὸ πρῶτιστον διαμορφωτικὸν κράτος κατέχει τὸ κλίμα.

Τὸ κλίμα διαμορφώνει τὰς φυλάς, διαμορφώνει τοὺς λαοὺς, διαπλάσσει τοὺς χαρακτῆρας αὐτῶν τοὺς φυσικοὺς, τοὺς ἠθικοὺς καὶ διανοητικοὺς, καὶ ἐπιθέτει εἰς πᾶσαν ἐκδήλωσιν τῆς ζωῆς τῶν τῆν σφραγίδα καὶ τὸν χαρακτῆρα τῆς ἐπιδράσεώς του.

Μία τοιαύτη γενικὴ διαμόρφωσις τοῦ ἀνθρώπου ὁμοτίμος καὶ καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν τῆς ὑπάρξεώς του, ὁμοτίμως καὶ ἐνιαίως ἐκδηλοῦται ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ, καί, ὅ,τι αἰσθητὰ ἢ ἰδέαν ἀποπνέει ἢ ἐκφρασίς αὐτῆς, τὴν αὐτὴν θὰ ἴδωμεν ἀποπνευμένην ἀπὸ πᾶσαν αἰδὴν ἐκδήλωσιν τῆς ζωῆς τῶν πολιτικῆν, φιλολογικῆν, καλλιτεχνικῆν ἢ βιομηχανικῆν.

Τὸ κλίμα τῶν Ρώσων ψυχραίνει τὴν ἐκφρασίαν τῆς φυσιογνωμίας τῶν, διότι ψυχραίνει καὶ τὸ συναίσθημα καὶ τὴν σκέψιν αὐτῶν, διότι ψυχραίνει καὶ τὸν σωματικὸν αὐτῶν ὀργανισμὸν καὶ βλέπομεν τὴν ψυχρότητα τῆς φυσιογνωμίας τῶν εἰς πᾶσαν ἐκδήλωσιν τῆς ζωῆς τῶν. Εἰς τοὺς Γερμανοὺς καὶ τοὺς Ἀγγλοὺς παρατηρεῖται χαρακτῆρ καὶ φλέγμα φυσιογνωμίας οἷον βλέπει τις ἐν τοῖς συγγράμμασι αὐτῶν, τῇ πολιτικῇ, τοῖς δημοσίοις ἔργοις καὶ τῷ ἰδιωτικῷ βίῳ.

Ἐνῶ εἰς τοὺς κατοίκους τῶν μεσημβρινωτέρων λαῶν Γάλλους, Ἰσπανοὺς, Ἰταλοὺς καὶ Ἕλληνας παρατηρεῖται μία ὁμοιότης χαρακτῆρων καὶ φυσιογνωμιῶν, ἥτις θὰ ἦτο ἐκφανεστέρα ἐὰν ἡ ζωὴ δὲν διέφερε, διότι εὐτυχῶς ἡμεῖς δὲν εἴμεθα εὐρωπαῖοι ὑπὸ τὴν ἐννοίαν τῆς ζωῆς αὐτῶν τῆς ἐκφυλιζούσης.

Ἐὰν ἴδῃ τις τὴν φυσιογνωμίαν τῶν λαῶν τούτων ἀμέσως συμπεραίνει τὰς σκέψεις αὐτῶν καὶ τὰ πάθη, τὴν ἠθικὴν καὶ διανοητικὴν αὐτῶν ἀντοχὴν, τὴν φιλολογίαν τῶν, τὰς τέχνας τῶν, τὴν πολιτικὴν τῶν.

Προχωρῶν τις εἰς τὰ θερμότερα κλίματα βλέπει τοὺς λαοὺς ἀλλιάσσοντας καὶ μορφήν καὶ ἐσωτερικὴν μόρφωσιν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν, ἰδιοσυγκρασίαν ἀνάλογον, καὶ σχετικὴν ὀργανικὴν διασκευὴν.

Βλέπει ἀγρίους, γυμνοὺς, εἰς τὴν ἀγρίαν φυσιογνωμίαν τῶν ὁποίων ἀναγινώσκει τις τὸν χαρακτῆρα, τὰ ἐνστικτὰ, τὰ πάθη, τὴν κρᾶσιν καὶ τὰς ὁρμὰς πρὸς ἀνθρωποφιλίαν ἢ πρὸς ἄλλας ἀπαιτήσεις

του ὀργανισμού των, ἃς παρήγαγεν ἐγέννησε καὶ ἀνέπτυξεν ἢ καυστικότητα τοῦ κλίματος.

Παραπλήσια καὶ ἀνάλογα τούτων συμβαίνουν καὶ εἰς τοὺς ἐπιλοίπους λαούς, ὧν τὸν χαρακτήρα καὶ τὴν ζωὴν διαγράφει τὸ κλίμα καὶ ἀκολουθεῖ ἢ ἐξελίξεις καὶ ἢ ἀνάπτυξις τοῦ ἀτόμου καὶ τῆς φυλῆς.

Ἐκ τῆς διαφορᾶς ταύτης τῶν φυσιογνωμιῶν διηρέθησαν οἱ λαοὶ εἰς φυλάς.

Ἡ μορφή καὶ ὁ χαρακτήρ τῆς φυλῆς εἶνε ἔργον τοῦ κλίματος. Αἱ φυλαὶ εἶνε γνωσταί, ὥστε ἀποβαίνει περιττὴ πᾶσα περὶ αὐτῶν περαιτέρω ἀνάπτυξις.

Εἰς τὴν ἔκφρασιν τῆς φυσιογνωμίας συντελεῖ καὶ τὸ πολίτευμα, καὶ εὐγλωττον τούτου ἀπόδειξιν ἔχομεν τὸ ἐλευθέριον ἦθος τῆς μορφῆς τῶν ἐλευθέρων λαῶν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἐπὶ παραδείγματι, καὶ τὸ ἦθος τῆς ἐσωτερικῆς καταθλίψεως ἣτις ἀποπνέεται ἀπὸ τῆς μορφῆς τῶν δούλων.

Παρὰ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ κλίματος δεόν νὰ προσθέσωμεν καὶ τὴν τῆς γεωγραφικῆς θέσεως, τῆς κατασκευῆς τοῦ ἐδάφους καὶ ἐν γένει τῆς φυσικῆς καταστάσεως, τῶν μεταβολῶν τῆς ἀτμοσφαιρας, τῶν ὥρῶν τοῦ ἔτους κλπ.

Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν ἐπιδράσεων τούτων, ὀφείλω νὰ ἀναφέρω καὶ τὴν δράσιν ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας τῆς ζωῆς ἣν διάγομεν, ἣτις μετέχει καὶ τοῦ ἀτομικοῦ καὶ τῆς γενικότητος συγχρόνως.

Ἀληθῶς ἡ ζωὴ, ἣν διάγομεν εἶνε πᾶν ἄλλο ἢ ζωὴ· εἶνε θάνατος. Καὶ ἔρχεται εἰς τὴν μνήμην μου ὁ ἀφορισμὸς τοῦ Claude Bernard, ἡ ζωὴ εἶνε ὁ θάνατος...

Δὲν εἶνε ἡ ζωὴ αὐτῆ, ζωὴ· εἶνε ἀντίθετος πρὸς τὴν φύσιν πρὸς ἣν ἐκήρυξε τὸν πόλεμον, πρὸς ἣν διεξάγει πόλεμον συνεχῆ, οὕτινος τὰ θύματα καὶ οἱ τραυματῆαι εἶνε ἄπειροι, εἶνε τὰ συντρίμματα τῆς υγείας καὶ τὰ ἐρείπια τῆς φυσιογνωμίας, ἣτις ἐκφράζει τὰς ἀνωμάλως διαταραχθεῖσας ἐσωτερικὰς καταστάσεις καὶ διαθέσεις.

Ἡ ζωὴ τῶν καταπονήσεων, τῶν διανοητικῶν ὑπερκοπύσεων καὶ τῶν νευρικῶν καμμάτων, ἡ ζωὴ τῶν ἠθικῶν συγκινήσεων καὶ κλονισμῶν, ἡ ζωὴ τῶν καταχρήσεων ἐν τε τῇ ἐργασίᾳ καὶ ταῖς ἡδοναῖς, ἡ ζωὴ τῶν ἀγρυπνιῶν, τῶν διεγερτικῶν καὶ τῶν ἐρεθιστικῶν, ἡ ζωὴ τέλος διὰ τῶν νεύρων μόνων, δὲν εἶνε ζωὴ ἀληθὴς καὶ φυσικὴ· εἶνε

ζωή ψευδοτεχνητή, αυτοκτόνος και αυτοδηλητηριάζουσα, εἶνε ζωὴ θανάσιμος, ἐχθρὰ τῆς ὑγείας μέχρι θανάτου και ἐξοντώσεως—à ou-trance.

Ἡ ζωὴ αὕτη, ἄρδην τροποποιουσα τὸν ἠθικὸν και διανοητικὸν ὄργανισμόν συναλλοιοῖ συγχρόνως και τὸν φυσικὸν και ὅλη αὕτη ἡ ἐσωτερικὴ ἀλλοίωσις ἐκδηλοῦται ἐν τῇ ἐξωτερικῇ ἀλλοιώσει τῇ σταθερᾷ και χρονίᾳ τῆς φυσιολογίας.

Τὰ παθολογικώτερα τῆς ζωῆς ταύτης ἀποτελέσματα, ἐκτιθέμενα ἐν τῇ μελέτῃ τῆς φυσιολογίας ἐκάστης νόσου, θέλουσιν ἀποδείξει σαφῶς τὰς ἀπεράντους καταστροφὰς τῆς ὑγείας και τοῦ εἶδους και τῆς μορφῆς, τὰς φρικτὰς ἀλλοιώσεις τῆς ἀρχετύπου αἰκόνος και ὁμοιώσεως.»

Συνοψίζοντες τὰς ἀνωτέρω σκέψεις σημειοῦμεν ὅτι ἡ ἐνιαία ὑπαρξίς τοῦ ἀνθρώπου, ἐνιαίως ἐκδηλουμένη ἐν τῇ ἐκφράσει τῆς φυσιολογίας ὑφίσταται, ὡς πᾶν φυσικὸν ὄν, ἀλλοιώσεις προσαρμοζομένη πρὸς τὰ γενικὰ και ἀτομικὰ αἰτία τῆς ζωῆς και ἐκδηλοῦσα πιστῶς τὴν προσαρμογὴν και μεταλλαγὴν ταύτην ἐν τῇ φυσιολογίᾳ, ἣτις παρίσταται ὡς συνέχεια τῆς ἐσωτερικῆς καταστάσεως, ὡς ἀντανάκλασις, ἀντήχησις αὐτῆς και ὡς παραπέτασμα κινηματογράφου εἰκονίζοντος ἀνὰ πᾶν εἰκοστὸν τοῦ δευτερολέπτου τὴν ἐκάστοτε μορφοῦν τῆς ἐσωτερικῆς καταστάσεως... .

Διὰ τῶν πολλῶν τούτων παρομοιώσεων θέλω νὰ καταστήσω σαφῆ τὴν συνέχειαν και τὴν σχέσιν τῆς ἐκφράσεως πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν ἐν γένει κατάστασιν, μολονότι τὰ γεγονότα μετ' ὀλίγον θέλουσι πολὺ ἀκριβέστερον μὲ ἀντικαταστήσῃ εἰς τοῦτο.

Εἰς τὰ γεγονότα ταῦτα μεταβαίνομεν ἀμέσως.

ΕΙΔΙΚΟΝ ΜΕΡΟΣ

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ

ΕΚΑΣΤΗΣ ΝΟΣΟΥ

Γενικά τινά προλεγομένα.—Τὰ ἄνω γραφέντα ἀτομικά καὶ γενικά αἷτια, αὐξάνοντα τὴν δρᾶσιν αὐτῶν παράγουσι τὴν νόσον, τοῦθ' ὅπερ κατορθοῦσι καὶ τὰ εἰδικὰ παραγωγικά αἷτια, τὰ μικροβία, τραυματισμοὶ κλπ.

Εἰς ὅλας τὰς παθήσεις ταύτας ἡ φυσιογνωμία συμπάσχει, ἀποτελοῦσα μάλιστα ἓν εἶδος θερμομέτρου, δεικνύοντος ἀκριβῶς καὶ πιστῶς τὴν ἐσωτερικὴν καὶ γενικὴν κατάστασιν τῆς ἀλλοιώσεως, οὕτως ὥστε βλέπων τις καὶ μελετῶν τὰ σημεῖα ταύτης, νὰ συμπεραίνει, ἐν γενικαῖς γραμμαῖς τὴν φύσιν καὶ τὸ εἶδος τῆς νόσου, τὴν πρόγνωσιν καὶ τὴν ἐν γένει πορείαν αὐτῆς.

Ἦδη, δυνάμεθα νὰ προβῶμεν εἰς τὴν σημειολογίαν τῆς φυσιογνωμίας ἐν ταῖς διαφόροις νόσοις ἀρχόμενος ἀπὸ τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς καὶ διευθύνσεως τῆς ζωῆς, τοῦ νευρικοῦ συστήματος.

ΚΕΦ. ΠΡΩΤΟΝ

ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΝΕΥΡΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Τὸ νευρικὸν σύστημα ἐποπτεῖον, διευθύνον καὶ ἐξασφαλίζον τὴν ἑναρμόνιον λειτουργίαν καὶ συνεργίαν ὄλων τῶν κυττάρων τῆς οἰκονομίας, ἣν καθιστᾷ ἐν τι ὄλον ἑνιαῖον, ἔχει γνῶσιν καὶ αἴσθησιν τῆς ὅλης καταστάσεως, συμφώνως τῇ ὁποῖα ὁμοτίμως διαθέτει καὶ προσαρμόζει τὴν ὅλην ὑπαρξίν, ἥς τὴν κατάστασιν παριστᾷ καὶ ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ, ὡς αὐτόματον ἐκδήλωσιν καὶ συνέχειαν αὐτῆς.

Πᾶσα, ἄρα, βλάβη τοῦ συστήματος τούτου, ἐκτὸς τοῦ ἀντικτύπου, ὃν θὰ προξενήσῃ ἀναδρομικῶς ἐν ταῖς λειτουργίαις τοῦ ὀργανισμοῦ, θέλει ἀπηγήσει ἐν τῇ ἐκφράσει τῆς φυσιογνωμίας ὡς ἐκδήλωσις τόσον νευρικῆς ἀλλοιώσεως, ὅσον καὶ καθολικῆς.

ΚΑΤΑΛΗΠΤΙΚΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ

Σκέψεις ἐπὶ τοῦ μηχανισμοῦ τῆς παραγωγῆς, μεταδόσεως καὶ φυσιολογικῆς ἐκφράσεως τῶν σκέψεων, τῶν συναισθημάτων καὶ τοῦ κοινῆς ὀργανικοῦ αἰσθηματος.—Τελεία τοῦ θέματος ἀπόδειξις — Πειράματα φυσιολογιστικά.

Κατὰ τὰς προσβολὰς τῆς βαρείας ὑστερίας, διὰ τοῦ ὑπνωτισμοῦ, ἐν τῇ ἐπιληψίᾳ καὶ ἐν πολλαῖς ἄλλαις καταστάσεσι παρίσταται ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ τοῦ ἀρρώστου ἑκφρασις, δηλοῦσα τὴν γενικὴν αὐτοῦ κατάστασιν, ἀξία βαθείας μελέτης, λεγομένη καταληπτικὴ φυσιογνωμία.

Ἐν τῇ καταληψίᾳ πᾶσα ζωὴ ἐνσυνείδητος αἰρομένη, ἀφίνει ἐλευθέραν τὴν ζωὴν τῆς ἀντανακλαστικότητος. Ἐν ταύτῃ λοιπόν, ὡς καὶ ἐν τῇ ὑστερίᾳ βλέπομεν τὰ φυσιολογικο-παθολογικὰ γεγονότα διὰ λειτουργικοῦ μεγεθυντικοῦ φακοῦ, οὐ μόνον μεγεθύνοντος καὶ εὐ-

κρινίζοντος αὐτά, ἀλλὰ καὶ ἀπελευθεροῦντος τὴν ζωὴν αὐτῶν ἀπὸ πάσης ἄλλης ζωϊκῆς ἐπηρείας δυναμένης νὰ δράσῃ ἐπ' αὐτῶν ἔστω καὶ ἐπ' ἐλάχιστον.

Τὸ ἐν καταληψία ἄτομον εἶνε διὰ τὸν φυσιγνωμιστὴν ὅ,τι ὁ κόνικλος διὰ τὸν φυσιλόγον, ὅ,τι τὸ παρασκευάσμα διὰ τὸν μικροβιολόγον, ὅ,τι τὸ πείραμα ἐν γένει διὰ τὸν πειραματιστὴν. Εἶνε μία λίμνη ἀκίνητος ἢν ἡ ἐλάχιστη πνοὴ συγκινεῖ, εἶνε πλαστικὴ οὐσία ζῶσα καὶ διαμορφουμένη διὰ μόνης τῆς πνοῆς τοῦ πειραματίζοντος φυσιγνωμιστοῦ.

Ἴδου λοιπὸν μία νεῆνις ὑστερικὴ ἐν καταληψία· φέρομεν τὴν δεξιὰν αὐτῆς χεῖρα ἐπὶ τῶν χειλέων εἰς στάσιν ἀποστολῆς ἑναερίου φιλήματος. Ἀμέσως βλέπομεν ὅτι ἡ πρὸ μικροῦ ἀπαθῆς αὐτῆς φυσιγνωμία προσλαμβάνει ἔκφρασιν ζωηροτάτην χαρᾶς, ἔρωτος καὶ συμπαιθείας.

Πλησιάζομεν τὰς χεῖρας αὐτῆς εἰς θέσιν προσευχομένης, καὶ ἀμέσως, ὡς διὰ μαγείας ἢ ἔρωτύλος ἔκφρασις μεταβάλλεται εἰς κατχυκτικὴν καὶ εὐλαβῆ φυσιγνωμικὴν μορφήν προσευχομένης.

Σφίγγομεν τοὺς δακτύλους καὶ τὰς χεῖρας αὐτῆς ἐν θέσει ὀργισμένης γυναικὸς καὶ ἡ ἔκφρασις τῆς φυσιγνωμίας ἀφελέστατα, ὡς ζῶν παραπέτασμα κινηματογράφου, ἀλλάζει σκηνογραφίαν, ἐκδηλοῦσα ὀργὴν, διὰ συσπάσεως τῶν μυῶν, τῶν ὀφρύων κλπ.

Τὸ πείραμα ἀναστρέφεται.

Ὁ Duchenne de Boulogne δι' ἠλεκτρισμοῦ συσπάσας τοὺς μῦς τῶν ὀφρύων, εἶδεν ὅτι ἡ φυσιγνωμία ἐξέφραζεν ὀργὴν γενικευθεῖσαν εἰς ὅλον τὸν ὀργανισμόν τῆς καταληπτικῆς !

Τί συμβαίνει λοιπὸν ; Μελετήσωμεν τὰ γεγονότα ταῦτα, εἰς ἃ ὁμιλεῖ ἡ φύσις καὶ ἡ ζωὴ τῆς ἀντανεκλαστικότητος, ἢ μᾶλλον ἡ ζωὴ μόνη, ἐλευθέρᾳ πάσης ἄλλης δράσεως ἐσωτερικῆς ἢ ἐξωτερικῆς.

Θέτοντες τὴν χεῖρα τοῦ ὑποκειμένου εἰς θέσιν προσευχῆς ἢ ὀργῆς, διὰ τῆς μυϊκῆς αἰσθήσεως, δηλ. διὰ νευρικῶν δονήσεων ἐκ τῆς χειρὸς διαπορθεύομεν εἰς τὸ sensorium commune, εἰς τὰ προβλητικὰ κέντρα δόνησιν ὑπενθυμιζούσαν εἰς αὐτὰ ὅτι παρομοία δόνησις λαμβάνει χώραν, ὅταν ταῦτα δονοῦνται ἐν καιρῷ προσευχῆς ἢ ὀργῆς. Μὴ ὑπαρχούσης ἄλλης ζωϊκῆς ἐπηρείας ὅπως δράσῃ ἐπ' αὐτῶν, τὰ προβλητικὰ κέντρα δονοῦνται καὶ διαχέουν τὴν δόνησιν αὐ-

τῶν εἰς ὅλον τὸ σῶμα—ὅπερ λαμβάνει στάσιν προσευχῆς ἢ ὀργῆς—καὶ εἰς τὴν φυσιογνωμίαν ἣτις λαμβάνει ἀνάλογον ἔκφρασιν.

Ἄντιστέροντες τὴν σκέψιν, βλέπομεν ὅτι, συσπῶντες τοὺς μῦς τῆς ὀργῆς μεταδίδομεν εἰς τὰ πρ. κέντρα δόνησιν τὴν ταῦτα ὑφίστανται ὡσάκις ἡ ὀργὴ κατέχει τὸν ὄργανισμόν, καὶ τὴν ὁποίαν διαχέουσι εἰς τὸ ἐπίλοιπον σῶμα καὶ τὴν λοιπὴν φυσιογνωμίαν ὡς ἔκφρασιν ὀργῆς.

Ἦτοι συμβαίνει ὅ,τι καὶ ἐν τῇ φυσικῇ, μηχανικῇ καὶ χημικῇ, αἰτινες ἄλλως τε διέπουσι καὶ τὸν ὄργανισμόν τοῦ ἀνθρώπου.

Ὅπως μηχανὴ στρεφομένη, χημικαὶ οὐσίαι ἐνούμεναι, καὶ σῶματα φυσικὰ διάφορα δονούμενα παράγουσιν ἤλεκτρισμὸν ἐκδηλούμενον διὰ σπινθήρος, ρεύματος κλπ., οὕτω καὶ ὁ ἤλεκτρισμὸς διερχόμενος διὰ τῆς μηχανῆς τὴν στρέφει, διὰ χημικῶν οὐσιῶν τὰς ἐνώνει, διὰ φυσικῶν σωμάτων τὰ δονεῖ ἀναλόγως.

Ἐὰν ἐκληφθῆ, λοιπὸν ὁ δονούμενος ἐγκέφαλος πηγὴ ζωϊκοῦ ἤλεκτρισμοῦ ἀγνώστου ὡς καὶ εἶνε (σκέψις, συναίσθημα, ἐρέθισμα) οὗτος μεταδίδεται εἰς τὸ σῶμα καὶ τὴν φυσιογνωμίαν ὡς αἴργον δυνάμεως ὡς ἔκφρασις καθὼς καὶ τάνάπαλιν, ἡ ἔκφρασις τοῦ προσώπου ἢ τεχνητῆ (Duchenne) προκαλεῖ δονήσεις ἐν τῷ ἐγκεφαλῷ, δι' ὧν παράγεται ἡ σκέψις καὶ τὸ συναίσθημα.

Ἡ σκέψις ἄρα, καὶ τὸ συναίσθημα, καθὼς καὶ τὸ αἶσθημα, τῆς ἐσωτερικῆς ἡμῶν καταστάσεως, ἀποτέλεσμα ὄντα τῶν δονήσεων τῶν κυττάρων—δονουμένων ἐξ ἀρχῆς ἀγνώστου—εἶνε ἀποτέλεσμα δυνάμεως φυσικῆς, ὑποκειμένης εἰς τοὺς νόμους τῆς φύσεως, συνεπῶς διαχυσμένης διὰ τῶν νεύρων εἰς τὴν ἐπιφάνειαν καὶ ἀκτινοβολούσης ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν, ἐπὶ τοῦ προσώπου, ἐπὶ τῶν μυῶν τοῦ ὁποίου προκαλεῖ τὰς ἀναλόγους συσπάσεις ἢ παρέσεις τῶν μυῶν καὶ τάνάλογα καὶ σχετικὰ ἀγγειοκινητικὰ φαινόμενα τ' ἀπαρτίζοντα τὸ συμπλήρωμα τῆς φυσιογνωμικῆς ἐκφράσεως.

Ἴσως ἤθελεν ἐκπλήξει πῶς ἡ σκέψις, τὸ αἶσθημα πράγματα ἄλλα, δύνανται νὰ μεταδοθῶσιν, ὡς μεταδίδεται τὸ ἤλεκτρικὸν ρεῦμα, τὸ φῶς καὶ πᾶσα ἄλλη δόνησις ὑλικωτάτη καὶ φυσικῇ.

Τὸ ἐξῆς ὁμῶς πείραμα τοῦ Babinski τῆς μεταφορᾶς τῶν ιδεῶν (transfert d' idées), θέτει ἐκτὸς πάσης ἀμφιβολίας τὸ γεγονός.

Ἐπρωτίζει ἐν τῇ Salpêtrière ὑστερικὴν γυναῖκα εἰς τὴν ὑπο-

θάλλει τὴν πεποίθησιν ὅτι βλέπει τὸν (ἀπόντα) Charcot.

Τὸ ὑποκείμενον τὸν βλέπει πραγματικῶς. Καλεῖται δευτέρα ὑστερική, ἣν πλησιάζουσι παρὰ τὴν πρώτην καὶ διευθύνουσι τὸ πρόσωπον αὐτῆς πρὸς τὸ ἀντίθετον μέρος· μετὰ ταῦτα διὰ μαγνήτου ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τῆς πρώτης μεταφέρει ὁ Babinski εἰς τὴν κεφαλὴν τῆς δευτέρας τὰς δονήσεις αἰτίνες κατεῖχον τὸν ἐγκέφαλον τῆς βλεπούσης τὸν ἀπόντα Charcot. Δὲν παρέρχονται πολλαὶ στιγμαὶ ὅποτε ἡ δευτέρα λέγει ὅτι βλέπει τὸν καθηγητὴν Charcot!...

Πρὸ τῆς εὐγλωττίας τοῦ γεγονότος τούτου, πᾶσα ἀμφιβολία μεταφέρεται ὡς διὰ μαγνήτου ἐκτὸς πάσης σκέψεως περὶ τοῦ ζητήματος καὶ τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ σκέψις, τὸ συναίσθημα εἶνε ἀποτέλεσμα δονήσεων, ὑπαικουσῶν εἰς τοὺς νόμους τῆς φύσεως καὶ συνεπῶς ἡ ἐν τοῖς προβλητικοῖς κέντροις διαπορθμεύεται εἰς τὴν φυσιογνωμίαν διὰ τοῦ ὀπτικοῦ καὶ τῶν λοιπῶν κρανιακῶν νεύρων προσωπικοῦ, κοινοῦ κινητικοῦ, ἀπαγωγοῦ, τριδύμου, τοῦ συμπαθητικοῦ συμπάσχοντις μετὰ τούτων.

Ἄρα ἡ ἐν τοῖς προβλητικοῖς κέντροις αἴσθησις τῆς ἐσωτερικῆς ἡμῶν καταστάσεως, ἡ ἀόριστος ἐν ὑγείᾳ καὶ αἰσθητῇ ζωῆς ἐν τῇ νόσῳ, μεταφέρεται καὶ ἐκδηλοῦται ἐν τῇ ἐκφράσει τῆς φυσιογνωμίας, καθὼς καὶ τὸ ποῖόν τῆς ὑγείας ἢ τῆς νοσηρότητος αὐτῆς, μετὰ τῶν σκέψεων καὶ τῶν συναισθημάτων ἅτινα προεβάλλουν διὰ τῶν νεύρων τὰς δονήσεις αὐτῶν καὶ ἀκτινοβολοῦνται διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, ἠλεκτρίζοντα καὶ διεγείροντα τοὺς μῦς τοῦ προσώπου καὶ τὰ γγαιοκινητικὰ νεῦρα τοῦ συμπαθητικοῦ, ἀποτελοῦντα οὕτω τὰς λειτουργικὰς ἐκείνας τῶν συσπάσεων καὶ τῶν χρωμάτων ἐπικουρικὰς συνηχήσεις, αἰτίνες ἀποτελοῦσι τοῦ θεμελιώδους τόνου τῆς ἐκφράσεως (σκέψις αἴσθημα) τὰς ἀπαραιτήτους φυσιογνωμικὰς συμπληρώσεις.

Ἴδῃ ἔλθωμεν εἰς τὴν παθολογίαν.

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΙ ΤΩΝ ΦΡΕΝΟΠΑΘΩΝ

Γενικά προλεγόμενα.—Αί φρενοπαθειακαί φυσιογνωμιαί, εἶνε οἱ ἀψευδέστεροι καί ἀκριβέστεροι κήρυκες τῆς ἐσωτερικῆς τῶν παραφρόνων καταστάσεως, συνδέουσα: ἐν τῇ φρενίτιδι αὐτῶν ἐκφράσει τὰς τρεῖς ὑποστάσεις τῆς ὑπάρξεως, ἅς ἐνιαῖα παθολογικῆ ἀλλοίωσις συνδέει ὁμοτίμως, καί ἐκδηλοῦται ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ ὡς αὐτόχρονος διαταραχὴ τῆς διανοίας, διαστροφὴ τοῦ ἠθικοῦ καί ἀλλοίωσις τοῦ φυσικοῦ ὀργανισμοῦ, τῆς θρέψεως δηλ. καί τῶν λοιπῶν ὀργανικῶν λειτουργιῶν.

Ἡ φυσιογνωμία τῶν φρενοβλαβῶν δηλοῖ ὅτι ἡ φρενίτις δυνατὸν νὰ προέλθῃ τόσον ἐξ ἠθικῆς ἀρχῆς, ὅσον καί ἐκ φυσικῆς ὡς φρονουσίαι οἱ Ribot, Jacobi, Lange, καί ὄχι, ἐννοεῖται, ἐκ μεταφυσικῆς ἢ θρησκευτικῆς, ὡς δύναται τις νὰ ἴδῃ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς φρενολογίας (Kant, Reil κλπ.) διότι φέρουσα τὴν σφραγίδα τῆς κληρονομικότητος ἢ ἄλλων νόσων κατὰ τὴν νεαρὰν ἡλικίαν διηγεῖται ὅτι ἡ ὑπερβολικὴ διανοητικὴ ἢ φυσικὴ ὑπερκόπωση, ἢ καταχρήσεις καί στέρησεις, ἢ ἠθικὰ αἰτία, ἢ νόσοι τοῦ ἥπατος, καρδίας καί τῶν νεύρων ἐγένονται ἀφορμαὶ νὰ ἐκραγῇ ἡ φρενίτις, ἥτις ἐκδηλοῖ τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας ζωηρότερον παντὸς ἄλλου μέρους τῆς ὑπάρξεως τοῦ πάσχοντος.

Ἡθικὴ τις συγκίνησις, ἢ διανοητικὴ αἰτία, δρῶσα ἐπὶ ἐδάφους κληρονομικῶς προδιατεθειμένου, συγκλονεῖ τὴν νευρικὴν ὑπαρξιν προκαλεῖ ἀποτόμους δονήσεις τῶν νευρικῶν μορίων, τῶν κυττάρων, ἅτινα ἐξαντλοῦνται λειτουργικῶς καί ἀνατομικῶς, διὰ παραγωγῆς οὐσιῶν ἀπεκριμματικῶν δηλητηριαζουσῶν τὸ νευρικὸν σύστημα οὗ ἡ ἀλλοίωσις ἀντηχεῖ ἐφ' ὅλων τῶν ὀργάνων ὧν ἐποπτεύει τὴν ἐναρμόνιον συνεργίαν, ἡ δὲ ἐκ τῆς ἀντηγήσεως ταύτης διαταραχὴ τῆς οἰκονομίας διὰ τῆς ἐλαττωματικῆς θρέψεως καί τῶν λοιπῶν δράσεων ἀπηχεῖ ἐπὶ τοῦ νευρικοῦ συστήματος οὗ αὐξάνει τὴν ἀλλοίωσιν καί οὕτω κα-

θεξῆς, κατὰ τὸν παθολογικὸν τοῦτον κύκλον τὸν ἀποτελούμενον ἐξ ἠθικῆς διανοητικῆς καὶ φυσικῆς συνεχείας.

Τὴν λειτουργικὴν ταύτην συνέχειαν καθιστᾷ καταφανῆ ἢ παθολογία, συνδέουσα διὰ κοινῆς παθολογικῆς ἀλλοιώσεως τὰς τρεῖς ταύτας ὑποστάσεις καὶ ἐκδηλοῦσα τὸ ἐνιαῖον αὐτῶν ἐν τῇ ἐνιαίᾳ τῆς ἠθικῆς καὶ φυσικῆς ἀλλοιώσεως φυσιογνωμικῇ ἐκφράσει.

ΕΚΦΥΛΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΣ

Ἄς ἀρχίσωμεν ἀπὸ τοῦ τέλους, ἀπὸ τοῦ πραγματικοῦ τέλους τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς πραγματικῆς καὶ ὀριστικῆς ἐκλείψεως τῆς φυσιογνωμίας ἀπὸ τῆς στρογγύλης ταύτης γῆς. Διότι τὸ τέλος τοῦ ἀνθρώπου δὲν εἶνε ὁ θάνατος. Ὁ θάνατός τοῦ ἀτόμου εἶνε ὁ ἐκφυλισμός, εἶνε ἡ ὀριστικὴ ἐκείνη ἔκτρωσις τοῦ εἴδους εἰς τὸ κενὸν τῆς ἀνυπαρξίας, ἡ τετελεσμένη καὶ ὀριστικὴ ἐκείνη ἀδυναμία πρὸς τὴν ἀναγέννησιν τοῦ εἴδους, τὴν ἀναπαραγωγὴν, τὴν φυσιολογικὴν αὐτοῦ ἀθανασίαν. Δὲν εἶνε ἀθανασία ἡ δι' ὀλίγων γραμμῶν σκιαγραφία τῆς φυσιογνωμίας ἡμῶν ἐν τῷ πανθέῳ τῶν εὐεργετῶν τῆς ἀνθρωπότητος, ἐν ταῖς ἐφημερίσιν ἢ τοῖς λεξικοῖς· αὕτη εἶνε ψευδὴς ἀθανασία, ψευδο-λάμπουσα δι' ἐξόδων τῆς ἀληθοῦς καὶ ἀσφαλοῦς καὶ βεβαίας, τῆς φυσικῆς ἀθανασίας ἣτις ἐκλείπει χάριν ἐκείνης. Ὑπερκόπωση δι' ὕψωσιν ὑπὲρ τὴν κοινὴν ἰσοπέδωσιν, ὡς λέγει ὁ Jacobi, ἣτις σκοπεῖ τὴν ἀθανασίαν τῆς φυσιογνωμίας ἡμῶν ἐν τῇ μνήμῃ τῶν ἀνθρώπων, κατχστρέφει τὴν φυσιολογικὴν αὐτῆς ἀθανασίαν τῆς ἐπαναβιώσεως ἐν τοῖς ἀπογόνοις, οἵτινες ἐπαναλαμβάνουν ἐν τῇ ζωῇ τὴν πατρικὴν ὑπαρξίν τῆς φυσιογνωμίας, δι' αἰῶνα πολύν, ἴσως τὸν ἅπαντα.

Τὴν φυσικὴν ταύτην πνοὴν τῆς διακωνίσεως, ἣν ἐφύσησεν ὁ δημιουργὸς εἰς τὸν ζῶντα πηλὸν δι' αὔξησιν καὶ πλήθυσιν καὶ ἐξέλιξιν ἢ ὑγιῆς γονιμότης καὶ ἀναπαραγωγῆς ὑγιῶν καὶ τελείων τύπων, ἣν ἐύλογεῖ ὁ Θεὸς καὶ καθαγιάζει, ἐπιβάλλει ἢ Ἀνθρωπότης καὶ ἀπαιτεῖ

ὡς πρῶτιστον στοιχεῖον ζωῆς ἡ Πατρις καὶ ἡ Κοινωνία, τὴν φυσικὴν ταύτην πνοὴν ἐσίγησε, διέστρεψεν, ἐξόντωσεν ἡ αὐτοκτόνος ζωὴ τῶν νεωτέρων χρόνων.

Τῶν νεωτέρων μόνον χρόνων, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ ἀτμοῦ καὶ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, (Max Nordau) οἵτινες ἐκ βάθρων ἀνεκκίνισαν τὸν βιοποριστικὸν ἀγῶνα τῶν κοινωνιῶν καὶ ὑπερηύξησαν τὴν διὰ τὴν ὑπαρξίν καταπόνησιν αὐτῶν. Δὲν ἔπεται ὁμως ἐκ τούτου ὅτι, καὶ αἱ δηλητηριάσεις ((Morel) ἡ κληρονομικότης, ἡ ἐν ταῖς μεγαλουπόλεσι διαμονὴ (Nordau) δὲν προσθέτουν τὴν ἐξοντωτικὴν αὐτῶν συμμαχίαν κατὰ τῆς ὑγείας καὶ τῆς ἰσορροπίας τοῦ ἀνθρώπου.

Ἀληθῶς εἰς τὰς μεγαλουπόλεις ταύτας, π. χ. εἰς τὰς παρ' ἡμῖν Ἀθήνας, ἐὰν ρίψη τις ἐν βλέμμα, θέλει ἴδῃ πλανωμένας ὠχρὰς καὶ νευροπαθεῖς φυσιογνωμίας, ἐκφύλους, ὑστερικούς, νευρασθενικούς ὑπὸ τὸ αὐτὸ κλίμα, ὑφ' ὃ πρό τινων δεκαετηρίδων περιεφέροντο φυσιογνωμῖαι πλήρεις ἐκφράσεως, ἀκτινοβολοῦσαι δύναμιν ὑγείας, ρώμην διανοίας, εὐρωστίαν ἠθικοῦ καὶ χαλύβδινον φύσιν.

Ποῦ αἱ μεγάλαι φυσιογνωμῖαι ἐν τῇ πολιτικῇ, ἐν τῇ ποιήσει, ἐν τοῖς γράμμασι, ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἐν γένει ;

Πῶς αὕτη ἡ ἔκπτωσις καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν τῆς ζωῆς ἡμῶν, ἔκπτωσις ἠθική, κοινωνική, πνευματικὴ καὶ φυσική ;

Ἐνιαῖος εἶνε ὁ λόγος τῆς χρεωκοπίας, τῆς ἀτυχίας τοῦ πολέμου, τῆς κοινωνικῆς ἐκλύσεως, τῆς πολιτικῆς φραυλότητος, τῆς οἰκογενειακῆς διαφθορᾶς, τῆς φιλολογικῆς ἐκπτώσεως, τῆς χρεωκοπίας ἡμῶν ἐν πάσῃ, ἐκφράσει τῆς νεωτέρας ἡμῶν ζωῆς.

Ὁ λόγος οὗτος, εἶνε ἀληθές, ὅτι θεμελιοῦται ἐπὶ τῆς κληρονομικότητος, τῆς ἱστορικῆς ἐξαντλήσεως τῆς ἡμετέρας φυλῆς ἣτις εἶνε ἡ νευρικωτέρα σχεδὸν φυλὴ ¹. Λόγοι ἱστορικοί, ἡ ἐξάντλησις τῆς πολύστενάκτου δουλείας, ἡ φοβερὰ ἐκρηξίς καὶ ἐπανάστασις τῆς φυλῆς, ἐπανάστασις αἰματηροτάτη, ἐπταετής, ἀφ' ἧς αἱματόβρεκτον καὶ ἐξηντημένον ἐξῆλθε τὸ νεκρὸν ἔθνος, κατέστησαν αὐτῷ ἀναγκαιοτάτην ἀπαίτησιν ὑπάρξεως, τὴν ἡσυχίαν καὶ τὸν φυσικὸν βίον ὅπως ἀναλάβῃ. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἐλευθερίας ἐσω-

1 Μετὰ τοὺς Ἑβραίους.

τερικαὶ πολιτικαὶ διαμάχαι καὶ κομματικοὶ σπαράγμοι, πολιτικαὶ ἀπογοητεύσεις ἐναγωνίως τρεφομένων πόθων, ἔθνικοι ἐξευτελισμοὶ καὶ αἴσχη, ἐκράτουν ἐν συνεχείᾳ ὑπερδιεγέρσει τὴν νευρικήν ὑπαρξίν τῆς φυλῆς, ἥτις ἀφ' ἐτέρου λίαν προώρως ἐπεδόθη εἰς διανοητικὰς ἐργασίας, ἐνθουμηθεῖσα ἴσως τὴν ἀρχαίαν τῆς δόξαν καὶ κυριότητα ἐν τῇ σταδιοδρομίᾳ τῶν ἔθνων, ὡς γράφει ὁ φιλέλληνας Γάλλος δημοσιογράφος Marcel Lami.

Ἡ πυρετώδης αὕτη νευρική καταπόνησις, ἐσχάτως ἕνεκα τῆς αὐξήσεως τῶν ἐξόδων καὶ τῶν βιοπαλαιστῶν καὶ τῆς ἐλαττώσεως τῶν κερδῶν ἔφθασεν εἰς μέγα ὕψος νευρικῆς ὑπερεντάσεως, ἥτις συνεχῶς δρῶσα ἐπὶ τοῦ ἀεικινήτου καὶ ἀπογοητευομένου ἀτόμου, ἐξησθένησε τὴν ὅλην αὐτοῦ ὑγείαν, τὴν νευρικήν εἰδικῶς εὐρωστίαν, ἧς ἀποτέλεσμα εἶνε ἡ ἠθικὴ διανοητικὴ καὶ ἠθικὴ ἐκπτώσις.

Εἰς ἐν τοιοῦτον λοιπὸν ἔδαφος, δρῶσα ἡ τάσις πρὸς μίμησιν τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκφύλων Εὐρωπαϊῶν, καὶ ἡ παρ' ἡμῖν ἐγκαταστάσις τῆς ἐξαντλούσης εὐρωπαϊκῆς ζωῆς, ἀπετέλεσε τοὺς ὀργανισμοὺς τούτους, ὧν τὰς ὠχράς, ἐκφύλους καὶ ὑστερικές καὶ νευροπαθεῖς φυσιογνωμίας, βλέπομεν πλανωμένας ἐπὶ τῆς χώρας ταύτης, ἥτις πρὸ μικροῦ ἐχάλλευσεν φυσιογνωμίας τιτάνων ἐν τοῖς πολέμοις, τοῖς γράμμασι καὶ τῇ πολιτικῇ.

Ποῦ αἱ μεγάλαι φυσιογνωμίαι τοῦ Κολοκοτρῶνη, Ἀνδρούτσου, Δεληγιώργη, Τρικούπη, Βαλαωρίτου! Ἀντ' αὐτῶν *μυλλιαραὶ* τινες φυσιογνωμίαι. ἐκ πρώτης αὐτῶν ὄψεως δεικνύουσαι τὸ ἐσωτερικὸν κενὸν καὶ ἄρρωστον, περιφέρονται ὡς εἰρωνεῖαι ἐν τῇ χώρᾳ τῶν γιγάντων!

Ἡ ὀλόδροσος καὶ ἀκτινοβόλος καλλονὴ τῶν ὑγιῶν ἑλληνίδων ἀντεκατεστάθη ὑπὸ μέχρις ἀηδίας τεχνητῶν ὠχροτήτων, ἡ δὲ γενναία φυσιογνωμικὴ ἐκδήλωσις τῆς δυνάμεως. τοῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ τῆς ὑγείας, ἀντεκατεστάθη ὑπὸ φυσιογνωμιῶν λεπτῶν δῆθεν. ὠχρῶν, ἐκφραζουσῶν αἰωνίαν ἀνησυχίαν διὰ λεπτὰς μικρολογίας δῆθεν καλλιτεχνικάς, ψευδοποιητικάς, ψευδευρωπαϊκάς, φερούσας ὅμως τὴν ἐνικίαν σφραγίδα τῆς νοσηρότητος. τῆς ἠθικῆς καὶ φυσικῆς ἐκπτώσεως καὶ τῆς διανοητικῆς ἐξασθενήσεως *fin de siecle*.

Λυποῦμαι ἀδυνατῶν νὰ ἐπεκταθῶ πλειότερον, νὰ φωνήσω στεντορεῖως ὅτι ἀδιαφοροῦντες, ἀφήνομεν τὸ δηλητηριον νὰ μολύνῃ αὐτὴν

τὴν πηγὴν τῆς ἑλληνικῆς ζωῆς, νὰ δολοφονῆ τὴν υἱεῖαν καὶ τὸ κάλλος τῆς φυσιογνωμίας νὰ δηλητηριάζει γενεὰν ὀλόκληρον προεξοφλοῦν συγχρόνως ἀπὸ τοῦδε καὶ τὴν εὐρωστίαν τῆς μελλούσης, θὰ ἐμακρηγόρουν ἐὰν ἐγνώριζον ὅτι θὰ συνεχίνοῦν τὴν παροῦσαν γενεὰν ἥτις τείνει νὰ κυλίσῃ ὀριστικῶς εἰς τὴν κατάντη ὁδὸν τῆς ἐκλύσεως καὶ τῆς ἀδοξοπάτης τῶν ἀφανεῶν, καθ' ἣν ἡ ἑλληνικὴ φυσιογνωμία διαστρεφόμενη καὶ ἐκλείπουσα ἐκδηλοῖ διὰ τῶν ἐναπομεινάντων αὐτῆ στοιχείων ἐκφράσεως τὴν ἐσωτερικὴν καὶ βαθεῖαν ἐκλειψίν καὶ ἐκφύλισιν. Θὰ ἐμακρηγόρουν ἐὰν δὲν ἐπαπειλεῖτο ἡ καταστροφὴ τῆς ἀρμονικῆς ἰσορροπίας τῶν κεφαλαίων. μολονότι ὁ ἐκφυλισμὸς τῆς φυσιογνωμίας συνοδεύων τὸν τῆς υἱεῖας καὶ τοῦ εἴδους, ἀποτελεῖ οὐ μόνον τὸ πρῶτιστον καὶ οὐσιωδέστατον ζήτημα τῆς ἐπιστήμης, ἀλλὰ καὶ διότι, ἐπιπλέον ὡς ναυάγιον ἐπὶ τῆς καταστροφῆς τοῦ ἀνθρωπίνου τύπου, δηλοῖ ἐν τῷ προσώπῳ αὐτῆς διὰ στιγμάτων φυσικῶν διὰ ταύτοχρόνου ἐκφράσεως τῶν ἐσωτερικῶν στιγμάτων τοῦ ἠθικοῦ καὶ τῆς διανοίας διὰ τῆς φυσιογνωμικῆς ἐκδηλώσεως ὅλης τῆς ἐσωτερικῆς ἀνισορροπίας τὸν βαθμὸν καὶ τὸ εἶδος τῆς καταστροφῆς ταύτης τοῦ τύπου, τῆς ψυχικῆς συγχρόνως καὶ τῆς φυσικῆς.

Ἦδη ἔλθωμεν εἰς τὰς λεπτομερείας τοῦ ἐκφυλισμοῦ τῆς φυσιογνωμίας.

Αἱ φυσιογν. τῶν ἐκφύλων.— Δὲν τυγχάνουσι λίαν ἄγνωστοὶ αἱ φυσιογνωμίαι αὗται, ἀποτελοῦσαι τοῦ φυσιογνωμικοῦ μωσαϊκοῦ τῶν κοινωνιῶν τὰ ζωηρότερα, περισσότερα καὶ λυπηρότερα σημεῖα καὶ χρώματα.

Εἶνε δὲ αἱ φυσιογνωμίαι αὗται πολλαὶ τόσον εἰς τὰν ἠθικὴν ἐπίπεδα μεταξὺ τῶν πλείστων μεγαλοφυῶν, ὅσον καὶ εἰς τὰ πῆριττα φιλανθρωπικὰ ἄσυλα, ὅσον καὶ ἐν τῷ καθημέραν βίῳ. Ἐν αὐτῷ μάλιστα περισσότερον ἀφ' ὅτι νομίζεται.

Μελετῶν δὲ τις τὴν φυσιογνωμίαν αὐτῶν βλέπει ν' ἀναδίδεται ἀπὸ τὴν σφραγίδα τῶν φυσικῶν στιγμάτων ἢ ἐσωτερικῆ ἠθικῆ καὶ διανοητικῆς ἀνισορροπίας διαστρεφῆ, ἐκπτώσις, καὶ ἀφάνεια.

Θέλει τις ἶδει φυσιογνωμίαν ἀνωτέρου ἐκφύλου ἀγορεύοντος εἰς τὰ πλήθη, καλλιτέχνου, μουσικοῦ ἢ ποιητοῦ, λάμπουσαν ἐξ εὐφίας εἰς τινὰ ζητήματα ἐνῶ εἰς ἄλλα ἐκφράζουσαν τελείαν ἀδυναμίαν καὶ

ἐξάντλησιν, φυσιογνωμίαν ψευδοποιητῶν συγκινουμένην, δακρύουσαν, γελῶσαν, ἐκφράζουσαν ἀόριστον ρέμβην καὶ ὄνειροπόλησιν πρὸ ἐνός... δένδρου, πρὸ μιᾶς αὐτοῦ σκιάς, ἐν ἣ πλανῶνται πνεύματα ἀόριστα μυστηριώδη, ὧν φαίνεται ἡ φυσιογνωμία ἀόριστως παρακολουθοῦσα διὰ κεχηνότων ὀφθαλμῶν τὴν διάβασιν, ἐν μυστικοπαθείᾳ νοσηρᾷ λατρευόντων ἐν σύμβολον.

Τὴν ἔκφρασιν ταύτης τῆς φυσιογνωμίας καὶ παραπλησίας αὐτῇ ἐν πάσῃ ἐκδηλώσει τῆς ζωῆς θέλει τις εὖρει συνδυαζομένην μετ' ἀνωμάλου κατασκευῆς τοῦ κρανίου καὶ τοῦ προσώπου, καὶ μετὰ διαστροφῆς τοῦ ἠθικοῦ, ἐκφραζομένης ἐν τῷ βλέμματι καὶ τῇ φυσιογνωμικῇ ἐκφράσει τοῦθ' ὅπερ σαφέστατον πρόκειται σημεῖον τοῦ ἐνιαίου τῆς προσωπικότητος τοῦ ἀνθρώπου, εἰς οὗ τὴν ὕπαρξιν ἢ κυκλοφοροῦσα ἐνιαία ζωὴ, καταστᾶσα ἑλλειπῆς ἢ διαστραφεῖσα ἕνεκα τῶν αἰτίων τοῦ ἐκφυλισμοῦ, ἐστέρησε τῆς τελείας καὶ ἀρτίας διαπλάσεως τόσον τὸν φυσικὸν ὅσον καὶ τὸν ἠθικὸν καὶ διανοητικὸν ὀργανισμόν, οὗτινος ἡ ὁμότημος διαταραχὴ ἐκδηλοῦται ἐν τῇ ἐνιαίᾳ ἐκφράσει τῆς φυσιογνωμίας καὶ προεκτείνεται ἐν αὐτῇ ἐκτιτρώσκουσα εἰς φυσικὰ στίγματα καὶ εἰς ἔκφρασιν ἠθικῆς καὶ διανοητικῆς ἀντισορροπίας.

Τὸ γεγονός τοῦτο ὑπενθυμίζει καὶ ἀποδεικνύει τὴν σκέψιν τοῦ παρόντος ἔργου ἣν ἀναγινώσκῃ τις ἐν τῇ πρώτῃ αὐτοῦ σελίδι.. Ἄληθως, ἡ φυσιογνωμία εἶνε ὁ ἄνθρωπος. Τὸ πρόσωπον εἶνε ἡ προσωπικότης, εἶνε ὁ ὀργανισμὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁ ἐνιαῖος ἀλλὰ καὶ τρισυπόστατος, ὁ ἠθικός, ὁ διανοητικὸς καὶ ὁ φυσικός, εἶνε κατὰ τοῦτο κυρίως «εἰκῶν καὶ ὁμοίωσις» τοῦ τρισυποστάτου ἀλλ' ἐνιαίου Θεοῦ, τοῦ ἀνακλῶντος ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ τῶν δημιουργημάτων αὐτοῦ.

Ὅταν ἡ κατάσταση εἶνε φυσιολογική, ἐναρμονίως ἀναπτυσσόμεναι αἱ τρεῖς δυνάμεις, ἐναρμονίως ἐκδηλοῦνται ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ ὡς ἔκφρασις χαρᾶς διὰ τὴν ὑγιᾶ ζωὴν, ἔκφρασις ἀληθοῦς νεότητος, ἐλπίδος, πεποιθήσεως εἰς τὴν ἐργασίαν, δυνάμεως καὶ φυσικοῦ ἔρωτος, ἔκφρασις χαρᾶς διὰ τὴν ἡμετέραν ζωὴν καὶ ὕπαρξιν ἐν τῇ ἀλύσει τῶν ὄντων ὡς καὶ διὰ τὴν ὕπαρξιν τῶν ἄλλων, διὰ τὴν ζωὴν ὄλων τῶν ἐμφύχων ὄντων, διὰ τὴν ζωὴν τῆς δημιουργίας ἐν γένει.

Μόλις τὸ ψεῦδος τῆς ψευδοτεχνητῆς καὶ αὐτοκτόνου ζωῆς τῶν καταχρήσεων καὶ τῶν καταπονήσεων εἰσδύσῃ ἐν τῇ ὑπάρξει ἡμῶν, ἀμέσως καταλαμβάνει τὸν μυχὸν αὐτῆς, δηλητηριάζουσα πᾶσαν πη-

γὴν ζωῆς, διαστρέφουσα πᾶσαν φυσικὴν πνοὴν ἔρωτος, αἰσθήματος, ἀγάπης ἀλλοιοῦσα τὴν δύναμιν τῆς σκέψεως καὶ τῆς αἰσθήσεως, τροποποιοῦσα τὸν φυσικὸν ὀργανισμόν, ἐκφυλίζουσα τὸν τύπον καὶ ἐκφράζουσα κατόπιν τὴν ἐσωτερικὴν ταύτην καταστροφὴν ἐν τῇ ἐκφράσει τῆς ἀλλοιωθείσης ὑλικῶς καὶ διαστραφείσης φυσιογνωμίας, διὰ τῶν ἀπαισιῶν φυσικῶν στιγμάτων, διὰ τῶν ἀποτροπαίων ἐκφράσεων ἀνηθικῶν παρορμήσεων καὶ φρικῶδων διανοητικῶν ἀλλοιώσεων δόλορονοῦσα τελείως τὸν τύπον τῆς Εἰκότος καὶ τῆς Ὀμοιώσεως !

Ὅποιά ἡ ἀποτρόπαιος αὕτη ἀλλοίωσις ;

Φυσιογνωμία βλακώδης, ἠλιθία, μωρά, μὲ ὀφθαλμοὺς ἀπαισιῶς στραβίζοντας, μικροὺς, ἀθλίους, μὲ κόρην ὀφθαλμοῦ κακῶς διαπεπλασμένην, μὲ ἱριδα ἀνίσως κεχρωσμένην (Féré) μὲ ὦτα καὶ ρίνα διεστραμμένης διαπλάσεως, μὲ πρόσωπον ἀσύμμετρον προγναθικόν, λαγώχειλον μὲ χεῖλη ἀηδῶς ὑπερτροφικά, μὲ κρανίον μέγα, ὄξύ, σφηνοειδές, πολύτριχον, μικρόν, ὑδροκέφαλον, ἀσύμμετρος καὶ μερικῶς προεξέχον, μὲ μέτωπον στενόν, διεστραμμένον, ὑπεκφεῦγον, προπετές μὲ τὴν φρικώδη ταύτην διαστροφὴν ἀντεκατεστᾶθη ὁ τύπος τῆς ὑγιούς καὶ ἑναρμονίου καλλονῆς τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ φοβερωτέρα δὴμῶς διαστροφὴ δὲν ἔγκειται εἰς τὰ σημεῖα ταῦτα, ἅτινα εἶνε ὑλικὴ ἡγῶ καὶ προέκτασις ἐσωτερικῶν διαστροφῶν· φοβερὰι εἶνε αἱ δεύτεραι αὗται διαστροφαι αἵτινες ἐκδηλοῦνται εἰς τὴν φυσιογνωμίαν ὡς ἐκφρασις διεστραμμένων ἐσωτερικῶν παρορμήσεων πρὸς τὴν ἀνθρωποκτονίαν, ἐμπρησμόν πρὸς τὸ ἐγκλημα ἐν γένει, αἵτινες διέστρεφαν καὶ αὐτὴν τὴν μορφήν τοῦ κρανίου ὠρισμένως, ὡς ἀπέδειξεν ὁ Lombroso (L' homme criminel).

Βλέπων τις τὴν φυσιογνωμίαν τῶν ἐκφύλων παρατηρεῖ ἐν τῇ ἐκφράσει αὐτῆς τὴν ἀλαζόνα ἐκδήλωσιν ἐγωῖσμοῦ ἀνοήτου ἢ τὴν ἐναγωνίον κατάληψιν τοῦ πνεύματος ὑπὸ ἰδεῶν τινῶν ἐπιμόνων (obsédés) ἀμφιβολίας, δισταγμοῦ, διαφόρων νοσηρῶν φόβων, (φοβῶν) κλεπτῶν, ἀνοικτοῦ μέρους, πυρός· — βλέπει τις τὴν πάλιν τοῦ ἐκφύλου κατὰ τῶν ἐσωτερικῶν τοῦ ὀρμῶν πρὸς τὴν μέθην (διψομανίαν) π. χ. τὴν κλοπὴν, τὸν ἐμπρησμόν, τὴν ἀνθρωποκτονίαν, πρὸς διεστραμμένας γενετησίους ἱκανοποιήσεις πρὸς εὔρεσιν λέξεων τινῶν, βλέπει τις τὴν ἀδυναμίαν τῆς θελήσεως ὅπως συγκρατήσῃ τὰς ὀρμὰς ταύτας, πρὸς ἃς ἐνσυνειδήτως μάχεται, ἀντιδρᾷ, ἐναγωνίως παλαίει, ἢ φυ-

σιογνωμία του λαμβάνει έκφρασιν έναγωνίον, ώχράν, κάθιδρον μέχρι τῆς υποχωρήσεως τοῦ ἐκφύλου εἰς τὴν ἔμμονον ὄρμην καὶ ἰδέαν ὁπότε ἀνακουφίζεται, ἡ δὲ φυσιογνωμικὴ αὐτοῦ ἐκφράσις ἐκδηλοῖ τὴν νοσηρὰν ταύτην ἀνακούφισιν.

Ἐπὶ ἐνὸς τοιοῦτου ἐδάφους εὐκολώτατ' ἀναπτύσσονται ὄλαι αἱ παραφροσύναι. Αἱ φυσιογνωμίαι τῶν ἐκφύλων δύνανται νὰ εἶνε μελαγχολικαί, μανικαί, παραληρητικαὶ κ.λ.π.

Ἄντὶ ὁμοῦ τῆς περιγραφῆς τῶν φυσιογνωμικῶν τῶν ἐκφυλογενῶς φρενοβλαβῶν θέλωμεν περιγράψαι τὴν φυσιογνωμίαν ἐκάστης φρενίτιδος νόσου, εἰς ἣν καὶ παραπέμπομεν τὸν ἀναγνώστην.

Ὅσον ὁμοῦ ἀφορᾷ τὰς ὑπηρεσίας ἃς προσφέρει ἡ ἐπιστημονικὴ φυσιογνωμοσύνη εἰς ζητήματα *Ἰατροδικαστικά*, περὶ αὐτοῦ θὰ ἐγίνετο μακρότερος λόγος ἐὰν ἐπέτρεπεν ἡ συντομία τοῦ ἔργου. Οὐχ ἥττον δυνάμεθα, ἂν ὄχι νὰ ἀναφέρωμεν τὰς ἀποτυχούσας κρανιοσκόπικὰς μελέτας τοῦ Gall, νὰ ὑπομνήσωμεν ὁμοῦ τὰ ληθῆ γεγονότα τοῦ ψυχιάτρου Lombroso, ὅστις μὲ ὄλας τὰς ὑπερβολὰς του δὲν ἀπεμκρύνθη εὐσιωδῶς τῆς ἀληθείας. Δυνάμεθα ν' ἀναφέρωμεν τὰ φυσικὰ στίγματα τῆς φυσιογνωμίας ὡς καὶ τὰ ἠθικά, τῆς ἀορίστου αὐτῶν ἐκφράσεως ἐν αὐτῇ ἅτιν' ἀποδεικνύουσι τὸν φύσει ἐγκληματικὸν (cr. né) ἀπλῶς ἐκφυλον καὶ προβλητικὸν (Flechig. Κατσαρᾶς) τοῦθ' ὅπερ δύναται πολὺ νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τῆς ἀποφάσεως τῆς δικαιοσύνης, πρὸς ἣν ἄλλωστε πολλάκις ἡ φυσιογνωμία δύναται πολυτίμους νὰ προσφέρῃ ὑπηρεσίας.

Ὅσον δὲ ἀποβλέπει τὴν θεραπείαν τοῦ ἐκφυλισμοῦ καὶ τῆς ἐπιναφορὰν τῆς ὑγιοῦς φυσιογνωμίας, τῆς ὑγιοῦς ἐκφράσεως καὶ τῆς φυσιολογικῆς καλλονῆς εἰς τὰ πρόσωπα τῶν ἐκφύλων ἀφήνοντες κατὰ μέρος τοὺς στίχους τοῦ Viennet :

Voilà bien six mille ans que les hommes sont faits
Et depuis quatre mille on ne cesse d'écrire
Que l'homme dégénère et que le monde empire

διότι αἱ τέσσαρες αὐταὶ χιλιάδες ἐτῶν δὲν εἶνε εἰμὴ κυρίως αἱ τέσσαρες τελευταῖαι δεκάδες, αἵτινες σχετίζονται μὲ τὴν γενίκευσιν τοῦ ἐκφυλισμοῦ, ὅσον λοιπὸν ἀφορᾷ τὴν θεραπείαν καὶ τὴν σωτήριαν τῶν τέκνων μας, τοῦλάχιστον, δὲν ἔχω εἰμὴ δύο λέξεις νὰ προσθέσω :

Κατὰ φύσιν ζῆν !

ΜΕΓΑΛΑΙ ΤΙΝΕΣ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΙ

Μετὰ τῶν ἀνωτέρων ἐκφύλων συνδέονται αἱ μεγαλοφυΐαι τῶν αἰώνων. Οὐ μόνον δὲ σχετίζονται μετὰ τοῦ ἐκφυλισμοῦ ἀλλὰ καὶ μετὰ πλείστων νευρικῶν νόσων, ἐπιληψίας κ.τ.λ. Τὰς φυσιογνωμίας τῶν μεγάλων τούτων ἀνδρῶν θὰ περιέγραφον ἔαν ὁ χῶρος δὲν ἦτο μικρός. Οὐχ ἦττον δύναται τις ν' ἀναφέρει τὴν ὄξυκεφαλίαν τοῦ Περικλέους, τὰ σπασμωδικὰ τικ τῆς φυσιογνωμίας τοῦ Ναπολέοντος, οὕτινος τὸ βαθύ βλέμμα φαίνεται ὑποτάσσει τὴν γῆν, τοῦ ὁποῦ οὐδὲν ἔκτακτος ἐσωτερικὴ δύναμις καὶ ἐνεργητικότης ἦν διακεχυμένη ἐπὶ τοῦ προσώπου του, καὶ δὴ τοσοῦτον, ὥστε πᾶς ὁ πλησιάζων αὐτὸν κατελαμβάνετο ὑπὸ μυστηρίωδους τινος ὄψεος (Σ. Ἀποστολίδης). Ὅταν δὲ ὠργίζετο τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐλάμβανε μορφὴν λαίλαπος. figure d' ouragan, ὡς ὁ ἴδιος ἔλεγε. Τὴν ἰσχυρὴν καὶ ἀπαλὴν φυσιογνωμίαν τοῦ Ἰ. Καίσαρος, ὡς λέγει ὁ Πλούταρχος, καὶ τὸ περὶ τὴν κεφαλὴν νοσῶδες διότι ἐτύγγανεν ἐπιληπτικὸς καθῶς καὶ ὁ Μέγας Πέτρος, εἰς οὗ τὸ ἄγριον βλέμμα καὶ τὴν ἐπιληπτικὴν φυσιογνωμίαν ἐφαίνετο τόσον ἢ ἀλλοίωσις τῆς φυσικῆς του ὑγείας ὅσον καὶ τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς διανοητικῆς, ὧν φοβερά τεκμήρια ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἀναγράφονται οἱ ὄντοι αὐτοῦ καὶ τὰ ἐγκλήματ' αὐτοῦ. Πληθὺν δὲν φυσιογνωμιῶν ἠδύνατό τις νὰ ἐκθέσῃ, καὶ νὰ παρατάξῃ, μὴ λησμονῶν ἐννοεῖται τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ Voltaire, avec son hideux sourire ὡς λέγει ὁ Alfred de Musset (ἄλλος ἐκφυλος διψομανής, ὡς ὁ συνηθέστερος τῶν μεθύσων) φυσιογνωμίαν στυγνὴν, σαρκάζουσαν, εἰρωνευομένην θρησκείαν καὶ κοινωνίαν ὀλόκληρον καὶ συνδυάζουσαν μὲ τὴν ἐκφρασιν ταύτην καὶ τὴν τῆς στομαχικῆς του ἀδυναμίας καὶ τῆς ἀπισχνάνσεως ἕνεκα τῶν καταχρήσεων τοῦ καφέ, ὃν ἐλάτρευε. Οὔτε τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ Goethe, τοῦ Διὸς Goethe, τοῦ μεγάλου ποιητοῦ καὶ φυσιολόγου, εἰς ἣν ἐναρμονίως ἐκδηλοῦται ἡ ἁρμονία τῆν φυσικῆς του ὑγείας, τῆς διανοητικῆς του μεγαλοφυΐας καὶ τῶν ἠθικῶν του ἰδεωδῶν, ἀρ-

μονική συνέχεια τῆς φύσεως ποιητικῶς ἐξιδανικευμένη, ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ τοῦ ὀγδοηκονταετοῦς ἐκείνου Ἑρμοῦ...

Ἡδύνατό τις τόμους ὀλοκλήρους νὰ γράψῃ, ὑπερβαίνων καὶ αὐτὸν τὸν Lavater, τὸν συγγραφέα τῶν «Φυσιογνωμικῶν ἀποσπασμάτων» ἐν οἷς παρένειρε καὶ τὴν εἰκόνα τῆς φυσιογνωμίας του, ἀφ' ἧς ἀποπνέεται τὸ «ἀληθεύειν ἐν ἀγάπῃ» διὰ νὰ χαραχθῇ κατόπιν ἐπ' αὐτῆς ἡ ἔκφρασις τῶν νευρικῶν ψευδαισθησιῶν, δι' ὧν ἐγένετο Χριστὸς—καταστάς ὡσαύτως ἀνώτερος ἔκφυλος, καὶ οὗτος περὶ τὰ τέλη τοῦ βίου του.

Ἡδύνατό τις ν' ἀναφέρῃ τὴν γλυκεῖαν καὶ μελωδικὴν καλλονὴν τοῦ Ῥαφαήλ, εἰς τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ ὁποίου βλέπει τις τὸ αἰσθηματῶν θεῶν του εἰκόνων ἃς εἶχεν ἐν τῇ ψυχῇ, τὴν ἰδέαν τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ πλανωμένην καὶ ἀκτινοβολοῦσαν ἐκ τῶν λεπτῶν καὶ ἑναρμονίων χαρακτηριστικῶν τῆς φυσιογνωμίας τοῦ θεοῦ ζωγράφου, ἥτις ὡς ἀληθῆς εἰκὼν τοῦ θεοῦ ἀνακλᾷ εἰς τὰς θείας του εἰκόνας ὑπερτελείως.

Ἡδύνατό τις ν' ἀναφέρῃ καὶ τὸ ὑπερτελείως ὠραῖον τῆς φυσιογνωμίας τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Βατικανοῦ, τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἀντιόου καὶ τοῦ Ἑρμοῦ τοῦ Πραξιτέλους τὴν θεῖαν καὶ ιδεώδη παράστασιν τῆς αἰωνίας νεότητος τῆς ἑλληνικῆς καλλονῆς καὶ ὑγείας τὰς διαωνισθείσας καὶ ἀπομαρμαρωθείσας ταύτας ἐξιδανικεύσεις τῆς ἀθανάτου καλλονῆς τῆς ὑγείας καὶ τῆς νεότητος τοῦ ἀνθρωπίνου τύπου.

Θὰ ἡδύνατό τις ν' ἀναφέρῃ τὰς φυσιογνωμίας τοῦ Beethoven, Michel Ange, αἵτινες φέρουσι τὴν σφραγίδα τῶν μεγάλων ιδεωδῶν, τῶν μεγάλων νευρικοτήτων καὶ τῶν μεγάλων σκέψεων, τὴν ἀσχημίαν τῆς μορφῆς τοῦ Σωκράτους, ἣν ἐχρωμάτιζεν ὠραίαν καὶ γλυκεῖαν τὸ φῶς τοῦ ἀγαθοῦ του βλέμματος, καὶ ὅλας ἐν γένει τὰς φυσιογνωμίας αἵτινες ὑψοῦνται ἐν τῷ θαυμασμῷ τῆς ἀνθρωπότητος ὡς ἅγια καὶ γεραραὶ εἰκόνες.

Τοῦ Κάτωνος ὡσαύτως, εἰς οὗ τὸ γαῦρον πρόσωπον (Πλούταρχος) φαίνεται μαινόμενον τὸ αὐστηρὸν καὶ νευρῶδες ἦθος τῆς ψυχῆς, ἡ ρώμη τῆς διανοίας, καὶ ἡ δύναμις τῆς ἀπλῆς καὶ φυσικῆς του ὑγείας.

Αἱ στεναὶ ὁμως σελίδες τομιδίου ἐπιστημονικοῦ καὶ ἰατρικοῦ καὶ οὐχὶ φιλολογικοῦ ἢ ποιητικοῦ, ὡς τὸ ὠραιότατον καὶ χαριέστατον φιλολογικὸν καλλιτέχνημα τοῦ Lavater, δὲν ἐπιτρέπουν τὴν πε-

ραιτέρω επέκτασιν ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου, δι' ὃ καὶ σπεύδομεν εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν φυσιognωμιῶν τῶν ἐπιλοίπων φρενοπαθῶν.

ΜΕΛΑΓΧΟΛΙΚΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ

Εἰσαγωγὴ καὶ γενικὰ προλεγόμενα. — Ἐν τῇ φυσιognωμίᾳ τῶν παραφρόνων ζωηρότατ' ἀποδεικνύεται ὅ,τι ἐν τῇ εἰσαγωγῇ ἐλέχθη περὶ τῆς φύσεως καὶ τοῦ πνεύματος τῆς φυσιognωμικῆς ἐκφράσεως.

Διότι δὲν ἀρκεῖ ἡ σύσπασις, ἡ ἔντασις, ἡ χάλασις τῶν μυῶν τοῦ μετώπου, τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τοῦ προσώπου, δὲν ἀρκεῖ τὸ χρῶμα, ἡ συμφορητικὴ ἐρυθρότης ἢ ἡ ὠχρότης τοῦ προσώπου διὰ νὰ δοθῇ εἰς τὴν φυσιognωμίαν ἡ ζωὴ τῆς ἐκφράσεως.

Δυνάμεθα κάλλιστα νὰ μιμηθῶμεν, ἐντείνοντες ἢ χαλῶντες τοὺς μῦς τοῦ προσώπου ἡμῶν, χωρὶς ἡ φυσιognωμία νὰ ἔχῃ οὐδεμίαν ἐκφρασίαν ζωῆς, αἰσθήματος ἢ διανοήματος. Ἐνῶ ὅταν τοῦτο ὑπάρχει ἐκφράζεται ζωηρότατα καὶ ἄνευ συσπάσεων μυῶν τοῦ προσώπου.

Τὴν ἐκφρασίαν ἀποτελεῖ ἐσωτερικὴ δύναμις. — ἄγνωστος, — σχετιζομένη μὲ τὸν ζωϊκὸν ἠλεκτρισμὸν, ὃν παράγει πᾶσα δόνησις τῆς ζωῆς τῶν κυττάρων, τοῦ sensorium commune, συντελούντων εἰς τὴν παρὰγωγὴν σκέψεως, αἰσθήματος, κινήσεως ἢ αἰσθήσεως, τῆς ὅλης ἐσωτερικῆς ζωῆς καὶ ὅστις ἀκτινοβολεῖται κυρίως διὰ τῶν ὀφθαλμῶν — δυνάμενος μάλιστα νὰ δράσῃ ὑπνωτιστικῶς ἐπὶ εὐκόλως ὑποβαλλομένων καὶ νευρικῶς εὐπαθῶν ἀτόμων.

Ἡ ζωϊκὴ αὕτη δύναμις, τὸ λειτουργικὸν ἐκχύλισμα τῶν δονήσεων τῆς ζωῆς, τὸ ἀναδιδόμενον ἀφ' ὅλων τῶν ἐσωτερικῶν κυττάρων, τὸ διαθέον τὸν ὀργανισμὸν ὠθούμενον εἴτε ὑπὸ ἠθικῆς πρώτης ἀρχῆς εἴτε ὑπὸ ὑλικῆς, ἀπὸ τῶν προβλητικῶν κέντρων ἀκτινοβολοῦσα διὰ τῶν ὀφθαλμῶν κυρίως ἀλλὰ καὶ ἀφ' ὅλης τῆς φυσιognωμίας, ἀποτελεῖ αὐτῆς τὴν ζωὴν τῆς ἐκφράσεως, τῆς δυνάμεως καὶ τοῦ χρώματος. Εἶνε ὁ θεμελιώδης τόνος τῆς ἐκφράσεως, πᾶσαι δὲ αἱ λοιπαὶ ἐκδηλώ-

σεις δὲν εἶνε εἰμὴ συνηγοῦσαι ἐπικουρία: καθιστῶσαι ἄρμονικωτέραν καὶ τελειότεραν τὴν φυσιολογικὴν ἔκφρασιν.

Τοῦτο ἀποδεικνύεται ἐναργέστατα ἐν τῇ φυσιολογικῇ ἔκφρασει τῶν αἰσθημάτων, ἣν θέλομεν περιγράψει συντόμως ἀποφεύγοντες τὰς λεπτολόγους περιγραφὰς τῶν μυῶν τοῦ προσώπου οἵτινες συσπῶνται ἢ χαλῶνται ἐν τῇ ἔκφρασει τοῦ δεῖνα ἢ δεῖνα συναισθήματος, τοῦθ' ὅπερ ἄλλως τε, ἐκτός τοῦ ὅτι περιεγράφη ὑπὸ τοῦ Duchenne de Boulogne ἀντιστρατεύεται καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς συντομίας τοῦ παρόντος ἔργου. Συντόμως λοιπὸν θέλομεν ἐπιθεωρήσει τὰς φυσιολογικὰς ἔκφρασεις τῶν αἰσθημάτων, τὴν φυσιολογίαν αὐτῶν ὅπως ἀμέσως μεταβῶμεν εἰς τὴν παθολογίαν.

ΕΚΦΡΑΣΕΙΣ ΑΙΣΘΗΜΑΤΩΝ

Εἶπον ἀνωτέρω ὅτι ἡ ἔκφρασις ἐνὸς αἰσθήματος δὲν συνίσταται εἰς τὰς συσπάσεις τῶν μυῶν καὶ τὸ χρῶμα τοῦ προσώπου, ἀλλ' εἰς τὴν ἐκδήλωσιν τοῦ πνεύματος οὕτως εἰπεῖν τῆς ἐσωτερικῆς καταστάσεως ἣν ἡ φυσιολογία ἐκφράζει. Τοῦτο ἀποδεικνύεται, ὡς σταθερὰ ἐπωδός, μετὰ ἐκάστην περιγραφὴν τῆς ἔκφρασεως τῶν αἰσθημάτων, ὧν θέλομεν ὑπομνήσει ἐνταῦθα τὰ σπουδαιότερα ἐν γενικαῖς γραμμαῖς. Καὶ δὴ :

α'. Ὁ ἔρωσ. Τί εἶνε ἔρωσ; Εἶνε ὅ,τι ὁ ἀὴρ ὄν ἀναπνέομεν, ἡ τροφή ἣν τρώγομεν, τὸ ὕδωρ ὅταν διψῶμεν, εἶνε ἡ ἀπαίτησις τῆς πνοῆς ἣν ἐπνευσεν ὁ Δημιουργὸς ὅταν ἐδημιούργει εἰς τὴν κτίσιν ὅλην διὰ τὴν διαιώνισιν αὐτῆς, εἶνε μία τοῦ ὄργανισμοῦ γενικὴ ἀνάγκη, (φυσιολογικὴ Cl. Bernard), παραγομένη ἐξ αὐτῆς τῆς ζωῆς καὶ τῆς δονήσεως τῶν κυττάρων, ἕνεκα τῆς ὁποίας παράγεται ἐν εἶδος ζωϊκῶν ἠλεκτρικῶν δονήσεων καὶ ρευμάτων διατρεχόντων τὴν ὑπαρξιν ὅλην καὶ καθιστῶντα ταύτην μίαν ζῶσαν ἠλεκτρικὴν στήλην, ἐξαποστέλλουσαν τὸν σπινθῆρα τῆς διὰ τοῦ βλέμματος, καὶ τὸν ἠλεκτρισμὸν τῆς ἐν γένει διὰ τῆς ἔκφρασεως κυρίως τῆς φυσιολογίας—

ἀλλὰ καὶ δι' ὅλου τοῦ σώματος!—ἠλεκτρισμὸν ὅστις δύναται νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ ἄλλου ὀργανισμοῦ, καὶ νὰ ἠλεκτρίσῃ αὐτὸν ἀναλόγως.

Βλέπομεν φυσιογνωμίαν ἄφρωνον μὲν, λίαν ὀμῶς εὐγλώττως ἐκφράζουσιν τὸ ἐρωτικὸν αἰσθημα αἰσθανόμεθα αὐτὰς ταύτας τὰς δονήσεις νὰ ἐκπέμπωνται ἐκ τοῦ βλέμματος, ὅπερ εἶνε ὡς ἠλεκτρικὸς λαμπτήρ, καὶ νὰ ἔρχωνται πρὸς ἡμᾶς, ὑπὲρ πάντα ἄλλον τρυφερὸν φυσιογνωμικὸν μορφασμὸν καὶ νὰ μᾶς ἐναγκαλίζονται νὰ μᾶς δονοῦσιν ἀναλόγως, ὥστε νὰ αἰσθανθῶμεν ἂν ὄχι πεποιθῆσιν βεβαίαν, τούλαχιστον ὑπόνοιαν πολὺ βásiμον περὶ τοῦ πρὸς ἡμᾶς ἀπευθυνομένου διὰ τῆς φυσιογνωμίας αἰσθήματος.

Δὲν εἶνε αἱ συσπάσεις τῶν μυῶν, αἱ ἐρυθρότητες, αἱ μυϊκαὶ ἐκφράσεις τοῦ προσώπου αἵτινες δύνανται νὰ ἐκδηλώσουν τὸ αἰσθημα καὶ νὰ τὸ μεταδώσουν, ἀλλ' αὐτὴ αὕτη ἢ δόνησις, αὐτὸ τοῦτο τὸ αἰσθημα ὅπερ ἐκπέμπεται ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῆς φυσιογνωμίας.

Ἀπόδειξιν ἄλλως τε τούτου δύναται τις νὰ ἔχῃ τὴν πλήρη ἀποτυχίαν διὰ τὴν μετάδοσιν αἰσθήματος ὅπερ δὲν ἔχει ἐντός του, διὰ τῶν μορφασμῶν τοῦ προσώπου, τοῦ βλέμματος καὶ τῶν λοιπῶν τρυφερῶν μυϊκῶν συσπάσεων τοῦ προσώπου.

β'. Ἡ χαρά. Δὲν γείνεται ὠραιοτέρα ἐορτὴ τῆς φυσιογνωμίας ἀπὸ τὴν εἰκόνα τῆς ἐκφράσεως εἰλικρινοῦς χαρᾶς.

Τὸ πρόσωπον λάμπει, τὸ βλέμμα εἶνε διχυγὲς ζωηρόν, ἐν διεγέρσει, μειδίαμα γλυκὺ διαστέλλει τὰ χεῖλη, ἐξ ὅλης ὀμῶς ταύτης τῆς ἐκφράσεως ἀκτινοβολεῖται τὸ πνεῦμα τοῦ αἰσθήματος ἐν εἶδη χαρᾶς, ἐν εἶδη ἠλεκτρικοῦ ρεύματος δυναμένου νὰ ἠλεκτρίσῃ ὀλόκληρον συνάθροισιν. Καὶ ἐνταῦθα ἡ ἐκφρασις δὲν συνίσταται ἐν τῷ χαρίεντι καὶ ζωηρῷ μορφασμῷ, ἀλλ' ἐν τῇ δονήσει, ἀπόδειξιν ἄλλως τε τοῦτον ἔχομεν τὸ γεγονός καθ' ὃ πᾶν ἄλλο ἢ χαρὰν ἐκφράζει τις ὅταν δὲν εὐτυχῆ νὰ τὴν αἰσθάνεται καὶ προσπαθεῖ νὰ τὴν ἐκδηλώσῃ διὰ φυσιογνωμικῶν κινήσεων καὶ χρωμάτων καὶ λοιπῶν ἐπιχειρήσεων.

γ'. Τὸ μῖσος. Ἀρκεῖ ἐν βλέμμα ἐπὶ τῆς ἀφώνου, μὴ χρασομένης ὑπ' οὐδεμιᾶς ἐκφράσεως φυσιογνωμίας τοῦ μισοῦντος ὑμᾶς, διὰ νὰ αἰσθανθῆτε τὸ μῖσος αὐτοῦ ἐκπεμπόμενον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῆς φυσιογνωμίας τοῦ μισοῦντος διὰ μέσον καὶ αὐτῶν ἀκόμη τῶν φυσιογνωμικῶν συσπάσεων, χρωμάτων καὶ ἐκφράσεων,

δι' ὧν δυνατόν νὰ προσπαθῆ νὰ σᾶς ἐκδηλώνη τὴν χαρὰν τοῦ διότι σᾶς βλέπει εὐτυχῆ καὶ τὰ τοιαῦτα...

Τὸ φυσικὸν βεβαίως εἶνε νὰ συνοδεύηται ἡ ἔκφρασις διὰ τῶν φυσιολογικῶν ἐκείνων κινήσεων.

Τὰ μικρὰ παιδία. ὧν τὸ νευρικὸν σύστημα εὐπλάστον καὶ εὐπαθὲς εἰς τοιαύτας ἀφανεῖς δονήσεις — ἃς δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ εἶνε τις Röntgen διὰ νὰ τὰς ἀνακαλύψῃ, ἀρκεῖ νὰ ἔχῃ παρατηρητικότητά — δονεῖται ζωηρότερον καὶ συγκινεῖται βιαιότερον, ἀποφεύγουν χωρὶς νὰ γνωρίζουν διατί, ἀνθρώπους οἵτινες μὲ ὄλην τὴν γλυκύτητα τῆς φυσιολογίας τὰ καλοῦν διὰ νὰ τὰ θωπεύσουν, διότι οἱ ἀνθρώποι οὗτοι ἐτύγγανε πᾶν ἄλλο ἢ ἀγάπην νὰ αἰσθάνωνται πρὸς αὐτά.

Ἐκαστος ἐξ ἡμῶν ἔχει κάμει παρατηρήσεις εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο, τὸ τόσον συγγόν. (Συμπάθεια, ἀντιπάθεια).

δ'. Ἡ λύπη. Ἐκφράζεται δι' ἐλαφρᾶς παροδικῆς παραλύσεως σχεδὸν τῶν μυῶν τοῦ προσώπου, διὰ βραδύτητος ἐν τῇ κινήσει αὐτῶν, διὰ δέρματος ὠχροῦ, καὶ βλέμματος ἀτόνου, σιωπηλοῦ, ὑγροῦ ἐκ δακρῶν πολλάκις, ἀφ' οὗ ἐξέρχεται ἡ βραδεῖα δόνησις τοῦ αἰσθήματος τῆς θλίψεως ἀποτελοῦσα τὴν ψυχὴν τῆς ἐκφράσεως ἣν τελειοποιοῦσι καὶ χρωματίζουν αἱ λοιπαὶ ἐπικουρικαὶ ἀποχρώσεις τῆς φυσιολογικῆς ἐκφράσεως.

Καὶ ἐν ταύτῃ, ὡς καὶ ἐν πάσῃ ἐκφράσει, αἱ ἐπικουρικαὶ συνηγήσεις, οὕτως εἰπεῖν, δὲν ἀποτελοῦσι τὴν ἔκφρασιν καθὼς δὲν ἐκφράζει τις λύπην ὑποκρινόμενος αὐτὴν μόνον εἰς τὸ πρόσωπον.

Ἐντεῦθεν καὶ τὸ γεγονός ὅπερ ἐνδιαφέρει τὴν ὑπόκρισιν, τὴν ρητορείαν (Δημοσθένης) τὴν ἠθοποιίαν καὶ τὴν ἀπαγγελίαν ἐν γένει, καθ' ὃ ὁ ὑποκριτὴς ἢ ὁ ρήτωρ, ὀφείλει νὰ αἰσθανθῆ βαθέως, νὰ δονήσῃ, βαθέως τὴν ὑπαρξίν του ἐκ τοῦ αἰσθήματος καὶ νὰ ἐκπέμψῃ τοῦτο κατόπιν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῆς φυσιολογίας του.

ε'. Ἡ ὀργή. Δύναται κάλλιστα, ἄνευ οὐδενὸς συνοφρυώματος, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀγρίας ἐκφράσεως τοῦ βλέμματος, ἄνευ πολλῶν ὠχρῶν ἢ ἐρυθρῶν τοῦ προσώπου χρωματισμῶν, ἡ ὀργὴ νὰ ἐκπεμφθῆ ὡς κεραυνὸς ἐκ τῆς ἀφώνου καὶ ἄνευ συσπάσεων φυσιολογίας, ἀρκεῖ μόνον τὸ αἰσθημα τοῦτο νὰ δονῆ, νὰ συγκλονῆ καὶ νὰ κραδαίνῃ τὴν ὑπαρξίν βαθέως καὶ ἀληθῶς. Ἐννοεῖται: ὅτι τὸ φυσικὸν καὶ συγγόν

εἶνε νὰ συνοδεύηται ἡ ἔκφρασις μετὰ τῶν συσπάσεων καὶ τῶν χρωμάτων τῆς φυσιογνωμίας.

Ἐπιπέτω ὅτι εἶνε περιττὸν νὰ προσθέσω ὅτι πᾶσα διὰ συνοφρυμάτων, ἀγρίων βλεμμάτων καὶ τῶν λοιπῶν συσπάσεων τῆς ὀργῆς, ἄνευ τῆς ἀληθοῦς καὶ βαθείας αἰσθήσεως αὐτῆς, ἔκφρασις ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ δύναται νὰ ἔχη τάναντία ἀποτελέσματα ἐκείνων ἅτινα ἐσκόπει νὰ προκαλέσῃ εἰς τοὺς ἄλλους διὰ τῆς ὑποκρίσεως αὐτῆς.

Καὶ ταῦτα μὲν συντόμως περὶ τῆς φυσιολογίας τῆς φυσιογνωμικῆς ἐκφράσεως τῶν αἰσθημάτων. Ἦδη, pour revenir à nos moutons, ὑπενθυμίζομεν ὅτι πρόκειται περὶ τῆς παθολογίας τοῦ ἔσω κόσμου, ἰδίως δὲ τοῦ ἠθικοῦ καὶ τοῦ διανοητικοῦ, οὓς φυσικῶς συνοδεύει καὶ ὁ φυσικός, παθολογίας ἐκφραζομένης ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ κατὰ τοὺς αὐτοὺς νόμους καθ' οὓς ἐκφράζεται καὶ ἡ φυσιολογικὴ κατάστασις.

Ὅπως ἡ παθολογία ἐν τῇ Ἰατρικῇ δὲν εἶνε εἰμὴ διαταραχθεῖσα φυσιολογία, οὕτω καὶ ἐν τῇ Φυσιογνωμικῇ ἡ παθολογία τῆς ἐκφράσεως, συνέχεια οὖσα τῆς ἐσωτερικῆς παθολογίας, εἶνε φυσιολογία αὐτῆς διαταραχθεῖσα.

ΕΙΔΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Μετὰ τὴν παρέκθασιν τρύτην ἐπανερχόμεθα εἰς τὴν εἰδικὴν περιγραφὴν.

Ἐν ταῖς φυσιογνωμίαις τῶν παραφρόνων, τῶν ὁποίων ἡ νευρικὴ ὑπαρξίς, ἡ πηγὴ συγχρόνως καὶ ὁ φορεὺς τῆς ζωικῆς δυνάμεως τῶν δονήσεων ἠλλοιώθη ἔνεκα λόγων πολλῶν, ἡ ἔκφρασις ἔχει ἠλλοιώσιν τοῦ θεμελιώδους αὐτῆς τόνου, συνοδευομένην ὑπὸ ἠλλοιώσεων τῆς μυϊκῆς τοῦ προσώπου καὶ τῆς χρωματικῆς ἐκφράσεως ἠλλοιώσιν διαρκῇ, δηλοῦσαν τὴν βαθεῖαν ἠθικὴν, διανοητικὴν ὅσον καὶ φυσικὴν διαταραχὴν τοῦ πάσχοντος.

Ἐνταῦθα βλέπει τις καὶ πάλιν τὸ ἐνιαῖον τῆς τρισυποστάτου φύ-

σεως τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος, ἐνιαίως διαταραχθέν, ὡς καὶ τὴν φύσιν τῆς δυναμικῆς φυσιογνωμικῆς ἐκφράσεως ἐνιαίως ὡσαύτως ἀλλοιωθεῖσιν, διότι καὶ ἡ πηγὴ αὐτῆς ἥτις τὴν παράγει, ἡ ζωϊκὴ λειτουργία τοῦ ὀργανισμοῦ ὁλοκλήρως ὡσαύτως ἔχει διαταραχθῆ.

Μετὰ τὰς συντόμους ταύτας σημειώσεις εἰσπερχόμεθα εἰς τὴν εἰδικὴν περιγραφὴν τῶν παραφρόνων φυσιογνωμιῶν.

Ἡ μελαγχολικὴ πρῶτον φ. Αὕτη ἐκ πρώτης ὄψεως διαγιγνώσκεται· ἐκ πρώτης ὄψεως ἀναγιγνώσκεται ἐπ' αὐτῆς ἡ ὀδυνηρὰ πίεσις, ὁ πόνος ὁ θλίβων τὴν ψυχὴν, ἡ ἀδρανὴς ἀνοχὴ τῆς ὀδύνης ταύτης, ἀπὸ δὲ τοῦ ἥθους τῆς φυσιογνωμικῆς νωθρότητος καὶ τῆς πείσμονος σιωπῆς ἀποπνέεται ἡ βραδύτης ὅλης τῆς κυκλοφορουμένης ζωῆς, τοῦ πνεύματος καὶ τῆς καρδίας ἡ μελάγχολος ἐρημία καὶ ἀπὸ τῆς βαρείας καὶ ὠχρᾶς καὶ οἰονεῖ κρεμαμένης ἐκείνης μορφῆς μὲ τὸ ρυπαρὸν ὀλίγον δέρμα καὶ τὴν ἐκπεπτωκυῖαν θρέψιν ἀναδίδεται ὅλη ἡ θλιβερὰ τοῦ δυστυχοῦς ἱστορία καθ' ἣν πότε ὑπερβολικαὶ ὑπερκοπώσεις, ἀϋπνία! καὶ καταχρήσεως, πότε ἠθικαὶ δυστυχίαι ὀδυνηραὶ, ἐρωτικαὶ ἀτυχίαι, οἰκογενειακαὶ θλίψεις, νόσοι διάφοροι προσέβαλον ἔδαφος κληρονομικῶς προδιατεθειμένον καὶ ἐπέφερον τὴν θλιβερὰν καταστροφὴν τοῦ ἔσω κόσμου, τὴν ἐκδηλουμένην βαρέως καὶ ἀδρανῶς ἐν τῇ μελαγχολικῇ φυσιογνωμίᾳ.

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΚΑΤΑΠΛΗΚΤΟΣ

Χαρακτηριστικωτάτη! Μετὰ ἀπότομον βιαιοτάτην ἠθικὴν συγκίνησιν ἡ ζωὴ ἀπομαρμαροῦται, καὶ μένει ἐκεῖ κατάπληκτος ἀποκρυσταλλωμένη ἐν μιᾷ ἐκφράσει φυσιογνωμικῇ, νοσηρᾷ, παραλύτῳ, ἀπολιθωμένη! Εἰς ζῶν θάνατος τοῦ αἰσθήματος, τῆς σκέψεως, τῆς ὅλης ζωῆς ἀποτυποὶ τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ, ἐπὶ τῆς ὠχρᾶς καὶ ἰσχνῆς καὶ κυανωτικῆς τοῦ καταπλήκτου φυσιογνωμίας, τῆς ἐκφραζούσης διὰ βλεμμάτων καρφωμένων ἢ ἀορίστων, διὰ κορῶν πλατειῶν, στόματος κεχηνότος καὶ περιρρύτου ὑπὸ ρέοντος σιέλου, τίς οἶδεν ὁποῖους τρομεροὺς ψευδαισθητικούς ἐσωτερικούς κόσμους, ἐν οἷς ζῆ ὁ πάσχων κα-

τάπληκτος δι' ὅσα βλέπει μὴ δυνάμενος οὔτε νὰ τὰ ἴδῃ, οὔτε νὰ τὰ αἰσθανθῇ, οὔτε κἂν νὰ τὰ ἐκφράσῃ ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ τοῦ, ἥτις παράλυτος καὶ ἀδρανῆς παρητήθη πάσης ἐκφράσεως μένουσα ἐν ζώσῃ, ἀποκρυσταλλώσῃ.

Μεταξὺ τῶν δύο τούτων φυσιογνωμικῶν μορφῶν ὑπάρχουσι μέσαι ἀποχρώσεις ἐκφράσεων ἀνήκουσαι εἰς τὴν ἐκδήλωσιν ἐλαφροτέρων μεταλλαγτικῶν καὶ καταπλήκτων καταστάσεων.

ΜΑΝΙΩΔΗΣ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ

Ἐδῶ ἡ φυσιογνωμία εἶνε ἀληθῆς μαγικός κινηματογράφος τῆς ψυχῆς, διότι ἐν αὐτῇ, ἐν τῷ λάμποντι αὐτῆς βλέμματι, τῷ ζοηρῷ καὶ ἐρυθρῷ προσώπῳ, ἐν τοῖς τάχιστα ἐναλλάσσουσι φυσικοῖς μορφομοῖς τῇ συσπάσει τῶν ὀφθαλμῶν, τῇ ἐκφράσει τῆς ραιδρότητος, βλέπει τις παρελαύνοντα ὅλον τὸν ἀκατάσχετον χεῖμαρρον τῶν ιδεῶν ὅστις κατέκλυσε τὴν διάνοιαν αὐτοῦ καὶ ἐξετρηχίασε τὴν ἕλικαν τοῦ Broca, ἀδυνατοῦσαν νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τοιαύτην φοβερὰν διεκπεραίωσιν. Διὰ τοῦτο ἡ ἄφρωνος εὐγλωττία τῆς φυσιογνωμικῆς ἐκφράσεως εἶνε πιστοτέρα ἐκφρασις τῶν διανοημάτων τοῦ μανικοῦ, ἢ ἡ ἀκράτητος ρητορεία καὶ φλυαρία τῆς γλώσσης.

Ἐνίοτε ἡ ἐκφρασις εἶνε ἀγρία ἐμπνέουσα πανικὸν εἰς τὸν ἐπισκέπτην τῶν φρενοκομείων, ἔστιν ὅτε ὁμοῦς τόσον μειδιῶσα καὶ γελῶσα, ὥστε ἔτυχεν νὰ ἴδωμεν μανικὴν φυσιογνωμίαν τόσον εὐθυμον, ραιδρὰν καὶ γελῶσαν, ὥστε ὅτε ἐξερηγνύετο εἰς γέλωτας ἡσθάνομένη τὴν πεποίθησιν ὅτι ἠδύνατο νὰ ἐμπνεύσῃ ἀκράτητον γέλωτα εἰς στρατευμα ὀλόκληρον...

Τῶν μανικῶν καταστάσεων ἡ φυσιογνωμία δὲν ἔχει τόσον ζοηρὰς καὶ ἐκφανεῖς τὰς περιγραφείσας γραμμὰς ἀλλ' ὀλίγον ἀσαφεστέρας.

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΔΙΑΛΕΙΠΟΝΤΩΣ ΠΑΡΑΦΡΩΝ

Ταύτην δύναται τις νὰ ἴδῃ εἰς τοὺς κληρονομικῶς ἰδίως προδια-
τεθειμένους ὅταν φυσιγνωμίαν φυσιολογικὴν διαδέχεται μελαγχολικὴ
τοιαύτη μὲ ὅλας τὰς φυσικὰς, διανοητικὰς καὶ ἠθικὰς αὐτῆς ἐκδη-
λώσεις, διὰ νὰ ἐκλείψῃ μετὰ τινα χρόνον ὠρισμένον καὶ ἀντικατα-
σταθῇ ὑπὸ φυσιγνωμίας μανικῆς ἢν μετὰ ταῦτα διαδέχεται ἡ σώ-
φρων φυσιγνωμία τῆς φυσιολογικῆς κατὰστάσεως καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς.

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΗΣ ΣΥΓΧΥΣΕΩΣ

Ἡ φυσιγνωμία τοῦ διανοητικῶς συγκεχυμένου εἶνε λίαν ὠρι-
σμένη, μολονότι ἡ ἔκφρασις αὐτῆς εἶνε ἀόριστος, γαώδης, ἐκδηλοῦσα
ἐσωτερικὴν ἀτονίαν πνεύματος, ἀδυναμίαν σκέψεως μὴ δυναμένη νὰ
λάβῃ τὸ ἦθος τῆς προσοχῆς, ἰσχνή, ὠχρὰ ἢ κυανωτικὴ. Τὰ φαινό-
μενα ταῦτα δύνανται ἀπὸ ἐλαφρᾶς μορφῆς ἐκφραστικῆς ἀοριστίας νὰ
φθάσῃ μέχρι ἐντόνου καταστάσεως, μέχρι φυσιγνωμίας καταπλη-
κτικῆς τῆς ὁποίας τὴν ὄντως καταπληκτικὴν νάρκην καὶ παράλυσιν
τῆς ἐκφράσεως ἐχαράξαμεν πρὸ μικροῦ.

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΩΣ ΠΑΡΑΛΗΡΗΤΙΚΑΙ

Ἡ φυσιγνωμία ἐν τῷ ὀξεῖ συστηματικῷ παραληρήματι ἐκδηλοῖ
τὸ εἶδος τῶν παραληρητικῶν ἰδεῶν τὸ μελαγχολικόν, μανικόν, μυ-
στικόν, ἐρωτικόν, μεγαλοπρεπὲς ἐκ τῆς ἐκφράσεως τῆς ἐντυπώσεως
καὶ τῆς ἀντιδράσεως πρὸς αὐτὰ τοῦ πάσχοντος, ἐκφράζει τουτέστι

θλίψιν μελαγχολικὴν ἢ φαιδρότητα ἢ μυστήριον ἢ ἐρωτικὰς διαθέσεις ἢ ἦθος μεγαλείου καὶ τὰ παρόμοια.

Ὅλας ταύτας τὰς φυσιογνωμικὰς μορφὰς δύναται τις νὰ ἴδῃ ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ τῆς ἐμβροντησίας ἢ κατατονίας (Kuhlbaum, Κατσαρᾶς) ἐμφανιζομένης διαδοχικῶς καὶ διαποικιλωμένης ὑπὸ ὑστερικῶν ἢ ἐπιληπτοειδῶν φυσιογνωμικῶν μορφασμῶν.

Ἡ φυσιογνωμία ἐν τῷ γρονθῷ συστηματικῶ παραληρήματι ὀπερ-
κυρίως αἱ λύπαι καὶ αἱ συγκινήσεις καὶ αἱ πολυπραγμοσύναι προκα-
λοῦν, εἶνε λίαν συστηματικὴ ἀντήχησις τῆς ἐσωτερικῆς συστηματό-
τοποιήσεως τῶν ἠθικῶν, φυσικῶν καὶ διανοητικῶν καταστροφῶν.

Ἄληθῶς ὁ ἀρχόμενος νὰ πάσχη χρόνιον συστηματικὸν παραλή-
ρημα ἔχει φυσιογνωμίαν ἐκφράζουσαν αἰωνίαν ἀνησυχίαν συγχρόνως
καὶ δυσφορίαν καὶ ὑποψίας καὶ διαφόρους παρεξηγήσεις, ἧτις κατὰ
τὴν δευτέραν περίοδον ἐκφράζει αἰωνίαν συγκίνησιν ἐκ τῶν ψευδαι-
σθητικῶν ἰδεῶν καταδιώξεως, αἵτινες τὸν βασανίζουν τόσον ἠθικῶς
ὅσον καὶ ὑλικῶς (διότι τὸν διώκουν καὶ τὸν καίουν π. γ.) καὶ τὰς
ὁποίας προσπαθεῖ ν' ἀποφύγῃ ἢ νὰ σωθῇ ὅπωςδήποτε. Ταῦτα τις
δύναται προσεκτικῶς μελετῶν τὴν φυσιογνωμίαν ν' ἀναγνώσῃ ἐπ' αὐ-
τῆς. Μετὰ τὴν περίοδον ταύτην ἔρχεται ἡ τρίτη περίοδος τῆς παρα-
ληρούσης φυσιογνωμίας, ἡ μεγαλοπρέπεια τοῦ ἦθους αὐτῆς, τὸ πε-
ριφρονητικὸν βλέμμα πρὸς τοὺς κοινούς θνητοὺς καὶ αἱ λοιπαὶ ἐξωτε-
ρικαὶ ἐκφάνσεις τῶν ἰδεῶν τῶν μεγαλείων αἵτινες ἐγκαθίστανται μετὰ
πολυετῆ καταδίωξιν εἰς τὸν πάσχοντα, ὅστις πείθεται ὅτι ὀφείλει νὰ
εἶνε τι μέγα μετὰ τόσας καταδίωξεις. Μετὰ ταῦτα, ὁ ἄρρωστος
χρεωκοπεῖ ἀντιδρῶν, καὶ ἡ χρεωκοπία αὕτη ἡ τελειωτικὴ τῆς ὑγείας
ἐκδηλοῦται διὰ τῆς ἀνοίας, διὰ μιᾶς φυσιογνωμίας ἐκφραζούσης τε-
λείαν ἀδιαφορίαν πρὸς τὸ πᾶν, διανοητικὴν ἐξασθένησιν καὶ τὰ λοιπὰ
σημεῖα μιᾶς ζωῆς συντριβείσης, ἐρειπωθείσης, ἧς τὰ ἐρείπια βλέπει
ὁ πάσχων μὲ ἀδιάφορον φυσιογνωμίαν νὰ καταρρέουν εἰς τὴν ἐξα-
φάνισιν.

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΠΡΟΪΟΥΣΗΣ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΠΑΡΑΛΥΣΕΩΣ,

Ἡ φυσιογνωμία ἐν τῇ νόσῳ ταύτῃ τῶν καταχρήσεων, τῶν σφυ-
λίδων, τῶν καταπονήσεων καὶ τῶν οἰνοποσιῶν τῶν αὐτοκτόνων τού-
των ὄρων οὐς ἔθηκεν ἡ παροῦσα ζωὴ διὰ τὴν δηλητηρίασιν καὶ ἑαυ-
τὴν καὶ τὴν μέλλουσαν ἦν, ὡς μὴ ὠφελε, θὰ γεννήσῃ, ἡ φυσιογνωμία
τῆς παθήσεως ταύτης ἔχει ἐπαρκῶς σαφῆ τὴν σφραγίδα τῶν ἐρειπίων
καὶ τῆς καταστροφῆς ἣν ἐπέφερον ἐπὶ τῆς υἰείας ἡ νεωτέρα αὕτη
ζωή. Ἐκφράζει ἀνόητον ἄνοιαν, ἀποτέλεσμα τῶν βαθειῶν ἀλλοιώ-
σεων τοῦ ἐγκεφάλου, τῶν μηνίγγων καὶ τῶν νεύρων, ἀδυναμίαν δια-
νοητικὴν, ἐπιπολαίαν μελαγχολικὴν χροιάν καὶ ἔκφρασιν εἰδικὴν τῶν
ὀφθαλμῶν, ὧν αἱ κόραι εἶνε ἄνισοι, δὲν συγκινοῦνται ὑπὸ τοῦ φωτὸς
ἀλλ' ὑπὸ μόνης τῆς προσαρμοστότητος (Argyll-Robertson) μὲ
χεῖλη τρέμοντα, μὲ πρόσωπον πολλάκις μιμητικῶς συσπώμενον, μὲ
πτῶσιν ἀποτε τῶν βλεφάρων. Λαμβάνει πολλάκις τὴν ἀποπληκτι-
κὴν μορφήν τοῦ προσώπου, ἔνεκα τῶν ἐκρηγνυμένων ἐντὸς ἐγκεφα-
λικῶν ἀποπληκτικῶν προσβολῶν, ὑπεραιμεῖ ἢ γείνεται ὠχρά, γείνε-
ται ἰσχνὴ δηλοῦσα ἐκπτώσιν τῆς θρέψεως, ἐκφράζει πόνους πολλοὺς
ἢ κατόπιν ἀναισθησίας καὶ ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τοῦ κόσμου διὰ τυ-
φλώσεως ψυχικῆς καὶ δι' ἀποσβέσεως καὶ ἐξαφανίσεως μετ' ὀλίγον
ὄλων ἐν γένει τῶν λειτουργιῶν τῆς ζωῆς τῶν ἠθικῶν καὶ φυσικῶν
διὰ παραλύσεως καθολικῆς ἥτις διὰ βριγμοῦ τῶν ὀδόντων, διὰ τῶν
ἄλλων τοῦ ὀργανισμοῦ θανατηφόρων νόσων, ἀντικαθίσταται ὑπὸ τοῦ
θανάτου, ὃν δηλοῖ φρικώδης καὶ ἀποτρόπαιος φυσιογνωμία.

Ἡ εἰκὼν αὕτη εἶνε εἰκὼν ἐπιφανειῶν, εἰκὼν φυσιογνωμίας ἐνδὸς
ἀτόμου καταστρεφόμενου βαθέως καὶ ἀνεπιστρεπτὴ χάρις τῇ κατα-
χρήσει τῶν πότων καὶ τῶν ἐρώτων καὶ τῶν καταπονήσεων ἥτις λυ-
μαίνεται τὴν πεπολιτισμένην (;) τάξιν τῆς κοινωνίας, ἥτις κατάχρη-
σις τὴν δηλητηριάζει καὶ προϊόντως παραλύει καθολικῶς καὶ τὴν ἐπί-
λοιπον ὑγιᾶ κοινωνίαν, ἐγκαθίστῶσα εἰς τὰ ἥθη σπέρματα ζωῆς δη-
λητηριασμένης, μολυνούσης καὶ δολοφονούσης τὸ δῶρον τοῦτο τοῦ
Θεοῦ, τὴν χαρὰν τῆς ζωῆς καὶ τὴν ἀπόλαυσιν τῆς υἰείας, εἰς κοι-
νωνίαν ὀλόκληρον.

Ἡ Φυσιογνωμικὴ τὸ μόνον ὅπερ δύναται νὰ πράξῃ εἶνε νὰ περιγράψῃ τὰς ἀποτροπαίους ἀλλοιώσεις ἃς ὑφίσταται ὁ ἀνθρώπινος τύπος, «ἢ εἰκὼν τοῦ Θεοῦ», ὑπὸ τῆς αὐτοκτόνου ζωῆς, ἣν διάγομεν. ἀφήνουσα εἰς τὰς ἀρμοδιωτέρας ἐπιστήμας τὴν περαιτέρω ἐργασίαν τῆς σωτηρίας τοῦ τύπου τούτου.

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΔΩΣ ΔΗΛΗΤΗΡΙΑΣΜΕΝΟΥ

Οὐδὲν τόσον τερατωδῶς ἀλλοιοῖ τὸν τύπον τῆς καλλονῆς καὶ τὴν ἔκφρασιν τῆς ἀνθρωπίνης φυσιογνωμίας ὅσον τὸ ἡδὺ τοῦτο δηλητηριον, ὅπερ ἐπλημύρισε τὴν Εὐρώπην, ἐνεπότισε μέχρι μυελοῦ ὀστέων καὶ νεύρων τὴν ὑπαρξίν τοῦ εὐρωπαίου, καὶ ἐπαπειλεῖ πλήμμυραν καὶ παρ' ἡμῖν καὶ παρόμοιον ἐμποτισμὸν ἐκ τοῦ φοβεροῦ τούτου δηλητηρίου, οὐτινος θέλομεν ἰδεῖ τὰς ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας ἀλλοιώσεις, ὡς ἔκφρασιν τῶν ἄλλων, τῶν βαθυτέρων ἐσωτερικῶν καταστροφῶν καὶ ἀλλοιώσεων.

Φυσιογνωμία ἐρυθρά, εὐθήης μὲ βλέμμα ἡλίθιον καὶ ἀόριστον, μὲ ἄκρον ρινὸς ἐξέρυθρον καὶ διαθεόμενον ὑπὸ διηυρισμένων ἀρτηριδίων, μὲ χεῖλη τρέμοντα, μὲ χαρακτηριστικὰ ἐν γένει ἡλλοιωμένα καὶ μὲ ἔκφρασιν ἔντρομον καὶ διεστραμμένην, ἀντεκατεστάθη ἢ καλλονὴ τῆς ὑγιοῦς ἀνθρωπίνης φυσιογνωμίας καὶ νεότητος, γενομένης κατεσκληκυίας καὶ ἀποτροπαίου :

O toi, donc l' aspect epouvante
Que ta jeunesse etait brillante !...
Helas ! Ou sont tes agrements !
De la destruction l' image
Sillonne deja ton visage
Etc !...

Ὅσον καὶ ἂν στενάζουν οἱ ποιηταὶ ἀδύνατον νὰ ἐκφράσουν τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς τοῦ ἀνθρώπου ὄχι τόσον διὰ τὴν τερατώδη τροποποίησιν τῆς μορφῆς του μόνον, ἀλλὰ διὰ τὴν βαθυτέραν αὐτῆς

προέλευσιν, διὰ τὴν ἀρχὴν αὐτῆς ἐκ τῶν καταστροφῶν τοῦ ἠθικοῦ καὶ τῆς διανοίας, ἐκ τῶν τρομερῶν ἐσωτερικῶν ψευδαισθηνιῶν, ὧν ἡ ἔντομος ἀντίδρασις ἐκδηλοῦται ἐν τῇ φυσιολογίᾳ, ἐκ τῶν διαστορῶν τοῦ ἠθικοῦ ἐκ τῆς ἀπαθείας πρὸς πᾶν αἶσθημα, ἐκ τῆς ἀγρίας καὶ νοσηρᾶς ζηλοτυπίας, ἅτιν' ἀποπνέονται ἀπὸ τὸ ἦθος ἐκεῖνο τὸ εὐερέθιστον καὶ ὀξύθυμον τὸ δηλοῦν γενικὴν ἐσωτερικὴν ἀδυναμίαν, τὸ συνδυάζον τὰ παίσια πάθη τῆς διαστραφείσης ψυχῆς καὶ διανοίας μετὰ τὴν ἐκφρασιν τῶν διαφόρων ὑλικῶν ἀλγηδόνων, ἰλίγγων συγχύσεων καὶ τῆς ἐν γένει ἐκπτώσεως καὶ διαστροφῆς τῆς θρέψεως.

Ὅλα τὰ φαινόμενα ταῦτα ἐκτιτρώσκουν εἰς φρενίτιδα ἀπαισίαν, τὴν συγγνωτέραν δυστυχῶς ἐξ ὄλων, τὴν ὀξεῖαν καὶ χρονίαν οἰνοπνευματώδη παραφροσύνην καὶ τὸ τρομῶδες παραλήρημα (delirium tremens) ὧν αἱ φυσιολογίαι ἐκ τῆς πρώτης αὐτῶν τρομερᾶς ὀψεως διαγιγνώσκονται καὶ διηγοῦνται τὴν κακοῦργον καὶ δολοφόνον αὐτοκτονίαν, ἧς τὰ στοιχεῖα ἐνεβύθισεν ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸν μυχὸν τῶν ἰδίων αὐτοῦ στοιχείων τῆς ὑπάρξεως, τῆς ζωῆς καὶ τῆς υἰείας.

Ἡ φρικώδης ὅμως αὕτη ἐρήμωσις τῆς υἰείας δὲν περιορίζεται εἰς τὸν ἀμαρτωλὸν αὐτοκτόνον ὅστις δὲν ἐξαρκεῖ οὔτε διὰ τῆς δυστυχίας ὅλης αὐτοῦ τῆς ζωῆς νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὴν δικαίαν μῆνιν καὶ νέμεσιν τῆς φύσεως, ἐνώπιον τῆς ὁποίας τόσον ἐγκλημάτισε. Ἡ φύσις, ἀθάνατον δικαστήριον, ἐκδίδει ἀπόφασιν ἣτις ὀφείλει νὰ ἐκτελεσθῆ, ἔστω καὶ ἂν ὁ κατάδικος ἀπέθανεν· καὶ ἐκτελεῖται ἀδυσώπητος καὶ κρατερὰ εἰς τὰ δυστυχῆ τέκνα, τὰ στενάζοντα ἐν τῇ ὀδύνῃ καὶ τῇ παθῆσει ἅς αἱ ἀμαρτίαι τῶν γονέων ἐκληροδότησαν αὐτοῖς καὶ κλαίοντα διὰ τὴν φυσιολογίαν αὐτῶν, τὴν παραμορφουμένην ἀπὸ τὰ φυσικὰ τοῦ ἐκφυλισμοῦ στίγματα, ἀπὸ τὰς ἐκφράσεις ἐσωτερικῶν ἀνισορροπιῶν, ἀδυναμιῶν καὶ παθήσεων νευρικῶν καὶ ὅλης ἐν γένει τῆς οἰκονομίας, ἐρωτῶσι τὸν Θεὸν εἰς τί ἄρα ἔπταισαν οἱ δυστυχεῖς!...

Ἴδου τὰ ἐπὶ τῆς φυσιολογίας ἀποτελέσματα τῶν ἀνωτέρων κυρίως οἰνοπνευμάτων, ἀψέντ, ἠδυπότων κλπ. οὐχὶ ἐπ' αὐτῆς ἄμεσα, ἀλλ' ἔμμεσα, ἐκδήλωσις δηλονότι φρικώδης τῶν ἐσωτερικῶν διαστροφῶν τῆς ψυχῆς τοῦ αἰσθήματος, τῶν ἀλλοιώσεων τῆς σκέψεως καὶ τῆς διανοίας ἐν γένει καὶ τῶν ἀπαισίως συγχρόνως διαταραχῶν ἐκφυλίσεων, ἐκλιπώσεων καὶ ἐρεθισμῶν τοῦ ὑλικοῦ ὄργανισμοῦ, πα-

σῶν τῶν καταστοφῶν τούτων ἐνιαίως ἐκδηλουμένων ἐν τῇ φρικωδῶς ἀλλοιωθείσῃ ἐκφράσει τῆς φυσιογνωμίας.

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΟΞΕΩΣ ΠΑΡΑΛΗΡΗΤΙΚΗ

Ἄρρωστος συνήθως κληρονομικῶς ἠναγκασμένος νὰ ὑποστῇ καταδικαστικὴν ἐτυμηγορίαν τῆς φύσεως ἕνεκα λόγων πατρογονικῶν, ἔχει κατ' ἀρχὰς φυσιογνωμίαν ἀνήσυχον, σκυθρωπὴν, ἐκφράζουσα πόνον, ἀδυναμίαν διανοητικὴν, ζάλην ἐλαφρῶς καταπληκτικὴν, μὲ κόρας στενάς κλπ. Μετὰ μικρὸν ἐξαγριοῦται βιαίως ἕνεκα τοῦ ἀστραπιαίου ἐσωτερικοῦ ἐκτροχιασμοῦ τῆς υγείας, κρημνιζομένης εἰς τὴν νόσον δι' ἀκρατήτου διεγέρσεως κινήσεων, ἰδεῶν, φλυαριῶν, μχνιωδῶς ἀσυναρτητων, ἐξαγριοῦται ἡ φυσιογνωμία βιαίως ἐκφράζουσα τὰς τρομερὰς ἐσωτερικὰς ψευδαισθήσεις, καθ' ἃς κρημνίζεται ὁ πάσχων ἐκ βράχων ὑψηλῶν ἀποτόμων εἰς τὸ σκότος τοῦ Ἄδου, ἢ τὴν παρὰ φροσύνην τοῦ κινητικοῦ κέντρου, ἕνεκα τῆς ὁποίας τὸ πρόσωπον μορφαί, οἱ ὀδόντες καὶ οἱ σιαγόνες τρίζουν, τὰ πτερυγία τῆς ρινὸς συσπῶνται, οἱ ὀφθαλμοὶ στραβίζουν καὶ προσδίδουν εἰς τὴν πυρέσσουσαν μορφήν τοῦ πάσχοντος τὴν φοβερὰν ταύτην εἰκόνα, καθ' ἣν δύναται τις νὰ ἴδῃ τὸν ἐσωτερικὸν κατακλυσμὸν καὶ τὴν ἐκμηδένισιν καὶ τὴν πρὸς αὐτὴν πάλην καὶ ἀντίδρασιν τοῦ πάσχοντος.

Μετὰ τὴν σφοδρὰν ταύτην ἐξέγερσιν καὶ ἐπαναστατικὴν θύελλαν, ὁ ὀργανισμὸς κατευνάζεται, μὴ ἔχων δυνάμεις ν' ἀντιδράσῃ, ἡ δὲ φυσιογνωμία ἐκδηλοῖ τὴν μετὰ τὴν τρικυμίαν νοσηρὰν νηνεμίαν δι' ἐλαφρῶς καρωτικῆς καταστάσεως, δι' ἐλαφροῦ ὄνειροπόλου ἤθους, διὰ τρόμου τοῦ προσώπου, διὰ πλατύσεως τῶν κορῶν, λαμβάνει ὄψιν ἀγωνίας καὶ κατόπιν ἀκτινοβολοῦσα διὰ τελευταίαν φορὰν ἐσωτερικὸν πυρετὸν 40⁰, σβύνει διὰ παντὸς μὲ τὸ ἤθος καὶ τὴν μορφήν καὶ τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ θανάτου.

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΙ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΔΗΛΗΤΗΡΙΑΣΕΩΝ

Ἡ φυσιογνωμία τοῦ μορφινομανοῦς ἐκφράζει ἀδυναμίαν διανοητικὴν καὶ ἀδράνειαν καὶ δυσθυμίαν εὐερέθιστον δι' ἐνὸς προσώπου στεγνοῦ, μὲ κόρας στενάς, ἰσχνοῦ, ὠχροῦ μὲ παρειὰς κοιλανθείσας, ἀθλίας. Ὅταν ὁ ἄρρωστος ἐπιχειρήσῃ ν' ἀπόσχη τῆς μορφίνης τότε μία νευρική ἀνήσυχία μέχρις ἀγωνίας διαγράφεται ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ καὶ διαδέχεται μετ' ὀλίγον αὐτὴν ἐκφρασις ἐντονωτέρας ἀγωνίας, ψευδαισθήσεων τρομερῶν, ἀδυναμίας γενικῆς καὶ ἐναγωνίου μέχρι δακρύων αἰτήσεως ὀλίγης ποσότητος μορφίνης, δι' ἣν χρωματίζονται παρορμήσεις ἐπὶ τοῦ προσώπου πρὸς διάπραξιν καὶ αὐτοῦ ἀκόμη τοῦ ἐγκλήματος.

Ἡ φυσιογνωμία τῆς μολυβδιδιάσεως ἀνήσυχος, δύσθυμος ἐκφράζουσα ψευδαισθήσεις, ὠχρά, μὲ θρέψιν ἐκπεσμένην, ἀυλακουμένη ὑπὸ τῶν συσπάσεων τοῦ πόνου τῶν κωλικῶν ἢ τῶν ἀρθραλγιῶν, ἀναιμική καὶ καχεκτική.

Ἡ φυσ. τοῦ κοκαϊνισμοῦ δὲν ἔχει πολλὰ τὰ ἰδιαιτέρα ἐν τῇ ἐκφράσει τῶν ψευδαισθήσεων. τὴν τῆς ὀργανικῆς αἰσθήσεως τῆς ἐσωτερικῆς καταστάσεως, ἐν ἣ νομίζει ὁ πάσχων, ὅτι εὐρίσκονται σκώληκες κλπ.

Ἡ φυσιογνωμία τῆς δηλητηριάσεως δι' ἀρσενικοῦ, ἐκφράζει ἀνευ οὐδενὸς εἰδικωτέρου σημείου τὴν νευραλγίαν, τὰς ψευδαισθήσεις, αἰτινες μετὰ τοῦ πόνου τῶν κωλικῶν καὶ τῶν λοιπῶν φαινομένων, συχοπτικῶν, κυανωτικῶν συμπληροῦσι τὴν εἰκόνα.

Ἡ φυσιογνωμία ἐν τῇ ὑδραργυριάσει ἀναιμική, ἰσχνή, ἐκφράζει διέγερσιν διανοητικὴν κατόπιν πίπτουσαν, ἠθικὴν διαταραχὴν τρόμον χειλέων ἐλαφροῦ ὄλων ὁμοῦ συνδυαζομένων ἐν τῇ ἐκφράσει.

Ἡ φυσιογνωμία ἐν τῇ δηλητηριάσει διὰ φωσφόρου κιτρίνη, ἰκτερική, ἐκφράζουσα ἄλγος δεινὸν καὶ ἐξάντλησιν ἐκ τῶν ἐμέτων καὶ τῆς ρινορραγίας καὶ ὑπνηλίαν μετὰ ταῦτα, προλογίζουσαν τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ θανάτου.

Δηλητηριάσις δι' ἰωδίου. Φυσιογνωμία ὠχρά, κυανω-

τική έκδηλοῦσα ἐσχάτην καταβολήν, ἠλλοιωμένη ἐκ τῆς κυνάγχης, ἐκ τῆς ἐκροῆς τῶν δακρύων τῆς ἐπιπεφυκίτιδος καὶ τινῶν ἐξανθημάτων, ἐκφράζει τὸν πόνον τῆς κεφαλῆς, τοὺς ἰλίγγους καὶ τὴν αἰσθησὶν ὅλης ταύτης τῆς καταστάσεως

Διὰ βρωμίου. Ἡ φυσιγνωμία ἐκφράζει ταῦτὰ σχεδόν, οἷα ἐκφράζει καὶ ἐν τῇ διὰ γλωρίου δηλητηριάσει, τ. ἔ. καταβολήν καὶ μυϊκὴν ἐξασθένειαν, ἀπάθειαν, οὐδὲν ἦθος αἰσθήματος, διανοητικὴν ἀδυναμίαν, ἐνιαίως, καθὼς καὶ ὅλαι αἱ περιγραφεῖσαι καὶ μὴ φυσιγνωμία: τῶν δηλητηριάσεων, ἀποτελοῦσαι ἐκάστη ἀνὰ μίαν πρακτικὴν βεβαίωσιν τοῦ γεγονότος τῆς ταυτότητος τῆς ἀρχῆς τῶν φυσικῶν, ἠθικῶν καὶ διανοητικῶν λειτουργιῶν, ἅς μία κοινὴ καὶ ἐνιαία πάθησις συνενοῖ, συνδυάζει καὶ συμπλέκει εἰς μίαν κοινὴν καὶ ἐνιαίαν φυσιγνωμικὴν ἐκφρασιν.

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΩΝ ΝΕΥΡΩΣΕΩΝ

Τὸ ἀνωτέρω γεγονός, ὅπερ ἀποδεικνύεται καὶ ἀναφαίνεται, ὡς σταθερὰ ἐπωδὸς πάσης περιγραφῆς φυσιγνωμικῆς ἀλλοιώσεως, ἀναλάμπει ὑπὲρ ποτε ἀληθῆς καὶ ἐν τῇ φυσιγνωμίᾳ τῶν νευρώσεων, ἅς τόσον ἡ κληρονομικότης, ὅσον καὶ ἡ πηγὴ πάσης νευρικῆς παθήσεως νεωτέρα ζωῇ τῶν καταπονήσεων, τοῦ ψεύδους, τῶν διεγέρσεων τῶν ἐρεθισμῶν, τῶν καταχρήσεων, τῶν ἀγρυπνιῶν καὶ τρυφηλοτήτων ἐπεσώρευσεν εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος τῶν αἰωνίων ἠθικῶν καὶ διανοητικῶν συγκινήσεων, τόσων τῶν ἀκτινοβόλων ἀνακτόρων, ὅσον καὶ τῶν πενιχρῶν καὶ ὑγρῶν καὶ ἀνηλίων τρωγλῶν, εἰς ἅς τὸ συνεπέκνωσέν ἔχει ἡ πάλη τῆς νεωτέρας ζωῆς.

ΥΣΤΕΡΙΚΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ

Ἡθοποιία. — Ποίησις καὶ Καλλιτεχνία. — Σχέσεις αὐτῶν
μετὰ τῆς ὑστερίας.

Ἵστερία! Ἡ ἠθοποιὸς τῶν παθῶν, ἡ ὑποδυομένη ὅλα τὰ πρόσωπα καὶ ὅλας τὰς φυσιογνωμίας τῶν νόσων, ἡ πηγνύουσα τὴν σκηνὴν καὶ τὸ θέατρον αὐτῆς πότε εἰς τοῦτο καὶ πότε εἰς ἐκεῖνο τὸ σύστημα καὶ ὑποκρινομένη τοὺς διαφόρους νοσολογικοὺς τύπους καὶ χαρακτῆρας!

Θὰ τὴν ἔθετον εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔργου ἀντί,.... *πίνακος τῶν ἐμπεριεχομένων παθολογικῶν φυσιογνωμιῶν*, διότι περιγράφειν τὴν ὑστερικὴν φυσιογνωμίαν ταύτην ἐστὶ τῷ περιγράφειν τὰς φυσιογνωμίας ὅλων τῶν νόσων σχεδόν, διότι ὅλας τὰς ὑποκρίνεται ἡ περίεργος αὕτη τραγική, κωμικὴ καὶ δραματικὴ καλλιτέχνις τῶν νοσολογικῶν φυσιογνωμικῶν ἐκφράσεων. Δύναται ὁμως καὶ ἐνταῦθα, ἂν ὄχι εἰς τὸ τέλος, νὰ δώσῃ μίαν παράστασιν.

Ἡ εἰσαγωγὴ ἐν γένει, καὶ εἰσβολὴ τῆς ὑστερίας οὕσα βιαία καὶ ἀπότομος, ἕνεκα βιαίου ἠθικοῦ σεισμοῦ, ἢ βραδεῖα καὶ βαθμιαία, ἕνεκα τῶν βαθμιαίων ἠθικῶν συγκινήσεων, αἵτινες ἐν τῷ καθ' ἡμέραν νεωτέρῳ βίῳ, ἐμποτιζοῦν τὴν νευρικὴν ὑπαρξιν μὲ το δηλητηριον τῶν αἰωνίων ἀνήσυχιῶν, ἀπογοητεύσεων καὶ ἀπελπισιῶν καὶ διαψεύσεων πόθων καὶ ὀνείρων, νοσηρῶν ὀλίγων, δυναμένων πολλάκις νὰ λείψουν, παρισταμένων ὁμως ἐν τῇ σημερινῇ ζωῇ ὡς ὁ σκώληξ ἐν τῇ ἀποσυνθέσει—ἔχει καὶ ἀνάλογον φυσιογνωμίαν.

Τὴν φυσιογνωμίαν ταύτην βλέπει τις λίαν συχνά, ἐκτὸς τῶν νοσοκομείων, ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ἐν ταῖς αἰθούσαις συγχρονως καὶ ταῖς καλύθαις εἰς τοὺς νεανίας καὶ τὰς κορασίδας, εἰς τοὺς κυρίους καὶ τὰς κυρίας, εἰς τὸν ἀπαγγέλλοντα καὶ γράφοντα ποιητὴν ἢ πεζογράφον, εἰς τὸν μουσικόν, τὸν πατριώτην, εἰς τὸν συγκινούμενον εὐκόλως, εἰς πᾶσαν σχεδόν νεωτέραν φυσιογνωμίαν, ἡ ὑστερία ὑποδύεται ἂν ὄχι τὸ κύριον, ἐν οἷονδήποτε πρόσωπον, ἔστω καὶ δευτερεῦον.

Δὲν γνῶρίζω ἂν θὰ ἐκπλήξῃ ἡ πεποιθήσις μου ὅτι ταῖσδε εἶνε

υστερία. Ἄν θέλετε, καὶ αὐτὸς ὁ θαυμασμὸς καὶ ὁ ὕμνος τοῦ ἀρχαίου κάλλους καὶ τῆς ἀρετῆς τῶν ἡρώων τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου, δὲν στερεῖται ὑστερισμοῦ τινος ὠραίου, ὑγιοῦς, (ἂν ἐπιτρέπεται ἡ λέξις), ἐλαφροῦ καὶ ἰσορροποῦ. Τοῦ Σαιξπήρ ἡ νευρώδης ποίησις ὀλίγον φαίνεται νὰ κατηγορεῖ καὶ νὰ διαψεύδῃ τὴν πεποιθήσιν μου, ἀλλὰ καὶ ἐναντίον τούτου δύναται τις νάντεῖπῃ, ὅτι ἡ ὑστερία ὑποδυομένη ὅλας τὰς μορφάς, ὑπεδύθη, ἐν τῷ Σαιξπήρῳ τὴν μανίαν τοῦ νὰ παραφρονῇ ὅλους τοὺς ἥρωας σχεδὸν τῶν δραμάτων του καὶ νὰ πληροῖ ταῦτα φασμάτων, ψευδαισθησιῶν καὶ ἐκπεφυλισμένων ἡρώων.

Ὅλοι ὅμως οἱ λοιποὶ ποιηταὶ εἴτε κλαίοντες, εἴτε γελῶντες, εἴτε θρυμάζοντες, εἴτε ἐμπνεόμενοι καὶ οἰστρηλατούμενοι δὲν κατέχονται εἰμὴ ὑπὸ ὑστερικοῦ παροξυσμοῦ, προκαλουμένου ὑπὸ τοῦ συναισθήματος τοῦ ὠραίου, τοῦ μεγάλου, τοῦ ὑψηλοῦ καὶ τοῦ ἀληθοῦς. Ἡ μουσα δὲν εἶνε εἰμὴ ὑστερία, ἡ δὲ ἐμπνευσις, εἰσβολὴ αὐτῆς φυσικωτίτη.

Τὴν ὑστερικὴν λοιπὸν φυσιογνωμίαν βλέπει τις ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ τῶν ποιητῶν, καὶ πλείστων ἄλλων, καὶ ὅλων σχεδὸν τῶν λοιπῶν νεωτέρων ἀνθρώπων, οἵτινες συγκινοῦνται βαθέως καὶ ὑπερβολικῶς ἐκ τῶν καλῶν τεχνῶν. Ἡ ὑστερία ὅμως αὕτη δὲν ἀπέχει πολὺ τῆς φυσιολογίας, δὲν εἶνε ὅμως καὶ μακρὰν τοῦ κινδύνου τοῦ ν' αὐξήσῃ, ὅποτε ἡ σκηνὴ ἀλλάσσει καὶ ἡ δραματικὴ παράστασις ἄρχεται.

Ἐν βλέμμα ἐπὶ τῆς ὑστερικῆς φυσιογνωμίας ἐφ' ἧς ἐξελίττονται σκιναὶ τῆς ἐσωτερικῆς, τῆς ἠθικῆς καὶ διανοητικῆς ζωῆς τοῦ πάσχοντος, τοσαύτην ἐμποιεῖ ἐντύπωσιν, ὥστε, ὡς λέγει ὁ Strümpell, ὁ ἰατρὸς καὶ μόνον θεωρῶν τοὺς τρόπους καὶ τὴν φυσιογνωμίαν αὐτοῦ δύναται περὶ τῆς φύσεως τῆς νόσου νὰ εἰκάσῃ ἀμέσως.

Ὅποια δὲ ἡ φυσιογνωμία αὕτη; Εἶνε σχεδὸν πᾶσα φυσιογνωμία, δυναμένη σχεδὸν νὰ παραστῇ πανταχοῦ. Δύναται νὰ ἔχῃ, πρόσωπον ἐρυθρὸν λάμπον ἐξ ὑγείας ὅσον καὶ ὠχρὸν ἀναμιχλόν, ἐσθισμένον καὶ νευρασθενικόν. Ἐκφράζει αἰωνίαν ἀνησυχίαν, ἀβουλησίαν, ἀδυναμίαν πρὸς ἐνέργειαν, ἐκφράζει ὡς μαγικὸς φανός, τὴν ἐσωτερικὴν εὐμετάβολον καὶ ἐξω φρενῶν κατάστασιν, χαράν, φόβον, θλίψιν βραρείαν, μῖσος καὶ ἀγάπην μετ' ὀλίγον, παροξυσμὸν ἀγάπης καὶ φιλητικῶν ἐν γένει αἰσθημάτων, κλαίει, γελᾷ, νυστάζει, ἐκφράζει τὸ πᾶν καὶ οὐδὲν συγχρόνως. Ὑποδύεται μεγάλῃς μορφᾷς παθήσεων, θέτους

προσωπεῖον μηνιγγίτιδος, ἀποπληξίας, ὀργανικῶν βαθειῶν νόσων εὐ-
τυχῶς μὴ λησμονοῦσα συγχρόνως καὶ τὴν φύσιν αὐτῆς, τοῦθ' ὅπερ
σώζει τὸν ἰατρὸν ἀπὸ διαγνωστικοῦ σφάλματος, διότι ὑπὸ τὸ φοβερὸν
ἐκεῖνο προσωπεῖον ἀνακαλύπτει τις τὴν παθολογικῶς φιλοπαίγμονα
ὑστερίαν.

Ἡ ὑστερική φυσιογνωμία εἶνε ἡ μόνη φυσιογνωμία ἣτις δὲν ἔχει
χαρακτηριστικὰ σταθερά. Ὁ μόνος σταθερὸς χαρακτήρ αὐτῆς εἶνε
τὸ ἀσταθές καὶ τὸ ἀχαρακτήριστον. Συνεπῶς τυγχάνει λίαν εὐδιά-
γνωστος μία τόσον χαρακτηριστικὴ φυσιογνωμία.

Ἴσως τι τὸ ἰδιαίτερον νὰ ἔχη ἡ ὑστερική φυσιογνωμία ἐν τῷ
ὑπνωτισμῷ, ὅστις δύναται νὰ προκληθῆ εὐκολώτατα, μετὰ τὰ
λεχθέντα ἀνωτέρω περὶ τῆς διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἐξόδου καὶ ἀκτινοβο-
λίας τῶν ἰδεῶν, ἄνευ πολλῶν κομβίων λαμπόντων καὶ λοιπῶν ἀχρή-
στων ἐπικουριῶν.

Διὰ τοῦ ὀφθαλμοῦ, ὅστις εἶνε ὁ ἠλεκτρικὸς λαμπτήρ τοῦ ζῶντος
ἠλεκτρικοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ, ἐκπέμπεται ἡ σκέψις : κοιμήσου,
εἰς τὸ ὑστερικὸν ἄτομον, ἐν εἴδει ἠλεκτρικοῦ ρεύματος ἐπιδρῶντος καὶ
ἠλεκτρίζοντος καὶ ὑπνωτίζοντος αὐτό. Ἡ ληθαργία, πρώτη παρι-
σταμένη, ἐκφαίνεται διὰ τῆς ληθαργικῆς φυσιογνωμίας ἐκφραζούσης
ἔλλειψιν πάσης σκέψεως καὶ αἰσθήσεως, τελείαν ἐγκατάστασιν ὕπνου
κ.λ.π. Μετὰ τὴν ληθαργικὴν παρίσταται ἡ καταληπτικὴ, περὶ ἧς
ἐλέχθησαν ἀρκετὰ, καὶ μετὰ ταύτην ἡ ὑπνοβατικὴ φυσιογνωμία, μὲ
ἀνοικτοὺς ὀφθαλμούς, ἐκφράζουσα, λύπην κάματος καὶ ἐλαφρὰν τινα
θλίψιν, μὴ διαφέρουσα ὅμως οὐσιωδῶς ἐκ τῆς ἐν ἐγρηγόρσει φυσιο-
γνωμίας.

Ὁρωρεῖ περιττὸν νὰ περιγράψω τὴν ὑστερικὴν φυσιογνωμίαν εἰς
ὅλας τὰς μορφάς, ἃς ὑποδύεται, δηλ. μανικὴν μελαγχολικὴν, ψευ-
δαισθητικὴν, σπαστικὴν, παραλυτικὴν κ.τ.λ. διότι θὰ ἦτο παλιλλο-
γία. Ὁ ἀναγνώστης παραπέμπεται εἰς τὴν περιγραφὴν τῆς εἰδικῆς
φυσιογνωμίας ἐκάστης νόσου.

Ἡ ὑστερική λοιπὸν φυσιογνωμία ἐν μιᾷ λέξει ὑποδύεται ἐκάστην
μορφήν, συνεπῶς παρίσταται ὑπὸ ποικιλωτάτας ἐμφανίσεις, ἴσως θέ-
λουσα διὰ τούτου νὰ δηλώσῃ τὰς ποικιλωτάτας μορφάς, ὑπὸ τὰς
ὁποίας ἡ νεωτέρα ζωὴ τὴν προκαλεῖ, δηλητηριάζουσα καὶ παραλύ-
ουσα τὴν νευρικὴν εὐρωστίαν μιᾶς γενεᾶς ὀλοκλήρου καὶ ἐγκαθιστώσα

εἰς τὴν ὑγείαν νευρικὴν ἀδυναμίαν ἰκανὴν ν' ἀναπτύξῃ ὅλας τὰς ἀσθενείας τὰς ἠθικὰς, διανοητικὰς καὶ φρενικὰς τοῦ ἀνθρώπου ὡς καὶ τῆς φύσεως.

ΝΕΥΡΑΣΘΕΝΙΚΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ

Εἶνε αἱ συχνόταται παθῶν εἰς τὸν κύκλον τῶν διανοητικῶς ὑπερergαζομένων καὶ ἠθικῶς ἐκάστοτε συγκλονουμένων. Ἡ συγγραφικὴ φυσιογνωμία, ἡ ἰατρικὴ, ἡ δημοσιγραφικὴ, ἡ τοῦ πολιτικοῦ ἀνδρός, ἡ τοῦ ἀνθρώπου ἐν γένει τῶν γραμμάτων ἢ τῶν νεωτέρων νέων, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἡ φυσιογνωμία ἐν γένει τῆς νευρικῆς μόνης ἐργασίας καὶ ζωῆς τῶν ἠθικῶν περισπασμῶν, εἶνε συνήθως νευρασθενικὴ, δηλοῦσα εἰς τ' ἀληθῶς λεπτὰ καὶ ὠραία χαρακτηριστικὰ φαινομενικῆς ὑγείας καὶ σχετικῶς ψευδοῦς καλλονῆς, τὴν νευρικὴν ἐξάντλησιν καὶ τὴν ἀδυναμίαν τοῦ ὅλου ὀργανισμοῦ τὴν ἐλάττωσιν τῶν κεφαλαίων τῆς δυνάμεως καὶ τὴν ἐκπτώσιν καὶ χρεωκοπίαν ἐλαφρὰν ὅλης τῆς οἰκονομίας.

Ἐνεκα τούτου ἐπὶ τῆς λεπτῆς καὶ φαινομενικῶς ὠραίας φυσιογνωμίας τῶν νευρασθενικῶν, βλέπει τις χαρασσομένην τὴν θλίψιν. διότι διὰ μίαν μικρὰν φιλοδοξίαν ἀναγκαζόμενος νὰ καταπονῆται διανοητικῶς καὶ ἠθικῶς ὁ αὐτοκτονῶν οὕτως ἄνθρωπος ἐξώδευσε καὶ ἐξήντησε τὸν θησαυρὸν τῆς νευρικῆς του δυνάμεως, τοῦ πολυτίμου τούτου δώρου τοῦ Θεοῦ, δι' οὗ θὰ ἠδύνατο νὰ αἰσθανθῇ τὴν χαρὰν τῆς ὑγείας, καὶ τὴν βαθειὰν ἠδονὴν τῶν εὐρώστων καὶ νευρωδῶν ἀπολαύσεων τοῦ ἔρωτος.

Ἄτονία καθ' ὅλην τὴν γραμμίν, καὶ ἐκφρασις νοσοφοβίας, ἀδυναμία καὶ ἀσθένεια εἰς τὰς πεπτικὰς, νευρικὰς, μυϊκὰς καὶ γεννητικὰς λειτουργίας, ἐκφαίνεται καὶ ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ τῆς λεπτῆς καὶ ροδοχρῶ, τῆς πολλάκις συμπαθεῖ καὶ ἐκδηλοῖ τὴν ἐξάντλησιν καὶ τὴν ἀτονίαν, ἧς ἡ ἐκφρασις πολλάκις διακόπτεται ὑπὸ τῶν συσπάσεων τοῦ πόνου καὶ τῶν διαφόρων νευρασθενικῶν νευραλγιῶν.

Αἱ δύο αὗται φυσιογνωμίαι προλογίζουσι τὴν τρίτην τὴν ἐκπεφυλισμένην, τὴν ἐκτιτρώσκουσαν καὶ χανομένην εἰς τὸ μηδὲν τῆς ὀρι-

στικῆς ἐκλείψεως εἰς ἣν βαίνομεν τόσον γοργῶς ὠθούμενοι ὑπὸ τῆς
θυέλλης τῶν ἡμετέρων ἰδεῶν, πρὸς ἀνάδειξιν καὶ ψευδοαθανασίαν,
καὶ ὀκνηρὰν ζωὴν τῶν γραφείων ὡσεὶ νὰ μὴ κατεπόνηι ὁ δεινὸς ἀγὼν
τῆς ὑπάρξεως καὶ νὰ μὴ ἤρκοιεν οἱ ἄπειροι ἠθικοὶ συγκλονισμοί, οὓς
εἴμεθα ἠναγκασμένοι νὰ ὑφιστάμεθα, καὶ οὔτινες ἔνεκα τῆς ἐξασθε-
νήσεως τῶν νεύρων τῆς παρούσης γενεᾶς, τῆς ἐξαντλήσεως καὶ ἀδυ-
ναμίας αὐτῶν, ἔχουσι πολὺ δεινότερον καὶ καταστρεπτικώτερον ἀν-
τίκτυπον.

Ἡ νευρασθενικὴ φυσιογνωμία εἶνε συγχοτάτη καὶ παρ' ἡμῖν,
διότι καὶ παρ' ἡμῖν κατέστη συγχρῆ ἡ νοσηρὰ τάσις τῶν Ἑλλήνων
πρὸς τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰ γράμματα, καὶ ἡ ὀκνηρὰ καὶ νωθρὰ
ἀποφύγη τῶν ἔργων τῆς δυνάμεως, ὅσον καὶ τῶν ἡδονῶν τῆς δυνά-
μεως καὶ τῆς φυσικότητος, τῶν ἔργων τῆς ἀτομικῆς καὶ ἐθνικῆς εὐ-
ρωστίας καὶ ρώμης, οἷος ὁ ὑπαίθριος βίος τῶν ἀγώνων καὶ τῶν γυ-
μναστικῶν διασκεδάσεων ἀφ' ἑνὸς καὶ τὰ μηχανικὰ ἔργα, τὰ βιομη-
χανικά, τῆς γεωπονίας καὶ τῶν ἐμπορικῶν ἐπιχειρήσεων ἐν γένει.

Ἐντεῦθεν πρέπει ν' ἀρχίσῃ ἡ θεραπεία, πρὸς ἐκλείψιν τῶν νευ-
ρασθενικῶν φυσιογνωμικῶν τῶν νοσηρῶς ὠραίων καὶ ἡ ἀντικατάστα-
σις αὐτῶν ὑπὸ φυσιογνωμιῶν ἀληθῶς ὑγιῶν καὶ ὠραίων, διότι ἡ
ὠραιότης εἶνε μία καὶ μόνη, εἶνε ἡ φυσιογνωμία τῆς υγείας καὶ τῆς
δυνάμεως καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν τῆς ὑπάρξεως, εἶνε ἡ φυσιογνωμία
τῶν ὑγιῶν καὶ ὠραίων αἰσθημάτων, τῶν ὑγιῶν σκέψεων καὶ τῶν
ὑγιῶν λειτουργιῶν τοῦ φυσικοῦ ὀργανισμοῦ, τῆς εὐρωστίας καὶ τοῦ
σθένους.

ΕΠΙΛΗΠΤΙΚΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ

Εἰκῶν. Σχέσεις ἐπιληπτικοῦ καὶ πολεμικοῦ παροξυσμοῦ
καὶ τινες ὑπόνοιαι.

Καὶ ἐνταῦθα, κληρονομικὴ ἐτυμηγορία τῆς φύσεως, ἡχῶ ἐν τοῖς
ἀπογόνους αἰτίων καὶ ἁμαρτιῶν καὶ πότων τῶν προγόνων, ἐξ ἀφορ-
μῆς πάντοτε καταχρήσεων τῶν τέκνων περὶ τ' ἀφροδίσια ἢ τοὺς πό-
τους, ἢ καταπονήσεων σώματος καὶ νοῦ, ἠθικῆς συγκινήσεως, νόσων

ἢ τραυμάτων, ἐκρήγνυται ἢ θυελλώδης νόσος τῆς ἐπιληψίας, ἀρχομένη διὰ τῶν φαινομένων τῆς αὔρας (Γαληνός) ἧτις ἐν τῇ ὠχρᾷ ἢ ἐρυθρᾷ φυσιογνωμίᾳ, τῇ συσπωμένῃ, ἐλαφρῶς ἐκφράζεται δι' αἰσθήματος ἀορίστου, ἀποτόμως, διὰ σπασμῶν, ὅποτε ἡ φυσιογνωμία γίνεται φρικώδης.

Ἡ κεφαλή ἀνατρεπομένη ἀποτόμως πρὸς τὰ ὀπίσω, προβάλλει πρόσωπον ὠχρόν, ἔπειτα ἐρυθρόν, κυανωτικόν, συσπώμενον βιαίως καὶ διαστρεφόμενον ὑπὸ τῶν κλονικῶν σπασμῶν τῶν μυῶν τοῦ προσώπου, οἵτινες διαστρέφονται, συσφίγγουν τὰς γνάθους, θλίβουν καὶ τρίβουν τοὺς ὀδόντας, καὶ περιστρέφουν κιλινδοῦντες τοὺς βολβοὺς τῶν ὀφθαλμῶν ἀπαισίως ἐντὸς τῶν κογχῶν, μὲ κόρας στενάς, ἀναισθήτους, μὲ ἐπικεχυκῶτα στικτὸν ἐξ ἐκχυμώσεων, ὑπεραιμικόν, καὶ μετὰ τὴν θύελλαν ταύτην τῶν τόνικῶν καὶ κλονικῶν σπασμῶν, συνέχειαν οὔσαν τῆς καθολικῆς θυέλλης, κατευνάζεται ἡ προσβολή, ἀφρὸς δὲ ἐπιπλέει καὶ ρέει ἐκ τοῦ στόματος, ὑγραίνων μίαν φυσιογνωμίαν ἐκφράζουσαν βαθεῖαν ἀναισθησίαν καὶ κῶμα, καὶ μετὰ ταῦτα, μετὰ τὴν τελείαν παρέλευσιν τοῦ παροξυσμοῦ, κάματον, πόνον κεφαλῆς καὶ ἐξάντησιν δεινήν.

Ἐκτὸς τῆς φοβερᾶς ταύτης ἐπιληψίας τῆς φυσιογνωμίας, ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι μορφαί, ἐλαφροτέρας προσβολῆς, ἣν βλέπει τις αἴφνης εἰς τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ ἀνκρούοντος κλειδοκύμβαλον, ὀμιλοῦντος, αἴφνης διακοπτομένου καὶ παρουσιάζοντος φυσιογνωμίαν ἐκστατικὴν, ἀπλανῆ, ρεμβώδη καὶ ἐξακολουθεῦντος μετ' ὀλίγον τὴν ἀσχολίαν του.

Ἡ εἰς τοῦ περιπατοῦντος καθ' ὁδόν, συνισταμένη εἰς ἐκφρασιν ζάλης, στιγμιαίας ἀπωλείας συνειδήσεως καὶ ἐπανόδου κατόπιν εἰς τὴν φυσιολογικὴν φυσιογνωμικὴν ἐκφρασιν.

Εἰς τὴν ἐπιληπτικὴν φυσιογνωμίαν παρατηροῦνται πολλάκις (Benedikt) στίγματα ἐκφυλισμοῦ, ἅτινα περιεγράψαμεν ἐν τῷ ἐκφυλισμῷ τῆς φυσιογνωμίας.

Ἡ ἐπιληψία, καταλαμβάνουσα τὴν ψυχικὴν σφαῖραν καὶ προκαλοῦσα ἰδίαν φρενίτιδα ἔχει ἰδίαν φυσιογνωμίαν ἐκφράζουσαν αὐτοματισμὸν ἀσυνείδητον, ὀξύθυμίαν, ἀγρίαν διέγερσιν πρὸς ἐπικυνδύνους παρορμήσεις, μανικὴν κατάστασιν κ.τ.λ.

Ἡ ἐπιληψία κατεῖχεν ὄλους σχεδὸν τοὺς μεγάλους στρατηγούς,

ών. αἱ γερρακαὶ καὶ μεγαλοφυεῖς φυσιογνωμίαι, ὑψοῦμεναι ἐν τῷ στρατιωτικῷ πανθέῳ τῶν μεγάλων ἔργων, ἐγείρουσι τὴν ὑπόνοιαν, μήπως ὅλα τὰνθρωποκτόνα καὶ ἐθνοκτόνα μεγαλουργήματ' ἄτινα ἐπέτελεσαν, μήπως ἦσαν ἔργα μεγάλου ἐπιληπτικοῦ παροξυσμοῦ συναρπάζοντος καὶ ὠθοῦντος αὐτοὺς ἐπὶ κεφαλῆς τῶν στρατῶν ἐναντίον ἐθνῶν ὀλοκλήρων...

Ἐπιληπτικοὶ ἦσαν ὁ Ναπολέων, ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ, ὁ Μέγας Πέτρος, ὁ Μωάμεθ καὶ ἄλλοι στρατηγοί, ὁ νικητὴς στρατηγὸς Ὀθέλλος τοῦ Σαίξπέρου, ὅστις οὐχὶ τυχαίως συνεδύασε τὴν στρατηγικότητα μετὰ τῆς ἐπιληψίας.

Μία λοιπὸν τοιαύτη ὑπόνοια, δυνατὸν μὲν νὰ μὴ εἶνε τόσον βάσιμος καὶ βεβαία ὅσον τὸ γεγονός ὅτι ὁ ποιητὴς «τὸ κοῦφον τοῦτο καὶ ἔξω φρενῶν πτηνὸν» ὡς τὸ ἀποκαλεῖ ὁ Πλάτων δὲν εἶνε εἰμῆ ἀπλούστατα ὑστερικός, δύναται ὁμως νὰ μὴ εἶνε καὶ τελείως ἀβάσιμος, τοῦλάχιστον ὡς ὑποθέτουσαν τὴν ἐπιληψίαν, ὡς συγκινοῦσαν τὰ νεῦρα διὰ τῶν δονήσεων τῶν μεγάλων καὶ θυελλωδῶν, ὡς ὁ παροξυσμὸς τῆς, ἔργων.

Ἡ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΗΣ ΧΟΡΕΙΑΣ

Ἡ φυσιογνωμία, τὴν εἰσβολὴν τῆς νόσου ταύτης ἐκφράζει δι' ἀλλοιώσεως τοῦ ἤθους καὶ τῆς ἐκφράσεώς της, γενομένης εὐερεθίστου ἐκδηλούσης ἀποστροφῆν πρὸς διανοητικὰς ἐργασίας, ὅταν δὲ αἱ τῆς χορείας κινήσεις καταλάβουν τὸν ἄρρωστον, δὲν φεῖδονται καὶ τῶν μυῶν τοῦ προσώπου, ὅπερ γείνεται προτότυπον διὰ τῶν συσπάσεων καὶ τῶν ρυτιδώσεων τοῦ μετώπου, διὰ τῶν κινήσεων τῶν βλεφάρων ἀνοιγομένων καὶ κλειομένων, μὲ κόρας ὀφθαλμοῦ διισταλμένης, μὲ γλῶσσαν ἐξερχομένην ἐκ τοῦ στόματος καὶ πίπτουσαν ἐπὶ τὰ πλάγια καὶ ἐμπόδιζουσαν τὴν λαλίαν.

Ἐν περιπτώσει ἡμιχορείας, ἡ φυσιογνωμία κατὰ τὸ ἥμισυ εἶνε φυσιολογικὴ κατὰ τὸ ἕτερον ὁμως παρουσιάζει πρόσωπὸν συσπώμενον καὶ ρυτιδούμενον ὑπὸ τοῦ χοροῦ τῶν μυῶν.

Περιέργως ἡ φυσιогνωμία οὐδέποτε ἐκφράζει κάματον μολονόται τόσαι ἀεικινήσιαι τῶν χορείκων σπασμῶν ἡδύναντο νὰ ἐξαντλήσωσι τὸν πάσχοντα.

Ἐνίοτε δύναται τις νὰ ἴδῃ ἐν τῇ ἐκφράσει τῆς φυσιогνωμίας μεταλλάγας τοῦ ἤθους γενομένου δυστρόπου, ὀξύθυμου, σκυθρωποῦ καὶ ἰδιορρυθμοῦ, δάκρυα κλπ.

Ἡ φυσιогνωμία ἐν τῇ ἀθετώσει (ἢ ἀθεσία). Ἐν τῇ νόσῳ ταύτῃ τοῦ Hammond, ἕνεκα τῆς πρὸς βολῆς τῶν μασητήρων μυῶν ἡ ὄλη τοῦ προσώπου μορφή καὶ τὸ στόμα συσπᾶται, ὅλον ἐν κινουῦνται διατελοῦνται ἐν ἀεικινήσιῳ μὴ τηρούσῃ οὐδέποτε μίαν θέσιν.

Ἡ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΕΝ Τῃ ΝΟΣῳ ΤΟΥ PARKINSON

Ἐν τῇ τρομῶδῃ παραλύσει ἡ φυσιогνωμία εἶνε τελείως χαρκτηριστική, μολονότι ὁ Charcot ὁ περιγράφας προσεκτικῶς τὴν νόσον, καὶ ἀσμένως ἀποκαλῶν αὐτὴν ἡ ἡμετέρα νόσος ἐξέφερε τὴν σκέψιν ὅτι οἱ μῦς τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ προσώπου δὲν συμμετέχουσι τοῦ τρόμου εἰμὴ κατὰ μετὰδοσιν ἐκ τοῦ καθολικοῦ τρόμου.

Ὁ Strümpell καὶ ἄλλοι παρατηρηταὶ περιγράφουσι ταλαντωτικὰς κινήσεις τῆς κεφαλῆς καὶ τινὰς ὁμοίας εἰς τοὺς μῦς τοῦ πωγωνίου.

Ἡμεῖς, ἐὰν ἐπιτρέπεται ἡ παρὰ τὰς σκέψεις τῶν μεγάλων διδασκάλων παράθεσις παρατηρήσεων ἰατρῶν παρατηρούντων, εἶδομεν περίπτωσιν καθ' ἣν τὰ χεῖλη ἔτρεμον συστηματικῶς καὶ ἀσχέτως πρὸς τὸν καθολικὸν τρόμον.

Παρατηρήσαμεν τρόμον χειλέων καταφανῆ κυρίως τοῦ κάτω χεῖλους ἐκδηλούμενον συνεχῶς καὶ ἐλαττούμενον κατὰ τὰς ἀπαντήσεις τὰς ὁποίας ἀπηύθυνεν ἡμῖν, καθιστῶντα ὅμως ἐκφανῆ τὴν δυσαρθρίαν.

Μετὰ τὰς σημειώσεις ταύτας, τὰς εὐχὴ ἀσχέτους μὲ τὸ θέμα, ἐρχόμεθα εἰς τὴν περιγραφὴν τῆς φυσιогνωμίας τῆς τρομῶδους παραλύσεως (Shaking palsy).

Πρόσωπον μὲ ἤθος φοβισμένον, κύπτον πρὸς τὰ κάτω, μὲ ἐκφρα-

τιν δέους αναδιδόμενην ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀνεκφράστου ἀκίνησιος τῶν προσωπικῶν μυῶν, οἵτινες εἰδικὴν δυσκαμψίαν ὑφιστάμενοι προσδίδωσιν εἰς τὴν ὄψιν, ὡς λέγει ὁ Strümpell τὴν ἀπλανῆ ἐκείνην ἔκφρασιν καὶ ἀκίνησιαν ἣτις βεβαίως δὲν εἶνε ἔκφρασις γαληνιαίας μορφῆς, τὸ πρόσωπον τοῦτο, κύπτον καὶ στηριζόμενον διὰ τοῦ πωγωνίου ἐπὶ τοῦ στήθους ἀποτελεῖ τὸ ἔδαφος ἐφ' οὗ χαράσσεται ἡ φυσιογνωμία τῆς παραλύσεως τοῦ Parkinson.

Τὸ βλέμμα τοῦ παραλυτικοῦ τούτου εἶνε χαρακτηριστικὸν ἕνεκα τῆς δυσκαμψίας τῶν ὀφθαλμικῶν μυῶν, εἶνε προσηλωμένον ἀσκαρδαμικτί, οὐχὶ ὅμως καὶ ἀόριστον τοῦθ' ὅπερ διαφορικῶς διαγιγνώσκει τὴν φυσιογνωμίαν ταύτην ἀπὸ τὴν τῆς τοῦ Hutchinson.

Ἐν γένει διὰ μιᾶς φυσιογνωμίας μᾶλλον ὠχρᾶς, ἐντρόμου, μὲ βλέμμα ἀνοιχτόν, μέγα καὶ προσηλωμένον, μὲ τρόμον τῶν χειλέων, χαρακτηρίζεται ἡ φυσιογνωμία τῆς τρομώδους παραλύσεως τοῦ Parkinson, διαποικιλωμένη πολλάκις ὑπὸ ἐκφράσεων ἐσωτερικῶν, ψυχικῶν διαταραχῶν, λίαν ὅμως σπανίων καὶ ἐσωτερικῶν τινῶν ἄλλων ἀνησυχιῶν. Δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ ἴδῃ τις τὰς τρεμούσας χεῖρας διὰ νὰ διαγνώσῃ τὴν παράλυσιν τοῦ Parkinson. Ἡ φυσιογνωμία μόνη ἐπαρκεῖ εἰς τοῦτο σχεδὸν τελείως.

ΤΕΤΑΝΙΚΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ

Ὁ μετὰ ψῦξιν ἢ τραυματισμὸν εἰσβάλλων τέτανος ἀρχεται ἀπὸ τοῦ προσώπου, ὅπερ ἐκφράζει αἰσθησιν δυσκαμψίας εἰς τοὺς προσωπικοὺς καὶ σιαγωνίους μῦς, οὓς κατόπιν καταλαμβάνει τονισμὸς προσδίδων τῇ φυσιογνωμίᾳ ἰδιάζουσαν τραχύτητα, ὡς γράφει ὁ Strümpell. Τὸ μέτωπον ρυτιδοῦται, τὸ δὲ στόμα εὐρύνεται εἰς μορφήν σαρδωνίου γέλωτος. Ὁ τονικὸς σπασμὸς τῶν μασσητήρων, ὁ τρισμὸς τῶν ὀδόντων ἐπικρατεῖ. Τοσοῦτῳ δὲ ἰσχυρῶς ἐνίστε συνθλίβονται οἱ ὀδόντες πρὸς ἀλλήλους, ὥστε τὸ στόμα μόλις ἀνοίγεται. Καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἀτενεῖς πρὸ αὐτῶν προσβλέπουσι καὶ αἱ κόραι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον φαίνονται ἐστενωμέναι. Ἡ κεφαλὴ ἀνεστραμμένη πρὸς τὰ ὀπισθεν μένει ἐν ἀκίνησι.

Ἡ ὑδροφοβικὴ τετανικὴ φυσιογνωμία (Rose, ἕνεκα τραυμάτων προσώπου, κεφαλῆς) εἶνε ἰδίᾳ ἕνεκα τῶν σπασμῶν τῶν μυῶν τῆς καταπόσεως καὶ ἡ προσωπικὴ παράλυσις κατὰ τὸ τραυματισθὲν ἡμιμόριον τῆς κεφαλῆς.

Ἡ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΕΙΣ ΤΑΣ ΤΡΑΥΜΑΤΙΚΑΣ ΝΕΥΡΩΣΕΙΣ

Φυσιογνωμία τῶν τραυματικῶν νευρώσεων, αἱ ὁποῖαι καταλαμβάνουσι τοὺς τραυματισθέντας τόσο ἕνεκα τῆς ὑλικῆς προσβολῆς, συγκλονούσης καὶ διασειούσης τὸ νευρικὸν σύστημα, ὅσον καὶ διὰ τῆς ἠθικῆς, ἣτις συνοδεύει τὸν τραυματισμὸν καὶ πιέζει ποικιλοτρόπως θλίβουσα τὴν ψυχὴν, ἡ φυσιογνωμία λοιπὸν, τῶν νευρώσεων τούτων, διηγείται τόσο τὴν φύσιν τῆς παθήσεως, ὅσον καὶ τὴν αἰτιολογίαν αὐτῆς.

Μετὰ τὸ πλήγμα ἡ φυσιογνωμία τῆς διασείσεως ἐγκαθίσταται ἐπὶ τοῦ ὄχρου προσώπου, τοῦ ψυχροῦ, τοῦ ἐκφράζοντος ἀπώλειαν συνειδήσεως, καταβολὴν τῶν δυνάμεων ἐσχάτην, καὶ τὴν λοιπὴν ἀπαρτίαν τῶν φαινομένων τῆς τραυματικῆς νευροπληξίας (choc).

Ἐὰν τοῦ θανάτου ἡ φυσιογνωμία δὲν συνεχίσῃ τὴν ἀνωτέρω περιγραφείσαν, τότε τοῦ τραυματίου συνερχομένου, ἡ φυσιογνωμία ἔχει ἄλλας διαταραχὰς ἐσωτερικὰς νὰ ἐκδηλώσῃ. Ἐκφράζει ὄξυθυμίαν, ἰδιοτροπίαν, ἀπογότητευσιν καὶ ἀποθάρρυνσιν πρὸς πᾶσαν ἐργασίαν, ἀδιαφορίαν σχεδὸν πρὸς πᾶν οἰκογενειακὸν ἢ κοινωνικὸν αἶσθημα, ὅπερ πρότερον συνεχίνει καὶ ἐνδιέφερε τὸν τραυματισθέντα, ἐκφράζει αἰωνίαν ἀνησυχίαν διὰ τὴν κατάστασιν τοῦ τραύματος φαίνεται οὐδεμίαν ἄλλην σκέψιν γὰρ ἔχει ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ του ὁ πάσχων, ἔχει ἦθος ὑποχονδριακόν, ὅπερ συνδυαζόμενον μὲ τὴν ὀδυνηρὰν ἐκφρασιν τῶν κεφαλαλγιῶν, ἰλίγγων, ἐξασθενήσεως τῶν δυνάμεων, καὶ τῶν λοιπῶν σχετικῶν παθῶν, ἀπαρτίζει τὴν φυσιογνωμικὴν ἐκφρασιν τῶν τραυματικῶν νευρώσεων.

Περατώσαντες τὴν περιγραφὴν τῶν νευρωτικῶν φυσιογνωμιῶν, καὶ ρίπτοντες ἐπ' αὐτῶν ὕστατον καὶ πετῶν βλέμμα, παρατηροῦμεν,

ὅτι ἔχουσι μὲν ἔκφρασιν φοβεράν, θυελλώδη, ποικιλωτάτην, ἰδιότροπον, στιγμιαίαν, στεροῦνται ὁμῶς τῆς βαθείας ἐκείνης καὶ διαρκεστέρας ἐκφράσεως τῶν ὀργανικῶν παθήσεων καὶ βλαβῶν, τοῦθ' ὅπερ τυγχάνει λίαν οὐσιῶδες διὰ τὴν φυσιογνωμικὴν διαγνωσιν.

Η ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ

ΕΙΣ ΤΑΣ ΟΡΓΑΝΙΚΩΤΕΡΑΣ ΑΛΛΟΙΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΝΕΥΡ. ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Σκέψεις.— Περιεγράφησαν αἱ φυσιογνωμίαι τῶν sine materia, ὡς λέγει ἡ ἀρχαία Ἰατρικὴ, νόσων, τῶν ἄνευ δηλ. ὀργανικῶν ἀλλοιώσεων, οἷαι εἶνε αἱ νευρώσεις αἱ πλείσται φρενίτιδες, ἐκτὸς τῆς προϋούσης καθολικῆς παραλύσεως καὶ τινῶν ἄλλων.

Αἱ νευρώσεις αὗται ὡς καὶ αἱ φρενίτιδες δύνανται νὰ ὑποθεθῶσιν ὡς δυναμικαὶ παθήσεις, τ. ἔ. ὡς παθήσεις τῶν δονήσεων τόσον τῶν νευρικῶν ὄσων καὶ τῶν λοιπῶν κυττάρων, δονήσεων συνεπαγουσῶν ἀλλοίωσιν τῆς ζωικῆς δυνάμεως ἣτις διευθύνει τὴν ζωὴν καὶ ἀποτελεῖ τὴν κινητήριον δύναμιν δι' ἧς παράγεται τὸ αἰσθημα, ἡ σκέψις καὶ ἡ φυσικὴ, ἡ φυτικὴ μᾶλλον δόνησις τῆς ζωῆς.

Ἐπεὶ τοῦτου συνηγορεῖ ἡ αἰτιολογία. Πάντοτε ἡ κληρονομικότης μετὰ τῶν καταχρήσεων, τῶν καταπονήσεων καὶ τῶν ἠθικῶν συγκινήσεων, ἀποτελοῦσι τὸν μολὸν τῶν αἰτίων ἅτινα ὑποσκάπτουν τὸ νευρικὸν ἔδαφος, τὸ ἐξασθενοῦσι καὶ ἀναπτύσσουσιν ἐπ' αὐτοῦ τὰς διαφόρους νευρώσεις καὶ φρενίτιδας. Τῶν αἰτίων τούτων ἡ δρᾶσις εἶνε δυναμικὴ, συγκλονοῦσα συνεχῶς ἢ ἀποτόμως νευρικὰ κύτταρα κληρονομικῶς ἐξασθενημένα καὶ ἐπιφέρουσα ἀλλοίωσιν εἰς τὰς δονήσεις αὐτῶν βεβχίαν, εἰς δὲ τὴν ὑφὴν αὐτῶν τὴν μυχίαν ὑποθετικὴν.

Ἀπόδειξις τῆς βεβχιότητος διὰ τὴν βλάβην τῶν δονήσεων εἶνε ἡ λειτουργικὴ διαταραχὴ τοῦ νευρικοῦ συστήματος, ἀντηχοῦσα, κατόπιν ἐφ' ὅλου τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ ἐνιαίως ἀνακλῶσα καὶ ἐκφραζομένη ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ.

Τὴν ἀλλοίωσιν τῆς μυχίας ὑφῆς τῶν νευρικῶν μορίων βεβαιοῖ ἡ σκέψις καὶ ἐξασφαλίζει: ἐκ τῶν προτέρων ἡ λογικὴ, διότι πᾶν ἀποτέλεσμα ἔχει τὸ αἰτιόν του, πᾶσα τῆς ζωικῆς ἐκδηλώσεως ἀλλοιώσις ἔχει ἀρχὴν εἰς τὴν ἀλλοίωσιν τοῦ αἰτίου, τοῦ ὁποίου εἶνε ἐκδηλώσις, καθὼς πᾶσα φυσιογνωμικὴ διαταραχὴ, δηλοῖ διαταραχὴν τῆς καταστάσεως τοῦ ὀργανισμοῦ, ἣν ἐκφράζει: πᾶσα, ἄρα, τῶν δονήσεων διαταραχὴ καὶ ἀλλοιώσις, ὑποθέτει ἀλλοίωσιν τῆς ἀρχῆς, ἀφ' ἧς αἱ δονήσεις παράγονται, καθὼς ἡ φυσιολογία τῶν δονήσεων, — ἡ ὑγεία — ὑποθέτει φυσιολογίαν καὶ ὑγείαν τῶν κυττάρων, ἀφ' ὧν παράγεται.

Ἡ διαταραχὴ τῶν δονήσεων ἐκδηλοῦται: τόσον διὰ τῆς ἀλλοιώσεως τοῦ ζωικοῦ ἠλεκτρισμοῦ, ὅσον καὶ τῆς θερμότητος, ὅσον καὶ διὰ τῶν τροφικῶν διαταραχῶν τοῦ πάσχοντος ἀνεξαρτήτως τοῦ ἀντικτύπου, ὃν ἔχουσιν ἐν τῇ αἰσθητικῇ καὶ διανοητικῇ σφάιρα. Συνεπῶς ἡ διαταραχὴ αὕτη ὀφείλεται εἰς μυχίαν ἀλλοίωσιν τῶν νευρικῶν μορίων, ἅτινα κληρονομικῶς ἐπιθεβαρυμμένα καὶ ὑπὸ τῶν ἡθικῶν αἰτίων προσβληθέντα, δονοῦνται ἐν παθολογικῇ διαταραχῇ ἐκδηλουμένη διὰ τῶν νευρώσεων καὶ τῶν φρενιτίδων νόσων ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ, ἥτις στερουμένη τῆς βαθείας ἐκείνης καὶ διαρκοῦς ἐκφράσεως, ἣν ἔχει ἐν ταῖς ὀργανικαῖς παθήσεσι, συνηγορεῖ καὶ αὕτη ὅσον δύναται ὑπὲρ τοῦ γεγονότος τῶν νευρωτικῶν παθήσεων, καθ' ὅ αὗται ὀφείλονται εἰς δυναμικὴν ἀλλοίωσιν τῶν δονήσεων, ἕνεκα μυχίας διαταραχῆς τῶν νευρικῶν μορίων, ἣν τὸ μικροσκόπιον δὲν ἀνεῦρε, βεβαιοῖ ὅμως τὸ ἐν ἡμῖν μικροσκόπιον τῆς σκέψεως, τῆς λογικῆς καὶ τῶν γεγονότων.

Μετὰ τὰς ἀνωτέρω σκέψεις, τὰς ἐξηγούσας, διατί ἡ φυσιογνωμία πολλάκις μολονότι ἐκφράζει πάθησιν δεινὴν, στερεῖται τῆς βαθείας ἐκείνης ἐκφράσεως, ἣν ἔχει ἐν ταῖς ὀργανικαῖς παθήσεσι, προβαίνομεν εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν φυσιογνωμιῶν τῶν τελευταίων τούτων παθήσεων ἢ ὀργανικῶν καταστροφῶν καὶ ἀλλοιώσεων τῆς νευρ. οὐσίας, ἀρχόμενοι ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου καὶ κατερχόμενοι κατόπιν τὸν νευρικὸν ἄξονα καὶ καταλήγοντες εἰς τὰ νεῦρα:

Α'. ΕΓΚΕΦΑΛΙΚΑΙ ΠΑΘΗΣΕΙΣ

Ὁ ἐγκέφαλος, ὄργανον τῶν ἀνωτέρων λειτουργιῶν καὶ ἰδιοτήτων τοῦ ἀνθρώπου, τῆς σκέψεως, τῆς αἰσθήσεως, τῆς βουλήσεως, τῆς συνειδήσεως, τῆς ἀναγκαστικῆς διευθύνσεως τῆς ζωῆς, ὑφιστάμενος ἀλλοιώσιν τινα ἀντηγεῖ τὴν διαταραχὴν του, ἐφ' ὅλων τούτων τῶν λειτουργιῶν, καὶ προεκτείνει ταύτην ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας, ἥτις διὰ μέσου τῶν φυσικῶν ἀλλοιώσεων καὶ διαταραχῶν προεκβάλλει καὶ ἐκδηλοῖ συγχρόνως τὰς ἠθικὰς καὶ τὰς διανοητικὰς.

Ἡ ἀποπληκτικὴ φυσιογνωμία εἶνε λίαν χαρακτηριστικὴ. Φυσιογνωμία πλήρης, ἐνειμμένη ἐπὶ βραχέως τραχήλου, ἐλέγχουσα διασκευὴν ἀποπληκτικὴν, προλογίζει ἔκρηξιν ἐσωτερικὴν, ἕνεκα ρήξεως, ἐμβολῆς ὄγκων ἢ ὑστερισμοῦ (Debove), ἥτις ὡς κεραυνὸς πλήττουσα τὸν ὄργανισμόν ρίπτει αὐτὸν ἐκτάδην, συντρίβουσα τὰς ζωϊκὰς λειτουργίας, ὧν ἡ ἀλλοίωσις ἐκδηλοῦται εἰς τὸ ἄνευ ἐκφράσεως πρόσωπον δι' ὑπεραιμίας αὐτοῦ διὰ πλατυκορίας, διὰ πτώσεως τῶν βλεφάρων μέχρι τοῦ ἡμίσεως τῶν βολβῶν, οἵτινες στρέφονται μετὰ τῆς κεφαλῆς πρὸς τὸ δεξιὸν ἢ ἀριστερὸν μέρος, δι' ὑπεγέρσεως τῆς παρεΐας κατὰ τὴν ῥέγγουσαν ἀναπνοήν. διὰ φυσιογνωμίας ἐν γένει δηλούσης ἀφάνειαν συνειδήσεως, ἀντιλήψεως, αἰσθήσεως. Ἡ φυσιογνωμία τῆς ὑστερικῆς ἀποπληξίας μολονότι κατ' οὐδὲν διαφέρει ἀπὸ τῆς ὀργανικῆς, ἔχει ἔκφρασιν δηλοῦσαν ὅτι ἡ κατάστασις δὲν εἶνε τότεν βαρεῖα, βαθεῖα καὶ ὀργανικὴ.

Ἡμιπληκτικὴ φυσιογνωμία.— Αὕτη συνήθως διαδέχεται τὴν περιγραφείσαν διότι ἡ ἡμιπληγία παρίσταται μετὰ ἀποπληκτικὴν προσβολήν. Δύναται ὁμως καὶ πρώτη αὕτη νὰ ἐκτραγῆ, ὅποτε τὸ πρόσωπον μὲ γωνίαν τοῦ στόματος ἐλκομένην πρὸς τὸ ὑγιὲς ἡμιόριον, διότι προσβάλλονται οἱ ὑπὸ τοῦ κατωτέρω προσωπικοῦ ἐνευρούμενοι μῦς, μὲ σφιγκτῆρα συνεπῶς βλεφάρων ὑγιᾶ καὶ μὲ τινὰς τροφικὰς διαταραχὰς ἐκφράζει ἀμβλύτητα διανοίας, ἀμνημοσύνην, ἀλλοίωσιν ἐσωτερικὴν ἐκδηλουμένην διὰ γελώτων, κλαυθμῶν καὶ φρενοπαθειῶν ἐκφάνσεων, παριστώσα τὰ ἐρείπια, εἰς ἃ μετέτρεψαν τὰς λειτουργίας τοῦ ὄργανισμοῦ αἱ ἐγκεφαλονωτιαῖαι παθήσεις, αἱ

μιασματικά, αἱ τοξικά, καὶ δὲ σκῆρασικά, παθήσεις, καθὼς καὶ αἱ νευρώσεις, ὧν ἡ ἐκδήλωσις τῆς καταστροφῆς εἶνε ἐλαφροτέρα.

Φυσιογνωμία ἐγκεφαλικῆς συμφορήσεως καὶ ἀναιμίας. — Ἡ συμφορητικὴ φυσιογνωμία πλήρης αἵματος, ἐκφράζει ἐσωτερικὴν ζήλην καὶ αἰσθημα πόνου κεφαλῆς καὶ ἀπωλείας τῆς συνειδήσεως τοῦ ἔξω κόσμου, τοῦ θεοῦ καὶ συστρεφόμενου. Ἡ φυσιογνωμία τῆς ἐγκεφαλικῆς ἀναιμίας ἔχει ταῦτά σημεῖα διαφέροντα μόνον τῆς πρώτης κατὰ τὴν ἀναιμικὴν τῆς ὠχρότητα.

Ἡ ἀφασικὴ φυσιογνωμία εἶνε λίαν...εὐγλωττος, διότι μὲ ὅλην αὐτῆς τὴν ἀφασίαν δηλοῖ ἐν τῇ ἐκφράσει τῆς ἐάν προσεβλήθησαν ἢ οὐ αἱ διανοητικαὶ λειτουργίαι, ἐάν τὸ αἷτιον τῆς προσβολῆς εἶνε βαρὺ ἐγκεφαλικὸν ἢ τὸναντίον ἐλαφρὸν οἷον τῶν νευρώσεων ἐάν προῆλθεν ἐκ δηλητηριάσεων καὶ λοιπά.

Ἡ ἀφασικὴ αὕτη φυσιογνωμία εἶνε συγγνωστὰ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ πάσχοντος ἐκ μιᾶς λαχύνσεως τοῦ ἐγκεφάλου, ὅποτε οἷονεὶ ἐπιπλέει σταθερῶς μετὰ τὴν θύελλαν τῆς ἀποπληκτικῆς προσβολῆς καὶ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἡμιπληκτικῆς μορφῆς.

Φυσιογνωμία ἐγκεφαλικῆς συφιλίδος. — Αὕτη δύναται νὰ ἔχη πλείστας μορφὰς ἀναλόγως τῆς ἔδρας ἐφ' ἧς ἀνεπτύχθη τὸ κομμίωμα, νὰ ἐκφράζει ἄλλοτε ἀπώλειαν καὶ ἐξασθένησιν διανοητικῶν δυνάμεων μὲ ἦθος ἀλλοιωθέν. ἄλλοτε δὲ τελείως ἀποπληκτικὴ ἢ τελείως κατεστραμμένη, μὲ ρίνα φρικώδως ἐξηλωμένην, δύσμορφον νὰ ἐκφράζει τελείαν ἐγκεφαλικὴν καταστροφὴν, ἡλιθιότητα, φρεναλλοίωσιν, ἀσυναρτησίαν ἐκδηλώσεων καὶ ὅλας ἐν γένει τὰς φρικώδεις ἐκείνας καταστροφὰς. τὰς ὁποίας ἐπιφέρει εἰς τὸν ὄργανισμὸν ὁ ἴσος τῆς συφιλίδος, ὅταν ἐμποτίσῃ τὴν ὑπαρξίν βαθέως καὶ καταλάβῃ αὐτὸν τὸν μυχὸν τῶν ἐγκεφαλικῶν κυττάρων.

Φυσιον. ἐπιληπτικὴ Bravais-Jackson. Ἡ φυσιογνωμία τῆς βραχιονίου μορφῆς κατ' ἀρχὰς ἐν συνειδήσει βλέπει καὶ παρακολουθεῖ τὸν σπασμὸν τοῦ ἄνω ἄκρου, ὅστις κατόπιν καταλαμβάνει καὶ τὸ σύστοιχον αὐτῆς ἡμιμόριον, ὅποτε ἐπερχομένης τῆς περιόδου τῆς ἀσυνειδήσεως, αἱ συσπάσεις ἐντείνονται, δάκνεται ἡ γλῶσσα κλπ. Ἡ φυσιογνωμία τῆς προσωπικῆς μορφῆς τῆς μερικῆς ταύτης ἐπιληψίας, εἶνε ἡ ἔδρα τῆς ἐνάρξεως τοῦ σπασμοῦ, ὅστις σύρει πρὸς τὰ ἄνω καὶ ἔξω τὴν γωνίαν τοῦ στόματος καὶ τὸν βολβόν, μορφάζει τὸ

ἡμισυ πρόσωπον καὶ στρέφει πρὸς τὸ μέρος τοῦτο τὴν κεφαλὴν.

«Τέλος (Κατσαρᾶς) διὰ σφοδροῦ καὶ ἑτεροπλεύρου τῶν μασσητήρων σπασμοῦ αἱ γνάθοι συνθλιβόμεναι πιέζουσι τὴν γλῶσσαν ἀναμέσον τῶν φραγμῶν τῶν ὀδόντων, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ σίελον ἔπαφρον καὶ αἱματηρὸν ἐκχεῖται τῶν χειλέων, ἅτιν' ἀνέλκουσιν οἱ ζυγωματικοὶ μύες.»—Κατόπιν δυνατὸν τὴν φυσιογνωμίαν νὰ συνταράξωσιν αἱ κλονικαὶ σπασμωδικαὶ συγκλονίσεις ὁπότε ἢ ἐπέχεται ὁ προσωπικός οὔτος παροξυσμὸς ἢ ἐπινέμεται καὶ καταλαμβάνει τὸ ἐπίλοιπον σῶμα, ἐνῶ ἡ φυσιογνωμία ἐν συνειδήσει θεᾶται τὸν σπασμὸν καὶ τὰ γινόμενα πρὸ αὐτῆς ἢ αἰσθάνεται τὰ ἐπ' αὐτῆς ἢ ἐκφράζει ἀπώλειαν συνειδήσεως ἥτις ὡσαύτως εἶνε συγγνή.

Κατὰ μηριαίαν μορφήν, ἡ φυσιογνωμία τοῦ προσώπου δύναται ὡσαύτως νὰ καταληφθῇ. Σπουδαῖον πρόσωπον πκίζει ἡ φυσιογνωμία ἐν τῇ ἐπιπνεύσει τῆς ἐπιληπτικῆς αὔρας. ὁπότε διὰ τρόμου τῶν βλεφάρων στιγμιαίου ἢ τῶν γωνιῶν τοῦ στόματος δι' ἐκφράσεως αἰσθημάτων πόνου, στενοχωρίας, ἄγχους ἐσωτερικοῦ, ἢ ἀλλοιώσεων ἐσωτερικῶν βαθυτέρων, διανοητικῶν στιγμιαίων προλογίζει καὶ προανακρούει τὴν παθολογικὴν «εἰσαγωγὴν» ἐνὸς μέλλοντος νὰ εἰσβάλλει θορυβωδῶς θυελλώδους σπασμωδικοῦ παροξυσμοῦ.

Τῶν ἐγκεφαλιτίδων, τῶν διαφορῶν τὰς φυσιογνωμίας δύναται τις νὰ συμπεράνη ἐκ πρώτης ὕψεως, διότι παρίστανται ὡς πολὺ εὐκόλοι πνευματικαὶ ἀσκήσεις τῆς διαγνωστικῆς δυνάμεως τοῦ σκεπτομένου καὶ γινώσκοντος παρατηρητοῦ.

Υδροκεφαλικὴ φυσιογνωμία.—Εἶνε λίαν πρωτότυπος ἡ προσωπικὴ ἐκδήλωσις τοῦ ἐγκεφαλικοῦ ὕδρωπος, ὅστις ἐξογκώνει τὸ κρανίον, τὸ δὲ παιδικὸν πρόσωπον καθιστᾷ μικρὸν τριγωνικόν, γεροντικόν, ἀλλόκοτον, κεκρυμμένον σχεδὸν ὑπὸ τὸ μέτωπον ὑπὸ τὸν προέχοντα καὶ διαποικιλόμενον ὑπὸ κυανῶν φλεβῶν μετωπιαῖον θόλον. Ἡ ἐκφρασις τῆς τοιαύτης ὑδροκεφαλικῆς φυσιογνωμίας εἶνε ἡλιθία, βλακώδης, ἢ δὲ τῶν ὀφθαλμῶν, ἀπλανῆς καὶ τερατώδης ἕνεκα τοῦ στραβισμού ἢ τῆς ἐξωφθαλμικῆς αὐτῶν προσεκβολῆς καὶ τῆς ἀλλοκότου ἐπικαλύψεως τῶν βλεφάρων. Εἶνε τέλος φυσιογνωμία εὐδιάγνωστος μὲ τὴν δυσθυμίαν καὶ ἀπάθειαν ἣν ἐκφράζει καὶ τῶν λοιπῶν παραπλησίων ψυχικῶν διαταραχῶν.

Μηνιγγιτικὴ φυσιογνωμία.—Εἶνε ἐκφραστικωτάτη τῆς

ἑσωτερικῆς φλεγόμενης λειτουργικῆς πυρκαϊᾶς. Ἐκφρασις πόνου σγιζόντος καὶ θρυμματίζοντος τὸ κρανίον συσπᾶ τὴν φυσιογνωμίαν τὴν φλεγόμενὴν ἐκ τοῦ πυρετοῦ, ἐκ τῶν λαμπόντων ὀφθαλμῶν τῆς ὁποίας ἀκτινοβολεῖ τὸ πῦρ, ὡς φλόγες ἑσωτερικαί ἐξερχόμεναι ἐκ τῶν παραθύρων, ἐν μέσῳ ἐκδηλώσεως ἑσχάτης καταβολῆς τῶν δυνάμεων καὶ ἀγρίας ἐκφράσεως τοῦ προσώπου, σπασμωδικῶς καρφομένου ἐκ τῆς δυσκαμψίας τοῦ αὐχένου. Τὴν εἰκόνα ταύτην συμπληροῖ καὶ ἡ ἔκφρασις τῆς διανοητικῆς θολώσεως τῶν ψευδαισθήσεων τῆς ἐξεγέρσεως ὅλης τῆς συνδρομῆς τοῦ ἐρεθισμοῦ τῶν φαινομένων ἅτινα ἐκτυλίσσουν τὴν ἐξελίξιν των ἐντὸς τῶν μηνίγγων καὶ πέμπουν τὴν σκιάν των καὶ τὴν ἀντήχησιν αὐτῶν εἰς τὴν φυσιογνωμίαν ἣτις πιστῶς ἀναπαριστᾷ τὴν ἑσωτερικὴν φλεγμονήν, διὰ τῆς ἀνωτέρω περιγραφείσης ἐκφράσεως διὰ μικρῶν σπασμῶν τῶν προσωπικῶν μυῶν, ἐναλλαγὴν ἐρυθρότητος καὶ ὠχρότητος κτλ. Μετὰ τὴν ἐρεθιστικὴν περίοδον, ἡ φυσιογνωμία ὑποδύεται τὴν παραλυτικὴν μορφήν ἐκφράζουσα τελείαν ἀναισθησίαν τῆς ζωῆς διὰ παραλύσεως τῶν μυῶν τῆς διὰ κώματος, ὑπνηλίας καὶ ἀναληγῆτος ἐκφράσεως ἢ διὰ τῶν φυσιογνωμικῶν μεταλλαγῶν τῆς ἀναπνοῆς τοῦ Cheyne—Stokes. Εἶνε δὲ ἡ φυσιογνωμία τῆς ἀναπνοῆς ταύτης τελείως χαρακτηριστικὴ, διότι ἐκ τῆς ἐκφράσεως τῆς ἐκλείψεως παντὸς σημείου ζωῆς, κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα τῆς ἀπνοίας, ἡ ἔκφρασις ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀρχίζει νὰ δεικνύῃ τοιαῦτα βαθμηδὸν αὐξανόμενα μέχρι τῆς ἐναγωνίου ἐκδηλώσεως ἀσφυξίας, ὅποτε πάλιν κατὰπίπτουν τὰ φαινόμενα μέχρι παύσεως νευρικῆς καὶ ἀκάμπτου πάσης ζωικῆς ἐκφράσεως, διὰ ν' ἀναφανῶν κατόπιν κατ' ὀλίγον.

Τὴν μορφήν τῆς ἀναπνοῆς ταύτης θελομεν ὑπενθυμίσει εἰς τὴν περιγραφήν τῶν φυσιογνωμιῶν καὶ ἄλλων νοσημάτων.

Ζωηρότερα εἶνε ἡ φυσιογνωμία τῆς φυματιώδους μηνιγγίτιδος. Αὕτη πρὸ τῆς εἰσβολῆς προλογίζεται δι' ἐκφράσεως δυσθυμίας, ἀθυμίας πρὸς τὴν συναναστροφὴν, ἀδυναμίας, ἀνησυχίας, διαταραχῆς τῶν αἰσθημάτων, δι' ἠλιθίας ἐκφράσεως ἐπὶ προσώπου, τινασσομένου κάποτε ἐκ μικρῶν συσπάσεων πρὸς μάσσησιν, τριγμοῦ ὀδόντων κ.τ.λ., μετὰ δὲ τὴν εἰσβολὴν φυσιογνωμία πυρέσσουσα μὲ κόρας ὀφθαλμῶν στενάς καὶ ἀνίσους, μὲ φωτοφωβικὰς συσπάσεις τῶν βλεφάρων μὲ ἔκφρασιν πόνου,» εἶνε ἰδιάζουσα ἐκδηλοῦσα δέος ἐκπληξίν

έχθραν με πρόσωπον συνεσπασμένον έν συνεχεϊ και όδυνηρῶ μορφα-
σμῶ έστιν ότ' έξεγειρόμενον υπό μικρῶν κατά τόπους παροδικῶν
σπασμῶν (Κατσαράς).

Τήν τρομεράν ταύτην και άνίατον καταστροφήν του άνθρωπίνου
τύπου προκαλοῦσι τραύματα έγκεφαλικά: υπερκοπώσεις, ή συφιλίς,
τό οινόπνευμα, τὰ μιάσματα, άλλα και ή ύστερία προκαλεϊ παρό-
μοια φαινόμενα του μηνιγγισμού του Dupré, όστις ιάται και थे-
ραπεύεται όποτε ή φυσιογνωμία παίζει τό σπουδαιότερον πρόσωπον
διότι μεθ' όλων τῶν δραματικῶν σκηνῶν τῆς μηνιγγιτικῆς φυσιογνω-
μίας ή έκφρασις αὐτη δέ έχει τήν σφραγίδα βαθείας και δεινῆς πα-
θήσεως, άλλ' ήθος τι ελαφροτέρας συνδρομῆς φαινομένων, τουθ' όπερ
μόνον τροποποιεϊ τήν θεραπείαν και καθιστᾶ αίσίαν τήν πρόγνωσιν.

Μετά τήν ούσιώδη ταύτην παρατήρησιν σημειοῦμεν ότι ή φι-
σιογνωμία τῆς έγκεφαλονωτιαίας μηνιγγίτιδος δέν έχει—ίσως έπειδή
δέν υπάρχει άνάγκη—πολλά διαφορικά διαγνωστικά σημεία από τῆς
έγκεφαλικῆς.

Σημείωσις. — Ρίπτοντες έν βλέμμα επί τῶν φυσιογνωμιῶν ὡς
περιεγράψαμεν, αληθῶς αισθανόμεθα τήν ψυχην συντριβομένην με-
τήν σκέψιν ότι ή ζωῆ τῶν καταχρήσεων και τῶν καταπονήσεων και
τῶν κληρονομικῶν διαθέσεων ή ζωῆ τῶν συφιλίδων και τῶν οίνο-
πνευματώσεων και τῶν λοιπῶν αϊτίων, ρίπτει έκτάδην τήν υγείαν
εις τόσα συντρίμματα και λεηλατεϊ τόσον βαθείως τήν έκφρασιν τῆς
μορφῆς και τό έδαφος τῆς φυσιογνωμίας, ήτις με όλήν αὐτῆς τήν
καταστροφήν, δέν παύει με τὰ έναπολειπόμενα σημεϊα τῆς έκφρά-
σεώς της, με αὐτὰ τὰ έρείπιά της, να έκδηλοϊ πιστῶς και εύγλώττως
τήν φύσιν τῆς έσωτερικῆς καταστροφῆς, να έμπνέη αληθῶς θάρρος,
όπου δεϊ, και να υποδεικνύη τόν κατάλληλον δρόμον, όν όφείλουν να
ἀκολουθήσουν αϊ θεραπευτικά προσπάθειαι τῶν ανθρώπων. Δέν έχο-
μεν εϊμή να θαυμάσωμεν τήν φιλοστοργίαν τῆς φύσεως ήτις αγαπᾶ
και όταν καταστρέφει, ήτις μάλλον προσπαθει να μάς σώση, όταν
ήμεϊς καταστρέφωμεν έαυτούς, δι' όλων αὐτῆς τῶν δυνάμεων δι-
λοῦσα ανά πάσαν στιγμῆν έν τῆ φυσιογνωμίᾳ, τό ἀποτέλεσμα τῶν
ένεργειῶν της, τήν φύσιν τῆς ανθρωπίνης βοηθείας και επικουρίας ήν
ζητεϊ κ.τ.τ.

Β'. ΠΑΡΕΓΚΕΦΑΛΙΣ

Ἡ φυσιογνωμία ἐν τῇ ζαλισμένῃ, καὶ παραφόρῳ βადίσει τῶν παρεγκεφαλίδιων παθήσεων, ἐκφράζει ἀριστίαν τινα καὶ ἀσάφειαν, καὶ ἐκπληξίν, οὐδέποτε παρουσιάζει πρόσωπον παράλυτον, ἐν περιπτώσει δὲ πλήξεως αἰσθημα φρικώδους ἀγωνίας ἕνεκα τοῦ ἐπερχομένου θανάτου χαράσσεται ἐπ' αὐτῆς.

Ἐν γένει εἰς τὰς ἐκ μαλακύνσεων, αἱμορραγιῶν ὄγκων, σκληρώσεων καὶ λοιπῶν παθήσεων τῆς παρεγκεφαλίδος, παρατηρεῖται, ἕνεκα τῆς ἀκεραιότητος τῶν διανοητικῶν λειτουργιῶν ἐκφρασις ἀπορίας καὶ θλίψεως διὰ τὴν ζήτην τῶν κινήσεων, τὸ ἰδιόρρυθμον καὶ ὡς μεθύσου βάδισμα αὐτῶν κ.τ.λ.

Γ'. ΓΕΦΥΡΑ ΚΑΙ ΣΚΕΛΗ

Ἡ φυσιογνωμία ἐν τοῖς ὄγκοις καὶ τῶν σκελῶν τῆς γεφύρας ἐν τῇ μαλακύνσει ἢ ἐν πάσῃ αὐτῶν ἀλλοιώσει, ἕνεκα τῆς στενῆς σχέσεώς τοῦ προσωπικοῦ μετὰ τοῦ ἀπαγωγοῦ, παρουσιάζει προσωπικὰς τροποποιήσεις μαθηματικῶς ὠρισμένας παρουσιάζουσα τὴν ἐκφρασιν τοῦ πόνου καὶ τοῦ ἰλίγγου καὶ τῆς ἐσωτερικῆς πιέσεως, ἐπὶ τῶν φαινομένων τῆς συνδρομῆς τοῦ Millard-Gubler, ὅταν ἡ βλάβη εἴνε γεφυροπρομητική καὶ τῆς τοῦ Weber ὅταν γεφυροσκελική.

Ἡ πρώτη φυσιογνωμία ἔχει παρεϊάν ἢ γείλην εἰς τὸ ἐν αὐτῆς ἡμιμόριον παράλυτα καὶ στραβισμόν σύστοιχον πρὸς τὰ ἔσω, ἢ δὲ δευτέρα πτώσιν τοῦ ἐνὸς βλεφάρου, διαστολὴν τῆς κόρης τοῦ συστοίχου τῇ ἐσωτερικῇ ἀλλοιώσει ὀφθαλμοῦ (κοιν. κινήτικόν, καὶ τῆς ἡμιπληγίας τοῦ ἀντιστοίχου μέρους παραλύσεως τ. ε. τῆς παρεϊᾶς καὶ τῶν γειλέων.

Ἡ ὑστερία, ἢ ὅλα τὰ πρόσωπα καὶ τὰς φυσιογνωμίας ὑποδυμένην, δύναται κάλλιστα νὰ παραστῇ τελειότατα ὑπὸ τὴν μορφήν τῆς

συνδρομῆς τοῦ Weber. Εὐτυχῶς ἡ πλάνη ἀποσοβεῖται ὅταν τὸ πεπτωκὸς βλέφαρον εἶνε ἐπτυγμένον καὶ σπασμωδικῶς δονεῖται, ὁπότε ἀληθῶς εἶνε ὑστερική ἢ πτώσις, ἐνῶ ἄλλως ἐὰν ᾗνε παράλυτος ἢ πτώσις εἶνε φαινόμενον τῆς συνδρομῆς. Ἄλλως τε καὶ ἡ πάντοτε ἐλαφρὰ ἔκφρασις τῆς ὑστερικῆς φυσιογνωμίας ἐπικουρεῖ εἰς τὴν διάγνωσιν.

Δ'. ΠΡΟΜΗΚΗΣ ΜΥΕΛΟΣ

Ἡ φύσ. ἐν τῇ χειλογλωσσό - φαρυγγικῇ παραλύσει. Ὅταν ὄγκος, φλογιστικὴ ἢ ἐκφυλιστικὴ ἀλλοίωσις, μολύβδουσις, αἱμορραγία κ.τ.τ. προσβάλλουν τὸν κάτω προμήκη, ἢ φυσιογνωμία τοῦ ἄρρωστου προσλαμβάνει ἔκφρασιν κλαυθμηρὰν διὰ τῆς παραλύσεως τῶν χειλέων, τῆς ὀριζοντίας ἐπιμηκύνσεως τῆς σχισμῆς τοῦ στόματος, τῆς ἀνεγκύσεως τοῦ ἄνω χεῖλους καὶ τῆς πτώσεως τοῦ κρεμαμένου κάτω χεῖλους. τῆς συνεχοῦς ἐκροῆς τοῦ σιέλου, ὃν διηνεκῶς ὁ ἄρρωστος, μὲ κύπτουσαν πρὸς τὰ πρόσω ὄψιν, ἀπομάσσει διὰ τοῦ μανδηλίου του. ἐπαναφέρων τ' ἀπομακρυνθέντα χεῖλη εἰς τὴν θέσιν των ἐν περιπτώσει γέλωτος ἢ ἄλλης τινος κινήσεως. Ἐνεκα τῆς προεξέστης γειτονικῆς παραλύσεως ἢ κάτω γνάθος πίπτει τελείως, παραλυσομένων τῶν μασσητήρων, γενικαί δὲ διαταραχαὶ ἐκ μέρους τοῦ ὀργανισμοῦ ἐκφράζονται ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ τὴν στενοχωρίαν τὸ ἄγχος τῆς δυσπνοίας καὶ τῆς πνιγμονῆς ἢ τῆς συγκοπῆς δι' ἧς ὁ ἄρρωστος σώζεται ἀπὸ τῆς ζωῆς.

Φυσιογν. ὀφθαλμοπληγική, ἢ προσωπεῖον τοῦ Hutchinsson, πρώτου περιγράφαντος τὴν ἀτελεῖ πτώσιν, κατὰ τὸ ἥμισυ, τῶν βλεφάρων, ὡς ἀνθρώπου ἡμικοιμωμένου, ἕνεκα τῆς ὁποίας ὁ πάσχων βλέπει διὰ τοῦ ἐναπολειπομένου ἐλευθέρου μέρους τῆς κόρης, βλέπει δι' ὀφθαλμῶν οὓς δὲν δύναται νὰ στρέψῃ (ἕνεκα τῆς παραλύσεως τῶν μυῶν τοῦ κόγχου) ἀναγκαζόμενος νὰ στρέφῃ τὴν κεφαλὴν του πρὸς τὰς διαφόρους διευθύνσεις πρὸς ἃς ἐκτοξεύει βλέμμα ἀόριστον συγχρόνως καὶ νοσηρῶς προσηλωμένον. Ἐὰν ἡ παράλυσις μὴ τύχῃ ὀλική, ἢ προσήλωσις καὶ ἡ ἀκίνησις τοῦ βολβοῦ δύναται νὰ

μη ύπάρχη εις την όφθαλμοπληγικήν φυσιογνωμίαν ήτις έκτός τής περιέργου άπαθείας ούδέν άλλο αΐσθημα έγκεφαλικής άντιδράσεως πικρουσιάζει, διότι; ή λοιπή υγεία τυγχάνει καλή.

Τάς δύο ταύτας φυσιογνωμίας δύναται τις νά συναντήσῃ, ώς περιεγράφησαν έν τῇ φυσ. τής άσθενικῆς προμηκικῆς παραλύσεως.

Φυσ. τής όφθαλμοπληγικῆς ήμικρανίας. Άνχινώσκει τις έπ' αὐτῆς την πρώτην εισβολήν του πόνου, την έκφρασιν τής βαθείας άλγηδόνας ήτις κατέχει τὸ ήμισυ του κρανίου άρχομένη εκ του όφθαλμικοῦ κόγχου, μετά την απότομον και κριτικήν παῦσιν τής όποίας βλέπομεν την παραλυτικήν περίοδον την πτώσιν του βλεφάρου, την άκίνησίαν του βολβου, τον στραβισμόν επί τά έκτός και κάτω, πλατυκορίαν, παράλυσιν τής κόρης, υπεραιμίαν του έπιπεφυκότος και την σχετικήν των φαινομένων τούτων φυσιογνωμικήν έκφρασιν, ακολουθοῦσαν τούς παροξυσμούς τόσοσιν κατά την εισβολήν και διάρκείαν αὐτῶν όσον και κατά τά διαλείμματα των.

Ε'. ΝΩΤΙΑΙΟΣ ΜΥΕΛΟΣ

Ἡ φυσιογνωμία έν ταίς παθήσεσι του Ν. μ. είνε όργανική ήχώ απομεμαχρυσμένων βαθειῶν και γενικῶν αλλοιώσεων, προσβαλλουσῶν όλον τον όργανισμόν τον ήθικόν και φυσικόν, και άντηχουσῶν την άπαισίαν αὐτῶν καταστρόφήν και αλλοίωσιν έν τῇ έκφράσει τής φυσιογνωμίας τόσοσιν διά συσπάσεων, παρέσεων, και άγγειοκινητικῶν διακταρχῶν, όσον και δι' έκφράσεως πόνου βαθέως, και σιωπηλῶς όδυνηρᾶς αίσθήσεως βαρείας τινος και βαθείας παθήσεως.

Ἡ φυσιογνωμία έν τῇ νωτιαίῳ όθίσει.— Έν τῇ τρομερᾷ ταύτῃ νόσῳ ήν ή συφιλις και ή κληρονομικότης μετά των άφροδίων ενίοτε καταχρήσεων, έμβυθίζει βαθέως εις τον μυχόν του νωτιαίου μυελου των πασχόντων, ή φυσιογνωμία φέρει την σφραγίδα του βαθους-τῆς παθήσεως, αποτυπωμένην επί ένός προσώπου έκφράζοντος πόνον, δυσθυμίαν, διανοητικήν έξασθένησιν μέχρι παραφροσύνης, ζάλην, επί ένός προσώπου άφασικοῦ, με παράλυτα και πίπτοντα βλέφαρχ, μετά πικρύσεων όλιγόχρονίων των πικρειῶν, μετ'

ὀφθαλμῶν, ἀπαισιῶς στραβιζόντων, τυφλῶν, μετὰ κορῶν στενῶν, πλατειῶν, ἀνίσων μὴ ἀντανακλωσῶν εἰς τὸ φῶς ἀλλ' εἰς τὴν προσάρμοστότητα (Argyll Roberstson) μετὰ τῆς διαλειπούσης σπασμωδικῆς ἐκφράσεως τῶν διαττόντων, νυσόντων, διατρυπώντων πόνων, ἢ μετὰ συνεχοῦς τοιαύτης, ἐπὶ ἐνὸς προσώπου πελιδνοῦ, ἀτροφικοῦ, οἰκτροῦ ὑπὸ πᾶσαν ἔκψιν.

Κυρίως ὁμως ὑπὸ τὴν γενικὴν ἔκψιν, ὑπὸ τὴν σκέψιν ὅτι ἡ καταστροφή αὕτη τῆς φυσιογνωμίας, εἶνέ ἡγὼ ἄλλης καταστροφῆς, ἀναθρωσκούσης ἐκ τῶν ἐρειπίων τῆς υγείας, ἐρειπίων τόσων οἰκτρῶν, ἀποκτωμένης δὲ καὶ μεταδιδομένης εἰς τοὺς ἀτυχεῖς ἀπογόνους, ἔνεκα τῆς συφιλίδος, καὶ τῶν ἀφροδισίων καταχρήσεων καὶ διανοητικῶν ὑπερκοπῶσεων καὶ μεριμνῶν (Erb) αἵτινες παρασκευάζουν τὸ ἔδαφος ἐξάντλοῦσι τὴν ἀντίστασιν αὐτοῦ, καὶ καθιστῶσιν αὐτὸ πρόσφορον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς τρομερᾶς καὶ φρικώδους ταύτης παθήσεως.

Ἡ ὄψις. ἐν τῇ νόσῳ τοῦ Little, τῇ οἰκογενεῖ ταύτῃ νόσῳ κυρίως, ἀποκτωμένη ὁμως πάντοτε ἐξ ἀφορμῆς καταχρήσεων καὶ λοιπῶν αἰτίων, χαρακτηρίζεται διὰ δυσκαμψίας τῶν μυῶν τοῦ προσώπου, ἣτις παρέχει ὄψιν ἡλιθίαν, μολονότι ἡ διάνοια τυγχάνει ἀκέραιος, καὶ ἣτις ὁμως ὄψις κατὰ τὴν ἔκφρασιν τῶν παθῶν ἐπιτεινομένη «συνεπάγεται διαβολικὴν ἔκφρασιν τοῦ προσώπου μετὰ φρικωδῶν γασμάτων» (Κατσαρᾶς). Ἡ φυσιογνωμία Little παρουσιάζει καὶ συγκλίνοντα στραβισμόν, πολλὰ φυσικὰ στίγματα ἐκφυλισμοῦ ἀλλὰ καὶ ἠθικά, ἔκφρασιν τ. ἔ. δυστροπίας, παρορμήσεων, βαιοτήτων, μολονότι ἡ διὰ οἶα εἶνε ἀβλαβής, ἐκτὸς ὀλίγων περιπτώσεων μικρονοίας, τοῦθ' ὅπερ δύναται νὰ συντηρηθῇ ὑπὲρ τῆς ἐκφυλογενοῦς φύσεως τῆς νόσου, ἀφ' οὗ ἄλλως τε τυγχάνει οἰκογενειακὴ, κληρονομικὴ, ἐξ ἀδυναμίας ἰνῶν τινῶν τοῦ ν. συστήματος κλπ.

Ἡ φυσιογν. ἐν τῇ νόσῳ τοῦ Landry. — Αὕτη μετὰ τῶν παραλύσεων τοῦ προσώπου καὶ σπανίως τῶν ὀφθαλμῶν, ἄς δύναται νὰ παρουσιάσῃ, ἐκφράζει διὰ μέσου τῶν σημείων τούτων ἄτινα δηλοῦσι προμηχικὴν προέλευσιν, τὴν γενικὴν μiasματικὴν κατάστασιν, οἷσα πυρετώδης, τὴν καθολικὴν ἐξασθένησιν καὶ καχεξίαν, τὸ εὐερέθιστον τῶν ἀϋπνιῶν καὶ καθεξῆς.

Ἡ φυσιογν. ἐν τῇ προοιούσῃ μυϊκῇ ἀτροφίᾳ τοῦ τύπου Duchenne - Aran. Τὸ πρόσωπον ἔχον τοὺς μῦς

του ἀβλαβείς κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς λοιπούς, οἵτινες ἀτροφοῦσι καὶ παραλύουσι, διότι τὸ πρόσωπον ἐννευροῦσι νεῦρα κρανιακά, ἢ δὲ βλάβη εὐρίσκεται ἐν τῷ νωτιαίῳ μυελῷ — ἐκφράζει ἀτονίαν, κήματόν διὰ τὴν ἐλαχίστην κίνησιν, οὐδέποτε ὁμῶς πόνου οὔτε παραισθήσεις· συσπῶσι τοὺς μῦς, οὐδ' ἀλλοιοῦσι τὴν ἐκφρασιν.

Ἡ ὀυσιογν. ἐν τῇ προϊούσῃ μυϊκῇ δυστροφίᾳ διὰ τῆς ἀτόνου αὐτῆς ἐκφράσεως δηλοῖ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο σημεῖον πόσον νοσηραὶ εἶνε αἱ ψευδοῦπερτροφίαι τῶν ἀθλητικῶν φαινομένων καὶ ἡρακλείων μυῶν. Ἐν τῇ παιδικῇ δὲ λεγομένη μορφῇ ἢ τοῦ προσωπικοῦ τύπου τοῦ Landouzy - Déjérine, ἡ οἰσιογνομία καταστρέφεται ὀλοτελῶς. Τὰ χεῖλη ἀναστρεφόμενα, ἀποκαλύπτουν τοὺς ὀδόντας καὶ προσδίδουν εἰς τὸ στόμα σχῆμα ῥύγχους λαγωῦ, ἀφίνοντα χαλαρὸν τὸ κατώτερον μέρος τοῦ προσώπου. Ὄταν προσβληθῇ καὶ τὸ ἀνώτερον πρόσωπον, οἱ μῦς τῶν βλεφάρων καὶ τῶν ὀφρύων, ἀφήνουν· χάσμα μεταξὺ τῶν ἀτελῶς κλειομένων βλεφάρων καὶ φαίνονται ἐξωθούμενοι τοὺς βολβούς πρὸς τὰ ἐξω προσδίδοντες εἰς τὸ βλέμμα ἦθος βλοσυρὸν καὶ ἄγριον. Τὰ βλέφαρα μετὰ καιρὸν ἀναστρέφονται εἰς ἐκτρόπιον, τὸ δὲ μέτωπον γαίνεται λεῖον ἄνευ οὐδεμιᾶς ῥυτίδος τοῦθ' ὅπερ βεβαίως εἶνε πᾶν ἄλλο ἢ σημεῖον ὑγείας καὶ νεότητος. Τῆς εἰκόνος ταύτης ὑπάρχουσι ποικιλίαι δυσμορφῶν, παραλλάσσουσαι καὶ μεταμορφοῦσαι τελείως τὸ οἰσιολογικὸν προσωπεῖον τῆς μορφῆς, δι' ὑπερτροφῶν ἢ ἀτροφῶν καὶ δυστροφῶν τῶν χειλέων, τῶν παρειῶν κ. τ. τ.

Ἡ ὀυσιογνομία ἐν τῇ πλαγίᾳ μυατροφικῇ σκληρύνει τοῦ Charcot, ὅταν ὁ προμήκης προσβληθῇ, ἔχει τὴν ἐκφρασιν τοῦ δέους καὶ τῆς ἐκπλήξεως, ὕψος κλαυθμηρὸν, ἀναδιδόμενον ἀπὸ τοῦ προσώπου, οὗ τινος τὰ χεῖλη εἶνε παράλυτα, τὸ στόμα κελυγνὸς καὶ κινούμενον ὡς ἐὰν ἐπρόκειτο ὁ ἀσθενὴς νὰ κλαύσῃ, γελῶν σπασμωδικῶς, διάθροχον ὑπὸ τοῦ συνεχῶς ῥέοντος σιέλου, τὸ δὲ μέτωπον ῥυτιδωμένον καὶ πλήρες πτυχῶν ἔνεκα τῆς σπασμωδικῆς ἀνεγκύσεως τῶν μετωπιαίων μυῶν. Τέλος, τῆς παθήσεως προϊούσης, προσβάλλονται οἱ μασσητῆρες καὶ αἱ σχετικαὶ διαταραχαὶ τῆς κινήσεως τῆς σιαγόνης μετὰ τῶν ἀναφαινομένων σημείων τῆς πνιγμονῆς καὶ τῆς ἀσφυξίας προλογίζουσι τὴν ἐπερχομένην οἰσιογνομίαν τοῦ θανάτου.

Ἡ οἰσιογνομία ἐν τῇ συριγγομυελίᾳ, λαμβάνει ζωηροτά-

την έκφρασιν, όταν προσβληθῆ ὁ προμήκης, ὅποτε μὲ πρόσωπον ἰδρωμένον καὶ παράλυτον, ὀδυνηρόν, νευραλγοῦν, μὲ χεῖλη παράλυτα, ἐκφράζει σκότασμόν καὶ ζάλην ἐσωτερικὴν.

Ἄλλὰ καὶ πρὸ τῆς προμηκικῆς ἀλλοιώσεως, οἱ ὀφθαλμοὶ προσβαλλόμενοι σταθερῶς προσδίδουσιν εἰς τὴν φυσιογνωμίαν τὴν ἐσφραγισμένην ὑπὸ τοῦ τύπου τῶν βαθειῶν παθήσεων, ἰδίαν μορφήν. Ὀφθαλμοὶ δηλονότι βεβυθισμένοι, μικροί, ὑπὸ τὸ κράτος νυσταγμοῦ μὲ κόρας στενάς καὶ ἀνίσους, δακρύνοντες, κεκαλυμμένοι ὑπὸ τοῦ πύσιντος βλεφάρου, στραβίζοντες πολλάκις, ἔνεκα παραλύσεως τῶν μυῶν καὶ τινες ἄλλαι σχετικαὶ παθήσεις συμπληροῦσι τ' ἀποτελέσματα τῶν νευρικῶν παραλύσεων τὰ σφραγίζοντα τὴν φυσιογνωμίαν τῆς συριγγομυελίας καὶ παρέχοντα αὐτῇ τύπον πολλὰ τὰ διαγνωστικὰ στοιχεῖα προσφέροντα τῷ ἰατρῷ.

Σκληροδερμικὴ φυσιογνωμία. Εἶναι χαρακτηριστικὴ ἔνεκα τῆς ἀπορροφήσεως τῶν ἰσθῶν, ἢ ρις εἶνε λεπτὴ μικροτέρα, μὲ ρώθυνας στενοῦς καὶ πτερύγια ἠλλοιωμένα· τὰ χεῖλη ἐπίσης εἶνε λεπτὰ ἀφίστανται καὶ χαίνουσιν ἀποκαλύπτοντα τοὺς ὀδόντας καὶ μὴ δυνάμενα βεβαίως νὰ συγχυσθῶσι μετὰ τῶν χειλέων τῆς φυσιογνωμίας τῆς πρὸ μικροῦ περιγραφείσης, τῆς μυοπαθητικῆς, διότι ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ τὰ χεῖλη εἶνε παχέα πυκνά, ἀνεστραμμένα καὶ χαίνοντα πλειότερον ἢ ἐν τῷ σκληροδερμικῷ προσώπῳ. Αἱ παρειαὶ, ἔνεκα τῆς σκληρύνσεως καὶ τῆς ἀπορροφήσεως προεκβάλλουν τὰ ζυγωματικὰ τῶν μῆλα καὶ περιορίζουσι τὰς κινήσεις τῶν σιαγόνων, ἐκφρίνουσαι καὶ προβάλλουσαι τὸν σκελετὸν τοῦ ὄλου προσώπου. Τὸ δέρμα τοῦ μετώπου, ὡς καὶ ὄλου τοῦ προσώπου λείον, ἀρυτίδωτον, ἀσυγκίνητον δὲν ἐκφράζει, νομίζει τις, οὐδὲν ἐκ τῆς προοιούσης παθήσεως καὶ καχεξίας, μολονότι οἱ ὀφθαλμοὶ διὰ τῆς κοιάνσεως καὶ τῆς λεπτύνσεως τῶν πέριξ μορίων φαίνονται προβάλλοντες καὶ μεγαλείτεροι. Οὐχ ἥττον τὸ ἀνέκφραστον τῆς σκληροδερμικῆς φυσιογνωμίας εἶνε ἐκφραστικώτατον. Οὐδεμία φυσιογνωμία εἶνε τόσο ἀπολιθωτικῶς ἄφρωνος, ὅσον καὶ εὐγλωττος, ὅσον ἢ τῆς σκληροδερμίας.

Ἡμεῖς ἔτυχε νὰ παρατηρήσωμεν περίπτωσιν σκληροδερμίας εἰς ἑξαετῆ κορασίδα, ἧς ἡ φυσιογνωμία ἐτύχανε τελείως ἀντιθετὸς τῇ ἄνω περιγραφείσῃ καὶ κοινῶς ἐν τῇ Νευροπαθολογίᾳ παράδεδεγμένη.

Ἄπο προσώπου ὀλοστρογγύλου, τελείως λείου καὶ ἀρυτιδῶτου, πα-
χέος καὶ ὡς διὰ ζωϊκῆς σμίλης λελαξευμένον. ἀπεπνέετο φαινομε-
νικῆ ἀπάθεια, διότι δι' αὐτῆς ἐξέφραζε καὶ τὴν παθησίν της ἢ νεαρά.
ἄρρωστος καὶ τὴν ἀγανάκτησίν της, διότι τὴν ἐξετάζομεν λεπτο-
μερῶς. Ἀπλῶς ἀναφέρομεν τὴν παρατήρησιν ταύτην, ὁμοίας τῆς
ὁποία δυστυχῶς δὲν ἔχομεν πολλὰς ὅπως σχηματίσωσι μορφήν τινα
τοῦλάχιστον σκληροδερμίας παρατηρουμένην τὸ πρῶτον ἐντεῦθεν.

Φυσιογνωμία τοῦ λεπροῦ.

Ἡ φυσιογνωμία τοῦ λεπροῦ κατ' ἀρχὰς ἐκφράζει τὸν πρό-
λογον τῶν προδρόμων φαινομένων, τὴν ἀθυμίαν, τὴν ὑπνηλίαν, ἀό-
ριστον θλίψιν καὶ πόνους διαφόρους νευραλγικούς, ὅποτε ἀνοίγει τὴν
σκηρὴν τῶν δερμικῶν της ἐκδηλώσεων καὶ φαινομένων διὰ τῆς πτώ-
σεως τῶν τριχῶν τῶν ὄφρυων, δι' ἀναπτύξεως ἐπὶ τοῦ μετώπου
ιδίως, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ λοιποῦ προσώπου, τῶν ἐρυθρηματωδῶν κη-
λίδων, ὄζωδῶν, περιγράπτων, ἀκανονίστου σχήματος, λιπαρῶν ἔνεκα
τῆς ἐκκρίσεως σχετικῶν οὐσιῶν, λείων καὶ στιλβουσῶν, μεταπιπτου-
σῶν κατόπιν εἰς τὰς χρωτικὰς κηλίδας, χρώματος καὶ σχήματος
διαφόρου, αἰτίνες προεἰούσης τῆς νόσου ἀλλοιοῦνται καὶ σκληρύνονται.

Κατὰ τὴν περίοδον τῶν ὄζωδῶν λεγομένων φυματίων, τῶν ἀνα-
πτυσσομένων σαύτως ἐν τῷ μετώπῳ, ἡ φυσιογνωμία ἰδίως παρου-
σιάζει δέρμα στιλβον, ἐλαιῶδες, ἐπικαλύπτον τὰ λεπρικὰ φυμάτια,
ἅτινα ἔχουσι σχῆμα, μέγεθος καὶ χρῶμα μὴ ὑποβαλλόμενον εἰς ὠρι-
σμένα ὄρια.

Τὴν εἰκόνα ταύτην πλαισιοὶ ἢ πτώσις τῶν τριχῶν, καὶ ποικίλει
ἡ λεπρικὴ ἀλλοίωσις τῶν βλεννογόνων τοῦ ἐπιπεφυκότος, τῆς ρινὸς
τῶν χειλέων, ὡς ἀμέσως μὲ τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον καὶ ἀέρα σχε-
τιζομένην. Ἰρίτις ὡσαύτως, κερατίτις δύναται νὰ παρατηρηθῇ, ἔνεκα
τῶν ὁποίων ἡ κόρη δυσμορφοῦται. Ἡ ρις ὡσαύτως ὑφίσταται δυσμορ-
φικὰς ἀλλοιώσεις φρικτὰς, ὑπομιμνησκούσας τὰς τῆς συφιλίδος, γε-
νομένη πελεκότμητος, ὡς τὴν ἀποκαλοῦσι, διὰ τῆς καταστροφῆς τοῦ
διαφράγματος καὶ τῶν πτερυγίων.

Τὰ χείλη σταθερῶς ὑπερτρέφονται καὶ ἀναστρέφονται πρὸς τὰ ἔκτος παχέα καὶ μεγάλα.

Ἐκτὸς τούτων, κατὰ τὴν ἀναισθητικὴν τῆς λέπρας μορφήν παρατηροῦνται τὰ ἐξανθήματα καὶ αἱ παραλύσεις, ὅποτε τὸ λεπρικὸν προσωπεῖον παρουσιάζει βλέφαρα ἐν ἀτελεῖ συγκλείσει, ἐν ἐκτροπίῳ ἢ ἐν τελείᾳ πτώσει, ἢ τὰ περιγραφέντα φαινόμενα τῆς ὀφθαλμοπληγικῆς φυσιογνωμίας· χαρακτηριστικὴ εἶνε ἡ πάρεσις τοῦ κάτω βλεφάρου.

Τὴν φυσιογνωμίαν ὡσαύτως ἀλλοιοῦσι καὶ αἱ τοπικαὶ τροφικαὶ τῶν βλεννογόνων, τῆς ρινὸς π. χ. ἀλλοιώσεις.

Ἀφ' ὅλης δὲ ταύτης τῆς λεηλασίας τῆς φυσιογνωμίας, ἀναδίδεται ἡ ἔκφρασις τῆς καθολικῆς καχεξίας τῆς προερχομένης ἐκ τῶν σπλαγγικῶν νοσηρῶν ἀντικτύπων καὶ συνεχειῶν τῆς παθήσεως, καὶ ἡ ἠθικὴ θλίψις διὰ τὴν ἀπαισίαν δυσμορφίαν, ἣν ὑφίσταται ἡ μορφή τοῦ δυστυχοῦς ἀρρώστου, ὅστις φεύγει καὶ φεύγεται ὑπὸ τῶν ὁμοίων του, μὴ δυνάμενος οὐδαμοῦ νὰ εὕρη παρηγορίαν ἐν τῇ ἀπομονώσει του εἰμὴ εἰς τὴν ἐλπίδα τῶν διαφόρων ἀντιλεπρικῶν φαρμάκων καὶ ἱαμάτων.

Ἡ φυσιογνωμία ἐν τῇ σκληρύνσει κατὰ πλάκας.

Ἐν τῇ νόσῳ ταύτῃ, ἡ φυσιογνωμία ἐκ τῶν πρωτίστων ἐλκύει τὸ βλέμμα τοῦ παρατηρητοῦ, καθότι τυγχάνει ἔδρα σημαντικωτάτων ἐκδηλώσεων. Ἐκτὸς τῆς ἐκφράσεως τῶν ἀσημάντων πόνων καὶ ὑπεραισθησιῶν, ἐπειδὴ τῆς παθήσεως συμμετέχει καὶ ὁ προμήκης, οἱ ὀφθαλμοὶ παρίστανται ὑπὸ τὸ κράτος χαρακτηριστικοῦ νυσταγμοῦ, ὑπο τὸ κράτος τ. ἔ. τρομωδῶν κινήσεων τῶν βλεφάρων καθέτων καὶ ὀριζοντίων, ἢ διαφόρων παραλύσεων προσβαλλουσῶν συζυγικῶς ἀμφοτέρους τοὺς ὀφθαλμούς, ὧν τὸ βλέμμα εἶνε χαρακτηριστικῶς ἀόριστον (Charcot). Αἱ κόραι ὡσαύτως εἰσὶν ἄνισοι καὶ σπασμωδικῶς στεναί. Αἱ παρειαὶ ὡσαύτως δὲν μένουσιν ἀπρόσβλητοι.

Ἀπὸ τούτων ὅλων ἀναδίδεται ἡ ἀόριστος ἔκφρασις τῶν ἐσωτερικῶν ἰλιγγῶν καὶ ἐπὶ τούτων ὅλων χαράσσεται ἡ ἔκφρασις τῆς κ-

φαλαγγίας, τῶν ἐπερχομένων ἡμιπληγῶν αἱ μορφαὶ καθὼς καὶ τῶν ἀποπληκτοειδῶν ἢ ἐπιληπτοειδῶν παροξυσμῶν καὶ προσβολῶν, ὧν περιεγράψαμεν ἐν τοῖς πρόσθεν τὰς φυσιογνωμίας, ὥστε περιττὴ ἀποβαίνει πᾶσα αὐτῶν ὑπόμνησις.

Ἄλλ' ὅτι καθίστη τὴν φυσιογνωμίαν τῆς νόσου ταύτης χαρακτηριστικὴν δυναμένην ἐκ μόντης αὐτῆς τῆς ὄψεως ἢ ἀπαγγελίῃ, τὴν διάγνωσιν τῆς σκληρύνσεως κατὰ πλάκας, εἶνε ὅτι μεθ' ὄλων τούτων τῶν φυσιογνωμικῶν ἀλλοιώσεων, συνδυάζονται καὶ ἐκφράσεις τῶν ψυχικῶν διαταραχῶν, οἱ ἄνευ λόγου γέλωτες καὶ κλαυθμοί, αἱ μελαγχολικαὶ ἢ ἀδιάφοροι καὶ ἀπαθεῖς φυσιογνωμίαι κλπ.

Ἐάν συνδυάσῃ τις τὴν ἐκφρασὴν τῆς διανοητικῆς ἐξασθενήσεως, τῆς ψυχικῆς ἀλλοιώσεως καὶ τῶν ὠρισμένων φυσικῶν διαταραχῶν τῆς φυσιογνωμίας, δύναται νὰ πεισθῇ περὶ τοῦ ἰδιαιτέρου φυσιογνωμικοῦ τύπου, ὃν ἔχει ἡ μορφή τοῦ πάσχοντος ἐκ σκληρύνσεως κατὰ πλάκας.

Ἡ φυσιογν. ἐν τῇ κληρονομικῇ ἀταξίᾳ τοῦ Friedreich ἐκφράζει τὴν ἀπερίαν τοῦ μικροῦ πάσχοντος διὰ τὴν περιέργον βᾶδισίν του, ἐκδηλοῦν διανοητικὴν κατὰστασιν ἀρτίαν, ὁμοίαν πρὸς τὴν τῶν ὀμπλικίων του, εἶνε μόνον περισσότερον χαρίεσσα ἄνευ πολλῶν ἀφορμῶν καὶ γελῶσα ἄνευ πολλῶν λόγων.

Παρουσιάζει ὅμως νυσταγμὸν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς καὶ κυμάνσεις νυσταγμοειδεῖς τῶν βλεφάρων, ἐκφράζουσα πολλάκις ἐσωτερικούς ἰλιγγούς, ἀλλοιούμενι ὑπὸ τοῦ χαρακτηρος τῆς ἐκδηλουμένης ἀλγηδόνης ἐν τῇ κεφαλῇ, ἣτις ταλαντοῦται βραδέως (Comby).

Ταῦτα πάντα συνδυάζόμενα συναπαρτίζουν τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ παιδός, ὅστις συνήθως ὑψίσταται τὴν ἐκ κληρονομικότητος ἐκδήλωσιν τῆς ἀταξίας περὶ τὰς κινήσεις του, δι' ἐλαφρῶς προδρόμων φαινομένων, ἅτινα διαδέχεται ἡ ἀταξία.

Ἡ φυσιογνωμία ἐν τῇ νωτιαίᾳ παιδικῇ παραλύσει.

Ἐν τῇ δευτέρᾳ ταύτῃ παιδικῇ παθήσει ἡ φυσιογνωμία εἶνε ὡσαύτως ἰδίᾳ, μολονότι τὰ ἰδία αἰτία τῆς νευροπαθολογικῆς κλη-

ρονομικότητος διὰ τῆς δράσεως μιᾶς οἰασδήποτε αἰτίας ὀδοντοφυΐας π. χ. ἢ νόσου τινὸς προκαλοῦσι τὴν νόσον, ἀλλοιουμένου τοῦ νωτ. μυελοῦ (Roger, Charcot, Δαμασκηνός) διὰ περιόδων εἰσβολῆς, ὑποχωρήσεως καὶ ἐγκαταστάσεως τῆς παιδικῆς παραλύσεως, καθ' ἧς ἡ φυσιογνωμία ἀλλάσσει μορφὰς ὑποδυομένη τὰ σχετικὰ πρόσωπα.

Ἐν τῇ περιόδῳ π. χ. τῇ πρώτῃ τῆς εἰσβολῆς, ἡ φυσιογνωμία πυρέσσουσα δύναται ν' ἀλλοιωθῇ ὑπὸ τῶν σπασμῶν ἢ νὰ μένη βαρεία καὶ ἄνευ ἐκφράσεως ἐκ τῆς ὑπνηλίας ἢ καὶ τοῦ κόματος, ὅπερ κατέχει τὸν ἐσωτερικὸν κόσμον τοῦ μικροῦ παιδός, δύναται νὰ προβάλλῃ πρὸς τὰ ἄνω πρόσωπον ὑπὸ τοῦ ὀπισθοτόνου καὶ αὐλακουμένου ἐκ τῶν συσπάσεων τῶν διαφόρων πόνων κατὰ τὴν ράχιν.

Ὅταν ἡ παράλυσις εἰσβάλλῃ, τότε καὶ τὸ πρόσωπον μὴ μένον ἀμέτοχον αὐτῆς, ἕνεκα τῆς προσβολῆς τοῦ προμήκου, ἀντικαθιστᾷ τὸ τῆς προηγούμενης φυσιογνωμίας, καθότι ἡ δευτέρα εἶνε ἀληθῆς τῆς νόσου φυσιογνωμία. Παραλύεται ἡμιπληγικῶς τὸ ἔν ἡμιμόριον, ὡς καὶ οἱ μῦς τῶν ὀφθαλμῶν.

Μετὰ τὴν ὑποχώρησιν καὶ ἐγκτάστασιν τῆς παραλύσεως εἰς ὠρισμένην ὁμάδα μυῶν, τὸ πρόσωπον ἐλευθερούμενον τῶν παραλύσεων του, ἕνεκα τοῦ περιορισμοῦ τῆς μυελικῆς βλάβης, ἐκφράζει μόνον τὴν ἀδυναμίαν τοῦ μικροῦ ἀσθενοῦς καθὼς καὶ τὴν πλήρη διανοητικὴν διαύγειαν αὐτοῦ.

Ἡ φυσιογνωμία τῶν **μυελιτίδων** τῆς μὲν ὀξείας δὲν ἔχει πολλὰ τὰ ἰδιάζοντα καὶ χαρακτηριστικὰ οὕτως, ὥστε ἐκ μόνης αὐτῆς τῆς ἐπισκοπήτεως νὰ συμπεραίνῃ τις τὴν νόσον.

Ἐκτελεῖ ὡς πάντοτε τὴν λειτουργικὴν αὐτῆς ὑπηρεσίαν, ἐκφράζουσα τοὺς ὀξεῖς ραχιαλικούς πόνους κατὰ τὰ ὕψη τῶν μυελικῶν βλαβῶν καὶ κατόπιν τὴν ἀντήχησιν τῆς γενικῆς καταβολῆς καὶ ἐξασθενήσεως ἕνεκα τῶν παθήσεων τῶν διαφόρων σπλάγγνων.

Ζωηρότερον τὰ τελευταῖα ταῦτα φαινόμενα τῆς γενικῆς καχεξίας καὶ ἀπισχνάνσεως ἐκφράζονται ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ τῆς χρονίας μυελίτιδος, τῇ χαρασσομένη, ἐκδήλως ὑπὸ τοῦ χαρακτῆρος τῆς ἐσχάτης ἐξασθενήσεως.

Εἰς τὰς ὑπεραιμίας, ἀναιμίας, μαλακύνσεις καὶ αἱμορραγίας ἡ φυσιογνωμία ὑγιῆς σχεδὸν ἐκφράζει τοὺς πόνους τῶν ἀρρώστων καὶ

τὰ σχετικὰ αἰσθήματα τῆς λύπης καὶ τοῦ φόβου, ἕνεκα τῆς βαθείας τῶν παθήσεως.

Ἐν τῇ νωτιαία μηνιγγίτιδι ἡ εἰκὼν τῶν πόνων, τῆς διεγέρσεως, τῆς κακουχίας καὶ τῶν λοιπῶν παθῶν ἐγαράχθη ἐν τῇ πυρεσούσῃ φυσιογνωμίᾳ τῆς ἐγκεφαλικῆς μηνιγγίτιδος, εἰς τὴν παραπέμπομεν, καθότι οὐδὲν τὸ ἴδιον δύναται νὰ παρουσιάσῃ.

Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὴν φυσιογνωμίαν τῶν μυελικῶν παθήσεων τῶν προερχομένων ἐκ σφιλιδῶς, μυελιτίδων, μηνιγγιτίδων, παραλύσεων (Erb), ὧν αἱ μακρότεροι περιγραφαὶ δὲν συμβιβάζονται μὲ τὸν σκοπὸν τοῦ παρόντος ἔργου, ὅστις εἶνε ἡ φυσιογνωμία ἢ ἀλλοιουμένη ὑπὸ τῶν διαφορῶν παθήσεων.

Ὡς ἐκ τούτου, θέλομεν ἐπισπεύσει τὴν περιγραφὴν τῆς φυσιογνωμίας τῶν λοιπῶν νοσημάτων, ὅπως ρηθῶμεν εἰς τὸ οὐσιῶδες μέρος, τὸ ἐξαγόμενον ὡς συμπέρασμα ἐκ τῶν προηγουμένων μελετῶν, καὶ ἄπερ εἶνε ἡ σπουδὴ καὶ ἡ μελέτη φυσιογνωμίας, τῆς καλλωνῆς αὐτῆς καὶ τῆς ἀσχημίας.

Πρὸ τούτου ἔμως θέον νὰ περιγράψωμεν τὴν φυσιογνωμίαν ἐν ταῖς παθήσεσι τῶν νεύρων τῆς, ἐν ταῖς παθήσεσιν αὐτῆς, καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς τῶν ὀργανικῶν συστημάτων νόσοις, ὧν ἐκφράζει ὡς ἀψευδὲς βαρόμετρον τὴν φύσιν, τὴν ἰσχύν, τὴν πορείαν καὶ τὴν πρόγνωσιν.

5. ΕΓΚΕΦΑΛΙΚΑ ΝΕΥΡΑ

Ἡ φυσιογνωμία ἐν τῇ προσωπικῇ ἀληθῶνι τοῦ Fothergill, ἐν τῇ κεφαλίᾳ δηλ. τοῦ τριδύμου, τῇ τόσον συγνῇ, εἶνε ἐνεργητικῶς ἐκφραστικῇ, διότι ἐκτὸς τῆς ἀρχικῆς τοῦ προσώπου ὠχρότητος, τὴν διαδέχεται ἐρυθρότης, ἐκτὸς τῶν σπασμωδικῶν συσπάσεων (tic) τῶν βλεφάρων καὶ τῆς γωνίας τοῦ στόματος; ἐκ τοῦ ὑπερκινητοῦ ὀφθαλμοῦ, τοῦ δακρύοντος πολλάκις καὶ τῶν λοιπῶν τοῦ προσώπου ἐκφραστικῶν συσπάσεων ἐκδηλοῦται τὸ δεινὸν ἄλγος, ὅπερ κατέχει τὸ πρόσωπον, ὅπερ πάσχει καὶ ἐκφράζει συγχρόνως τὸν πόνον του ἀπ' εὐθείας, ὡς δήλωσιν ἐσωτερικῆς αἰσθήσεως τῆς οὐδύνης. Δύναται τὸ πρόσωπον νὰ γείνη ἔδρα διαφορῶν ἐξάνθησεων καὶ ἀτρο-

φιῶν, τοῦθ' ὅπερ ἔτι μᾶλλον συμβάλλεται εἰς τὴν συμπλήρωσιν τῆς εἰκόνας καὶ τῆς διαγνώσεως συγχρόνως.

Θεωροῦμεν περιττόν νὰ ὑπομνήσωμεν, ὅτι εἰς τὰς λοιπὰς νευραλγίας, τὴν ἰνιακὴν, τὴν μεσοπλεύριον τὴν ἰσχιαδικὴν (Cotugno) καὶ τὰς ἄρθρικὰς (Brodie) ἡ φύσιογνωμία ἐκδηλοῖ ὡς οὐδὲν ἄλλο τὸ βαθύ καὶ διανύσσον ἄλγος τῶν νευραλγιῶν τούτων, διὰ συσπάσεων ὄλων τῶν μυῶν τῆς καὶ δι' ἀλλοιώσεων ὄλων αὐτῆς τῶν χρωμάτων καὶ τῶν ἐκφράσεων.

Δὲν δυνάμεθα ὁμῶς νὰ παρέλθωμεν μὴ χαράσσοντες ὀλίγας γραμμὰς διὰ τὴν φυσιογνωμίαν τῆς καθ' ἕξιν κεφαλαλγίας, τῆς νευρικῆς ταύτης ἀλγηδόνος τῆς τόσον συχνῆς εἰς τὴν σημερινὴν ἀρθριτικὴν, ὑπεραιμικὴν ἢ νευρασθενικὴν γενεάν, τῶν κατεστραμμένων στομάχων καὶ τῶν δυσκοιλιότητων. Ἐπὶ μιᾶς φυσιογνωμίας ἐχούσης ἔδαφος ἐκφράσεως σχετικὸν πρὸς τὰς ἄνω ρηθείσης νοσηρᾶς τῆς γενεᾶς συνθήκας, αὐλακοῦται καὶ χαράσσεται τῆς κεφαλαλγικῆς φυσιογνωμίας ὁ χαρακτήρ καὶ τὸ ἦθος τὸ εὐερέθιστον, τὸ ὀξύθυμον καὶ δύστροπον, τὸ ἐκφράζον ὀδύνην καθολικὴν τῆς κεφαλῆς, ὡς ἔαν αὕτη συνεθλίβετο καὶ συνετρίβετο ἢ διετρυπᾶτο καὶ συνδυάζον μετὰ τῶν ἐκφράσεων τούτων καὶ τὴν φυσιογνωμικὴν ἐκδήλωσιν τῶν λοιπῶν διαταραχῶν τῆς καθόλου ὑγείας, εἰς ἣν ἀντηχεῖ τῆς κεφαλῆς ἢ ὀδύνηρὰ πάθησις.

Σημείωσις. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀνήσυχον ἢ ἀπαθῆ μορφήν, ἣν ἔχει ὁ ἄρρωστος πάσχων ἐκ διαταραχῶν τῆς ὀσφρήσεως καὶ τῆς γεύσεως, τ. ἔ. ἐξ ὑπεροσμίας, ἀνοσμίας καὶ τῶν γευστικῶν ὑπεραισθησιῶν καὶ ἀναίσθησιῶν, θεωροῦμεν περιττόν νὰ λεπτολογήσωμεν ἐπὶ πλέον.

Παράλυσις τῆς φυσιογνωμίας μερικαί.

Ἡ παράλυσις τῶν ὀφθαλμικῶν μυῶν, ἔνεκα δράσεως ἐξωτερικῆς ἢ ἐσωτερικῆς τραυμάτων, συφιλίδων, μηνιγγιτίδων καὶ λοιπῶν σχετικῶν παθήσεων, ἔχει ἰδιάν φυσιογνωμίαν, ἥς τὸ ἦθος τῶν ἐσωτερικῶν, ἔνεκα τῆς διπλωπίας, σκοτοδινιῶν, ἀνεξαρτήτως τῶν ἄλ-

λων νόσων εξερχόμενον δι' ενός ὀφθαλμοῦ με κόρην μεγάλην, διεσταλμένην, με βλέφαρα ἐν πτώσει, ἐλαφρῶς προπίπτοντος ὡς νὰ ἦτο ἐξώφθαλμος (ν. κινητικόν), δι' ενός ὀφθαλμοῦ στραβίζοντος ἐν συγκλίσει (ἀπαγωγόν) ἢ καὶ δι' ἄλλων ὀφθαλμικῶν φυσιολογιῶν, ἐκδηλοῦται ὁλη. ἢ ἐσωτερικὴ τοῦ ἀρρώστου ἱστορία, διηγουμένη τὴν προέλευσιν αὐτῆς τὴν ἐλαφρὰν ὡς π, γ. τὴν ρευματικὴν, νευρικὴν παροδικὴν (Möbius) ἢ τὴν βαρεῖαν ἐσωτερικὴν, τῶν νευρικῶν καὶ ἐγκεφαλονωτιαζίων ἀλλοιώσεων.

Τοῦτο ἐν τῇ ἐκφράσει δύναται νὰ ἐκδηλωθῇ σαφέστατα καὶ μαθηματικώτατα.

Ἐν τῇ παραλύσει τῆς μασθίδεως (τῇ παραλύσει ὁλη. τοῦ τριδύμου), ἦν εἶδομεν εἰς πολλὰς ἐσωτερικὰς παθήσεις τοῦ προμήκου κλπ. τὴν φυσιολογίαν ἢ κατὰ σιαγῶν κρέματα γαλαρῶς ἀδυνατοῦσα νὰ κινηθῇ, ἐπὶ τὰ πλάγια ἢ ἐπὶ τὸ ἐν μόνον, ὅταν ἡ παράλυσις εἶνε ἐτερόπλευρος.

Ἡ φυσιολογία ἐν τῇ μιμικῇ παραλύσει.

Τὸ προσωπικόν νεῦρον, διέπον τὰς κινήσεις τῶν μυῶν τοῦ προσώπου καὶ ἐπιδρῶν ἐπὶ τοῦ συμπαθητικοῦ, ἐπὶ τῆς ἀγγειοκινησίας δηλονότι συμπαθητικῶς, μεταφέρει εἰς τὴν ἐκφρασιν τῆς φυσιολογίας τὴν ἠλεκτρικὴν δόνησιν τῆς ἐκφράσεως, ἣν διαπορθεύει αὐτῷ, ἢ ὁ ἐγκέφαλος ἢ ὁ προμήκης, εἴτε ὡς σκέψιν καὶ δόνησιν τοῦ αἰσθήματος, εἴτε ὡς αἰσθήσιν τῆς γενικῆς τοῦ ὄργανισμοῦ καταστάσεως (sensorium commune).

Ἡ δόνησις αὕτη, εἶδομεν, ἐκπεμπομένη διὰ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ διὰ τῶν προσωπικῶν συσπάσεων, ἀποτελεῖ τὸ πνεῦμα, τὸν οὐσιῶδη τόνον τῆς ἐκφράσεως, τὸν ἐρχόμενον ἐκ τῆς ζωῆς τοῦ βάθους καὶ διαχεόμενον εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, ἣς προσαρμόζει τὰς κινήσεις τ.ἔ. τὰς συσπάσεις καὶ τὸ χρομα.

Τὰς πλείστας τῶν συσπάσεων τούτων διενεργεῖ ἡ βούλησις ἢ ἡ ἀνακλαστικότης διὰ τοῦ προσωπικοῦ νεύρου ἢ τοῦ ν. τῆς μιμήσεως, ὡς λέγεται. Τοῦτο ἀληθῶς ἐννευροὶ τοὺς μῦς τοῦ μετώπου καὶ τοῦ

προσώπου, διευθύνει ὅλας τὰς κινήσεις τῶν ἐκφραζομένων αἰσθημάτων καὶ συσπάσεων τοῦ γέλωτος, τοῦ κλαυθμοῦ, τῆς ἐνεργητικῆς ἐκδηλώσεως τοῦ μίσους, τῆς ὀργῆς καὶ τῶν λοιπῶν συναισθημάτων. Ἡ παράλυσις αὐτοῦ, ἄρα, θελεῖ ἔχει παραλυτικὸν ἀντίκτυπον καὶ ἐνταῖς συσπάσεσι τῶν ἐκφράσεων, καὶ οὐχὶ βεβαίως ἐν τῇ ἐκφράσει ἥτις δὲν εἶνε ἔργον μυῶν ἢ νεύρων, τούτων ἀπλῶς μόνον χρησιμευόντων ὡς ἀγωγοὶ καὶ ὄργανα ἐκδηλώσεως τῆς ἐκφραστικῆς δονήσεως.

Συνεπῶς μερικῶς παραλυομένου τοῦ προσώπου, (διότι καὶ ὁ τρίτος κλάδος τοῦ τριδύμου, ὡσαύτως ἐννευροῖ μέρος τοῦ προσώπου), ἡ ἐπιφάνεια τῆς φυσιογνωμίας παρίσταται παράλυτος. Ἄλλ' ἐν αὐτῇ ἀκόμη τῇ παραλύσει τις, οἷα ἐνεργητικὴ ἐκφρασις, οἷα ζωὴ ἐκφράσεως τῆς ἐσωτερικῆς ἀληθείας τῶν καταστάσεων.

Ἀληθῶς, ἐν τῇ παραλύσει π. γ. τοῦ δεξιοῦ προσωπικοῦ, τὸ δεξιὸν ἡμιμόριον εἶνε παράλυτον, πλαδαρόν, κρεμάμενον σχεδόν, ἄνευ συσπάσεων ἢ ρυτίδων, μὲ δέρμα λείον, μὲ ὀφθαλμὸν εὐρέως ἀνοικτὸν καὶ δακρυρροοῦντα μὲ γωνίαν στόματος πεπιεσμένην καὶ διάβροχον ἐκ βέοντος σιέλου. Ἀληθῶς, εἰς τὰς κινήσεις τῆς ἀναπνοῆς συρίγματος γέλωτος ἢ παρειὰ ἐλαφρῶς κυματίζει ὡς ἰστίον, εἰς τὰς τῶν διαφορῶν ἐκφράσεων τοῦ συνοφρυώματος καὶ τῶν λοιπῶν συσπάσεων τὸ δεξιὸν μένει ἀδρανὲς κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἕτερον ἡμιμόριον. εἶνε ἀληθές ὅτι παρίσταται ὁ ὀφθαλμὸς ἀνοικτός ἕνεκα τῆς ἀτελοῦς συγκλείσεως τοῦ βλεφάρου ὅπερ πίπτει ἐκ τοῦ ἰδίου του βάρους, κρύπτον τὸν βολβὸν καὶ τὴν κόρην.

Ὅλα ταῦτα, περιγράφοντα τὴν φυσιογνωμίαν τῆς προσωπικῆς παραλύσεως, συνηγοροῦσιν ὑπὲρ τοῦ γεγονότος, ὅτι μόνον τὸ πρόσωπον, οὐχὶ δὲ καὶ ἡ φυσιογνωμία παρέλυσεν.

Ἀληθῶς ἡ ἐκφρασις τῆς φυσιογνωμίας, ἀκτινοβολεῖται ὑπὲρ ποτε ἔντονος καὶ ζωηρὰ ἀπ' αὐτῶν τῶν παραλύτων μερῶν, καὶ διαλαλεῖ διὰ τῆς ἐκφράσεως αὐτῆς τῆς ἐλαφρῆς ἐὰν ἡ παράλυσις προέρχεται: ἐξ ἐξωτερικῶν αἰτίων ψύχους, παθήσεων τοῦ σώτος, τῆς παρωτίδος, ἢ τῆς βαρείας ἐὰν ἐξ ἐσωτερικῶν συφιλιδικῶν, ἐγκεφαλικῶν, προμηκικῶν καὶ μνηγιτικῶν, τῶν ὁποίων ἡ ἐκφρασις περιεγράφη ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ.

Ἀποπνέεται ταύτέστιν ἐκ τοῦ παραλύτου προσώπου, τοῦ μὴ συσπώμενου, πάντοτε τὸ ἐσωτερικὸν αἰσθημα τῆς ὀργανικῆς αἰσθητικότητος, ἡ ἐσωτερικὴ ἐν ἐνὶ λόγῳ κατάστασις τοῦ ἡθικοῦ καὶ τῆς

διανοίας εις τὸ βλέμμα γραφόμενον καὶ εἰς τὴν ὅλην ἔκφρασιν τὴν ἐπιπολαίως παραλύτου χαρασσόμενον.

Τοῦτο ἄλλως τε ἀποδεικνύεται ἔνν ἀναλογισθῆ τις ὅτι τὸ πρόσωπον τυγχάνον ὄργανον τῆς φυσιογνωμίας δὲν δύναται ἐπειδὴ παρέλυσεν ἓν τοῦ νεῦρον νὰ ἐκφράξῃ διὰ τοῦ αὐτοῦ παραλύτου προσώπου ὅλας τὰς ἐλαφρὰς ἢ βαθείας παθολογικὰς ἐπεξεργασίας.

Ἄλλως θὰ ἐκδηλωθῆ ἢ ἐκ ψύξεως παράλυσις τοῦ προσώπου καὶ ἄλλως ἢ ἐκ προμητικῆς π. γ. προελεύσεως.

Ἐπιχε νὰ ἴδωμεν ἄρρωστον, τῆς τὸ δεξιὸν πρόσωπον παρέλυσεν ἐκ ψύξεως. Ἡ φυσιογνωμία αὐτῆς ἐξέφραζεν ἀπορίαν τινα, καὶ ἔν ἧθος ἐλαφρῶς εὐθυμον διὰ τὸ ἀστείον τοῦ πράγματος, διότι ἐγγελα τὸσον περιέργως...

Βεβαίως τριούτας φυσιογνωμίας δὲν θὰ ἔχετε ἐπὶ παραλύσεων τοῦ προσώπου ἐνεκα βλαβῶν ἐγκεφαλικῶν ἢ προμητικῶν !

Ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας τῶν παραλύτων τούτων προσώπων, θέλετε ἴδει τὴν βαθεῖαν σφραγίδα τῆς βαρείας παθήσεως ἢ ἀναδίδη βραδέως τὴν ἔκφρασιν τῆς ὑποκειμενικῆς αἰσθήσεως τῆς νόσου, καὶ τῶν λοιπῶν ἐκδηλώσεων αὐτῆς.

Μερικοὶ σπασμοὶ τῆς φυσιογνωμίας.

Τροϊδυμον. Τονικὸν τούτου σπασμὸν προκαλοῦνται σπασμὸν τῶν μυῶν τῆς μασσήσεως καὶ τριγμὸν ὀδόντων, συντητήσαμεν ὡς φυσιογνωμικὴν ἔκφρασιν τῶν διαφόρων παροξυσμῶν, τῆς ὑστερίας, τοῦ τετάνου, τῆς μηνιγγίτιδος, καὶ ἴδωμεν ἐκ τῆς ἐλαφρᾶς ἢ βαθείας αὐτοῦ ἐκφράσεως τὴν φύσιν τῆς προκαλούσης αὐτὸν αἰτίας.

Πρόσωπικὸς σπασμὸς.

Ὁ μιμικὸς σπασμὸς προκαλούμενος εἴτε ἐκ παθήσεων τοῦ προσώπου νεύρου, εἴτε ἀντανακλαστικοῦ ἐξ ἄλλων παθήσεων γειτονικῶν ἢ κεντρικωτέρων, εἴτε ἐκ σφοδρῶν ἠθικῶν συγκινήσεων, εἴτε ἐκ τῆς παιδικῆς συνηθείας τοῦ μιμεῖσθαι καὶ μορφαῶν, ὁ σπασμὸς λοι-

πόν οὗτος ἄλλοιοῖ διὰ τοῦ παροξυσμοῦ αὐτοῦ τὴν φυσιογνωμίαν κρατῶν ὅλους αὐτοὺς τοὺς μῦς ἐν συνεχεί συσπάσει, τοῦθ' ὅπερ προσδίδει ποικιλωτάτην καὶ ἀεικίνητον μορφήν εἰς τοὺς μορφασμοὺς τοῦ προσώπου.

Δὲν εἶνε, ἐννοεῖται, δύσκολον νὰ διαγνώσῃ τις, πῶς συμβαίνουν τ'ἀλλοιούμενα ἐκεῖνα συνεχῶς μικρὰ κύματα τῶν συσπωμένων μυῶν τῆς φυσιογνωμίας, τὴν ἀρχὴν καὶ προέλευσιν τοῦ ἐπιπολαίου τούτου φυσιογνωμικοῦ σπασμοῦ, ἐὰν οὗτος τ.ἔ. προέρχεται ἐκ παθήσεων ἐλαφρῶν ἐξωτερικῶν, νευραλγικῶν ἢ βαθυτέρων ἐσωτερικῶν τῶν κέντρων.

Τὸν **σπασμὸν τῶν βλεφάρων**, ὃν συνητήσαμεν πολλάκις μέχρι τοῦδε, ὀφείλομεν νὰ μὴ παρέλθωμεν χωρὶς ν' ἀναφέρωμεν τούτῳ τὸν ἁπλοῦς ὡς ἀποτελοῦντα μεμονωμένην καὶ μερικὴν μορφήν σπασμοῦ τῆς φυσιογνωμίας, καὶ προερχόμενον τόσον ἐξ αἰτιῶν τοπικῶν, ὀφθαλμικῶν, ὅσον καὶ κεντρικωτέρων.

ΤΡΟΦΙΚΑΙ ΝΕΥΡΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΓΓΕΙΟΚΙΝΗΤΙΚΑΙ

Τὰ νεῦρα διευθύνοντα τὴν θρέψιν καὶ τὴν ἀγγειοκινησίαν, ἀλλοιοῦσι καὶ διαταράσσουν ταύτην, ὅταν διαταραχῇ τις ἀλλοιώσις αὐτὰ· ὥστε ἐν περιπτώσει τοπικῶν νευρικῶν διαταραχῶν τοῦ προσώπου θέλομεν ἶδει παχύνσεις τοῦ δέρματος καὶ στιλβηδόνας αὐτοῦ· πτώσεις τριχῶν, ἀτροφίαν καὶ ἄλλας διαταραχὰς τῆς θρέψεως καὶ χρώσεως, ἃς θέλομεν ἶδει ἐν ταῖς λεπτομερείαις. Π. χ. εἰς τὴν

Παχυδερμικὴν τοῦ μυξοιδύματος φυσιογνωμίαν θέλομεν ἶδει πρόσωπον οἰδηματώδες, μὲ δέρμα πυχρὸν καὶ ἰδιαίτερον, μὲ ρίνα, χεῖλη, βλέφαρα, καὶ παρειὰς παχείας, εἰς δὲ τὸ μέτωπον ὡς καὶ εἰς τὰ ὦτα παχείας πτυχῆς, (Gall, Ord, Charcot, Bourneville). Τὸ δέρμα εἶνε ξηρόν, αἱ τρίχες ἀραιαὶ ἔνελα τῆς πτώσεως αὐτῶν ἀφ' ὅλης δὲ ταύτης τῆς φυσιογνωμίας ἀναδίδεται ἡ ἐκφρασις τῆς φυσικῆς καὶ θρεπτικῆς καχεξίας, ἐκφρασις ἀποπνεύουσα συγχρόνως καὶ τὴν ἀνοιαν, τὴν ἰδιωτείαν, τὴν ἠλιθιότητα, καὶ τὴν διανοητικὴν ἐν γένει ἐξασθένησιν τοῦ πάσχοντος.

Φυσιογνωμία ἡμικρανίας. Ἐν τῇ δεινῇ ταύτῃ ἐνο-

γλήσει. τῇ σχετιζομένῃ πρὸς τὰς νευροπαθείας, τὴν κληρονομικότητα. τοὺς διανοητικούς καὶ ἠθικούς καμάτους, τὰς καταχρήσεις καὶ τὰς διαταραχὰς τῆς πέψεως πρὸς τὰς συνθήκας τοῦτέστιν ἐκείνας, ἅς προκαλοῦμεν ἡμεῖς ἐν ἡμῖν ἐκουσίως διὰ τῆς σημερινῆς ζωῆς καὶ συνεπῶς, ἐν τῇ τόσῃ συγγνῇ, ταύτῃ ἐνογλήσει ἢ φυσιογνωμία εἶνε ἐκφραστικωτάτη.

Κατὰ τὸ ἡμισυ ἐρυθρὸν πρόσωπον, ὀφθαλμοὶ μὲ κόρην στενήν, γραμμαὶ χαρασσόμεναι ὑπὸ τῆς ἐκφράσεως τοῦ βαθέως πόνου ὅστις συνθλίβει τὸ ἡμισυ τῆς κεφαλῆς, ὅλη αὕτη ἢ κατάστασις ἄλλοιοῖ τὴν φυσιογνωμίαν δηλοῦσα τὴν εἰσβολὴν τῆς ἡμικρανίας.

Πρὸ τῆς εἰσβολῆς ἢ φυσιογνωμία διὰ τῆς ἀλλαγῆς τοῦ ἥθους αὐτῆς δύναται νὰ δηλώσῃ γενικὴν δυσφορίαν, ἀνησυχίαν, ζάλην καὶ τὰ παρόμοια.

Κατὰ τὴν εἰσβολὴν τὸ ἥθος γαίνεται εὐερέθιστον, κλαθμηρόν, τὸ ἐλάχιστον καὶ ἀνεπαίσθητον αἷτιον τὴν συσπᾶ βαθέως, ἔχει ἐν μιᾷ λέξει τὴν σφραγίδα τῆς ἐκφραζομένης γενικῆς τοῦ ὀργανισμοῦ ἀναστατώσεως ἕνεκα τῆς ὑδυνηροτάτης ἀλγηδόνος τοῦ ἡμίσεως τοῦ κρανίου.

Ἡ φυσιογν. ἐν τῇ νόσῳ τοῦ Graves - Basedow, τῇ ἐξώφθαλμικῇ δηλ. βρογχοκλήλῃ. — Ἐν βλέμμα ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας ταύτης ἀμέσως τὴν νόσον διαγιγνώσκει. — Ἐκ τῆς ἰδιαζούσης ἀλλοιώσεως τῶν χαρακτηριστικῶν τοῦ προσώπου λέγει ὁ Strümpell, τῆς εἰς τὴν γενικὴν ἀπίσχανσιν καὶ τὸν ἐξώφθαλμον ὀφειλομένης, δύναται τις ἐνίοτε ἐκ πρώτης ὄψεως τὴν νόσον ν' ἀναγνωρίσῃ.

Καὶ ἀληθῶς. Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ πάσχοντος ἐκ τῆς νόσου ταύτης, ἐξερχόμενοι τῶν κογχῶν προσβάλλουσιν ἀλλοκότως καὶ προσηλοῦνται, ἐκτοξεύοντες περίεργον βλέμμα καὶ ὅταν στρέφονται πρὸς τὰ ἄνω καὶ κάτω, δὲν συνοδεύονται ὑπὸ τῶν σχετικῶν κινήσεων τῶν ἄνω βλεφάρων, (Gräfe), τοῦθ' ὅπερ ἐν φυσιολογικῇ καταστάσει συμβαίνει.

Ἡ ὅλη φυσιογνωμία, ἀναιμικὴ καὶ ἰσχνή, ἐκ τῆς γενικῆς ἀναιμίας καὶ ἐκπτώσεως τῆς θρέψεως, τρέμουσα κάποτε (Marie) κατὰ μετάδοσιν ἐκ τοῦ γενικοῦ τρόμου, ἐκδηλοῖ τὴν αἴσθησιν τοῦ πόνου, ἕνεκα τῆς κεφαλαλγίας, τῶν ἰλίγγων, ἐν ἀόριστον ἥθος, εὐερέθιστον καὶ ἀνήσυχον, ἕνεκα ἴσως τῶν ἀϋπνιῶν τῆς δυσπνοίας καὶ στενοχωρίας καὶ τῆς νευρικῆς ὑπερδιεγερσιμότητος αἷτινες βασανίζουσι τοὺς

ἄρρώστους καθὼς καὶ ὑστερικά τινες παθήσεις καὶ ἐν γένει διάφοροι ψυχώσεις καὶ νευρώσεις προσθέτους· τὸ ἦθος τῆς ἐκφράσεως αὐτῶν εἰς τὴν φυσιγνωμίαν τῶν πασχόντων ἐκ τῆς νόσου τοῦ Basedow.

Ἐναφέρομεν σπανίαν περιέργον τροφονεύρωσιν τὴν προϊούσαν προσωπικὴν ἡμιατροφίαν, καθ' ἣν δέρμα, λιπώδεις καὶ μυώδεις καὶ ὀστεώδεις ἴστοι τοῦ ἡμίσεως προσώπου, ἀλίσκονται ὑπὸ τῆς ἀτροφίας μετ' ἀλλοιώσεων τῶν τριχῶν κλπ.

Παρατηρήθη (Strümpell) καὶ τὸ ἀντίθετον, προϊούσα ὑμιοπερτροφία.

Ἄλλὰ ταῦτα εἰσι λεπτολόγοι λεπτομέρειαί.

Τὸ οὐσιῶδες εἰς ὅλας ταύτας τὰς περιγραφὰς τῶν φυσιγνωμιῶν τῶν νευρικῶν παθήσεων, εἶναι ὅτι ἀμέσως καὶ αὐτουσίως ἀλλοιοῦται ἡ οὐσία, ἡ δόνησις τῆς φυσιγνωμικῆς ἐκφράσεως, ἕνεκα τῆς ἀμέσου ἀλλοιώσεως τοῦ νευρικοῦ συστήματος.

Εἴτε ἡ πάθησις ἐνεδράζει ἐν τῷ κυρίῳ κέντρῳ — Sensorium Commune — εἴτε ἐν τῷ ἐκτελεστικῷ — Προμήκης — εἴτε, τῷ δευτερεύοντι — τῷ κατωτέρῳ ἄκρῳ τῆς προσθίας κεντρικῆς ἕλικος τοῦ ἐγκεφάλου, κέντρῳ κινήτικῷ τῶν μυῶν τοῦ προσώπου — εἴτε εἰς τὰ λοιπὰ μέρη τὰ συναφῆ καὶ συνδεδεμένα τοῦ νευρικοῦ συστήματος, ὁ ἀντίκτυπος ἐν τῇ φυσιγνωμικῇ ἐκδηλώσει εἶνε ἄμεσος, εἶνε συνεχής, ἐπινέμησις τῆς παθήσεως τῶν κέντρων εἰς τὸ ἄκρον εἶνε ὡς τὸ φυσικὸν πείραμα. καθὼς ἐν εἰς σειρὰν κρεμαμένων καὶ ἐφαπτομένων ἀλλήλαις σφαιρῶν, πλήξωμεν τὴν πρώτην. ἡ πλήξις μεταδιδόμενη διὰ τῶν ἐν τῇ μέσῳ σφαιρῶν ἀναλλοίωτος, ἀνευ οὐδεμιᾶς αὐτῶν κινήσεως, ἐκδηλοῦται ἐν τῇ ἀκροτελευταίᾳ σφαίρᾳ, ἥτις ἀναπηδᾷ ἀποτόμως καὶ ἀνατινάσσεται.

Οὕτω καὶ ἡ φυσιγνωμία εἶνε ἡ ἀκροτελευταία σφαίρα, ἡ συνεχόμενη μὲ τὸ κέντρον διὰ τῶν νεύρων, ἡ δεχομένη τὴν δόνησιν τῶν ἐσωτερικῶν καταστάσεων καὶ ἐκδηλοῦσα ταύτην διὰ τῆς ζωηρᾶς φυσιγνωμικῆς ἐκφράσεως.

Εἰς τὰς παθήσεις λοιπὸν τοῦ νευρικοῦ συστήματος, ἡ πλήξις, ἡ δόνησις, ἡ πάθησις δηλονότι, εἶνε ἄμεσος καὶ ἀμέσως συνεχίζεται καὶ ἐκδηλοῦται καὶ ἀναπηδᾷ καὶ ἀκτινοβολεῖ ἐν τῇ φυσιγνωμίᾳ, ἐνῶ εἰς τὰς λοιπὰς παθήσεις, ὡν τὴν φυσιγνωμίαν θέλομεν περιγράψαι ἀμέσως, αἱ δονήσεις μεταδιδόμεναι ἐμμέσως εἰς τὸ νευρικὸν σύστημα

ἐκδηλοῦται διὰ τῆς ἐμμέσου ταύτης ὁδοῦ ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ ὡσαύτως πιστῶς καὶ ἀληθῶς ὅσον καὶ ἐν τῇ ἀμέσῳ ἐκφράσει.

Πρὸ ὁμοῦ τῆς περιγραφῆς ταύτης κρίνω οὐσιῶδες νὰ προσθέσω, ὅτι ὅλη ἡ δόνησις τῆς ἐσωτερικῆς κατάστασεως δὲν ἀκτινοβολεῖται ἀπὸ μόνης τῆς φυσιογνωμίας. Πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἐποψίν τῇ φυσιογνωμίᾳ δὲν ἀποτελεῖ εἰμὴ ἐν μέρος τοῦ ὅλου ὀργανισμοῦ, ἀφ' οὗ ἐκπέμπεται ἡ δόνησις τῆς ἐσω ζωῆς, μέρος ὁμοῖον μὲ τὰ λοιπὰ συνάδελφα μέρη.

Τὴν δόνησιν ταύτην αἰσθάνεται καὶ νοεῖ ὁ πλησίον ἀορίστως, διότι εἶνέ τι τόσον ἐλαφρόν, ὥστε χάνεται ἐν τῇ ἀτμοσφίρᾳ, ὅπου αἰωροῦνται τόσα ρεύματα.

Ὅταν ὁμοῦ προσβλέπη τις συγχρόνως καὶ τὴν φυσιογνωμίαν, τὴν συμμορφουμένην μὲ τὰ πάθη, μὲ τὰς σκέψεις, μὲ τὰ αἰσθήματα, μὲ τὴν φυσικὴν ἐν γένει κατάστασιν τοῦ ἀτόμου, τότε αἱ ἐν ἡμῖν διαφοροὶ εἰκόνες τῆς φυσιογνωμίας, ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῆς ἐκφράσεως τῆς ὁποίας ἐξέρχεται ἡ δόνησις τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς, διευκολύνουν τὴν αἴσθησιν, τὴν νόησιν καὶ τὴν κατάληψιν τῆς φύσεως καὶ τῆς μορφῆς τῶν δονήσεων τούτων.

Τουτέστιν, ὅταν βλέπομεν φυσιογνωμίαν ἐκφράζουσαν ὀργὴν, ὀδύνην, καχεξίαν ἀπὸ τῶν σχετικῶν συσπάσεων τοῦ προσώπου καὶ τῶν χρωμάτων αὐτοῦ, αἰσθάνομεθα εὐκολώτερον τὸ αἰσθημα, ὑφ' οὗ κατέχεται τὸ ἄτομον, ἢ ἐπισκοποῦντες τὸ λοιπὸν σῶμα, τὸ ὡσαύτως συσπώμενον, συγκινούμενον καὶ συμμορφούμενον μὲ τὴν ἐσωτερικὴν ιδέαν ἢ συναίσθημα.

Παρὰ τὴν κλίνην ὁμοῦ τοῦ ἀσθενοῦς, περισσότερον ὁμοῦ ἐν τῷ ἔξω βίῳ τῆς υγείας, δὲν δύναται τις λεπτομερῶς νὰ ἴδῃ τὸ σῶμα τοῦ ἀτόμου τόσον εὐκόλως, ὅσον βλέπει τὸ προσωποῦ αὐτοῦ· εἶνε ὁμοῦ τοῦτο τόσον ἐπαρκές ἐν τῇ ἐκφράσει τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς, ὥστε καθιστᾷ τελείως περιττὴν πᾶσαν ἄλλην ἐξέτασιν. Τοῦτο ἐβεβαιώθη σχεδὸν ἐν τῇ περιγραφῇ τῶν φυσιογνωμιῶν τῶν νευρικῶν παθήσεων, αἵτινες ἐκδηλοῦνται ἀμέσως, ἤδη θέλει ἀποδειχθῆ καὶ ἐν ταῖς φυσιογνωμίαις τῶν νόσων τῶν λοιπῶν συστημάτων, αἵτινες ἐκδηλοῦνται ἐμμέσως, καὶ εἰς ταύτας μεταχίνομεν ἀμέσως ἀρχόμενοι ἀπὸ τοῦ ἀναπνευστικοῦ συστήματος.

ΚΕΦ. ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Η ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΕΙΣ ΤΑ ΛΟΙΠΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

Α'. ΑΝΑΠΝΕΥΣΤΙΚΟΝ ΣΥΣΤΗΜΑ

Ἡ φυσιογνωμία τῆς πλευρίτιδος ἢ Πελιδνὴ φυσιογνωμία — Αναφέρω ταύτην πρώτην, διότι πρώτη αὕτη μοὶ ἐνέπνευσε τὴν ἰδέαν τῆς Παθολογικῆς Φυσιογνωμικῆς, πρώτη αὕτη μοὶ ἀπεκάλυψε δηλ. τὴν ἀλήθειαν, ὅτι ἐκάστη νόσος ἔχει καὶ ἰδίαν φυσιογνωμίαν, ἐν ἣ ἀποτυποῖ τὴν σφραγίδα τῆς φύσεως καὶ τῆς μορφῆς αὐτῆς, δι' ἐνὸς σταθεροῦ σημείου.

Καὶ τὸ σημεῖον τοῦτο, ὅπερ συνήντων κατ' ἀρχὰς σταθερῶς εἰς ὅλας τὰς φυσιογνωμίας τῶν πλευρίτιδων εἶνε ἡ πελιδνότης, ἡ χαρακτηριστικὴ καὶ μοναδικὴ τῆς νόσου ταύτης, ἣν ἐὰν παρατηρήσῃ τις προσεκτικῶς εἰς τινὰ πλευριτικὸν καὶ τὴν συναντήσῃ εἰς τινὰ ἄλλην φυσιογνωμίαν, ὡς διαγνώσῃ μετὰ θάρρους πλευρίτιδα, καὶ ὡς εἶνε βέβαιος, ὅτι οὐδέποτε σχεδὸν θὰ σφαλῇ, ἐνῶ ἀφ' ἐτέρου θὰ ὑψοῦται ἐν τῇ ἐμπιστοσύνῃ τῶν ἀρρώστων, τῷ θαυμασμῷ τῶν οικείων καὶ τῇ ἐκτιμῇ τῶν συναδέλφων του.

Ἐὰν δηλονότι ὁ ἰατρὸς παρατηρήσῃ ἀρρωστον ἐκδηλοῦντα ἐν πελιδνῇ, ἐν χαρακτηριστικῶς πελιδνῇ φυσιογνωμίᾳ κόπωσιν, αἰσθημα πόνου, τοῦ πλευριτικοῦ τῶν ἄλγους, αἰσθησιν ὑποκειμενικῆν μιᾶς παθήσεως βαθείας, ἐὰν ἴδῃ φυσιογνωμίαν πελιδνῆν ἐκδηλοῦσαν τὴν γενικὴν κακουχίαν καὶ τὴν καθολικὴν ἐξασθένησιν, ἀλλοιουμένην ὑπὸ τῶν ἀγώνων τῆς δυσπνοίας, τῆς βηχός, ὅποτε δύναται νὰ κυανωθῇ, καὶ ὑπὸ τῆς ἐλαφρᾶς πυρετώδους ἐκφράσεως τῆς ἀνυψουμένης θερμοκρασίας, ὡς σκεφθῇ περὶ πλευρίτιδος, καὶ θέλει ἴδει μετ' ὀλίγον, ὅτι ἡ ἐπίκρουσις καὶ ἡ ἀκρόασις καὶ ἡ λοιπὴ εξέτασις θέλει βεβαιώσῃ τὴν πρώτην του σκέψιν.

Ἡ φυσιογνωμία τῆς πλευρίτιδος εἶνε τόσον χαρακτηριστικὴ,

ὥστε δυναται κάλλιστα ἐν τῇ εἰδικῇ Παθολογίᾳ, καλουμένη ἡ *πειλιθὴ φυσιογνωμία* νὰ νοῆ ἀλανθᾶστως τὸ πρόσωπον ἐκεῖνο, ὑφ' ὃ παρίσταται ὁ πλευριτικός.

Ἦδη μεταβαίνομεν εἰς ἄλλην φυσιογνωμίαν σπουδαιότεραν.

Η ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΗΣ ΦΘΙΣΕΩΣ

Ὁ Ἴπποκράτης¹ πρῶτος παρετήρησε τὴν λεπτοφυᾶ διασκευὴν τοῦ ρθισικοῦ καὶ τὴν ἰδιαιτέραν αὐτοῦ φυσιογνωμίαν, ὡς καὶ ὁ Ἄρεταῖος.

Νεώτεροι ἐρευνᾶσι καὶ προσεκτικώτεροι παρατηρήσεις διεσάφησαν αὐτὴν εὐκρινέστερον.

Ὁ προδιατεθειμένος εἰς τὴν ρυματίωσιν ἔχει σημεῖα βέβαια σχεδόν, καὶ ἀσφαλῶς ἐμπνέοντα τὴν ὑπόνοιαν περὶ ρυματιώδους διαθήσεως, ἐφ' ὧν πολλοὶ ἐμελέτησαν (Landouzy, Hanot), πρὸς τὰ ὁποῖα ὁμως τινὲς (Καλλικούνης) μένουσιν ἐπιφυλακτικοὶ ὀλίγον.

Οὐχ ἥττον ἡ ἀλήθεια φαίνεται: μᾶλλον ὑπάρχουσα ἐν τῷ γεγονότι, καθ' ὃ ρυματικὴ προδιάθεσις, ἀντιχρῶσα ἰδιαιτέρως ἐπὶ τῆς ὅλης θρέψεως, ἀντικτυπᾷ καὶ ἐν τῇ ὅλῃ διασκευῇ καὶ ἐν τῇ διαπλάσει τῆς φυσιογνωμίας, τῆς ἐκδηλούσης τὴν ἐσωτερικὴν κατάστασιν.

Οἱ προδιατεθειμένοι ἐν γένει ἔχουσιν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον—διότι δυνατὸν νὰ στεροῦνται: τῶν σημείων τούτων καὶ νὰ προσβληθῶσι ὑπὸ τῆς ρυματιώσεως καὶ νὰ εἶνε προδιατεθειμένοι—φυσιογνωμίαν ὠραίαν συμπαθῆ, μὲ δέρμα λεπτὸν, λευκόν, διαφανές, λεῖον καὶ παρείας ἐρυθράς, μὲ ὄφθαλμοὺς ὠραίους, μὲ βλέμμα γλυκὺ, ὄνειροπόλον, συμπαθές, μὲ βλεφαρίδας μακράς, μεγάλας, μειδιῶντες δὲ ἀποκαλύπτουσιν ὀδόντας λευκοὺς ὠραιότατους, μὲ χρῶμα τριχῶν πολλακίς ἐρυθρὸν (*roux vénitien*, Landouzy) μὲ στίγματα πολλακίς ἐκφυλισμοῦ (*Grasset*), ἅτινα περιεγράψαμεν ἐν τῇ οἰκείᾳ φυσιογνωμίᾳ.

¹ Ὁ Ἴπποκράτης ὡσαύτως πρῶτος περιέγραψε τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ θανάτου (Ἴπποκρατικὸν πρόσωπον, *facies*), ἣτις εἶνε συνδεδεμένη ἐν τῇ Ἱατρικῇ καὶ μετὰ τοῦ ὀνόματός του.

Τὸ γλυκὺ καὶ ὄνειροπόλον ἦθος τῆς φυσιογνωμικῆς ἐκφράσεως καὶ τοῦ βλέμματος, εἶνε ἢ μορφή ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἐξέρχεται ἢ δόνησις τῆς ἐσωτερικῆς ἠθικῆς καὶ φυσικῆς ζωῆς.

Εἶνε ἢ ἐλαφρὰ θλίψις τοῦ προδιατεθειμένου, τοῦ αἰσθανομένου ἐν ἑαυτῷ τὴν ἀδυναμίαν καὶ τὴν ἀρρωστίαν, ὅπως ἀντιδράσῃ κατὰ τῆς ἐξωτερικῆς ζωῆς, ἥτις ἔχουσα τόσας ἀπολαύσεις ἀπαιτεῖ τόσους ἀγῶνας ἀνωτέρους τῶν δυνάμεών του, εἶνε ἢ ἀσθενῆς ὄνειροπόλησις αὐτοῦ ἔμπροσθεν τῆς ζωῆς ταύτης, προκαλουμένη ἕνεκα τῆς γενικῆς κληρονομικῆς ἀδυναμίας, δι' ἧς τὰ νεῦρα ἐμποτιζόμενα ὑπὸ τῆς ἀτονίας μένουσιν ἀδιέγερτα καὶ ἀσθενῆ πρὸς τὴν ἀντίδρασιν τῆς ζωῆς καὶ στρέφουσι τὴν μελαγχολικὴν αὐτῶν ἐνασχόλησιν πρὸς τὸν θάνατον, οἷον εἰ ἐλκόμεναι ὑπὸ τούτου.

Ἡ δόνησις τοῦ αἰσθήματος τούτου, βραδέως, ἀσθενῶς καὶ συμπαθῶς ἀποπνέεται ἀπὸ τὴν γλυκεῖαν ἔκφρασιν τῆς συμπαθοῦς καὶ ὠραίας φυσιογνωμίας τοῦ προδιατεθειμένου, γενομένη θέμα τῶσων ποιητικῶν στίχων, τῶσων ποιητικῶν ὀνειρῶν καὶ συμβόλων ὑπάρξεων τινῶν εὐγενῶν, κατὰ τύχην πλανωμένων ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης, καὶ ἐλκομένων ὑπὸ τοῦ θανάτου, πρὸς τὸν οὐρανόν, νοσταλγοῦσαι πρὸς τὴν πρώτην αὐτῶν πατρίδα.

Ὁλος ὁ ποιητικὸς οὗτος ὑστερισμὸς δὲν ἔχει ὡς βάσιν εἰμὴ τὸ ἐπιστημονικὸν γεγονός καθ' ὃ, ἀσθενῆς ἐκ κληρονομικότητος ὀργανισμός, μὴ δυνάμενος ν' ἀντιδράσῃ, πρὸς τὴν ζωὴν, ὄνειροπολεῖ ἠρέμῃ πρὸ αὐτῆς, ἀσθενῶς ἀντιμετωπίζων αὐτήν, διὰ μιᾶς φυσιογνωμίας, ἥτις ἕνεκα τῆς ἀδυνατοῦ καὶ λεπτῆς διασκευῆς διεπλάσθη λεπτοφυῶς καὶ ἐκφράζει τὸ λεπτοφυῆς τῆς ἐσωτερικῆς κατασκευῆς διὰ φυσιογνωμικῆς ἐκφράσεως λεπτῆς, τρυφερᾶς, συμπαθοῦς καὶ ὠραίας.

Οὕτω δύναται, καθ' ἡμᾶς, νὰ ἐξηγηθῇ τὸ φαινόμενον τοῦτο.

Εἰς τοιούτον ἄτομον προδιατεθειμένον ἢ μὴ, δρῶσαι αἱ σχετικαὶ καὶ αἰτίαι τῆς σημερινῆς αὐτοκτονίας τῶν ὑγρῶν καὶ ἀνῆλίων κατοικιῶν τῶν διανοητικῶν καὶ φυσικῶν ὑπερκοπώσεων διὰ τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς, τῶν ἠθικῶν θλίψεων τῶν συνεχῶν καὶ τῶν διαφόρων ἐξαντλήσεων, ἀναπτύσσουσι τὴν φυματίωσιν διὰ τοῦ μικροβίου, ἥτις προβαίνει ἢ βραδέως, εἴτε ἐν καλπασμῷ, εἴτε καὶ διαιωνίζεται, συνήθως ὁμως βαίνει χωροῦσα ἀσφαλῶς καὶ ἐπιφέρουσα τροποποιήσεις

καὶ ἀλλοιώσεις, ὧν τὰ διάφορα στάδια ἔχουσι καὶ ἰδίας φυσιγνωμίας, ἃς περιγράφομεν ἀμέσως.

Ἡ **προφυματικὴ** φυσιγνωμία εἶναι πρῶτον, ἡ σπουδαιοτάτη πασῶν καὶ ἡ πολυτιμοτάτη, ὑπὲρ πᾶν ἄλλο προφυματικὸν σημεῖον ὁμιλοῦσα περὶ τῆς ἀρχομένης ἐξεργασίας, τῆς ὁποίας τὸ πολύτιμον τῆς ἐγκαίρου διαγνώσεως κατέστησεν τόσον γνωστὸν ἐσχάτως ὁ παρ' ἡμῖν συγγραφεὺς Καλλικούνης ἐν τῇ διατριβῇ αὐτοῦ περὶ «Φυματιώσεως».

Εἶναι δὲ ἡ φυσιγνωμία αὕτη συνέχεια τῆς πρὸ μικροῦ περιγραφείσης ἢ καὶ ὅλως ἰδία, εἶναι ὠχρὰ, χλωρωτική, ἀλλὰ συγχρόνως ἐκδηλοῦσα τὴν ἀπίσχανσιν καὶ γενικὴν τῆς θρέψεως καὶ τῆς ζωῆς καταβολὴν καὶ ἔκπτωσιν, ἀλλοιουμένη δὲ τὴν μορφήν ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ καὶ τὴν ἐκφρασιν ὑπὸ τῆς ἐλαφρᾶς δυσπνοίας, ἀποπνέει ἀφ' ὅλων τούτων ἡθὸς τι: εὐερέθιστον μελαγχολίας, ἢ ἡθὸς τι: ἀπαθείας ἀνεξήγητον, ὅπερ κατὰ τὸν Daremberg ὀφείλει νὰ δίδῃ ἐκάστοτε ὑπονοίας φυματιώσεως.

Τὴν φυσιγνωμίαν ταύτην, ἐν ἣ ἂν περιπτώσει μὴ ἐγκαίρως προσελκυσθῇ ἢ προσοχῇ τοῦ παρατηρούντος ἰατροῦ, συνεχίζει καὶ διαδέχεται ἡ φυσιγνωμία τῆς φθίσεως. ἢ τόσον ζωηρὰ καὶ θλιβερὰ ἢ ἐκδηλοῦσα δι' ἐνὸς προσώπου ἰσχυροῦ, λευκοῦ, καθιδρόου, πυρέσσοντος, ἀλλοιουμένου ὑπὸ τῶν συσπᾶσεων τῆς πόνου, τῆς βηχὸς καὶ τῆς δυσπνοίας, τὸ ἔντρομον αἰσθημα τῆς ὑποκειμενικῆς αἰσθήσεως τοῦ κινδύνου, ἀλλὰ συγχρόνως ἐκπέμπουσα καὶ ἀκτίνᾳ τινα ἐκφραστικὴν αἰωνίας ἐλπίδος προερχομένην ἐκ τῆς ἐσωτερικῆς ἐλπίδος, συνοδεύουσιν καὶ φωτίζουσιν πάντοτε τὴν φθισικὴν φυσιγνωμίαν καὶ μὴ ἐκλείπουσαν καὶ σβυνομένην, εἰμὴ μετὰ τῆς ἐκλείψεως καὶ ἐκπνεύσεως τῆς ζωῆς.

Ἡ δευτέρα αὕτη φυσιγνωμία μόνον ἀπέραντον δύναται φόβον νὰ ἐμπνεύσῃ, ἢ πρώτη ὅμως, ἢ προφυματικὴ ὀφείλει νὰ διεγείρῃ τὴν πυρετώδη ἐνέργειαν τοῦ ἰατροῦ, διότι ὑπὲρ πᾶν ἄλλο σημεῖον, σημαίνει τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου καὶ ἀντηχεῖ τὸν κρότον τοῦ κλπασμοῦ τῆς ἐπερχομένης νόσου.

Καὶ ἐνταῦθα ἡ φυσιγνωμία προσφέρουσα τὰς πολυτίμους αὐτῆς ὑπηρεσίας, τυγχάνει διὰ τῆς ἐκφράσεως αὐτῆς διερμηνεὺς τῶν φωνῶν τῆς φύσεως, τῆς φιλοστόργου ταύτης μητρὸς, ἣτις πολλάκις, καὶ

ὅταν οἱ ἄνθρωποι δὲν προσέχουν εἰς τὰς προρρήσεις αὐτῆς, τὰς ἐκδηλουμένας καὶ ἐκφωνουμένας ἐν τῇ προφυματικῇ φυσιογνωμίᾳ, πάντοτε σπεύδει νὰ θεραπεύῃ καὶ ἐπουλῶναι τὴν νόσον.

Πρὶν περατώσωμεν τὸ ἄρθρον τοῦτο, ἀναγράφομεν καὶ τὰς μεγάλας φυματικὰς φυσιογνωμίαις, αἵτινες ὑψοῦνται συμπαθεῖς ἐν τῷ θαυμασμῷ τοῦ κόσμου, δηλοῦσαι ὅτι πολλάκις ἡ συχνότης καὶ λίαν διαδεδομένη (κυρίως παρ' ἡμῖν) αὕτη νόσος, δύναται νὰ διατηρήσῃ ἀβλαβῆ τὴν ὑγείαν καὶ τὴν ὀρμὴν τῶν μεγάλων ἀνδρῶν πρὸς τὰ μεγάλα ἔργα.

Τοῦ Γ. Καραϊσκάκη ἡ φυσιογνωμία ἦτο φυματικὴ, τοῦ Göthe τοῦ ὀγδοηκονταετοῦς τούτου νεανίου ἦτον ὡσαύτως φυματικὴ, τοῦ συμπαθοῦς ποιητοῦ F. Corée ὡσαύτως καθὼς καὶ αὐτοῦ τοῦ γέροντος Grancher, τοῦ γράψαντος τόσα περὶ φυματιώσεως, τοῦ Brehmer καὶ πλείστων ἄλλων.

Ἡ **φυσιογνωμία** ἐν τῇ ὀξείᾳ καθολικῇ κεχρσειδῇ φυματιώσει, ἐν τῇ τυφικῇ ταύτης μορφῇ, εἶνε ὁμοίᾳ τῇ φυσιογνωμίᾳ τοῦ τύφου σχεδόν.

Ἐκδηλοῖ τὴν ἕλονέν ἀυξάνουσαν καταβολὴν τῶν δυνάμεων, δι' ἐκφράσεως ἀτόνου, χαράσσεται ἀπὸ τὴν ἐκφρασιν τῆς κεφαλαλγίας καὶ ἀλλοιοῦται ἀπὸ τὴν διαθέρμανσιν τοῦ πυρετοῦ.

Τὸ πρόσωπον γίνεταί ὠχρόν, προσλαμβάνον ὠχρότητα ἰδίαν συγχρόνως δὲ καὶ ἐκφραστικῶς κυανωτικόν. Τὴν εἰκόνα ταύτην δύναται νὰ συμπληρώσῃ ἡ φυσιογνωμία τῆς ἐπιπλεκομένης φυματιώδους μηνιγγίτιδος, ἣν περιεγράψαμεν ἐν τοῖς πρόσθεν.

Ὅταν ἐπικρατοῦσι τὰ πνευμονικὰ φαινόμενα, τότε ἡ ὠχρὰ καὶ κυανωτικὴ φυσιογνωμία ἐκδηλοῦσα ἀγωνίαν καὶ καταβολὴν ἐσχάτην χαράσσεται ὑπὸ τῶν ἐκφραστικῶν χαρακτήρων τῆς δυσπνοίας, τοῦ πόνου τῆς πλευρᾶς, τῆς βηχῆς, ὑπὸ τῆς ἐκφράσεως τῆς βαρείας γενικῆς ἀδυναμίας καὶ τοῦ πυρετοῦ, ὅστις φθίνει καὶ τήκει τὸν ὀργανισμόν, οὗ ἡ καταστρεφὴ ἐκδηλοῦται ἐν τῇ ἀγωνιώδει ἐκφράσει τῆς μορφῆς.

Ἐμφυσηματικὴ φυσιογνωμία — Εἶνε λίαν σαφὴς καὶ ἀρκούντως παθολογικὴ ἡ φυσιογνωμία τοῦ ἐμφυσηματος τῆς ἀρθριτικῆς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ταύτης ἐκδηλώσεως. Διότι εὐτραφῆς καὶ παχεῖα, οἶονεὶ ἐμφυσημένη, πολλάκις κυανωτικὴ, ἕνεκα λόγων καρ-

διακῶν, φέρει τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ ἀρθριτισμοῦ, δυναμένη νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν καχεξίαν τῶν συχνάκις ἐπιπλεκομένων παθήσεων, καὶ χαράσσει ἐπ' αὐτῆς σαφῶς τὴν ἀγωνίαν καὶ τὴν ἐνόχλησιν τῆς ἀναπνευστικῆς τοῦ ἀρρώστου δυσχερείας.

Ἡ φυσιογνωμία τῆς πνευμονίας. Εἶνε χονδρικῶς χαρακτηριστική. Μὲ πρόσωπον ἐν διεγέρσει, ἐνχώνιον, μὲ μῆλα παρειῶν ἐξέρυθρα, πυρέσσον, ἐκφράζον πόνον, τὴν πλευροδυνίαν, ἀλλοιούμενον ὑπὸ τῶν συσπάσεων καὶ τῶν ἀγῶνων τῆς βηχὸς καὶ τῆς δυσπνοίας καὶ ὑπὸ τῶν ἐκφράσεων τῆς κεφαλαλγίας, τῆς ἀϋπνίας, μὲ χεῖλη καὶ πτερυγία τῆς ρινὸς κατειλημμένα ὑπὸ ἔρπητος παθολογικοῦ, τῆς καλῆς ἐκβάσεως, ἐκδηλοῦν τὴν γενικὴν τῶν ὀργάνων διαταραχὴν, πολλάκις κιτρινωπὸν, ἕνεκα τοῦ ἰκτέρου, ἀπαισίου σημείου—παρίσταται ἡ φυσιογνωμία ὡς ζῶσα περίληψις καὶ ὀμιλοῦσα περιγραφὴ τῆς καταστάσεως καὶ τῶν συμπτωμάτων τῆς πνευμονίας.

Ἐκαστον, σύμπτωμα, ἐκάστη ἐνόχλησις ἔχει ἀντιπρόσωπον ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ σχετικὴν τινα ἔκφρασιν, μίαν σύσπασιν, ἐν χρῶμα, παθολογικῶς ἑναρμόνιον μὲ τὴν ὅλην φυσιογνωμικὴν ἔκφρασιν καὶ ἀντήχησιν τῆς ἐσωτερικῆς κακοζώνου διαταραχῆς τῶν λειτουργιῶν τῆς ζωῆς.

Δὲν ἀπαιτεῖται μεγάλη φυσιογνωμικὴ δύναμις καὶ γνῶσις ἢ αἰσθημα (sentiment ἢ tact physionomonique) λεπτὸν καὶ τελειοποιημένον διὰ νὰ διακρίνη τις καὶ διαγνώσῃ τὴν πνευμονίαν ἐκ τῆς φυσιογνωμίας τῆς.

Αἱ λοιπαὶ πνευμονικαὶ παθήσεις, γάγγραινα, ἐμβολή, σκλήρωσις κλπ. ἔχουσαι γενικὸν ἀντίκτυπον ἐν τῇ καθολικῇ θρέψει τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ τῇ λειτουργίᾳ, ἐκδηλοῦσι τ' ἀποτελέσματα αὐτῶν ἐπὶ τῆς ὠχρᾶς καὶ ἐξησθενημένης φυσιογνωμίας, ἧτις δύναται νὰ χρωματισθῇ κυανωτικῇ, ἕνεκα παθολογικῆς ἀντηγήσεως ἐπὶ τῆς καρδίας, τῆς τόσον συχνῆς καὶ ἀμέσου, ἕνεκα τῆς στενῆς ἀλληλεγγύης τῶν δύο τούτων ὀργάνων.

Τὴν εἰκόνα συνεπῶς θὰ συμπληροῖ καὶ ἡ φυσιογνωμία τῶν καρδιακῶν διαταραχῶν.

Βρογχιτικαὶ φυσιογνωμίαι. Τῆς ὀξείας εἶνε ἀπλή, πυρέσσουσα, ἐκφράζουσα πόνον, γενικὴν ἐνόχλησιν, ἀλλοιούμενη συγ-

χρόνως ὑπὸ τῶν φυσιογνωμικῶν διαταραχῶν καὶ τῶν συσπάσεων τῆς βηχός.

Τῆς σηπτικῆς ὁμως βρογχίτιδος ἡ φυσιογνωμία μολονότι δυνατόν νὰ διατηρηθῇ ἡ γενικὴ θλίψις καλῶς, ἔχει πρόσωπον οἰδαλέον, λευκόν, ὠχρόν, γενόμενόν πολλάκις κυανωτικόν, ἐκφράζον τὴν καθολικὴν κατάστασιν καὶ χτρακούμενον ὑπὸ τῆς ἐκφράσεως τῶν ρευματοειδῶν πόνων, οἵτινες διαθέουν τοὺς μῦς καὶ τὰς ἀρθρώσεις.

Κοκκυτικὴ φυσιογνωμία. Εἶνε καὶ ἐν τῷ διαλείμματι τοῦ παροξυσμοῦ χαρὰκτηριστικὴ, ἔχουσα ὀφθαλμοὺς ὑπεραιμικούς, μὲ βλέφαρα ἐξοιδημένα καὶ ἐπιπεφυκότα στικτὸν ὑπὸ ἐκχυμώσεων, καὶ δέρμα διαθεόμενον ὑπὸ τῶν διευρυνομένων κυανῶν φλεβῶν. Τὰ φαινόμενα ταῦτα ἐπιτείνονται ἐν τῷ παροξυσμῷ τῆς βηχός καὶ ἐπιδεινῶνται ἐκδηλώτατα.

Ἰδίας μνείας ὀφείλει νὰ τύχῃ ἡ φυσιογνωμία τοῦ πάσχοντος ἐν περιπτώσει πνευμοθώρακος.

Ἡ φθισικὴ (συνήθως) φυσιογνωμία αἰφνης γίνεται πελιδνοτέρα, ὠχροτάτη, ἐκφράζουσα καταβολὴν τῶν δυνάμεων ἐσχάτην, ἀπότομον καὶ χαράσσεται ὑπὸ τῆς ἀλλοιώσεως τοῦ αἰφνιδίως ἐκφράζομένου πόνου.

Β'. ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΚΟΝ ΣΥΣΤΗΜΑ

Καρδιακαὶ φυσιογνωμίαι.

Ἡ καρδία, κεντρικὸν ὄργανον τῆς κυκλοφορίας ὠθοῦσα τὸ αἷμα μέχρι τῶν ἄκρων, εἰς ἃ φυσικῶς ἡ κυκλοφορία εἶνε δυσχερεστέρα, χαράσσει ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας τὴν ἡχὴ τῶν παλμῶν της, τὸν ἀντίλαλον καὶ τὴν ἀντήχησιν αὐτῶν ὑπὸ μορφήν χρωμάτων καὶ ἐκφράσεων καὶ φυσιογνωμικῶν τινῶν κινήσεων.

Τῆς ὑγιοῦς καρδίας βλέπει τις τὴν ἀντήχησιν τῶν παλμῶν, εἰς τὸ εὐχρουν τῆς ὑγιοῦς φυσιογνωμίας, τῆς δὲ παχούσης τὴν ἀντήχησιν τῶν ἀλλοιώσεων τοῦ ρυθμοῦ τῶν πάλσεων, τῆς δυνάμεως καὶ τῆς ὑγείας αὐτῆς.

Ἐνταῦθα, ὡς εἰς οὐδὲν ἄλλο παρατηρεῖται σαφῆς ἡ σχέσις τῆς ρυσιογνωμίας καὶ τῶν ἐσωτερικῶν προκαλούντων αἰτίων, πρὸς τὴν πρὸ μικροῦ σπμειωθεῖσαν παρομοίωσιν τῆς πλήξεως τῶν ἐραπτομένων σφαιρῶν, ἐξ ὧν ἡ ἀκροτελευταία ἀναπηδᾷ ἐκ τῆς ἀρχικῆς πλήξεως τῆς πρώτης σφαίρας.

Πᾶσα δηλ. καρδιακὴ ἀλλοίωσις ἀναπηδᾷ ἐν τῇ ἐκφράσει τῆς ρυσιογνωμίας ὑπὸ μορφὴν τοῦ οἰδηματώδους προσώπου, τοῦ ὠχροῦ καὶ κυανωτικοῦ, τοῦ συσπωμένου καὶ ἀλλοιουμένου, ὑπὸ τῆς δυσπνοίας, ἣτις δύνата: νὰ ρθᾷσῃ, μέχρις ἀσθματος ἐκ τοῦ ἤθους ἐκείνου τοῦ ἀναδιδόμενου ἐκ τοῦ προσώπου τούτου, καὶ ἐκφράζοντος τὴν ὑποκειμενικὴν αἰσθησίν τῶν παλμῶν, τοῦ προκαρδίου πόνου, τῆς ζάλης καὶ τῆς κεφαλαλγίας.

Τὸ οἴδημα καὶ ἡ κυάνωσις, χρωματίζουσι ζωρρότερον τὸ ἔδαφος τῆς ρυσιογνωμίας, τὰ δὲ χεῖλη καὶ τὰ πτερυγία τῆς ρινὸς ἔχουσι ἰδιάζον χρῶμα, σχιστολιθόχρουν. Ἐντόνον κυανωτικὸν χρῶμα δηλοῦν μεγαλειτέραν διατάραξιν τῆς ἀντισταθμίσεως καὶ τῆς καρδιακῆς ἀνεπαρκείας, δύνата: ν' ἀραιωθῇ καὶ νὰ μὴ καταστῇ πολὺ καταραγές, ἐνεκα δυναμένης νὰ ὑπάρχῃ ἀναίμιας, ἢ νὰ τροποποιηθῇ, ὑπὸ τῆς ἰκτερικῆς χροιάς, ἣν ἔχει ἡ καρδιακὴ ρυσιογνωμία, ἐνεκα προελεύσεων ἡπατικῶν, ἢ ἐνεκα ἀλλοιώσεως τῆς μελαγχρωστικῆς αὐτοῦ.

Ἄλλ' ἀπὸ τῶν ἐπιφανειῶν τούτων δύνатаί τις νὰ ἴδῃ, τὰ ἐν τῷ βάθει, ὅχι διότι ἡ ρυσιογνωμία εἶνέ τι διαφανὲς ἐπιτρέπουσα τὴν διόδον τοῦ ἐταστικοῦ βλέμματος τοῦ ἱατροῦ πρὸς τὰ βάθη, ἀλλὰ διότι αὐτὰ τὰ βάθη ὑψοῖ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, αὐτοῦ τοῦ βάθους εἶνε συνέχεια, ἐκφρασις καὶ ὁμιλοῦσα περίληψις τῆς καταστάσεως.

Ἐν αὐτῇ βλέπει τις τὰς ἀλλοιώσεις καὶ τὰς διατάραξας τῆς ἀναπνοῆς καὶ τῆς θρέψεως, ἅς ἐπέφερον εἰς τὸν ὄργανισμὸν ὅλον ἢ κυκλοφορικῇ, ἢ τῶν βλαβίδων, τοῦ μυοκαρδίου ἢ τῶν ἀγγείων ἀλλοιώσεις τόσοσιν αἰσθητάς καὶ καταρανεῖς, ὥστε δὲν εἶνε δυνατὸν ν' ἀπατηθῇ, ὁ ἱατρὸς διαγινώσκων ἐκ τῆς ρυσιογνωμίας τὴν καρδιακὴν πάθεισιν.

Ἡ ρυσιογνωμία αὕτη, δέ, εἶνε ζωρρά καὶ εἰδικωτάτη ἐν περιπτώσει ἐπιδεινώσεως γενικῆς τῶν φαινομένων καὶ παραστάσεως τῆς καρδιακῆς λεγομένης καρξίας (Andral).

Τότε εἰς τὴν ρυσιογνωμίαν τοῦ ἐπὶ τῆς κλίνης ἀνακαθημένου

ἀρρώστου, τὴν ὠχρὰν καὶ ἔντρομον ἐκ τοῦ ἄσθματος καὶ τῆς δυσπνοίας, μὲ ὀφθαλμοὺς μεγάλους, ἐμφόβους, λάμποντας, μὲ χεῖλη κυανωτικὰ καὶ πελιδνὰ, ὡς καὶ τὰς παρεΐας, ἐκφράζει ἀνήσυχον ἀγωνιαν. ἐναγωνιον ζήτησιν ἡσυχίας, ἀνέσεως ἐκ τῆς ἀσφυξίας, ἣτις τὸν πνίγει, ἐκφράζει τὴν ἐξ αὐτοῦ ἀπέλπιδα ἀπόγνωσιν καὶ πάλιν τοῦ ἀρρώστου, ἐκφράζει τὰς παρακρούσεις τῆς διανοίας καὶ τοῦ ἠθικοῦ, αἵτινες συνοδεύουσι τὸ τελευταῖον τοῦτο στάδιον τῶν καρδιακῶν παθήσεων, αἵτινες χαράσσουν ἐπὶ τῆς φυσιγνωμίας τὴν ἡχὴ καὶ τὸν θορυβώδη χαρακτῆρα τῆς μορφῆς των, ἐν τῇ φυσιγνωμικῇ ταύτῃ θύελλῃ τῶν ἐναγωνίων ἐκφράσεων, αἵτινες μετ' ὀλίγον παύουν ἀντικαθιστάμεναι ὑπὸ τῆς φυσιγνωμικῆς γαλήνης καὶ ἡρεμίας τῆς ἀκινήτου καὶ ἀπονεκρωμένης φυσιγνωμίας τοῦ θανάτου.

Ἐκτὸς ὁμως τῆς τοιαύτης ἐλεύσεως καὶ παραστάσεως τῆς φυσιγνωμίας τοῦ θανάτου εἶνε δυνατὴ καὶ ἄλλη, ἡ αἰφνηδία καὶ ἀπότημος, ἡ κεραυνοβόλως ἐνσκήπτουσα φυσιγνωμία τῆς συγκοπῆς.

Τὴν φυσιγνωμίαν ταύτην δύναται τις νὰ φαντασθῇ ἀναπολῶν τὴν ἀποπληκτικὴν φυσιγνωμίαν καὶ συνδυάζων αὐτὰς μετὰ τῶν ἰδίων χαρακτήριστικῶν τῆς καρδιακῆς φυσιγνωμίας.

Εἰς λεπτομερεστέρας φυσιγνωμικὰς περιγραφὰς κρίνομεν περιττὸν νὰ εἰσέλθωμεν, ἀρκούμεθα μόνον νὰ ὑπενθυμίσωμεν, ὅτι αἱ τροφικαὶ τοῦ ὄλου ὀργανισμοῦ καὶ αἱ ἀναπνευστικαὶ διαταρχαί, αἱ προκαλούμεναι ὑπὸ τῶν καρδιακῶν χαράσσονται ἐν τῇ φυσιγνωμίᾳ, ὡς ἐν οὐδενὶ ἄλλῳ ὄργανῳ τῆς οἰκονομίας ἐκδηλώτατα καὶ σαφέστατα οὕτως, ὥστε ἐκ πρώτης ὄψεως νὰ διαγιγνώσκῃ τις ἀσφαλῶς τὴν καρδιακὴν πάθησιν.

Τὴν φοβερὰν ταύτην τῆς φυσιγνωμίας καταστροφὴν ποῖα τὰ πρόκαλοῦντα αἴτια ;

Αἰωνίως τὰ ἴδια.

Κληρονομικότης, καταχρήσεις καὶ ἠθικαὶ συγκινήσεις.

Ἡ μυοκαρδίτις, ἡ λιπώδης καρδία, ἡ στηθάγχη, οἱ παλμοί, ἡ ταχύκαρδία, αἱ ὑπερτροφίαι ἐκ τῆς λεγομένης «καταπορήσεως τῆς καρδίας» (Stokes) προκαλοῦνται ὑπὸ ὑπερβολικῶν σωματικῶν κόπων, ὑπὸ καταχρήσεων, ἐρώτων, τροφῶν, ζύθου, (καρδία ἐκ ζύθου Μονάχου) οἰνοπνευμάτων, καπνοῦ, καφέ, τείου, ἐξ ἠθικῶν καὶ νευ-

ρικῶν διεγέρσεων, ἐκ διαφόρων πόνων δρώντων ἐπὶ ἀτόμου κληρονομικῶς προδιατεθειμένου.

Τουτέστιν ἡ νεωτέρα ζωὴ καὶ ἡ κληρονομία ἐκ τῆς παλαιᾶς γενεᾶς προκαλεῖ καὶ ἀναπτύσσει τὰς καρδιακὰς παθήσεις. αἵτινες ἀλλοιοῦσι τόσον φρικωδῶς τὴν φυσιογνωμίαν ὑπὸ τὴν βαθεῖαν ἔννοιαν τῆς ἐκφράσεως, καθότι αὕτη τυγχάνει ἐκφρασις καὶ δήλωσις τῆς ἐσωτερικῆς καταστροφῆς ἐσωτερικῶν ἐρειπίων.

Πρὶν μεταβῶμεν εἰς τὰς φυσιογνωμίας τῶν παθήσεων τῶν ἐπιλοίπων συστημάτων, δεόν νὰ χαραχθῶσιν ὀλίγαι γραμμαῖ, διὰ τὴν φυσιογνωμίαν τῆς περικαρδίτιδος καὶ τῆς ἀρτηριοσκληρώσεως:

Πρόσωπον ὠχρόν, κάτωχρον, λευκὸν συγχρόνως καὶ κυανωτικόν, ἐκφράζει τὴν ἀγωνίαν τῆς δυσπνοίας, τὴν ἀνησυχίαν, τὸν πόνον, ὃν αἰσθάνεται εἰς προκάρδιον ὁ ἄρρωστος, ὁ ἀσθμαίνων καὶ ἐξηντλημένος ἐκ τῆς περικαρδίτιδος

Τῆς δὲ σκληρώσεως τῶν ἀρτηριῶν, ἐν αἷς ἔχομεν κατὰ τὸν Καζαλίς τὴν ἡλικίαν ἡμῶν, εἶνε ἡ φυσιογνωμία ἀρθριτικὴ, πολλάκις καρδιακὴ, γερωντικὴ συνήθως, ἔχουσα τὰ φαινόμενα καὶ τὰ σημεῖα τούτων, ἅτινα περιεγράφησαν ἢ θὰ περιγραφῶσι, τὸ μόνον δὲ ἴδιον ὅτι αἱ κατὰ τὴν κροταφικὴν καὶ μετωπιαίαν χώραν ἐπιπολαίως σφύζουσαι ἀρτηρίαι, ἐξογκοῦνται ὀλίγον, γίνονται ἐλικοειδεῖς καὶ ὀφιοειδεῖς τὴν φράν, καὶ εἶνε σκληραὶ εἰς τὸν θέτοντα τὸν δάκτυλόν του εἰς τὸν ἐλικοειδῆ τοῦτον τύπον τῶν ἀρτηριῶν.

Δ'. Η ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΩΝ ΛΟΙΜΩΔΩΝ ΝΟΣΩΝ

Τυφικὴ φυσιογνωμία

Ἐκ τοῦ ἥθους καὶ τῆς φυσιογνωμικῆς ἐκφράσεως τοῦ πάσχοντος ἐδόθη εἰς τὴν νόσον τὸ ὄνομα τοῦ τύφου καὶ τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ.

Ὁ τύφος τοῦ ἥθους, ὁ τύφος τῆς ναρκωμένης φυσιογνωμικῆς ἐκφράσεως, ἔχει τι τελείως τὸ ἰδιαιτέρον ἀπὸ τὴν καρωτικὴν ἐκφρασιν πάσης ἄλλης παθήσεως ἢ δηλητηριάσεως τοῦ νευρικοῦ συστήματος, τοῦθ' ὅπερ πολιτιμώτατον διαγνωστικὸν σημεῖον πρόκειται τῷ φυ-

σιογνωμιστῆ ἱατρῶ ἐν τῇ διαφορικῇ διαγνώσει τῶν ὁμοίων παθήσεων, ἐλωδῶν, ρθίσεως π. γ.

Ὁ τύπος οὗτος τῆς φυσιογνωμίας ἀποπνέεται ἀπὸ τοῦ πυρέσσοντος καὶ ὠχροῦ προσώπου, τοῦ χαρασσομένου μὲ ὄλην τὴν τυφώδη ἀπάθειαν, ὑπὸ τῶν ἐλαφρῶν συσπάσεων τῆς κεφαλαλγίας, καὶ ὑπὸ τῶν μελαγχολικῶν ἢ τῶν ὑστερικῶν ἢ τῶν μανικῶν φυσιογνωμικῶν ἐκδηλώσεων αἰτινες συνδυάζονται μετὰ τῶν ἐκφράσεων τῆς θρεπτικῆς καὶ δυναμικῆς ἐν γένει ἐκπτώσεως τοῦ ἀρρώστου, οὔτινος ὅλα τὰ ὄργανα, ὅλα τὰ κύτταρα δυνάμενα νὰ προσβληθῶσιν ἐκδηλοῦσι τὴν ἀλλοίωσιν τῆς λειτουργίας καὶ τῆς ζωῆς αὐτῶν ἐν τῇ ἐκφράσει τῆς φυσιογνωμίας.

Τοῦ ἐξανθηματικοῦ τύπου ἢ φυσιογνωμία, ὡς περιγράφει ὁ Murchison, Strumpell—διότι ἡμεῖς δὲν ἔτυχε νὰ ἴδωμεν περὶπτωσὶν τινα—εἶνε ἐντονωτέρας ἐκφράσεως ἢ ἢ ἀπλῶς τυφικῆ, ἐκφράζουσα πόνους σφοδρούς, κεφαλαλγίαν ἐπίμονον· βλέπει τις εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τὰς σπασμώδεις βλεφαρικὰς κινήσεις τῆς φωτοψίας καὶ τὴν ἐκφρασιν τῆς ἐσωτερικῆς ζήλης καὶ τῶν βόμβων τὴν τῆς διανοητικῆς συγχύσεως, ἐκδηλουμένης ἀφ' ἐνὸς προσώπου μὲ δέρμα ξηρὸν, πυρέσσον, σπανίως παρουσιάζον τὸ ἐξάνθημα, ἐκδηλοῦν βαρείαν τῆς θρέψεως καὶ τοῦ αἵματος ἐν γένει ἀλλοίωσιν, καὶ συνδυάζον τὰς ἐκδηλώσεις ταύτας μὲ τὴν ἐκφρασιν τῆς βαρείας τυφικῆς τῆς φυσιογνωμίας καταστάσεως ἣτις δύνχεται νὰ συσπασθῇ ὑπὸ τῶν κινήσεων τοῦ ἀγρίου παραληρήματος καὶ τῶν λοιπῶν σχετικῶν φρενιτικῶν διαταραχῶν.

Τοῦ δὲ ὑποστρόφου πυρετοῦ ἢ τυφώδης φυσιογνωμία, ἣν ὡσαύτως ὁμολογοῦμεν ὅτι δὲν ἔτυχε νὰ ἴδωμεν, εἶνε ἰδίᾳ, ἐκδηλοῦσα τὴν ἀπότομον εἰσβολὴν τοῦ τύπου δι' ἐκφράσεως πόνου, κακουχίας, καθολικῆς καταβολῆς, κεφαλαλγίας, μὲ δέρμα θερμὸν ξηρὸν γαρυκτηριστικῶς ρυπαρὸν καὶ κίτρινον, πυρέσσον ἐντόνως, σπανίως ἔχουσα νὰ ἐκδηλώσῃ φρενικὰς διαταραχὰς, ἐκτὸς τοῦ τυφώδους αὐτῆς ἤθους τῆς ἀπαθείας καὶ τῆς καρώσεως.

Μετὰ τὴν πάροδον τοῦ παροξυσμοῦ, ἢ φυσιογνωμία ὡσαύτως ποιεῖται διάλειμμα τοῦ παροξυσμοῦ τῶν ἀλλοιώσεων τῆς ἐκδηλοῦσα μάλιστα γενικὴν εὐφορίαν καὶ βελτίωσιν, εὐέλπιδα δὲ ἐκφρασιν τοῦ ἠθικοῦ τῶν ἀρρώστων, νομιζόντων ὅτι ἴαθησαν, ὅτε συνήθως νέος

φυσιογνωμικός παροξυσμός, τῶν ἄνω περιγραφεισῶν ἀλλοιώσεων τῶν χαρακτηριστικῶν, φυγαδεύει τὴν ἔκφρασιν ταύτην καὶ δηλοῖ τὴν ἐπάνοδον καὶ ὑποστροφὴν τοῦ πυρετώδους παροξυσμοῦ.

Η ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΗΣ ΟΣΤΡΑΚΙΑΣ

Ἡ ὀστρακιώδης φυσιογνωμία ἐξέρουθος ἐκ τοῦ πυρετοῦ καὶ τοῦ ἐξανθήματος καὶ τῆς κυνάγχης καὶ τῆς φαριγγίτιδος ἥτις συντείνει εἰς τὴν αὔξησιν τῆς υπεραιμίας τοῦ προσώπου, ὅπερ μὲ παρειᾶς ἐρυθρᾶς ἐκ τοῦ ἐξανθήματος, τούναντίον δὲ μὲ χεῖλη καὶ γένειον χαρακτηριστικῶς ὠχρᾶ, ἐκδηλοῖ τὴν ὀξειαν τῆς νόσου περίοδον, ἀλλοιουμένη ὑπὸ τῶν ἐκφράσεων τῶν διαφόρων πόνων, καὶ τῆς γενικῆς δυσφορίας καὶ καταβολῆς, διὰ τὴν ἐκφράση μετ' ὀλίγον δι' ἐλαφροῦ οἰδήματος καὶ ὕδρωπος αὐτοῦ, κυρίως εἰς τὰ βλέφαρα τὴν ἐγκατάστασιν τῆς ὀστρακιώδους νεφρίτιδος. Τότε ἡ νεφριτικὴ φυσιογνωμία δύναται νὰ παρουσιάσῃ ὅλα αὐτῆς τὰ φαινόμενα οὐραιμίας κλπ. περὶ ὧν γέινεται ἀλλαγῆ ὁ κατάλληλος λόγος.

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΗΣ ΙΛΑΡΑΣ

Αὕτη εἶνε ἰλαρωτέρα καὶ ἥττον ζωηρὰ τῆς προηγουμένης.

Ἐξάνθημα ἐλαφρότερον, ἀρχόμενον ἀπὸ τοῦ προσώπου, αὐξάνει τὴν πυρετικὴν ἔκφρασιν τῆς παιδικῆς συνήθως, φυσιογνωμίας, ὃ δὲ ὀφθαλμορρινικός κατάρρους τὴν ἐπίλοιπον ἔκφρασιν αὐτῆς, τὴν ἀλλοιωμένην ὑπὸ τῶν διαφόρων ἐσωτερικῶν τῶν σπλάγγων διαταραχῶν αἰτίνας ἐπιπλέκουσαι τὴν ἰλαράν, ἀντηχοῦσι τὴν ἀλλοίωσιν αὐτῶν ἐν τῇ ἀλλοιώσει τῆς φυσιογνωμίας.

Τῆς Ἑρυθρᾶς ἡ φυσιογνωμία εἶνε παρομοία τῆς προηγουμένης, ἐρυθροτέρα μόνον καὶ ἐλαφροτέρων συμπτωμάτων ἔχουσα νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν παροδικὴν πράττασιν καὶ εἰσβολὴν.

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΗΣ ΕΥΛΟΓΙΑΣ

Ἀποτόμως ἡ φυσιογνωμία πυρετώδης χαράσσεται ὑπὸ τῶν ἐκφράσεως τῆς ὑποκειμενικῆς αἰσθήσεως τῶν κεφαλαλγιῶν καὶ τῶν ραγιαλγιῶν, ἃς ἀκολουθῆ ἢ κωματώδης ἔκφρασις τῆς ἀπαθείας ἢ τὸ εὐερέθιστον ἦθος τῶν ἀϋπνιῶν, ὅτε τὸ πρόσωπον αὐτῆς πρῶτον καταλαμβάνεται ὑπὸ τοῦ ἐξάνθηματος, ὅπερ φλυκαινοῦται, ἀλλοιώνει τὸ δέγμα τείνον καὶ θλίβον αὐτὸ ὀδυνηρῶς, ἀλλοιώνει τὰ χαρακτηριστικὰ φρικωδῶς καὶ καθ' ὑπερβολὴν, οἴδημα δὲ καταλαμβάνον τὰ βλέφαρα μόλις ἐπιτρέπει τὴν διάνοιξιν τῶν ὀφθαλμῶν.

Πολὺ ἐλαφρότερα εἶνε ἡ φυσιογνωμία τοῦ **Εὐφλογοειδοῦς**, οὗτινος τὸ ἐξάνθημα δὲν ἀρχεται ἐκ τοῦ προσώπου· ὡσαύτως καὶ τῆς

Ἀνεμευφλογίας εἶνε ἐλαφρότερα:

Εἰς τοιοῦτον ἕδαφος ἐκδηλοῦται καὶ ἡ ἔκφρασις τῶν γενικῶν διαταραχῶν τῆς θρέψεως τῶν σπλάγγνων, αἱ παθήσεις τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τοῦ νευρικοῦ συστήματος κ.τ.λ.

ΕΡΥΣΙΠΕΛΑΣ

Ἡ φυσιογνωμία ἐν τῷ ἐρύσιπέλατι τοῦ προσώπου ἀποτελεῖ αὐτὴν ταύτην τὴν εἰκόνα τῆς νόσου.

Πρόσωπον μὲ δέγμα ἐξέρυθρον, φλεγμῆνον, πυρέσσον ἐκφράζει διὰ τῶν χαρακτηριστικῶν τοῦ πόνου, κεφαλαλγίαν, στενοχωρίαν ἐκ τῆς δερματικῆς τάσεως καὶ τῆς κινῆσεως ἦθος ἀνήσυχον, εὐδιέγεστον ἐκ τῶν ἀϋπνιῶν, διαταραχὴν τῆς ὅλης θρέψεως κτλ.

Τὸ δέγμα γαίνεται πολλάκις ἔδρα ἐκτὸς τῶν φαινομένων τούτων καὶ δερματικῶν τινῶν ἐξάνθησεων ὡσαύτως καὶ ἔρπητος.

Τὸ φλεγμῆνον δέγμα προέχει κατὰ τὸ δριον τὸ χωρίζον αὐτὸ ἀπὸ τοῦ ὑγιῶς τοῦθ' ὅπερ χρησιμεύει εἰς τὴν διαφορικὴν διάγνωσιν τοῦ ἐκζέματος ἢ τῆς κνιδώσεως.

ΔΙΦΘΕΡΙΤΙΣ

Ἡ φυσιογνωμία ἐν τῇ διφθερίτιδι εἶνε οἶονεὶ πλήρης, ἕνεκα τῆς γειτονικῆς τοῦ φάρυγγος φλεγμονῆς, ἐκφράζει τὴν γενικὴν ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ καὶ τῆς μολύνσεως διαταραχὴν δι' ἑνὸς προσώπου ἡλλοιωμένου ὑπὸ τῆς ἀναπνευστικῆς δυσχερείας, ὑπὸ ρινικῶν καὶ ὀφθαλμικῶν παθήσεων, ὑπὸ τῆς ἐκφράσεως τῆς καθολικῆς ἐξασθενήσεως τοῦ ὄργανισμοῦ, δι' ἑνὸς προσώπου μὲ διαφοροὺς ὀφθαλμικὰς παραλύσεις νευρικῆς προελεύσεως κλπ.

Γ Ρ Ι Π Π Η

Ἡ φυσιογνωμία τῆς Γρίππης εἶνε ἐν τῇ Νοσολογίᾳ, ὅ,τι ἡ φυσιογνωμία τῆς ὑστερίας ἐν τῇ Νευροπαθολογίᾳ. ὅ,τι ἡ τοῦ ἐκφυλισμοῦ ἐν τῇ Ψυχοπαθολογίᾳ.

Ἐννοεῖται ὁμοίως, ὅτι δὲν εἶνε τόσον ἐλαφρῶς φιλοπαίγμων, ὅπως ἡ ὑστερία, καθ' ὅτι αὕτη ὑποδύεται μορφὰς μόνον, πρόσωπα, φυσιογνωμίας, ἐνῶ ἡ Γρίππη ὑποδύεται μορφὰς καὶ οὐσίας.

Ἡ γρίππη εἶνε ἐπικίνδυνος, διότι προσβάλλουσα ὅλον τὸν ὄργανισμόν καὶ ἀνακυκῶσα ὅλα αὐτοῦ τὰ πάθη, ἐγκαθίσταται εἰς τὸν τόπον τῆς ἐλάσσονος ἀντιστάσεως καὶ ἐπιφέρει τὰ λυπηρὰ της ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀποτελέσματα, ἅτινα ἐκδηλοῖ ἐν τῇ ποικιλιωτάτῃ ἐκφράσει τῆς φυσιογνωμίας της, ὡς δῆλωσιν ἐσωτερικῶν ὀργανικῶν διαταραχῶν καὶ οὐχὶ ὡς ἡ ὑστερικὴ φυσιογνωμία ἡ ἀκίνδυνος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἡθοποιὸς τῶν μορφῶν, ἧτις διὰ μικρᾶς τινοῦ ὑποβολῆς ἀλλάσσει πρόσωπα καὶ χρώματα ὡς Πρωτεύς ἢ χαμαιλέον.

Ἡ γριππώδης φυσιογνωμία δύναται ν' αὐλακοῦται ἀπὸ τὴν ἔκφρασιν τοῦ πόνου, τῶν κεφαλαλιῶν καὶ ραχιαλιῶν νὰ καταλαμβάνεται ὅλη ἀπὸ τὴν βραθειαν ἐκφρασιν τῆς καρώσεως τῆς διανοητικῆς θολώσεως, δύναται νὰ ἔγη ἔκφρασιν πυρέσσουσαν, τυφώδη, τὴν τῆς τυφικῆς φυσιογνωμίας ἢ τὴν τοῦ ἰκτέρου καὶ τῶν γαστρικῶν δια-

ταραχῶν, νὰ χαράσσεται ὑπὸ ποικίλων μορφασμῶν ἐκφραζόντων πόνους ρευματοειδῶς εἰς ὅλον τὸ σῶμα νευραλγικούς, δύναται νὰ ἔχη παθήσεις τῆς ρινός, τῶν ὀφθαλμῶν, δύναται νὰ παρουσιάσῃ ὅλα σχεδὸν τὰ φαινόμενα ἀπὸ κακοδιαθεσίας καὶ καταρροῆς μέχρι μηνιγγίτιδος, καθόσον ἡ γρίπη προσβάλλει τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ σύστημα.

Ὡστε ἐνταῦθα, ἐπειδὴ τὸ ἀχαρακτήριστον καὶ τὸ ποικίλον εἶνε τὸ χαρακτηριστικὸν καὶ τὸ ἴδιον τῆς γριπῶδους φυσιογνωμίας δὲν ἐπιμένομεν περὶ πλέον, παραπέμποντες τὸν ἀναγνώστην διὰ πλείονος λεπτομερείας εἰς τὴν περιγραφὴν τῆς φυσιογνωμίας, ἐκάστης ἰδιαιτέρως νόσου.

ΧΟΛΕΡΙΚΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ

Ἐτύχεν, ἂν δὲν ἀπατώμεθα, νὰ ἴδωμεν πρὸ ἐτῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει τὴν φρικώδη τῆς χολέρας φυσιογνωμίαν !...

Ἐν τῇ φρικτῇ τῶν χαρακτηριστικῶν ἀλλοιώσει ἐξεδηλοῦτο ἡ ἐσχάτη τῶν δυνάμεων κατὰπτωσις, ἡ θόλωσις τῆς διανοίας, ἡ ἀναίσθησία καὶ ἡ γενικὴ τῆς ὑπάρξεως ἀσυνειδησία, ἐπὶ ἐνὸς προσώπου ἐκφραζόντος κατόπιν πόνους, ὠχροῦ, παγωμένου ἐκ τοῦ ψύχους καὶ γενομένου κατ' ὀλίγον μολυβδοχρόου, μαύρου σχεδόν.

Οἱ ὀφθαλμοὶ εἶχον εἰσδύσει ἐντὸς τῆς κόγχης, τὸ δέρμα εἶχε γίνεαι στυγνόν, ἡ δὲ φυσιογνωμία ὅλη χυρᾶσσομένη ὑπὸ τῆς ἐξησθενεμένης ἀγωνίας, τῆς ἀναπνευστικῆς ἀδυναμίας καὶ δυσκολίας προσελάμβανεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὴν ἐκφρασιν τῆς διανοητικῆς θολώσεως καὶ τῆς προσεχοῦς ἐκλείψεως τῆς ζωῆς.

Μετὰ μικρὸν ὅλα ταῦτα ἀντικατέστησεν ἡ φρικώδης φυσιογνωμία τοῦ θανάτου.

Ἐν γένει ὁμοίως ἡ χολερικὴ φυσιογνωμία δύναται νὰ ἔχη μορφήν τυφοειδῆ ν' ἀλλοιοῦται ὑπὸ τῆς ἐκφράσεως τῶν ποικιλιωτάτων ἐσωτερικῶν διαταραχῶν κλπ.

ΔΙΦΘΕΡΙΤΙΣ

Ἡ φυσιογνωμία ἐν τῇ διφθερίτιδι εἶνε οἶονεὶ πλήρης, ἔνεκα τῆς χειτονικῆς τοῦ φάρυγγος φλεγμονῆς, ἐκφράζει τὴν γενικὴν ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ καὶ τῆς μολύνσεως διαταραχὴν δι' ἐνὸς προσώπου ἡλλοιωμένου ὑπὸ τῆς ἀναπνευστικῆς δυσχερείας, ὑπὸ ρινικῶν καὶ ὀφθαλμικῶν παθήσεων, ὑπὸ τῆς ἐκφράσεως τῆς καθολικῆς ἐξασθενήσεως τοῦ ὄργανισμοῦ, δι' ἐνὸς προσώπου μὲ διαφοροὺς ὀφθαλμικὰς παραλύσεις νευρικῆς προελεύσεως κλπ.

Γ Ρ Ι Π Π Η

Ἡ φυσιογνωμία τῆς Γρίππης εἶνε ἐν τῇ Νοσολογίᾳ, ὅ,τι ἡ φυσιογνωμία τῆς ὑστερίας ἐν τῇ Νευροπαθολογίᾳ. ὅ,τι ἡ τοῦ ἐκφυλισμοῦ ἐν τῇ Ψυχοπαθολογίᾳ.

Ἐννοεῖται ὁμοίως, ὅτι δὲν εἶνε τόσον ἐλαφρῶς φιλοπαίγμων, ὅπως ἡ ὑστερία, καθ' ὅτι αὕτη ὑποδύεται μορφὰς μόνον, πρόσωπα, φυσιογνωμίας, ἐνῶ ἡ Γρίππη ὑποδύεται μορφὰς καὶ οὐσίας.

Ἡ γρίππη εἶνε ἐπικίνδυνος, διότι προσβάλλουσα ὅλον τὸν ὄργανισμόν καὶ ἀνακυκῶσα ὅλα αὐτοῦ τὰ πάθη, ἐγκαθίσταται εἰς τὸν τόπον τῆς ἐλάσσονος ἀντιστάσεως καὶ ἐπιφέρει τὰ λυπηρὰ της ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀποτελέσματα, ἅτινα ἐκδηλοῖ ἐν τῇ ποικιλιωτάτῃ ἐκφράσει τῆς φυσιογνωμίας της, ὡς δῆλωσιν ἐσωτερικῶν ὀργανικῶν διαταραχῶν καὶ οὐχὶ ὡς ἡ ὑστερικὴ φυσιογνωμία ἡ ἀκίνδυνος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἡθοποιὸς τῶν μορφῶν, ἥτις διὰ μικρᾶς τινοῦ ὑποβολῆς ἀλλάσσει πρόσωπα καὶ χρώματα ὡς Πρωτεὺς ἢ χαμαιλέων.

Ἡ γριππώδης φυσιογνωμία δύναται ν' αὐλακοῦται ἀπὸ τὴν ἔκφρασιν τοῦ πόνου, τῶν κεφαλαλγιῶν καὶ ραχιαλγιῶν νὰ καταλαμβάνεται ὅλη ἀπὸ τὴν βχθεῖαν ἔκφρασιν τῆς καρώσεως τῆς διανοητικῆς θολώσεως, δύναται νὰ ἔχη ἔκφρασιν πυρέσσουσαν, τυφώδη, τὴν τῆς τυφικῆς φυσιογνωμίας ἢ τὴν τοῦ ἰκτέρου καὶ τῶν γαστρικῶν δι-

ταραχῶν, νὰ χαράσσηται ὑπὸ ποικίλων μορφασμῶν ἐκφραζόντων πόνους ρευματοειδῶς εἰς ὅλον τὸ σῶμα νευραλγικούς, δύναται νὰ ἔχη παθήσεις τῆς ρινός, τῶν ὀφθαλμῶν, δύναται νὰ παρουσιάσῃ ὅλα σχεδὸν τὰ φαινόμενα ἀπὸ κακοδιαθεσίας καὶ καταρροῆς μέχρι μηνιγγίτιδος, καθόσον ἡ γρίππη προσβάλλει τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ σύστημα.

Ὡστε ἐνταῦθα, ἐπειδὴ τὸ ἀχαρακτήριστον καὶ τὸ ποικίλον εἶνε τὸ χαρακτηριστικὸν καὶ τὸ ἴδιον τῆς γριππῶδους φυσιογνωμίας δὲν ἐπιμένομεν περὶ πλέον, παραπέμποντες τὸν ἀναγνώστην διὰ πλείονα λεπτομερείας εἰς τὴν περιγραφὴν τῆς φυσιογνωμίας, ἐκάστης ἰδιαιτέρως νόσου.

ΧΟΛΕΡΙΚΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ

Ἐτύχεν, ἂν δὲν ἀπατώμεθα, νὰ ἴδωμεν πρὸ ἐτῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει τὴν φρικτὴν τῆς χολέρας φυσιογνωμίαν !...

Ἐν τῇ φρικτῇ τῶν χαρακτηριστικῶν ἀλλοιώσει ἐξεδηλοῦτο ἡ ἐσχάτη τῶν δυνάμεων κατάπτωσης, ἡ θρόλσις τῆς διανοίας, ἡ ἀνασθησία καὶ ἡ γενικὴ τῆς ὑπάρξεως ἀσυνειδησία, ἐπὶ ἐνὸς προσώπου ἐκφραζόντος κατόπιν πόνους. ὠχροῦ, παγωμένου ἐκ τοῦ ψύχους καὶ γενομένου κατ' ὀλίγον μολυβδοχροῦ, μαύρου σχεδόν.

Οἱ ὀφθαλμοὶ εἶχον εἰσδύσει ἐντὸς τῆς κόγχης, τὸ δέριμα εἶχε γίνεαι στυγνόν, ἡ δὲ φυσιογνωμία ὅλη χυρασομένη ὑπὸ τῆς ἐξησθενημένης ἀγωνίας, τῆς ἀναπνευστικῆς ἀδυναμίας καὶ δυσκολίας προσελάμβανεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὴν ἐκφρασιν τῆς διανοητικῆς θολώσεως καὶ τῆς προσεχοῦς ἐκλείψεως τῆς ζωῆς.

Μετὰ μικρὸν ὅλα ταῦτα ἀντικατέστησεν ἡ φρικτῆς φυσιογνωμία τοῦ θανάτου.

Ἐν γένει ὁμως ἡ χολερικὴ φυσιογνωμία δύναται νὰ ἔχη μορφήν τυφοειδῆ ν' ἀλλοιοῦται ὑπὸ τῆς ἐκφράσεως τῶν ποικιλιωτάτων ἐσωτερικῶν διαταραχῶν κλπ.

ΕΛΩΔΕΙΣ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΙ

Χαρακτηριστική κίτρινη ώχρότης ἀπολελεί τὸ χρῶμα τοῦ προσώπου, ἐκφρασις δὲ ἀτονίας καθολικῆς, τὸ χρῶμα τῆς ἐλώδους ρυσιογνωμίας.

Καὶ τῶν μὲν πυρετῶν ἡ ρυσιογνωμία δὲν εἶνε ἀνάγκη, νὰ περιγραφῆ λεπτομερῶς, καθότι ἀποτελεῖ τύπον συχνάκις ἀπαντώμενον ἐν τῇ ρυσιογνωμίᾳ πάσης πυρετικῆς νόσου, ἐκφράζουσα τὴν γενικὴν ἐκ τοῦ πυρετοῦ ὀργανικὴν διαταραχὴν.

Ἰδίας μνείας χρίζει ἡ κακοήθης ρυσιογνωμία ὅποτε αὕτη ἔχει τὴν βαρεῖαν μορφήν τῆς μνηγιγριτικῆς ἢ χολερικῆς ρυσιογνωμίας, ἐκφράζουσα συγχρόνως καὶ τὴν ἐσχάτην τῶν δυνάμεων καταβολήν.

Ὡσαύτως καὶ ἡ τῆς χρονίης ἐλειογενοῦς καχεξίας ρυσιογνωμία εἶνε ἰδία, καθότι ἔχει χρῶμα χαρακτηριστικῶς κίτρινον καὶ ὠχρόν, σχεδὸν ἰκτερικόν, μὲ πρόσωπον πλαδαρὸν ἐκ τοῦ οἰδήματος καὶ ἐκφράζουσα διὰ μέσου ὄλων τούτων τὴν ἀδυναμίαν καὶ τὴν ἀτονίαν καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν τῆς ζωῆς, διανοητικὰς καὶ λοιπὰς νευρικὰς διαταραχὰς καὶ τὰ παρόμοια.

Ὁ λαθραῖος πυρετὸς δύναται ν' ἀντιπροσωπευθῆ ἐν τῇ ρυσιογνωμίᾳ, διὰ νευραλγιῶν τοῦ προσώπου κυρίως τοῦ ὑπερχογγίου νεύρου, τοῦ τριδύμου, τοῦ προσωπικοῦ, διὰ σπανίων τινῶν παραλύσεων κλπ.

ΣΗΠΤΙΚΑΙ ΚΑΙ ΠΥΑΙΜΙΚΑΙ ΜΟΡΦΑΙ

Αἱ ρυσιογνωμίαι αὗται εἶνε νομίζει τις, μία περιληψὶς τῶν κρινῶν βαρέων φαινομένων ὄλων τῶν περιγρφοεισῶν λοιμωδῶν ρυσιογνωμιῶν.

Ἐκφρασις ἐσχάτης τῶν δυνάμεων καταπτώσεως, πόνων, γενικῆς καταβολῆς, ἐκφρασις κρωτικῆς ἢ παραληρητικῆς, πυρέσσουσα μὲ

δερματικές ἐξανθήσεις καὶ πανοφθαλμίας σηπτικές, καὶ λοιπὰς ὀφθαλμικές παθήσεις, μὲ τὴν ἔκφρασιν τῶν κυκλοφορικῶν, ἀρθρικῶν, νεφρικῶν καὶ ἐγκεφαλικῶν παθήσεων, τῶν συνοδευουσῶν τὴν πυαιμίαν, ἢ μᾶλλον τῶν ἀπαρτιζουσῶν αὐτήν, ὅλα ταῦτα ἀλλοιοῦντα τὴν ὅλην ἔκφρασιν, ἀπαρτιζοῦσι τὴν φυσιγνωμίαν τῆς πυαιμίας καὶ τῆς σηψαιμίας, ἢν εἰς τὰς βαρείας μορφάς, συνεχίζει ἡ φυσιγνωμία τοῦ θανάτου, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ.

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΛΥΣΣΩΔΗΣ, ΥΔΡΟΦΟΒΙΚΗ

Μετὰ τὸ δῆγμα ὑπὸ λυσσῶντος κυνός, ἡ φυσιγνωμία τοῦ ἀρρώστου ἐκφράζει καθολικὴν κακουχίαν καὶ δυσφορίαν, πόνους καὶ ἠθικὴν ἀνησυχίαν ἐκ τῶν ὑποψιῶν ἴσως ἢ τῆς βεβαιότητος περὶ τῆς ἐπικειμένης νόσου, εἶτα μετ' οὐ πολὺ ἐκρήγνυται διὰ θυελλώδους παροξυσμοῦ σπασμῶν, οἵτινες καταλαμβάνοντες κυρίως τοὺς μῦς τῆς καταπόσεος προσδίδουσιν εἰς τὴν φυσιγνωμίαν ὄψιν φρικώδη, ἀπερίγραπτον.

Ἡ ἐξέγερσις καταλαμβάνουσα ὅλας τὰς λειτουργίας τῆς ζωῆς δύναται νὰ ἐκδηλωθῇ διὰ τῆς λύσεως ἐκείνης τῶν φυσιγνωμικῶν ἐκδηλώσεων, τῆς λυσσώδους μανίας, ἣτις ἐκρήγνυται ἐν τῇ ἐκφράσει τῆς φυσιγνωμίας, τῆς ἀγρίως καὶ μανιωδῶς παραληρούσης δι' ἐνὸς στόματος πλήρους ἀφρίζοντος σιέλου.

Μετὰ τὴν φυσιγνωμίαν ταύτην φυσικῶς ἀκολουθεῖ ἡ παραλυτικὴ φυσιγνωμία καὶ ταύτην συνεχίζει ἡ τοῦ θανάτου.

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΑΚΟΣ

Ἡ μολονότι τοπικὴ αὕτη πάθησις, ἔχει θορυβωδέστατον γενικὸν ἀντίκτυπον εἰς τὸν ὅλον ὄργανισμόν, οὔτινος ἢ διαταραχὴ ἐκδηλοῦται ἐν τῇ φυσιγνωμίᾳ τῆς πυρεπσοῦσι, δι' ἐκφράσεων ληθαργικῶν

σχεδόν, νευρικών ἢ τούναντίον παραληρητικῶν, ἃς ἀκολουθεῖ, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἢ ἔκφρασις τοῦ θανάτου.

Ἐν τῷ ἐντερικῷ ὁμοίως ἄνθρακι τὰ γενικὰ συμπτώματα τυγχάνοντα καὶ βαρύτερα καὶ ἐντονώτατα (Waldeyer) ἀποτελοῦσι τὴν νόσον, ἧς ἡ φυσιογνωμία κατ' ἀρχὰς ἐκφράζουσα αἰφνιδίως πυρετώδη ταραχὴν καὶ πόνον τῆς κεφαλῆς, χαράσσεται καὶ ἀλλοιοῦται ὑπὸ τῶν ἀγῶνων τῆς δυσπνείας, ὑπὸ τῆς ἐκφράσεως τῆς ἐσχάτης τῶν δυνάμεων καταπτώσεως καὶ καταβολῆς καὶ τῆς τελείας ἐξασθενήσεως ἀποκτώσα πρόσωπον κυάνωτικὸν προλογίζον τὸ πρόσωπον τοῦ θανάτου.

Τῆς δὲ Τριχινιάσεως ἡ φυσιογνωμία ἐκφράζει τοὺς γενικούς πόρους τῶν μυῶν καὶ τὰς ἀντηγήσεις τῶν διαφορῶν αὐτῶν διαταραχῶν, δι' ἐνὸς προσώπου μὲ βλέφαρα οἰδηματώδη μὲ δέρμα στικτὸν ἐξ ἐκχυμώσεων ἢ ἐξανθημάτων, ἐκδηλοῦσα τὴν σφοδρὰν τοῦ ὀργανισμοῦ πυρετικὴν προσβολὴν δι' ἧθους σχεδόν τυφώδους, ὅπερ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲν ἀργεῖ νὰ γίνῃ, νεκρικόν.

Γ'. ΠΕΠΤΙΚΟΝ ΣΥΣΤΗΜΑ

Ἡ φυσιογνωμία ἐν τῇ παρωτίτιδι εἶνε κωμική, ἐνεκα τῆς ἐξογκώσεως τῆς παρωτιδικῆς χώρας καὶ τῆς παραμορφώσεως τοῦ προσώπου, ὅπερ μολαταῦτα δύναται νὰ ἐκφράζῃ τὴν γενικὴν πυρετικὴν κατάστασιν δι' ἧθους εὐερεθίστου, καὶ νὰ χαράσσεται ὑπὸ τῶν διαφορῶν πόνων ἢ νὰ ἔγῃ τὴν σφραγίδα τῆς βαθείας λύπης καὶ ἐκπλήξεως δι' ἐπιπλοκὴν τινα δυσάρεστον καὶ ἀπροσδόκητον ἐκ μέρους τῶν ἀνελπίστως ἐξογκουμένων ὄρχων!

Ἐν δὲ ταῖς ἀνωμαλίαις τῆς ὀδοντοφυίας ἡ φυσιογνωμία δύναται νὰ ὑποδηλοῖ πλείστας μορφὰς ἀναλόγως τῆς νευρικότητος τοῦ μικροῦ ἄρρώστου.

Ἐν δὲ τῇ ἀμυγδαλίτιδι τὸ πρόσωπον πλήρες καὶ ὑπεραιμικὸν ἐκφράζει πόνον καὶ χαράσσεται, καὶ ἀλλοιοῦται ὑπὸ διαφορῶν

συσπάσεων κατά τὴν κατάποσιν μὴ παῦον νὰ ἐκδηλοῖ τὴν γενικὴν πυρετικὴν διαταραχὴν τὴν κακουχίαν καὶ τὴν κόπωσιν τοῦ ὄργανου.

Ἐν τῇ **φαρυγγίτιδι**, τῇ τόσον συχνῇ ταύτῃ νόσῳ τῶν ρητόρων, φλυάρων, καπνιστῶν, οἰνοποτῶν καὶ τῶν ὑπὸ διαφόρων σχετικῶν νόσων προσβεβλημένων, ἡ φυσιγνωμία δύναται νὰ ἐκφράζη συσπωμένη τὸ αἶσθημα τῆς ξηρασίας τοῦ φάρυγγος καὶ ἐλαφροῦ τιγος πόνου.

Η ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΕΙΣ ΤΑΣ ΝΟΣΟΥΣ ΤΟΥ ΣΤΟΜΑΧΟΥ

Γαστρικὴ φυσιγνωμία καλεῖται ἡ φυσιγνωμία ἐκείνη τῆς δυσπεψίας, καθ' ἣν ἀπὸ τοῦ συνήθως φυσιολογικῶς χρωματισμένου προσώπου ἐκδηλοῦται ἀποστροφή, ἀνηδία, ἀθυμία, ἦθος ἐξασθενήσεως δυνάμενον νὰ φθάσῃ μέχρις ἐκδηλώσεων νευρικῶν διαταραχῶν ἐκφράσεως κεφαλαλγίας, ἐπιγαστρικοῦ πόνου, δυσφορίας, γενικῶν ἐν γένει ἀλλοιώσεων προερχομένων ἐξ αὐτοδηλητηριάσεων (Bouchard) ἐκ τῶν ἀνωμάτων καὶ παθολογικῶν τῶν οὐσιῶν ζυμώσεων.

Ἡ τῆς **χρονίας γαστρίτιδος** φυσιγνωμία ἔχει τὴν ἀνωτέρω ἔκφρασιν χρονωτέραν, τὴν ἐκδήλωσιν τῶν ἠθικῶν ἀλλοιώσεων καταφανῆ καὶ διαρκῆ, καθότι ἔνεκα τῆς χρονιότητος τῆς νόσου, τὸ φυσιγνωμικὸν ἦθος, ἐκφράζον ἐσωτερικὴν ὑποχονδριακὴν διάθεσιν, συνδυάζει τὴν ὑποχονδριακὴν ἔκφρασιν μετὰ τῆς τῶν ἰλίγγων καὶ τῆς κεφαλαλγίας καὶ τῆς πνευματικῆς ἀδρανείας καὶ ἀτονίας ἐν γένει, μετὰ τῆς ἐκδηλώσεως τῶν γενικῶν τῆς θρέψεως ἐκπτώσεων, τῆς ἀπισχνάνσεως καὶ τῶν ὁμοίων φαινομένων. Ἐὰ χεῖλη συμπάσχουν.

Ἐν δὲ τῷ **διευρυσμῷ** τοῦ στομάχου, ὅστις τυγχάνει τόσον γενικῆς συχνότητος, διὰ λόγους, οὓς θ' ἀναφέρομεν κατωτέρω, ἡ φυσιγνωμία δι' ἐνὸς προσώπου ἀληθῶς εὐχρόου καὶ ἐρυθροῦ ἐκφράζει τὴν ἐκπτώσιν τῆς θρέψεως, τὴν ἐλαφρὰν ἀναιμίαν, τὴν ὑποχονδριακὴν ἀλλοίωσιν τοῦ ἦθους, γαρασσομένη ὑπὸ τῶν ὀξίνων ἐρυγῶν καὶ τῶν λοιπῶν σχετικῶν φαινομένων, ὧν ἡ ὀχληρὰ αἶσθησις ἀλλοιοῖ τὴν μορφήν ἀναλόγως. Ἐὰ χεῖλη ὡσαύτως συμπάσχουν ἐλαφρῶς.

Ἐν τῇ νευρικήῃ δυσπεψίᾳ, τῇ νευρᾷσθένειᾳ τοῦ στομάχου, ἢ φυσιογνωμία τυγχάνουσα νευρική, ἔχει ἔκφρασιν ἀνήσυχον πνευματικῆς ταραχῆς καὶ διεγέρσεως συνεχοῦς μὲ τὴν σφραγίδα τῆς ἐκ τῶν γαστρικῶν φαινομένων προελεύσεως αὐτῆς.

Ὅλαι αἱ παθήσεις αὗται, αἱ τόσον συχναὶ ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις πόθεν ἄρα γε προέρχονται; Ποῖα δηλονότι τὰ αἷτια;

Οὐδεὶς θ' ἀμφιβάλλῃ, ὅτι εἶνε ἢ αἰωνία γενεσιουργὸς αἷτια τῶν νόσων ἢ γεωτέρα ζωὴ τῶν ποικιλωνύμων καταχρήσεων περὶ τὸ ποιδόν καὶ τὸ ποσόν τῶν ἐδεσμάτων καὶ τῶν ἀρωματικῶν καρυκευμάτων, τῶν διεγερτικῶν, ὀρεκτικῶν, χωνευτικῶν καὶ ἐρεθιστικῶν ποτῶν, τὰ ὅποια ἐφεῦρεν ὁ ἄνθρωπος δῆθεν διὰ τὴν τόνωσιν αὐτοῦ, κυρίως ὁμως διὰ τὴν αὐτοκτόνον αὐτοῦ αὐτοδηλητηρίασιν!

Ἀληθῶς:

Qui ne rirai de voir qu'avec un soin extrême
L'homme ait inventé l'art de se tuer lui même!
A force de ragoûts et des mets succulents...

(Regnard).

Εἰς τὰς παθήσεις ταύτας τοῦ στομάχου δὲν ἐνέχεται πλέον ἢ κληρονομικότης τόσον, ὅσον εἰς τὰς λοιπὰς παθήσεις. Ἐνταῦθα ἡ ἡμετέρα ζωὴ καὶ μόνη αὕτη ἐγέννησε τὰς νόσους ταύτας, δυστυχῶς τὰς τόσον διαδεδομένας, αἷτινες δηλητηριάζουν πᾶσαν ἀπόλαυσιν τῆς ζωῆς, τὴν καρδίαν, τὴν διάνοιαν, ἐξασθενίζουσα: ταύτας ἐνεκα ἡμετέρων ἁμαρτιῶν καὶ οὐχὶ τῶν γονέων ἡμῶν καὶ ἀναγκάζουσα ἡμᾶς νὰ στενάζομεν μόνον μετὰ τοῦ ποιητοῦ καὶ νὰ λέγωμεν:

Helas! nous n'avous plus l'estomac des nos pères!

Ὅλη αὕτη ἡ ἀτονία, ἡ ἐξασθένησις τοῦ ἠθικοῦ καὶ τῆς διανοίας ἐκδηλοῦται ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ τῶν στομαχικῶν τῇ συνδυαζούσῃ ἐν τῇ ἐκφράσει αὐτῆς καὶ τὴν τῆς θρεπτικῆς ἀτονίας καὶ ἀπισγνάσεως καὶ τῆς καθολικῆς ἐν γένει ἀδυναμίας καὶ ἐκπτώσεως τῆς ζωῆς.

Πρὶν περατώσωμεν τὴν περιγραφὴν τῶν γαστρικῶν λεγομένων φυσιογνωμιῶν, δεόν ν' ἀναφέρωμεν τὴν τοῦ στομαχικοῦ ἔλκουσ καὶ καρκίνου.

Τοῦ μὲν ἔλκουσ ἡ φυσιογνωμία ἔχει χαρακτηριστικὴν ὠχρότητα τοῦ προσώπου, τῶν χειλέων, καὶ ἐκφράζει τοὺς ὀδυνήρους πόνους τοῦ ἐπιγαστρίου, τὴν αἰσθησιν τοῦ βάρους καὶ τῶν γενικῶν διαταραχῶν τοῦ καθ' ὅλου ὀργανισμοῦ.

Ἡ δὲ φυσιογνωμία τοῦ **Καρκίνου** τοῦ παραγομένου ἐκ τῆς κλασικῆς αἰτιολογικῆς τριάδος, τῆς κληρονομικότητος, τῶν καταχρήσεων καὶ τῶν ἠθικῶν συγκινήσεων, δὲν δύναται εἰμὴ νὰ ἔχη ἰδίαν σφραγίδα ἐπὶ τοῦ προσώπου, διηγουμένην τὴν ἱστορίαν τοῦ ἀρρώστου, τὴν αἰτιολογίαν δηλαδή, διὰ χαρακτήρων, οὓς ἀπετύπωσεν ἐπ' αὐτῆς ἡ ζωὴ τῶν καταχρήσεων καὶ τῶν συνεχῶν ἠθικῶν συγκλονισμῶν, οἵτινες ὑποσκάπτοντες τὰ θεμέλια τῆς ὑγείας καὶ τοῦ τύπου τῆς φυσιογνωμίας ρίπτουσι ταῦτα ἐκτάδην συντρίβοντες καὶ ὑγείαν, καὶ δύναμιν, ὧν τὰ ἐρείπια βλέπει τις ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ τοῦ καρκινώματος νὰ προλογίζουσι ἀπαισίως τὴν βεβαίαν μετ' οὐ πολὺ ἐπέλευσιν τῆς φυσιογνωμίας τοῦ θανάτου.

Ποῖα δὲ αἱ ἀλλοιώσεις αὗται ;

Ἀλλοιώσεις τῶν χαρακτηριστικῶν βαθεῖαι, νεκρिकाί, ἐκφράζουσι ἐσωτερικὴν νεκρικὴν κατάστασιν τῆς συντριβείσης λειτουργίας τῆς ζωῆς.

Πρόσωπον ἀθλιον, ἀναιμικόν, βαθέως καχεκτικόν, ρυπαρῶς ὠχροκίτρινον, χαρακτηριστικῶς ἀχυρόχρουν, συσπᾶται ὑπὸ τῶν ἐκφράσεων τοῦ πόνου, τοῦ αἰσθήματος τῆς ἀνυποφόρου ζωῆς, ὑπὸ τῶν ἐκδηλώσεων τῆς ἐσχάτης τῶν δυνάμεων καταπτώσεως καὶ καχεξίας, ἀλλοιουσῶν μίαν φυσιογνωμίαν κάτισχνον, οἰδαλέαν, πάντοτε καχεκτικὴν, πάντοτε ἀθλίαν καὶ θλιβεράν ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν. Ὑπὸ τὴν αἰτιολογικὴν ἔποψιν ἐννοεῖται ἀκόμη θλιβερωτέραν, καθότι ἡ κληρονομικότης, δι' ἣν ὁ ἀρρώστος δὲν πταίει ἢ αἰ ἠθικαὶ ὑπερκοπώσεις τῆς νεωτέρας ζωῆς, τοῦ νεωτέρου ἀγῶνος τῆς ὑπάρξεως, κατεκρήμνισαν τὴν ὑγείαν καὶ τὴν δύναμιν καὶ συνέτριψαν αὐτὰς ὀριστικῶς, ἀλλοιώσασαι τὸν τύπον τῆς φυσιογνωμίας, ἥτις πάντοτε ἐπιπλέουσα καὶ ἐπιφαινομένη τῆς καταστροφῆς δηλοῖ ὡς βαρόμετρον τὸ μέγεθος καὶ τὴν φύσιν τῆς καταστροφῆς.

Η ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΕΙΣ ΤΑΣ ΛΟΙΠΑΣ ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΕΠΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Ἐν τῷ ἐντερικῷ κατάρρωσιν ἡ φυσιογνωμία στυγνὴ καὶ ξηρὰ ἐκφράζει καταβολὴν μικρὰν τῶν δυνάμεων.

Ἐν δὲ τῇ εὐρωπαϊκῇ χολέρᾳ, ἧς δὲν ἔτυχε νὰ ἴδωμεν περιστατικόν, ἡ φυσιογνωμία (ἐκ τῶν περιγραφῶν τοῦ Strümpell) εἶνε ἐλεεινὴ, ἐκφράζει βαθυτάτην τῶν δυνάμεων καταβολὴν, ἔχει ἐκφρασιν κώματος, ὑπνηλίας, ὀρθαλμούς βεθυθισμένους, ἡμικλείστους, τὸν ἐπιπεφυκότα ἐλαφρῶς ἐνεϊμένον, τὸν κερατοειδῆ θολερὸν, τὴν ὄψιν ὠχρὰν καὶ κυανωτικὴν, τὰς πηγὰς τοῦ κρανίου (παιδικὴ γούλερα) συμπεπτωκυίας, δέρμα ψυχρὸν κλπ.

Ἐν τῇ Παιδατροφίᾳ, τῇ χρονίᾳ τ. ἑ. δυσπεψίᾳ τῶν παιδῶν, τῇ προκαλουμένῃ κυρίως ὑπὸ τῆς πλημμυλοῦς καὶ τεχνητῆς διατροφῆς τῶν παιδῶν, τῆς ἐγκληματικῆς ταύτης ἕξωσ τῶν μητέρων τῆς λεγομένης καλλιτέρας τάξεως, αἰτινες θεωροῦσιν, ὅτι οἱ μαστοὶ αὐτῶν χρησιμεύουν διὰ ματαίας καλλονὰς καὶ δι' ἐρωτικὰς συγκινήσεις ἀπαραιτήτους καὶ οὐχὶ πρὸς τὴν ὑγιᾶ καὶ φυσιολογικὴν διατροφὴν τῶν ὑπάρξεων, ἃς ἐγέννησαν·—ἐν τῇ παιδατροφίᾳ λοιπὸν ταύτῃ, ἡ φυσιογνωμία οἰκτρὰ καὶ κατεστραμμένη, δηλοῖ τὴν ἐσωτερικὴν οἰκτρὰν καταστροφὴν τῆς υγείας καὶ τῆς ζωῆς ἐν γένει.

Ἴδου δὲ ἡ μορφή τῆς καταστροφῆς ταύτης.

Ἐνεκὰ τῆς γενικῆς ἀθρεψίας, τὸ δέρμα ξηρὸν, γεῶδες, λεπτόν. ἀτροφικὸν πλήρες γερωντικῶν ρυτίδων, ἐπικαλύπτει τὸν σκελετὸν τῆς φυσιογνωμίας. τῆς ὁποίας οἱ ὀφθαλμοὶ νεκρικοὶ, μελάνοι, ἄνευ ζωῆς, ἀνοιχτοὶ καὶ ἀόριστοι ἐκπέμπουν βραδέως τὰ σημεῖα τῆς ἐκλείπουσιν ζωῆς καὶ τῆς προσεχοῦς ἐπελεύσεως τῆς φυσιογνωμίας τοῦ θανάτου.

Ἡ τελευταία αὕτη φυσιογνωμία εἶνε ἡ συνήθης ἐκβασίς τῆς παιδατροφικῆς φυσιογνωμίας, εὐτυχῶς, διότι ἐν περιπτώσει σπανίας ἰσσεως, τότε μία δυστυχῆς ὑπαρξίς, θῦμα τῶν ἰκουςίων ἐγκληματικῶν διαστροφῶν τῆς καρδίας τῶν μητέρων, πλανᾶται ἀδύνατος ἐν τῇ ζωῇ, μὲ φυσιογνωμίαν ὠχρὰν καὶ μαραμμένην ἄτονον καὶ ἀσθενῆ.

δηλοῦσαν τὸν ἐσωτερικὸν μαρασμὸν καὶ τὴν ἀσθένειαν.

Τὸ δὲ λυπηρότερον εἶνε ὅτι ἡ κατάστασις αὕτη εἶνε αὐξοῦσα καὶ προϊοῦσα, καθότι αἱ μητέρες καὶ αἱ νεάνιδες, ἔνεκα τῶν ἀναιμιῶν καὶ τῶν νευροπαθειῶν, ἐστείρευσαν τὴν ἐν αὐταῖς πηγὴν τῆς ὑγιοῦς ζωῆς καὶ τοῦ ὑγιοῦς γάλακτος, οὕτως ὥστε καὶ ἐὰν θελήσουν ἴσως ν' ἀδυνατοῦν ἤδη, νὰ προσφέρουν τὴν φυσιολογικὴν ὑγείαν εἰς τὰ τέκνα τῶν.

Δυνάμεθα ὁμως, ὡς βεβαίῳ ὁ Fehling καὶ μετὰ πεποιθήσεως συνιστᾷ ὁ M. Runge (*) ἀλλάσσοντες τὸ εἶδος τῆς ζωῆς, νὰ παρᾶσχωμεν εἰς τὴν κοινωσίαν καὶ τὴν ἀνθρωπότητα, μητέρας καὶ κόρας, δυναμένας νὰ γεννήσωσι γυναῖκας, εἰς τὰς ὁποίας ἐπανερχόμενον τὸ ὑγιὲς γάλα, νὰ ἐγκατασταθῇ πλέον ὀριστικῶς, ρέον συνεχῶς καὶ παρέχον τὴν ὑγείαν, τὴν δύναμιν καὶ τὴν εὐρωστίαν εἰς τὰ μικρὰ βρέφη, ἅτινα θὰ γεννῶνται, μὲ φυσιογνωμίαν δηλοῦσαν φυσιολογικὴν ὑγείαν, καὶ διατηρουμένην ἐν τῇ ἐκφράσει ταύτῃ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς.

Ἐν τῇ τυφλίτιδι καὶ περιτυφλίτιδι, ἡ φυσιογνωμία οὐδὲν δύναται νὰ ἔχη τὸ ἰδιαιτέρον, καθὼς καὶ ἐν τῇ φυματιώσει τοῦ ἐντέρου, τῷ καρκίνῳ ἢ τῇ συφιλίδι αὐτοῦ. Ὅ,τι φυσιογνωμίαν ἔχουν αἱ σχετικαὶ παθήσεις, τὴν αὐτὴν ἔχουν καὶ ἐνταῦθα αἱ περιγραφείσασαι νοσήσεις.

Ἐν τῇ καθ' ἑξίν ὁμως δυσκοιλιότητι, ἥτις οὔσα μερικὴ ἐκδήλωσις γενικῆς τῶν λειτουργιῶν νωθρότητος, τυγχάνει τόσον συχνῆ, ἡ φυσιογνωμία ἔχει ἴδιον τύπον, διότι ἔνεκα τῶν ἀνωμάτων ζυμώσεων, ἐμποτιζόμενος ὁ ὀργανισμὸς ὑπὸ διαφόρων βλαβερῶν οὐσιῶν, αὐτοδηλητηριάζει τὴν νευρικὴν αὐτοῦ ὑπόστασιν, τοῦθ' ὅπερ ἐκδηλοῦται διὰ μελαγχολίας, ὑποχονδρίας καὶ λοιπῶν ἠθικῶν ἀλλοιώσεων, ἐκδηλουμένων ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ διὰ τοῦ ἰδίου ἐκάστη ἡθους καὶ τῆς ἰδίας ἐκφράσεως. Ἐννοεῖται ὅτι καὶ ἡ νευροπάθεια πρώτη ἐπιγεννᾷ τὴν δυσκοιλιότητα, καθὼς ἐγράφη ἀνωτέρω ἐν τῇ περιγραφῇ τῶν φρενοπαθεικῶν φυσιογνωμιῶν.

(*) Ἐν τῇ ἐξόχῳ αὐτοῦ Μαιευτικῇ, ἣν μετέφρασε παρ' ἡμῶν ὁ ἀείμνηστος ἰατρός Κ. Χατζίσκος.

Ἐν γένει ἦθος ἀνήσυχον, εὐερέθιστον, μελαγχολικόν, ἀποπνέεται ἀπὸ τοῦ προσώπου τοῦ δυσκοιλίου, τοῦ ὑπεραιμικοῦ πολλάκις, τοῦ σημειοῦντος μικρὰν ἔκπτωσιν τῆς θρέψεως καὶ τῆς γενικῆς διαθέσεως μικρῶν διαταραχῶν.

Ἐν τῇ **στενώσει** καὶ περισφίγξει τῶν ἐντέρων, κυρίως ὁμοῦς τῇ ἀποφράξει αὐτῶν, ἡ φυσιογνωμία διαστρέφεται καὶ ἀλλοιοῦται ὅσον ἐν ὀλίγαις παθήσεσιν!

Ἐσχάτη κατάπτωσις καὶ καταβολή τῶν δυνάμεων, χαράσσεται ἐπὶ τοῦ ρυπαροῦ, ὠχροῦ καὶ ψυχροῦ προσώπου αἰφνηδίως, ἐνῶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἐμβυθίζονται ἐντὸς τῶν κογχῶν, καὶ ἡ ὅλη ἔκφρασις τῆς φυσιογνωμίας προανακρούει τὴν ἀπαισίαν νεκρικὴν τῆς διαδόχου.

Ἐν περιπτώσει ἐλμίνθων, ἀσκαρίδων, ἢ λοιπῶν ἐντερικῶν παρασίτων, τὰ ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ προσώπῳ ἀντανακλαστικῶς φαινόμενα εἰσὶ τόσον ἔντονα, ὥστε ἡ φυσιογνωμία τυγχάνει ἐκφραστικωτάτη.

Ἡθος ἀνήσυχον, ἐκδηλοῦν δυστροπίαν καὶ πνευματικὸν ἐρεθισμὸν, ἔκφρασις κεφαλαλγίας, πόνων, γενικῆς ἀδυναμίας, ἀλλοιώσεως θρεπτικῆς, χαράσσονται ἐπὶ τοῦ προσώπου, τοῦ ἀντανακλαστικῶς ἐρυθροῦ, μὲ κόρας συνεσταλμένας, μὲ ρίνα ἐρυθρὰν ἠρεθισμένην, μὲ στόμα ὑγρὸν ὀλίγον ἐκ τῆς ἀνακλαστικῆς σιελorroίας. Σπασμοὶ καὶ διάφοροι ἄλλαι καταστάσεις συμπληροῦσι τὴν εἰκόνα.

Ἐν τῇ **δυσεντερίᾳ**, ἣν ἔδει νὰ περιγράψωμεν εἰς τὰς λοιμώδεις νόσους, ἡ φυσιογνωμία ἐν ἀλλοιώσει βαθεῖα τῶν χαρακτηριστικῶν τῆς, ὠχρὰ καὶ ἀνευ ζωῆς ἐκφράζει τὴν στυγνότητα, τὴν ἔκπτωσιν καὶ ἐξασθένησιν τῶν ὅλων δυνάμεων, συνδυάζουσα τὰς ἐκδηλώσεις ταύτας μετὰ τῆς ἐκφράσεως δέους καὶ ἐκπλήξεως μικρᾶς.

Ἐν τῇ **ὀξείᾳ περιτονίτιδι** ἡ φυσιογνωμία παρεμφερεί πρὸς τὴν ἔκφρασιν τῆς φυσιογνωμίας ἐν τῇ ἐντερικῇ περισφίγξει. Τελεία καὶ ἐσχάτη καταβολή καὶ κατάπτωσις ἐκφράζεται ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ, ἥς τὰ χαρακτηριστικὰ ὠχρὰ, ρυπαρά, καταπίπτουν, προβάλλοντα ὀξείαν καὶ ψυχρὰν ρίνα· καὶ χεῖλη κυανωτικὰ καὶ ἀλλοιούμενα ὑπὸ τῶν συσπάσεων τῶν πόνων καὶ τῶν εὐερέθιστων κινήσεων τῶν ἀνήσυχιῶν τῆς ἀϋπνίας, τοῦ πυρετοῦ τῆς καρδιακῆς ἀδυναμίας καὶ τῆς γενικῆς ἐξαντλήσεως.

Ἐν δὲ τῇ **χρονίᾳ** καὶ τῇ **φυματιώδει**, ἡ φυσιογνωμία κά-

τισχνος, ἐκτελοῦσα ἐκπτώσιν γενικὴν, συσπᾶται ὑπὸ τῶν ὀδύνηρῶν ἐκφράσεων τῶν πόνων καὶ τῆς ἀσθενείας.

Ἐν τῷ ὕδρωπι, ἡ φυσιογνωμία τοῦ πάσχοντος ὡχρὰ, ἄτονος καὶ ἀπαθής, θεᾶται περιέργως τὸν ὄγκον ὅστις προβάλλεται πρὸ αὐτοῦ, σπανίως συσπωμένη ὑπὸ τῶν ἐκφράσεων τοῦ πόνου, πάντοτε ὁμῶς δηλοῦσα τὴν γενικὴν ἐξασθένησιν τῶν δυνάμεων τοῦ ἀρρώστου, ὅστις πληρώνει οὕτω τ' ἀντίποινα τῶν οἰνοποσιῶν του, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ.

Ἐν τῷ ἰκτέρω. ἡ φυσιογνωμία κίτρινος, (χρυσῆ) μὲ βλεφαρικός ἐξανθήσεις (ξανθέλασμα τῶν Ἀγγλων), ἐκδηλοῖ ἀλλοίωσιν τοῦ ἥθους, νευρικήν ἐρεθισιμότητα ὑπερευαίσθητον, ἔκφρασιν πόνων, ἐκπτώσιν τῆς θρέψεως καὶ μυϊκῆς ἀδυναμίας ὑποκειμενικὴν αἴσθησιν.

Ἐν δὲ τῷ ἰκτέρω τοῦ Weil, τὰ φαινόμενα τῆς φυσιογνωμίας εἶναι ἐντονώτερα, διότι αὕτη συσπωμένη ὑπὸ τῶν ἐκφράσεων τῶν πόνων τῆς κεφαλαλγίας, ἐκδηλοῖ γενικὴν ἀναστάτωση ἐνεκα τοῦ πυρετοῦ καὶ καταβολῆς. Ἰδιαίτερον χαρακτηριστικόν.—Συνήθως παρυσιάζει ἐπιχειλίον ἔρπητα, σχετιζόμενον ἴσως μὲ τὸν πυρετόν.

Ἐν περιπτώσει **χολολίθων** ἡ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γυναικεία φυσιογνωμία, ἔχουσα ἴγνη τινὰ ἐκ τῆς φυσιογνωμικῆς σφραγίδος τοῦ ἀρθριτισμοῦ, δύναται λαμβάνουσα κάποτε τὴν χοιρῖαν τοῦ ἰκτέρου νὰ συσπᾶται ὑπὸ τῶν ἐκφράσεων τοῦ ἄλγους τοῦ ὀδύνηροῦ κωλικοῦ, ὅν προκαλεῖ ὁ λίθος διερχόμενος ἢ ἐνσφηνούμενος εἰς τὰς χοληφόρους ὁδοὺς.

Ἐν τῇ πυώδει ἡπατίτιδι, ἡ γενικὴ κατάστασις βαθέως διαταρασσομένη, ἐκφράζεται ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ τῇ πυρεσσοῦσῃ, τῇ συσπωμένη ὑπὸ τῶν ἀναπνευστικῶν δυσχερειῶν καὶ τῶν διαφόρων πόνων, ὑπὸ τὴν μορφήν τῆς τελείας ἐξασθενήσεως καὶ καταβολῆς.

Ἐν τῇ κίρρωσει (Laënnec) ἦν γεννᾶ κυρίως ἡ μέθη καὶ ἡ κατάχρησις τῶν οἰνοπνευματωδῶν ἐν γένει, ἡ φυσιογνωμία κατ' ἀρχὰς ἐκφράζει γενικὴν τινὰ διαταραχὴν καὶ ἀνησυχίαν, ἥτις μετ' ἑλίγον ἀντικαθίσταται ὑπὸ τῆς μορφῆς τῆς σφοδρᾶς θρεπτικῆς ἐκπτώσεως, ὑπὸ τοῦ ὡχροῦ προσώπου τῶν ὕδρωπικῶν, ὅπερ προσλαμβάνει ἐλαφρὰν τινὰ ἰκτερικὴν ἀπόχρωσιν, μὲ ὅλην τὴν ρυπαρὰν καὶ γεώδη χοιρῖαν, ἥτις χαρακτηρίζει τὸ δέρμα τῶν κίρρωτικῶν.

Ἐν τῇ **χολώδει** ὁμῶς καὶ ὑπερτροφικῇ, τὰ αὐτὰ φυσιογνω-

μικὰ φαινόμενα ἐκδηλοῦνται ἐπὶ ἐδάφους μόνον διαφόρου, ἐπὶ φυσιο-
γνωμικοῦ ἐδάφους κιτρίνου, ἔνεκα τοῦ ἰκτέρου.

Ἐν τῇ **ὀξείᾳ κιτρίνῃ ἀτροφίᾳ τοῦ ἥπατος**, ἡ φυσιο-
γνωμία ἐκφράζει ὄλην τὴν ἐσωτερικὴν ἀλλοίωσιν καὶ ἀναστάτωσιν.

Κατ' ἀρχὰς παρουσιάζει πυρετικὴν τινὰ ἀνησυχίαν καὶ τὴν ἐκ-
δήλωσιν τῶν καθολικῶν διαταραχῶν, τῆς ἀθυμίας καὶ τῶν λοιπῶν
κεφαλαλγικῶν ἐκφράσεων. Μετὰ ταῦτα, κατὰ τὸ δεύτερον στάδιον ἡ
φυσιογνωμία συσπωμένη καὶ ἀλλοιουμένη βαθέως, κιτρίνη ἐκ τοῦ
ἰκτέρου, πυρέσσουσα ἐκδηλοῖ τὴν θύελλαν τῶν νευρικῶν φαινομένων,
τῶν ἐξικνουμένων μέχρις μανιακῶν καὶ παραληρητικῶν ἐκφράσεων,
δηλουσῶν ἀκράτητον ἐσωτερικὸν ἐκτροχιασμὸν τῆς ζωῆς, οὗτινος τὸν
παροξυσμὸν διαδέχεται ἡ παθολογικὴ καὶ ἐπιθανάτιος γαλήνη τῆς
καρωτικῆς ἐκφράσεως τοῦ βαθέως κώματος τῆς φυσιογνωμίας, ἣν
ἐπὶ τέλους διαδέχεται ἡ τελειωτικὴ καὶ τελευταία φυσιογνωμία τοῦ
θανάτου.

Περὶ τῶν λοιπῶν παθήσεων τοῦ ἥπατος καὶ τοῦ παγκρέατος δὲν
εἶναι ἀπαραίτητον νὰ λεπτολογήσωμεν, καθότι ἡ φυσιογνωμία ἄνευ
πολλῶν ἰδιαιτέρων χαρακτηριστικῶν, δὲν παύει τοῦ νὰ ἐκφράζη τὴν
γενικὴν ἐκ τῆς παθήσεως διαταραχὴν, τοὺς πόνους, τὴν ἐξασθένησιν
καὶ τὰ τοιαῦτα.

Ἦδη ἔλθωμεν εἰς τὰς φυσιογνωμίας τῶν νεφροπαθῶν.

Ζ'. ΣΥΣΤΗΜΑ ΟΥΡΗΤΙΚΟΝ

Αἱ φυσιογνωμίαι τῶν νεφροπαθῶν, εἶνε τελείως ἴδιαι, μόνον
ὀλίγον πρὸς τὰς καρδιακὰς παρεμφέρουσαι, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τούτων σα-
φῶς διακρινόμεναι.

Ἡ φυσιογνωμία Bright ὡχρὰ καὶ κιτρινωπὴ ὀλίγον, στιλπνὴ
οἰδαλέα ἐκ τοῦ οἰδήματος τοῦ ἀρχομένου πρῶτον ἐκ τῶν βλεφάρων,
μὲ χεῖλη κυανωτικὰ ἐκ τῆς δυσπνοίας καὶ τῆς γενικῆς τοῦ νευρικοῦ
συστήματος ἀνησυχίας, ἐκφράζουσα τὴν κατὰπτωσιν καὶ τὴν στενο-
χωρίαν τοῦ πάσχοντος, δύναται νὰ γείνη ἔδρα συσπάσεων καὶ φυσιο-

γνωμικῶν σκηνῶν, ἄς μόνον εἰς τὰς νεφριτικὰς φυσιογνωμίας συναντᾷ τις τόσον ἐκδήλως ἐκφραζομένης.

Ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας ταύτης ἡ οὐραιμία ἐκτυλίσσει τὴν ἐκδήλωσίν της, ἡ δὲ μορφή τῆς ἀναπνοῆς τοῦ Cheyne-Stokes συμπληροῖ τὴν εἰκόνα προλογίζουσα τὴν τελευταίαν ἀπαισίαν φυσιογνωμίαν τοῦ θανάτου.

Ἀλλὰ πρὸ αὐτῶν ἡ λευκωματουρική φυσιογνωμία, ἣτις εἶναι καὶ σιογνωμία τῶν νεφριτίδων, διὰ τῆς ὠχρότητος αὐτῆς, τοῦ ἐσθραμένου βλέμματος τῆς ἀτονίης καὶ τῆς ἐκπτώσεως τῶν δυνάμεων ἣτις βραδέως ἀποπνέεται ἀπὸ τῆς φυσιογνωμίας τῶν λευκωματουρικῶν, πρέπει πρώτη νὰ ἐγείρη τὴν προσοχὴν τοῦ ἱατροῦ, καὶ νὰ προειδοποιήσῃ αὐτὸν διὰ τὰς μελλούσας νὰ ἐκτυλιχθῶσι σκηνὰς ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας.

Διότι μετ' οὐ πολὺ τὸ πρόσωπον γενόμενον οἰδαλέον, ἀποτελεῖ τὸ ἔδαφος ἐξ οὗ ἡ οὐραιμία διαπλάσσει τὴν φρενῶν ἐκείνην φυσιογνωμίαν, τὴν ἐκφράζουσαν ἀγρίαν, ἀσυνείδητον ἀντισυχίαν ἐκ τῆς πνιγμονῆς, ἐκ τῆς αὐτοδηλητηριάσεως τοῦ νευρικοῦ συστήματος διὰ τῆς οὐρίας, τὴν ἐξέρυθρον, τὴν στικτὴν ἐξ ἐκχυμώσεων, μὲ βλέμμα ἄγριον, αἱματωμένον, μὲ μηχανικὴν ἐξέγερσιν ἐκφράσεως, ἣν ἀκολουθεῖ τὸ κῶμα, ἡ φυσιογνωμία τῆς ὑπνηλίας, τῆς νάρκης, τῆς νεκρικῆς καρώσεως, ὅποτε εἰς τὸ δέρμα καὶ τὰ ἤρεμα πτερύγια τῆς ρινός, τὰ πρὸ μικροῦ συσπόμενα ἐκ τῆς ἐναγωνίου καὶ ἀσφυκτικῆς πνιγμονῆς τῆς δυσπνοίας, ὡς ἀφρὸς μετὰ θύελλαν παρατηροῦνται λευκὴ κόνις ἐξ οὐρικοῦ ὀξέως, ἣν ἡ φύσις κατὰ τὸν ὑπεράνθρωπον ἐκείνον ἀγῶνα, οὕτινος τὰς φάσεις εἶδομεν ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ, ἐδίωξε καὶ ἀπεμάκρυνεν ἐκ τοῦ ὀργανισμοῦ, ριφθεῖσα κατόπιν εἰς νάρκην. ἐξηντλημένη καὶ νεκρωμένη.

Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην, ἡ φυσιογνωμία δύναται ν' ἀλλοιωθῇ ὑπὸ τῶν ἐκφράσεων καὶ τῶν μορφῶν τῆς ἀναπνοῆς τοῦ Cheyne Stokes ἣν περιεγράψαμεν ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ τῆς μνηγιγίτιδος.

Ὀλίγας μόνον γραμμάς χαράσσομεν ἰδιαιτέρως περὶ τοῦ ἀμυλοειδοῦς νεφροῦ, οὕτινος ἀληθῶς ἡ φυσιογνωμία, ὠχρὰ, πελιδνὴ, ἀναιμική, καχεκτική, ἐκδηλοῖ ἐν συντόμῳ ὅλην τὴν γενικὴν καταβολὴν καὶ καχεξίαν διὰ τῶν χαρακτηριστικῶν της, καὶ διὰ τῆς ἀτόνου καὶ καχεκτικῆς ἐκφράσεώς της.

Εἰς δὲ τὰ νεφρικὰ νεοπλασμάτα, κυρίως τὰ κακοήθη, ἡ φυσιογνωμία ἔχει τὴν μορφήν ὄλων τῶν λοιπῶν νεοπλαστικῶν παθήσεων.

Ἐν τῇ νόσῳ τοῦ Addison, τῇ μελανοδερμίᾳ ἧς ἔτυχε νὰ ἴδωμεν περίπτωσιν τινα ἐν τῷ «Εὐαγγελισμῷ», ἡ φυματιώσις τῶν ἐπινεφριδίων, ἔχουσα προέλευσιν κυρίως ὁμοῦς ἀντίκτυπον γενικώτερον, ἐκδηλοῖ τὴν καθολικὴν ἀσθένειαν ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ, τῇ μελανῇ καὶ ἀνάμῳ, δι' ἐκφράσεως τῶν καταβεβλημένων δυνάμεων, τῶν ἐσωτερικῶν ἰλίγγων, τῶν πόνων, δι' ἐκφράσεως ἀδρανούς ἐκδηλούσης διανοητικὴν καὶ γενικὴν ἀδράνειαν καὶ νωθρότητα. Τὰ χεῖλη καὶ τὸ στόμα εἶναι μελαγχρόστερα, τὸ δὲ ἦθος εὐερέθιστον, δηλοῖ νευρικὴν τινα παραγῆν. (Ἰδιαίτερον χαρακτηριστικόν).

Ἐν τῇ νεφρολιθιάσει, οἱ προκαλούμενοι ὀδυνηρότατοι κωλικοὶ συσπῶσι καὶ ἀλλοιοῦσι τὴν φυσιογνωμίαν δεινῶς, ἐν δὲ τῇ φυματιώσει τοῦ νεφρικοῦ συστήματος, τὰ φυσιογνωμικὰ φαινόμενα εἶνε σχεδὸν τὰ περιγραφέντα ἐν τῇ φυματικῇ φυσιογνωμίᾳ.

Ἐν τῇ κυστίτιδι ἡ φυσιογνωμία πυρέσσουσα, συσπᾶται ἐκ τῆς ἐκφράσεως τῶν πόνων, ὡγρὰ δὲ καὶ ἀναιμική, ἔχει ἦθος νευρικοῦ ἐρεθισμοῦ κεφαλαλγικοῦ, ἰλίγγων, ὑπνηλίας μέχρι κωματικῆς φυσιογνωμίας, ὅταν δηλητηρίασις τις ἐπιτελεσθῇ.

Η'. ΣΥΣΤΗΜΑ ΓΕΝΝΗΤΙΚΟΝ

Τὰ ὄργανα ταῦτα, ἐν οἷς ἐνεδράζεται ἡ πνοὴ τῆς πολλαπλασιαζομένης φύσεως, τῆς λειτουργούσης μυστηριωδῶς καὶ δονούσης τὴν ὕλην, καὶ ἐξ αὐτῆς γεννώσης τὴν ζωὴν, τὴν συνέχειαν καὶ αἰδιότητα αὐτῆς, τὰ ὄργανα ταῦτα, ἐπιτελοῦντα τὴν ὑψίστην λειτουργίαν τοῦ ἀνθρώπου, τὴν ὑψηλοτέραν ἢ τοῦλάχιστον ἴσθη πρὸς τὰς ἐγκεφαλικὰς λειτουργίας, ἀποτελοῦσι τὸ ὑπομόχλιον τῆς ζωικῆς ἰσορροπίας τοῦ ὀργανισμοῦ, τοῦ τε ἠθικοῦ καὶ τοῦ φυσικοῦ.

Εὐνόητος ἄρα καθίσταται ἡ ἐφ' ὅλης τῆς ἠθικῆς καὶ φυσικῆς τοῦ ἀνθρώπου καταστάσεως ἐπίδρασις τῶν ὀργάνων τούτων, ἡ εὐτυχῆς ἐν ὑγείᾳ καὶ θλιβερὰ ἐν τῇ νόσῳ, καθὼς εὐνόητος καθίσταται καὶ ἡ ἐν

τῆ φυσιογνωμίας ἐκδήλωσις τῆς γενικῆς αὐτῶν καταστάσεως.

Οὐχ ἦττον μικρὰ περιγραφὴ τῆς φυσιογνωμίας ἐν ταῖς παθήσεσι τοῦ γεννητικοῦ συστήματος, οὐ μόνον ἤθελε πληρώσει κεφάλαια τῆς μελέτης ἡμῶν ἀναποφεύκτου καὶ ἀπαραιτήτου ἀνάγκης, ἀλλὰ καὶ θέλει προσθεσεί ἐν ἔτι οὐσιῶδες ἐπιχείρημα, τοῦ ἐνιαίου τῶν ἠθικῶν καὶ φυσικῶν παθήσεων, ὧν ἡ ἔκφρασις ἐνιαίως ἐκφράζεται εἰς τὰς διαφόρους φυσιογνωμίας, εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν ὁποίων ἀμέσως μεταβαίνομεν.

Ἄς ἀρχίσωμεν ἀπὸ τῶν γυναικείων παθήσεων.

Ἡ παθολογικὴ τριάς τῆς νεωτέρας ζωῆς, αἱ ποικίλαι καταγρήσεις, ἡ κληρονομικότης καὶ αἱ ἠθικαὶ κοπώσεις, πρωταγωνιστοῦσιν ἐν τῇ αἰτιολογίᾳ τῶν ποικιλοτάτων παθήσεων, αἵτινες καταταρνανοῦσι τὴν ὑπαρξίν τῆς γυναικὸς ἀπὸ τῆς νεανικῆς περιόδου, τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ἔρωτος μέχρι τῆς παύσεως αὐτοῦ καὶ πέραν ἀκόμη, καὶ δηλητηριάζουσι τὴν ζωὴν καθ' ὅλην αὐτῆς τὴν διάρκειαν.

Καὶ πέραν τοῦ ἔρωτος, ὅσον καὶ ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτοῦ ἐγέρσεως, ἡ ζωὴ τῶν καταγρήσεων, τῶν ὀκνηριῶν, τῶν ἀνχιμιῶν, τῶν ἀντανισμῶν, τῶν ἐρεθιστικῶν καὶ τῶν μυθιστορημάτων, ἡ ζωὴ τῶν κοπώσεων καὶ τῶν κληρονομικῶν προδιαθέσεων καὶ διαμαρτιῶν, ἡ ζωὴ ἡ δηλητηριαζομένη ὑπὸ τοῦ ἐκλύτου συζύγου, τοῦ μεμολυσμένου ἔστω καὶ ἐλαφρῶς, ἡ ζωὴ αὕτη, δηλητηριάζει τὴν ἀληθῆ ζωὴν τῆς γυναικὸς, καταθασανίζουσα καὶ ταλαιπωροῦσα τὴν ζωὴν ταύτην πέραν ἀκόμη τοῦ ἔρωτος, καὶ πέραν αὐτοῦ ἀκόμη τοῦ θανάτου — εἰς τὰ δυστυχεῖ τέκνα τῆς παθολογικῆς Ἀφροδίτης.

Ὅλας τὰς ἀλλοιώσεις ταύτας, ἡ φυσιογνωμία ὡς πιστὴ αὐτῶν συνέχεια πιστῶς καὶ ἀκριβέστατα ἐκδηλοῖ, διχστρεφομένη, ἀλλοιοῦσα τὸν τύπον τῶν χαρακτηριστικῶν τῆς, καταστρέφουσα τὴν καλλονὴν τῆς καὶ ἀποδεικνύουσα οὕτω τὴν μεγάλην ἀλήθειαν καθ' ἣν μόνη ἡ ὑγεία ἔχει φυσιογνωμίαν τὴν καλλοῖαν, μόνη ἡ ὑγεία ἐκπέμπει ἐκ τῆς ὑγιῶς καλλονῆς τὸ ὑγιὲς καὶ ἀληθὲς καὶ φυσιολογικὸν αἶσθημα τοῦ ἔρωτος, τὸ αἰώνιον καὶ διαρκές, τὸ δυνάμενον νὰ μεταδώσῃ ζωὴν ὑγιᾶ καὶ φυσιολογικῶς ἀθάνατον καὶ ἀρτίαν.

Εἶναι δυνατόν τὸ θυμὸς τῆς ἀνωτέρω περιγραφείσης ζωῆς τῶν αἰτίων νὰ μὴ ἔχῃ φυσιογνωμίαν ἀθλίαν;

Εἶναι δυνατόν αἱ φλεγμοναὶ τοῦ αἰδοῦ, αἱ κολπίτιδες, αἱ μη-

τρίτιδες και περιμητρίτιδες, αι σαλπινγίτιδες, αι παθήσεις των ωθηκων, τα νεοπλασματα, η συριλις, η βλεννόρροια, τα ελκη, αι λευκόρροιαι, η άμηνόρροια και η δυσμηνόρροια, όλα αυτά αι έκδηλώσεις και τ' αποτελέσματα της γνωστής ζωής, να μη άλλοιώσουν την όλην υγείαν και συνεπώς την έκδήλωσιν αυτής εν τη φυσιογνωμία:
Δυστυχώς, βεβαίως.

Των άλλοιώσεων τούτων περιγράφωμεν τας ούσιωδεστέρας, αρχόμενοι από της φυσιογνωμίας των

Μητροιτίδων. Είναι: ωχρά, εξητηλημένη, εκραζουσα γενικήν κόπωσην και αδυναμίαν, η συσπάζεται υπό των κοκκυγοδυνιών και των λοιπών νευραλγιών, αιτινες θλίβουσιν ώσαύτως και το ήθικόν της άρρώστου.

Της δυσμνορροίας η φυσιογνωμία εκραζει: οδύνην δι' ενός βλέμματος νοθροῦ, αδρανούς, δι' οφθαλμών υγρών περιγυρισμένων υπό μελανής περιφερείας, κάποτε δακρυβρόχων, και δι' ενός προσώπου ωχρού, δηλοῦντος γενικήν διαταραχήν, η πάσχουσα γυνή εκδηλαί θλίψιν, άνησυχίαν, ήθος ευερεθίστου νευρικής διεγέρσεως, ήτις δύναται να φθάση μέχρι παροξυσμοῦ.

Εν τη άμηνόρροια τα φαινόμενα της φυσιογνωμίας, δηλοῦντα ανάλογον έσωτερικήν ταραχήν, εΐσιν έντονώτερα και συμφορητικώτερα.

Είς τας έπιλοίπους παθήσεις, αι άλλοιώσεις της φυσιογνωμίας της τε ήθικης αυτής εκράσεως και της φυσικής είναι άρκούντως ζωηραί και έπιφανείς, ών δείγμα άρκούμεθα να παράσχωμεν τῷ άναγνώστη την φυσιογνωμίαν των κύστεων της ωοθήκης, ήτις φέρει τὸ όνομα του περιγράφαντος αυτήν άγγλου χειρουργοῦ Spenser Wells (1).

Κατ' άρχάς εκραζει μικρά τινα ένογλήματα τὸ «Ώοθηκικόν πρόσωπον» του Wells ένεκα της πίεσεως των γειτονικῶν οργάνων.

(1) Ο χειρουργός ούτος, μολοντί ένέκυψε πολύ εις την μελέτην των κύστεων της ωοθήκης, έγένετο μολαταῦτα άφορμή άκ ο υ σ ί α ς άνακαλύψεως της θεραπείας της φυματιώδους περιτονίτιδος. Ήν κατ' λάθος διέγνωσεν εις άρρωστον πάσχουσαν έξ ωοθηκικῶν κύστεων, ών την φυσιογνωμίαν τῶσιν άκριδῶς περιέγραψε.

τὰ ἐνοχλήματα ταῦτα γενόμενα γενικώτερα καὶ ἐντονώτερα, ἀντηχοῦσιν εἰς τὴν λειτουργίαν τῆς θρέψεως καὶ τῆς ζωῆς ἐν γένει, ἥτις ἐκπίπτει καὶ ἐκτελεῖ τὴν ἐκπτώσιν αὐτῆς ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ, ἧς τὰ μῆλα προεξέχουν, τὸ πρόσωπον γαίνεται ὠχρόν, ἢ ρίς ὀξύνεται, τὰ χεῖλη συμπίπτουν, αἱ γωνίαι τοῦ στόματος καταπίπτουν, βραθεῖαι δὲ ρυτίδες διαυλακοῦσι τὸ πρόσωπον καὶ τὸ μέτωπον προσδίδουσαι εἰς τὴν φυσιογνωμίαν τὸν χαρακτήρα ἐκείνου, ἀφ' οὗ ἀποπνέεται ὅλη ἡ ἔκφρασις τῆς δεινῆς τῆς πασχούσης καταστάσεως.

Σημείωσις. Ὅσον διὰ τὴν κατάπτωσιν τῶν γωνιῶν τοῦ στόματος, ἔχωνὰ προσθέσω σημεῖωσιν τινα γενικὴν, φυσιογνωμικὴν, οὐχὶ μονομερῶς σχετιζομένην μετὰ τὴν φυσιογνωμίαν τῶν κύστεων τῆς ὠοθήκης.

Ἐν γένει, τ. ἔ., παρατήρησα ὅτι ἡ γωνία τοῦ στόματος ἐχειρομένη πρὸς ἄνω ἐλαφρῶς καὶ ὀλίγον κομφῶς, πάντοτε ἐξεδήλωσεν εὐφυίαν διάπλάσεως καὶ ἤθους καὶ διανοίας, ἐνῶ ἡ κατάπτωσις αὐτῆς πρὸς τὰ κάτω ἢ ἡ ὀριζοντία φορὰ, πάντοτε κοινὴν διάπλασιν, καὶ πολλάκις ἐλαφρὰν ἀσθένειν ἢ χυδαιότητα ἤθους, πνεύματος, σώματος καὶ μὸρφῆς.

Τοῦτο δὲ, ἴσως ἕνεκα τῶν αἰωνίων κινήσεων καὶ τῶν ἐλαφρῶν συσπάσεων τοῦ στόματος ἐν τῇ ἀφώνῳ ἐκφράσει τῶν παθῶν καὶ τῶν σχέψεων, κινήσεων, δι' ὧν πάντοτε τὸ στόμα συνοδεύει τὴν ἔκφρασιν τῆς ἐσωτερικῆς καταστάσεως, ἥτις συνεπῶς ἀναλόγως τῆς δυνάμεως αὐτῆς τῆς υγείας καὶ τῆς εὐφυίας, προσδίδει εἰς τὸ μερικὸν τοῦτο ὄργανον τῆς φυσιογνωμίας, τὸν τύπον τῆς μορφῆς αὐτῆς καὶ τῆς ἐκφράσεως. Ὁ τρόπος τοῦ τρώγειν ὡσαύτως συντελεῖ, ἀλλὰ καὶ οὗτος δὲν ἐξαρτᾶται εἰμὴ ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τρόπου, ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἤθους καὶ πνεύματος τῶν τρόπων.

Ἦδη ἐπανεέλθωμεν εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν φυσιογνωμιῶν τῶν ἀνδρικῶν γεννητικῶν παθήσεων, εἰς τὰς ὁποίας προσθέτωμεν καὶ τὰς φυσιογνωμίας τῆς συφιλιδικῆς καὶ βλεννορροϊκῆς Ἀφροδίτης, ἃς βεβαίως δύνανται νὰ ἔχουν καὶ αἱ πάσχουσαι ἰέρειαι τῆς.

Τῆς *βλεννορροϊκῆς* βεβαίως ἡ φυσιογνωμία δὲν ἔχει τι τὸ ἴδιον καὶ χαρακτηριστικόν, δὲν ἔχει τ. ἔ. *παθογνωμοιοικὴν φυσιογνωμίαν*, ὡς λέγει ὁ *Lightenberg*. Τυγχάνουσα ὁμῶς ὠχρὰ, καὶ ὀλίγον ἀναιμικὴ, δύναται νὰ γείνη ἀθλία ἐκ τῶν ἀϋπνιῶν, τῶν φοβερῶν πόνων καὶ τῆς συμπαρομαρτούσης γενικῆς ἐξασθενήσεως.

Ἐνῶ ἐν τῇ *Συφιλιδι*, τὸ πρᾶγμα δὲν ἔχει οὕτως.

Μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν, κατὰ τὴν δευτερογενῆ περίοδον, ἡ φυσιογνωμία γίνεταί ὠχρὰ ἕνεκα τῆς ἀναιμίας, ἔχει ἦθος εὐερέθιστον

ἐκ τῶν ἀϋπνιῶν, ἐκφράζει γενικωτέρας καὶ ἐντονωτέρας νευρικὰς διαταραχὰς ὅταν τὰ φαινόμενα τύχῳσιν ἐντονώτερα.

Χαράσσεται δὲ βαθέως ὑπὸ τῶν ἐκφράσεων τῶν πόνων, τῶν ὀστεοκόπων, τῶν διαφορῶν νευραλγιῶν (ἄρθρων, μυῶν), κυρίως τῆς φρικώδους κεφαλαλγίας. ἴτις κατὰ τὸν Fournier δυναμένη νὰ προκαλέσῃ παραλήρημα, φέρει τὰς φυσιγνωμικὰς τροποποιήσεις τῆς παραληρημίας ἕως εἶδομεν ἄνωτέρω.

Τὴν ἐκφρασιν ὄλων τούτων συναρπάζει καὶ καθιστᾷ ἐντονωτέραν ὁ πυρετός, καὶ τὸ αἶσθημα τῆς γενικῆς κακουχίας. Ἔνεκα τῆς γενικῆς μολύνσεως.

Ἐν τῇ περιόδῳ ταύτῃ, ἡ φυσιγνωμία ἐκτὸς τῶν γενικῶν διαταραχῶν τῶν σπλάγγων, ἕως ἔχει νὰ ἐκδηλώσῃ, ἀλλοιοῦται αὐτὴ ἢ ἰδίᾳ ἐκ τῶν φρικωδῶν ὀφθαλμιῶν, τῶν ἱριτιδῶν, κερατιτιδῶν, ἐκ παθήσεων τῆς ρινός, ἕως ὅτου νέον ἐπὶ τοῦ προσώπου σημεῖον, προσθέσει νέα χαρακτηριστικὰ ἐπὶ τῆς σφριλιδικῆς φυσιγνωμίας.

Τὰ σημεῖα ταῦτα εἰσὶν σφριλίδες λεγόμεναι, τὰ ἐξανθήματα δηλ. ἕτινα ποικίλα τὴν μορφήν καὶ τὸ χρῶμα, στέφουσι τὸ μέτωπον (στέφανος τῆς Ἀφροδίτης) ἢ στίζουσι τὸ πρόσωπον ὄλων, τροποποιῶντα τὴν ἐκφρασιν αὐτοῦ. Ὁ βλεννογόνος τῶν χειλέων ἀλλοιοῦται ὑπὸ τῶν βλενωδῶν πλακῶν.

Κατὰ τὴν τριτογενῆ περίσδον, ἐπειδὴ τὰ φαινόμενα ἐκ τῆς προηγουμένης γενικῆς αὐτῶν διαχύσεως τείνουσι νὰ ἐντοπισθῶσι, ἔχρμεν τὰς φυσιγνωμίας τῶν τοπικῶν παθήσεων τοῦ ἐγκεφάλου, νωτιαίου μυελοῦ, σπλάγγων, κλπ. τῶν ὁπίσθων τὰς ἐκάστοτε φυσιγνωμίας, μετὰ τὴν καταστροφὴν αὐτῶν περιεγράψαμεν πρόσθεν, ὥστε ἀποβαίνει περριτὴ πᾶσα ἢ ἐπ' αὐτῶν ἐπάνοδος.

Φρικώδη, εἰκόνα φυσιγνωμίας ἔχει ὁ ἀτυχῆς ἀπόγονος γονέων σφριλιδικῶν, ἐὰν ὁ θάνατος δὲ τὸν ἀφαιρήσῃ τῆς ζωῆς.

Παθήσεις δερματικαί, τῶν ὀστέων, τῶν ἄρθρων, τῶν ὀφθαλμῶν, τῶν ὀδόντων, τῶν σπλάγγων, τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τοῦ νευρικοῦ ἐν γένει συστήματος, παθήσεις βαθεῖαι, καταστρεπτικαί αὐτῶν τῶν θεμελίων τῆς ζωῆς καὶ τῆς ὑγείας, διαστρέφουσι τὴν οὐσίαν καὶ τὴν μορφήν τοῦ ὀργανισμοῦ, διαστρέφουσι τὴν ἐκφρασιν τῆς φυσιγνωμίας, ἴτις ἐκδηλεῖ ὄλα ταῦτα καχεκτικῇ, ἄρρωστος, νευροπαθῆς, ἐκπεφυλισμένῃ.

Ἡ συφιλιδικὴ φυσιογνωμία, δύναται ὅλας τὰς φυσιογνωμίας τῶν βαθειῶν καὶ βαρειῶν παθήσεων νὰ ὑποδυθῇ, ἔχουσα ὡς ἰδιαίτερον χαρακτηριστικόν, τὸ ὀργανικὸν βάθος καὶ τὴν μεγάλην βαρύτητα τῶν παθήσεων, ὧν ἐκφράζει τὴν φυσιογνωμικὴν ἐκδήλωσιν.

Τὰς πλείονας λεπτομερείας περὶ τῶν τοπικῶν ἀλλοιώσεων τοῦ προσώπου, τῆς ἀποτροπαίου διαστροφῆς τῆς μορφῆς αὐτοῦ, τῆς ρινός, τῶν ὀφθαλμῶν, κρίνομεν περιττὸν νὰ εἰσέλθωμεν, ἀφ' οὗ ἄλλως αἱ πλείστα ἐξ αὐτῶν ἐν γενικαῖς γραμμαῖς περιεγράφησαν.

Ἐκ τῶν ἐπιλοίπων παθήσεων τοῦ ἀνδρός, ἀναφέρομεν τὴν φυσιογνωμίαν αὐτοῦ ἐν περιπτώσει **Σπερματορροίας**, τῆς προκαλούμένης ὑπὸ τοῦ ἀνυανισμοῦ ἢ ἄλλων ἐρεθισμῶν.

Ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ, εἰκονίζονται σαφέστατα διὰ γραμμῶν καὶ χρωμάτων ἐξόχων, ὅλαι αἱ ἐσωτερικαὶ καταστροφαι καὶ ἀλλοιώσεις τῆς ὑγείας καὶ τῆς ζωῆς, ἃς προκαλεῖ ἡ ἀπαισία ἐξίς τοῦ ἀνυανισμοῦ.

Κατ' ἀρχὰς ὠχρὰ καὶ ἀναιμικὴ, ἐκδηλοῖ ἔκλυσιν καὶ ἀτονίαν δυνάμεων, ἐκφράζει ἀποστροφὴν πρὸς πᾶσαν ἐργασίαν, ἔχει τὸ ἦθος σκυθρωπὸν, εὐερέθιστον, ὀξύθυμον, ἦθος ἐσωτερικῶν ἰλίγγων, πόνων, ἀλλοιοῦται ὑπὸ τοῦ αἰσθήματος τῶν παλμῶν ἐν τῇ ἐλαχίστῃ ἐργασίᾳ.

Προχωροῦντος ὁμως τοῦ κακοῦ, αἱ ἐσωτερικαὶ τῆς ζωῆς καταστροφαι αὐξάνουσαι, ἐκδηλοῦν ἀποτελέσματα αὐτῶν ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ, ἣτις ἐντελῶς ἀναιμικὴ, κιτρίνη, μολυβδόχρους, μὲ ὀφθαλμοὺς ἀνευ ζωῆς καὶ ἐκφράσεως βεβυθισμένης ἐντὸς τῶν μελανῶν περιφερειῶν τῶν κογχῶν, ἀλλοιουμένη ὑπὸ τῆς δυσπνοίας, ἐκδηλοῖ ὅλην τὴν ἐξάντλησιν τῆς διανοίας καὶ τῶν λειτουργιῶν τῆς ζωῆς, ἣτις διαστρέφεται καὶ φθίνει ἐν μαρασμῷ, ἐκδηλοῖ ὅλας τὰς ἀπεγνωσμένας τοῦ ἠθικοῦ ὀρμάς, δι' ὧν οἱ ἄρρωστοι πολλάκις αὐτοκτονοῦσι (Lallemand, Tissot) καὶ ἀντικαθιστῶσιν οὕτω τὴν περιγραφείσαν φυσιογνωμίαν ὑπὸ τῆς νεκρικῆς τοῦ θανάτου, ἣτις ἄλλως τε ἔρχεται καὶ μόνῃ ἐν ἀπαισίῳ καλπασμῷ, τῇ προσκλήσει καὶ προκλήσει τῶν ἔξεων τοῦ ἀνυανισμοῦ.

Εἰς τὰς λοιπὰς παθήσεις, τὰς διαμαρτίας π. χ. τῶν γεννητικῶν ὀργάνων, ἡ φυσιογνωμία ἔχει ἐκφρασιν βαθείας ἀλλοιώσεως τοῦ ἠθικοῦ. Ἐγνωρίσαμεν ἐρμαφρόδιτον, οὗτινος ἡ φυσιογνωμία ἐξεδήλου

τόσον σαφῶς τὸ ἄκρως εὐερέθιστον τοῦ ἡθικοῦ, καὶ τὴν νοσηρῶς μελαγχολικὴν διέγερσιν τῶν νεύρων, ὥστε μᾶς ἐμπόδιζε διὰ μόνου τοῦ ἡθους τοῦ ἀπὸ πάσης ἐξετάσεως· ὁ ἄρρωστος οὗτος ἀπέθανεν ἐκ μαρασμοῦ.

Τὸ περιστατικὸν τοῦτο σημειοῖ τὸ συνήθως γιγνόμενον, διότι αἱ παθήσεις τῶν γεννητικῶν ὀργάνων, ὡς καὶ αἱ παθήσεις τοῦ στομάχου δρῶσιν ἐπὶ τοῦ ἡθικοῦ καταθλίβουσαι τοῦτο καὶ πληροῦσαι τὰς λειτουργίας τῆς σκέψεως ὑπὸ μελαγχολικῶν καὶ ὑποχονδριακῶν ιδεῶν, αἰτινες ἐκδηλοῦνται εἰς τὸ ἡθος καὶ τὴν ἐκφρασιν τῆς φυσιογνωμίας, ἀφ' ἧς ἀποπνέεται μετὰ τῆς φυσικῆς παθήσεως καὶ ἡ ἐκφρασις τῆς ἡθικῆς.

Ἐὰν θελήσῃ τις νὰ δώσῃ ἐξήγησιν τοῦ φαινομένου τούτου, μόνον πιθανότητος ἴσως ἔχει νὰ ἐκφράσῃ, ἂν ὄχι ἀσφαλεῖς βεβαιότητος.

Ἴσως καθὼς ἐν ταῖς παθήσεσι τοῦ στομάχου, αἱ κακῶς ζυμούμεναι οὐσίαι, δηλητηριάζουσαι ἐλαφρῶς τὸ νευρικὸν σύστημα, προδιαθέτουσι, γεννῶσι καὶ διατηροῦσι τὰς ὑποχονδριακὰς διαθέσεις καὶ καταστάσεις, οὕτω καὶ ἐν ταῖς παθήσεσι τῶν γεννητικῶν ὀργάνων τοῦ ὑπομοχλίου τούτου τῆς ζωῆς, τῶν ὑποίων τὴν σπουδαιότητα, ἕνεκα τῆς ἀπορροφῆσεως τοῦ γεννητικοῦ ἐκκρίματος, εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὴν νευρικὴν ὑγείαν ἀπέδειξεν ὁ Brown-Sequard, τόσον περιφανῶς, ἴσως ἕνεκα τῆς παθήσεως ταύτης, ἀλλοιουμένη ἡ μυχία ὑφ' αἱ καὶ οὐσία τοῦ ἐκκρίματος τούτου, νὰ παρέχει εἰς τὸ νευρικὸν σύστημα, ἀπορροφουμένη, στοιχεῖα δηλητηριάσεως γεννῶντα ὑποχονδριακὰς καὶ μελαγχολικὰς καταστάσεις.

Ἡ δηλητηρίασις αὕτη δύναται ν' ἀποτελέσῃ ιδεώδη σχεδὸν τύπον αὐτοδηλητηριάσεως.

Δὲν γνωρίζομεν κατὰ πόσον δύναται νὰ εἶναι ἀληθῆς καὶ σύμφωνος πρὸς τὰ γεγονότα ἡ σκέψις καὶ ἡ ὑπόθεσις αὕτη τῆς γεννητικῆς αὐτοδηλητηριάσεως, τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι εἰς τὰς παθήσεις τοῦ γεννητικοῦ συστήματος, τὸ ἡθικὸν καταθλίβεται σφόδρα, εἴτε ἕνεκα ὑλικῶν λόγων εἴτε ἕνεκα τῆς ἡθικῆς ἐντυπώσεως, τῆς ὑποψίας δι' ἀνικανότητα, στερήσεως τῶν ἐρωτικῶν συγκινήσεων, στερήσεως ἢ παραγωγῆς ὄντων ἀσθενῶν, ὑποχονδριακαὶ δὲ καὶ μελαγχολικαὶ ιδεαὶ καταλαμβάνουσαι τὸν ἄρρωστον προσδίδουσιν εἰς τὴν φυσιογνωμίαν

αὐτοῦ τὴν ἔκφρασιν ἐκείνην ἣτις φέρει μετὰ τῆς φυσικῆς παθήσεως καὶ τὴν σφραγίδα τῆς ἠθικῆς.

Τὴν φυσιογνωμίαν ταύτην οὕτω πως ἐσφραγισμένην θέλει τις ἶδει ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ πάσχοντος ἐκ τῶν ἐπιλοίπων παθήσεων, ὀρχίτιδος, ἐπιδιδυμίδος, οὐρηθρίτιδος, προστατίτιδος κλπ.

Θέλει τ. ἔ. ἶδει τὴν ἔκφρασιν τοῦ φυσικοῦ πόνου, τῆς φυσικῆς ἐκπτώσεως τῆς θρέψεως καὶ τῶν δυνάμεων ἐν γένει συνδυαζομένην ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ μετὰ τῆς ἐκφράσεως τοῦ ἠθικοῦ πόνου καὶ τῆς ὑποχονδριακῆς ὀδυνηρᾶς καταθλίψεως, διότι τὰ γεννητικὰ ὄργανα εἴτε ἔνεκα τοῦ ἐκκρίματος αὐτῶν εἴτε ἔνεκα λόγων ἄλλων ἐπλάσθησαν ὑπὸ τῆς φύσεως διὰ τὴν ἰσορροπίαν τῆς ὑγείας καὶ τῆς δυνάμεως τοῦ φυσικοῦ καὶ ἠθικοῦ ὀργανισμοῦ, ἀποτελοῦντα τούτων τὸ ὑπομόχλιον τῆς ἰσορροπίας καὶ τὴν πηγὴν τῆς διεγέρσεως, τῆς εὐρωστίας καὶ τῆς ζωῆς.

Θ'. Ἡ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ

Εἰς τὰς Διαταραχὰς τῆς Θρέψεως.

Ἐνταῦθα ἡ φυσιογνωμία ἔχει τὸ ἐξῆς ἴδιον, καθότι, τὸ ἔδαφος αὐτῆς ἔνεκα τῶν διαταραχῶν τῆς θρέψεως βαθέως ἀλλοιούμενον τὴν ὑφὴν, τὴν δυνάμιν καὶ τὸ χρῶμα, γαίνεται ἕδρα φυσιογνωμικῶν ἐκδηλώσεων ὧν ἡ ἔκφρασις καὶ ἡ ζωὴ εἶνε χαρακτηριστικῶς ἄτονος, ἀδύνατος, σύμφωνος τῇ ἀτονίᾳ τῇ ἐκ τῆς γενικῆς τῆς θρέψεως διαταραχῆς προκαλουμένης.

Αἱ λεπτομερέστεραι περιγραφαὶ τῶν ἐπομένων φυσιογνωμιῶν, θέλουσιν ἔχει ὡς σταθερὸν ἄξονα καὶ μοχλὸν χαρακτῆρος τὸ σταθερὸν τοῦτο γνῶρισμα, μετὰ τῶν ἰδίων ἐκάστης παθήσεως φυσιογνωμικῶν ἀποχρώσεων.

Ἀναιμικαὶ φυσιογνωμίαι.

Αἱ ἀναιμικαὶ καὶ γλωρωτικαὶ φυσιογνωμίαι αἵτινες ἀποτελοῦσι τὰ τρία τέταρτα σχεδὸν τῶν φυσιογνωμιῶν τῶν πόλεων, εἶνε συγχαί εἰς τὰς κορασίδας ἕνεκα τῆς ὑπερεντάσεως τοῦ νευρικοῦ συστήματος, τοῦ εἶδους τῆς ζωῆς ἣν διαχέουσι, τῶν αἱμορροϊῶν εἰς ἃς ὑπόκεινται (Potain) ἕνεκα τῆς μυϊκῆς νωθρότητος ἢ κοπώσεως ἕνεκα ἠθικῶν συγκινήσεων καὶ τῶν πνευματικῶν καταπονήσεων ἐξασθενουσῶν τὸ νευρικὸν σύστημα, τῶν συνεχῶν διεγέρσεων, καὶ ἐρεθισμῶν τῶν ἀϋπνιῶν, τοῦ σχολάζοντος καὶ ὀκνηροῦ βίου τῶν νεαρῶν ἀτόμων, τῆς κατάχρησεως τῶν ἀφροδισίων, τοῦ ἀνυγνισμοῦ, ἕνεκα διαφορῶν νόσων κλπ. Ἀλλὰ καὶ οἱ νέοι δὲν εἶνε ἄνοσοι εἰς τὴν πάθησιν ταύτην, — πολλοῦ γε καὶ δεῖ—ἀποτελοῦντες τὸ πλεῖστον τῶν νοσηρῶν φυσιογνωμιῶν αἵτινες πλάνωνται ἐν ταῖς μεγαλουπόλεσι.

Ἐννοεῖται ὅτι, ὅταν ἡ πάθησις ἐπιδεινωθῇ τὰς φυσιογνωμίας ταύτας βεβαίως δὲν συναντᾶ τις εἰς τὰς ὁδοὺς ἀλλ' ἐντὸς τῶν οἰκιῶν καὶ τῶν κοιτῶνων, ἐντὸς τῶν νοσοκομείων, ἀναγνωρίζων καὶ διαγιγνώσκων αὐτὰς ἐκ πρώτης ὄψεως.

Φυσιογνωμία ὠχρὰ, ὠχροῦλευκος, ὡς κηρὸς πεπαλαιωμένος, καὶ χεῖλη ὠχρὰ καὶ παρειὰς ἀχρόους ἐκδηλοῖ ὅλην τὴν ἀτονίαν τοῦ ὄργανισμοῦ, τὴν ἐπίσημον αὐτοῦ ἐξασθένησιν, δι' ἐνὸς ἤθους εὐερεθίστου καὶ τεθλιμμένου συγχρόνως, τοῦ ἤθους τῆς ἐρεθιστικῆς ἐξασθένεσεως (Potain) ἕνεκα τῆς ὁποίας τὸ ἐλάχιστον αἷτιον ἐρεθίζον τὰ νεῦρα τοῦ πάσχοντος ἄλλοιοῖ τὴν φυσιογνωμίαν αὐτοῦ, τὴν ἐκδηλοῦσαν πόνους εἰς τὴν κεφαλὴν ἡμικρανικούς, διανοητικὴν ἐξασθένησιν, χαύνωσιν καὶ ἀδυναμίαν, τὴν ἐκφράζουσιν τοὺς ἐσωτερικοὺς ἰλίγγους, τὴν ὑπνηλίαν, τὸν κάματον, τὴν ἐξηντλημένην ἐκ τῶν ἀϋπνιῶν καὶ τῶν φυσιογνωμικῶν κινήσεων ἕνεκα χασμημάτων καὶ ἐκδηλώσεων τῶν παραισθήσεων καὶ τῶν μανικῶν καταστάσεων ἃς ἔχει κάποτε γὰ ἐκφράσει.

Ἀπὸ μιᾶς τοιαύτης φυσιογνωμίας ἀποπνέεται ἡ ἀναιμικὴ ἐκφρασις αὐτῆς, ἡ συνισταμένη ἐκ τοῦ θεμελιώδους τόνου, ὅστις εἶνε ἡ ἀτονία, ἣν αἱ ἄνω περιγραφείσαι φυσιογνωμικαὶ ἐκφράσεις καὶ συνηγήσεις ἐπικουροῦσιν εἰς τὴν ἐκδήλωσιν τοῦ ὄλου γρώματος τῆς ἐκφρά-

σεως, τῆς ἀχρόου καὶ ὠχροῦς φυσιογνωμίας τῶν ἀναιμικῶν καὶ τῶν χλωρωτικῶν ἀτόμων.

Ἡ χλωρωτικὴ φυσιογνωμία ἰδίως εἶνε λευκὴ ὡς ἀλάβαστρον ἢ χλωρὰ κίτρινοπρασίνη καὶ εἰς αὐτοὺς σχεδὸν ἀκόμη τοὺς βλεννογόνους τῶν χειλέων, εἶνε ὅλως ἰδία, ἔχουσα ὀφθαλμοὺς μὲ ἔκφρασιν μαρασμοῦ καὶ λύπης (Hayem) ἢ ἄλλοτε στίλβουσαν ἐντὸς πελιδνοῦ γύρου ἀνευ ζωῆς καὶ ἐκφράσεως διὰ μέσου βλεφάρων μικρὸν τι ἐξοιδημένων, μετὰ χαρακτηριστικῶν ἐν γένει κεχαλαρωμένων καὶ ἠλωμένων.

Ἐν τῇ κακοῦθι ἀναιμία τὰ αὐτὰ φαινόμενα μὲ χαρακτηριστῆρα ὅμως ἔντονον καὶ ἐπικίνδυνον ἐκτυλίσσονται ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ τῇ ἐκφραζούσῃ γενικὴν τῶν δυνάμεων καταβολὴν, κάματον, ἐσωτερικοὺς ἰλίγγους καὶ πόνους ὀστεοκόπους, ὧν ἡ ἔκφρασις ἀλλοιοῖ τὴν ὠχροτάτην ὡς σουδάριον μορφήν τοῦ ἀρρώστου τὴν συσπωμένην ὑπὸ τῆς συντριβούσης κεφαλαλγίας, τῆς γενικῆς στενοχωρίας, τὴν ἀλλοιουμένην ὑπὸ τῆς ἀναιμικῆς δυσπνοίας, τῆς ἐναγωνίου καὶ ἀσφυκτικῆς δίψης δι' ἀέρα, τὴν ἐκδηλοῦσαν ὅλην τῆς ζωῆς τὴν ἔκπτωσιν καὶ τὴν ἀτονίαν, ἣτις δύναται πολλάκις ν' ἀντικατασταθῇ ὑπὸ τῆς φυσιογνωμίας τῆς ὑγείας καὶ τῆς διαρκοῦς ἰάσεως, ἀρκεῖ ὁ πάσχων νὰ ἔχη ὑπομονήν.

Ἡ λευχαιμικὴ φυσιογνωμία εἶνε ὡσαύτως ὠχρὰ ἀλλὰ μετ' ἐλαφροτέρων φαινομένων, χρονιωτέρων ὅμως καὶ διαρκεστέρων, τοῦθ' ὅπερ καθιστᾷ τὴν πάθησιν ὡσαύτως βαρεῖαν.

Ἐν δὲ τῇ ψευδολευχαιμία τοῦ Hodkin ἡ φυσιογνωμία δηλαδὴ τὴν βραδυτάτην ἐξέλιξιν τῶν φαινομένων, ἅτινα μετὰ καιρὸν ἐπιδεινούμενα, ἀντιπροσωπεύονται ἐν τῷ προσώπῳ διὰ τῆς ὠχρότητος καὶ τῆς ἐκφράσεως γενικῆς ἀναιμίας δεινῆς, ἣτις δύναται ὅλην τὴν δύναμιν τῆς ζωῆς καὶ τῆς εὐρωστίας νὰ καταρρίψῃ καὶ νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν ἔκπτωσιν ταύτην ἐν τῇ ψευδολευχαιμικῇ φυσιογνωμίᾳ τῇ ὠχρᾷ, τῇ ἰκτερικῇ κλπ.

Ἐν γένει ἡ ἀναιμικὴ φυσιογνωμία ἔχει ὡς θεμελειώδη τόνον ἐκφράσεως τὴν ἀτονίαν, ὡς χρῶμα δὲ καὶ ὡς ἐπικουρικὰς συνηγήσεις τοῦ χρωματισμοῦ, τὴν ἄχρουν ὠχρότητα καὶ γλώφωσιν τῆς μορφῆς, ἀφ' ἧς ἀποπνέεται ὅλη τῆς ζωῆς ἡ ἀδυναμία καὶ ἐξασθένησις, ἡ ἠθικὴ καὶ φυσικὴ, συνεπῶς τυγχάνει ἐκ τῶν νόσων ἐκείνων ἅς διαγι-

γνώσκει τις ἐκ πρώτης ὄψεως τῆς ὄψεως τοῦ ἀρρώστου, οὗτινος ἡ καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν τῆς ἡθικῆς καὶ φυσικῆς ὑπάρξεως ἐξασθένεισ ἐκδηλοῦται ἐν τῇ ἀτονίᾳ τῆς φυσιογνωμικῆς ἐκφράσεως.

Ἡ Σκορβουτικὴ ὀυσιογνωμία κατ' ἀρχὰς ἐκφράζει γενικὴν καταβολὴν, στενοχωρίαν, ἐξάντησιν, συσπᾶται ὑπὸ τῆς ἐκφράσεως τῶν ρευματοειδῶν πόνων ἢ μένει ἀπαθής, κοιμισμένη, δηλοῦσα βαθεῖαν διανοητικὴν ἀδράνειαν. Μετὰ ταῦτα ἀλλοιοῦται ὑπὸ τῆς γειτονικῆς παθήσεως τῶν οὖλων, ἅτινα ἐξελκοῦνται καὶ αἱμορραγοῦσιν, ὑπὸ τῆς κυνάγχης καὶ ὑπὸ τῆς γενικῆς ἀναιμικῆς καταστάσεως. καθὼς καὶ γενικαί τινες παθολογικοὶ ἐν τοῖς σπλάγγνοις ἀντίκτυποι δύνανται ν' ἀντιπροσωπευθῶσιν ἐν τῷ προσώπῳ διὰ τοῦ νοσώδους καὶ παθολογικοῦ τῆς ἐκφράσεως ἤθους.

Ἐν τῇ Πορφύρᾳ (Werlhof) ἡ φυσιογνωμία στικτὴ πολλακίς ἐκ τῶν ἐκχυμώσεων καὶ τῶν αἱμορραγιῶν ἐκφράζει πυρέσσουσα τὴν γενικὴν ἐξάντησιν καὶ ἐξασθένεισιν τοῦ ὄργανισμοῦ.

Ἐν τῇ αἱμοφιλίᾳ, τόσον τὸ δέρμα, ὅσον καὶ οἱ ὄρατοὶ βλεννογόνοι τῶν χειλέων, τῆς ρινῆς αἱμορραγοῦντα δυσεπισχέτως, ἀλλοιοῦσι τὴν μορφήν, τὴν ἐκδηλοῦσαν τὴν γενικὴν λεπτότητα τοῦ εὐραγοῦς ὄργανισμοῦ, τὴν γενικὴν ἀναιμίαν, συσπωμένη πολλακίς ὑπὸ τῆς ἐκφράσεως τῶν ρευματοειδῶν πόνων καὶ τῆς τριδυμικῆς νευραλγίας, συχνῆς ἐν τῇ αἱμοφιλίᾳ ἢ ἀλλοιοῖ, ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω, τὴν μορφήν καὶ τὴν ἐκφρασιν, ἀποτελοῦσα ἰδιαιτέρον αὐτῆς χαρακτηριστικόν.

Φυσιογνωμία διαβητικὴ. Ὁ Διαβήτης, νόσος ἀρθριτικὴ, προκαλούμενος ὑπὸ τῆς πλημμελοῦς ζωῆς τοῦ καθεστικοῦ βίου τῶν καταπονήσεων, καταχρήσεων, τῶν θλίψεων καὶ τῶν διανοητικῶν ἐξεγέρσεων, ἐκ νόσων διαφόρων καὶ παθήσεων ποικίλων, ὄρων ἐπὶ ἐδάφους κληρονομικῶς προδιατεθειμένου, — ἔχει φυσιογνωμίαν ἰδίαν, ἐν περιλήψει περιέχουσαν τὸν χαρακτῆρα τοῦ παρελθόντος, τὰ αἷτια δηλονότι, τὴν εἰκόνα τοῦ παρόντος καὶ τὸν ἀόριστον πρόλογον τῆς μελλούσης φυσιογνωμικῆς φάσεως, ἥτις θᾶπτον ἢ βράδιον εἶνε ἢ ἀπαισιωτέρα τῶν φάσεων, ἢ τοῦ μαρασμοῦ καὶ τοῦ θανάτου.

Βλέπομεν π. χ. ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ τοῦ διαβητικοῦ ὅτι αἱ συσπᾶσεις τῶν ἐκδηλώσεων τῶν διαφόρων θλίψεων καὶ συγκινήσεων ἅς ἀνεφέραμεν πρὸ μικροῦ, ὅτι ἀντικαθίστανται ὑπὸ ἄλλης ἐκφράσεως ἀορίστων τινῶν αἰσθημάτων, γενικῆς ἀπισχνάνσεως, ἐξασθενήσεως καὶ

καταβολής, συνδυαζομένων με την έκφρασιν τῶν διαφορῶν νευραλγικῶν πόνων καὶ τοῦ εὐερεθίστου φυσιογνωμικοῦ ἤθους, ὅπερ ἔχει νὰ ἐκφράσῃ τόσας ἐνοχλήσεις.

Μετὰ ταῦτα, ἅτινα δηλοῦσι τὴν ἐγκατάστασιν τῆς παθήσεως, τὸ βλέμμα καὶ τὸ ἦθος δύναται νὰ ἔχη τι τὸ ἀορίστως βουλιμιῶν, ἦθος ὅπερ συνδυαζόμενον μετὰ τῆς ἐκφράσεως τῆς γενικῆς ἐξάντλησεως ἐκ μέρους τοῦ καθολοκληρίαν ἐκπίπτοντος ὀργανισμοῦ, τῆς δυστροφίας αὐτοῦ, τῶν σπλαγγχνικῶν ἐπικινδύνων ἀντικτύπων, καὶ μετὰ τῶν τοπικῶν φυσιογνωμικῶν ἀλλοιώσεων, τῆς τριχοπτώσεως, τοῦ καταρράκτου, τῶν ὀφθαλμικῶν παθήσεων, καὶ τῶν τοῦ δέρματος, τοῦ καταλαμβανομένου ὑπὸ ἐξάνθημάτων καὶ οἰδήματος, ἐκδηλοῖ **ἐνιαίως** ἐν τῇ ἐκφράσει τῆς φυσιογνωμίας, τῆς συσπωμένης ὑπὸ τριδυμικῶν κλπ. νευραλγιῶν, τὴν διανοητικὴν καὶ ἠθικὴν ἀδράνειαν καὶ τὴν σωματικὴν ἐξάντλησιν τοῦ πάσχοντος, «τὴν σύντηξιν τῶν μελῶν (Ἰπποκράτης).»

Ἐν τῷ ἀποίῳ διαβήτῃ, ἡ φυσιογνωμία ἐκδηλοῖ ταῦτα φαινόμενα, ἐλαφρότερα ὅμως καὶ ἐπιπολαιότερα.

Αἱ Ἀρθριτικαὶ φυσιογνωμίαι εἶνε συχνόταται οὐ μόνον μεταξὺ τῶν λόρδων, τῶν εὐγενῶν καὶ τῶν εὐφυῶν ἀνδρῶν, ὡς ἐπαρηγορεῖτο ὁ ἄγγλος ἀρθριτικὸς Ἰπποκράτης Sydenham, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν πενήτων, οἵτινες ἄθλιον βίον διάγουσι, μολονότι ἀρχαῖος τις στίχος λέγει ὅτι ὁ οἶνος εἶνε ὁ πατήρ, ἡ τράπεζα ἡ μήτηρ καὶ ἡ Ἀφροδίτη ἡ τροφὸς τῆς ποδάγρας (Strümpell). Ἐν γένει κληρονομικότης, μολυβδίασις καὶ νεωτέρα ἀργόσχολος καὶ εὐτυχῆς ζωὴ τῶν συγκινήσεων, ἐπιβραδύνοντα τὴν θρέψιν, γεννῶσι τὸν Ἀρθριτισμὸν τοῦ Bouchard, πάθησιν καθολικὴν, κατὰ τὴν ὁποῖαν δύναται τις νὰ συναντήσῃ ἐν μὲν τῇ νεαρᾷ ἡλικίᾳ τὰς ἡμικρανικάς, γαστρικάς, δυσπεπτικάς καὶ νευροπαθειακάς φυσιογνωμίας, ποικιλωμένας ὑπὸ διαφορῶν δερματικῶν καὶ ἐρπητικῶν ἐξάνθησεων (Lancereaux), κατὰ δὲ τὴν προγεχωρήκυϊαν τὰς φυσιογνωμίας τῆς ἀρτηριοσκληρώσεως τῶν καρδιακῶν καὶ νεφρικῶν παθήσεων καὶ κιρρώσεων καὶ χολολιθιάσεων, τῶν πνευμονικῶν καὶ ἐγκεφαλικῶν παθήσεων (Rendu, Lecorché) τοῦ διαβήτου, τῆς δυσκινήτου ὑπερλιπώσεως, τῆς ποδάγρας καὶ πολλὰς ἄλλας συγγενεῖς φυσιογνωμίας συναδέλφων παθήσεων, ὀφθαλμικῶν, κατάρρων, ὑπερτροφικῶν, ἃς ἐγέννησε μία καὶ

ἡ αὐτὴ μήτηρ, ἡ Βραδυτροφία λεγόμενη (La relentissement de la nutrition, Ch. Bouchard).

Ἐνταῦθα θέλομεν ἴδει τὴν φυσιογνωμίαν τῆς ἀρθρίτιδος, διότι αἱ λοιπαὶ περιγράφονται ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ. Αὕτη, διὰ τῆς θρέψεως τῶν μορίων τοῦ προσώπου τῆς, διηγουμένη καὶ δηλοῦσα τὴν γενικὴν τῆς θρέψεως κατὰστάσιν καὶ τὴν ἱστορίαν πολλάκις τοῦ παρελθόντος, πολλάκις πυρέσσουσα, μὲ δέρμα εὐπαθές, ἀλλοιοῦται φρικωδῶς καὶ συσπᾶται κατὰ τὸν ὀδυνηρὸν τῆς ἀρθρίτιδος παροξυσμὸν τῶν πόνων, πρὸς τοὺς ὁποίους μονῆ ἢ στοικὴ φυσιογνωμία δύναται νὰ μείνη ἀναλλοίωτος καὶ ἀτάραχος ὡς ἡ τοῦ ἀπαθoῦς ἐκείνου ἀρχαίου Στοικοῦ, ὅστις ἔλεγε πρὸς τὸν παροξυνόμενον πόνον τῆς ἀρθρίτιδος του : "ὦ ἀρθρίτις ! πείραζέ με ὅσον θέλεις· οὐδέποτε θὰ μὲ πείσης νὰ ὁμολογήσω ὅτι ὁ πόνος δύναται νὰ εἶνέ τι κακόν !»

Αἱ νεώτεραι ὁμως φυσιογνωμίαι τῶν νεωτέρων ὀργανισμῶν, πᾶν ἄλλο ἢ στοικαὶ τυγχάνουσαι, ἔχουσι διαρκῆ τὸν τύπον καὶ τὸν χαρακτῆρα τῆς ζωῆς ἣτις γεννᾷ τὴν ποδάγραν καὶ ἐκδήλως ἀλλοιοῦνται καὶ συσπῶνται ἐν τῇ ἐνσκήψει τοῦ ἀρθριτικοῦ παροξυσμοῦ.

Ἡ ὑπερλιπώδης φυσιογνωμία τυγχάνουσα, ὡς εἶδομεν, συγγενῆς μορφή τῶν ἀρθριτικῶν, παρίσταται ὀγκώδης, πλήρης, ὑπερεκχειλισμένη, μὲ ὀφθαλμοὺς μικροὺς καὶ κρυμμένους ἐντὸς λιπώδων περιβλημάτων, ἰδρωμένη ἐκ τῆς θερμότητος, ἀλλοιούμενη ὑπὸ τῆς δυσπνοίας, ὅιονεῖ ἐστηριγμένη ἐπὶ λιπώδους βάρους τοῦ ὀγκώδους λαιμοῦ, ὅστις στρογγύλως καὶ κυλινδρικῶς προεξέχει κάτωθεν τοῦ πωγωνίου—ἐκδηλοῖ τὴν στενοχωρίαν τῆς ὅλης παθολογικῆς καταστάσεως τοῦ ὀργανισμοῦ, προλογίζουσα τὰς πιθανὰς μελλούσας αὐτῆς φάσεις καὶ μεταπτώσεις εἰς τὰς καρδιακὰς, νεφρικὰς καὶ τὰς λοιπὰς ἀρθριτικὰς φυσιογνωμίας, τὰς δηλοῦσας τὰς ἀναλόγους καὶ σχετικὰς παθήσεις.

Ἡ ραχίτικὴ φυσιογνωμία τοῦ Glisson δι' ἐνὸς μετώπου ὀλυμπίου, προεξέχοντος, ἄνωθεν τοῦ ὁποίου πάλλεται καὶ σφύζει ἡ πηγὴ μέχρι τοῦ τρίτου ἔτους τῆς ἡλικίας τοῦ μικροῦ ἀρρώστου, μὲ ἔκφρασιν παθήσεων τοῦ κρανίου (cranio-tabes), μὲ πρόσωπον προεξέχον καὶ ἠλλοιωμένον ἐκ τῶν διαταραχῶν τῆς ὀδοντοφυσίας, ὠχρόν, ἀναιμικόν, ἐκφράζει ἀθυμίαν, κόπωσην, γενικὴν τῆς θρέψεως καὶ τῶν δυνάμεων καταβολὴν καὶ ἐξασθένησιν τόσον τοῦ σώματος, ὅσον καὶ

τῆς διανοίας, ἣτις δύναται νὰ ἔχη ἔκφρασιν ἡλιθίαν, πολλάκις ὅμως καὶ νοήμονα, μὴ δυναμένην ἐν γένει νὰ ἐπέχη τόπον πιστοποιητικοῦ τῆς νοημοσύνης, ὡς λέγει ὁ Comby.

Ἡ χοιραδικὴ τέλος φυσιογνωμία δι' ἐνὸς βλέμματος ἀμέσως διαγιγνώσκεται διότι ἕκαστον μέρος τοῦ προσώπου ἔχει καὶ ἀνά ἓνα ἰδιαιτέρον χαρακτηριστικόν.

Εἶνε διττὴ ἡ χοιραδικὴ φυσιογνωμία, εἶνε εὐχρους καὶ ἀνθοῦσα εἶνε δὲ καὶ καχεκτικὴ ἔχουσα ῥίνα παχεῖαν, ἐρυθρὰν καὶ ἐμπεφραγμένην, τὰ χεῖλη παχέα, ἐξελκώσεις ἢ λευκαζούσας κηλίδας ἐπὶ τῶν κερατοειδῶν τοῦ ὀφθαλμοῦ, ἔκζεμα (πυοφύτην) περὶ τὰ ὦτα καὶ τοὺς μυκτῆρας, δερματικὰς παθήσεις, οἰδαλέους ἀδένας ὑπὸ τὰς γνάθους ἐν γένει ἔχουσα ἐπ' αὐτῆς γεγραμμένην ἀδροῖς γράμμασι τὴν διάγνωσιν τῆς χοιραδώσεως (J. Comby) καὶ ἀποπνέουσιν ἀφ' ὅλης ταύτης τῆς διαστραφείσης μορφῆς ἢ κληρονομικότης, ἢ ἀθλιότης τοῦ βίου καὶ ἡ λοιπὴ ἀκαθαρσία ἠλλοίωσε τόσον ἀπαισίως, τὴν ἔκφρασιν τῆς γενικῆς θρεπτικῆς ἐκπτώσεως καὶ ἐξασθενήσεως τοῦ ὄργανισμοῦ τῆς διανοητικῆς ἀδυναμίας, ἀπαθείας καὶ ἀνικανότητος, μολονότι πολλάκις παρατηρεῖται καὶ ζωηρότης νοημοσύνης.

Ἡ ἔκφρασις ἐν γένει τῆς χοιραδικῆς φυσιογνωμίας εἶνε ποικίλη διότι ἡ χοιράδωσις δὲν εἶνέ τι βαθὺ ἀλίσκον τὴν μυχίαν φύσιν τῆς ζωῆς ἀλλὰ τούναντίον καταλείπουσα ἄθικτον εἰς ἕκαστον πάσχοντα τὴν ιδιοσυγκρασίαν καὶ τὰς ἐμφύτους αὐτοῦ ιδιότητας, ἔχει εὐμεταβλητοτάτην καὶ ποικιλωτάτην τὴν φυσιογνωμικὴν ἐκδήλωσιν.

Αὗται εἰσὶν αἱ δυστροφικαὶ φυσιογνωμίαι, δηλοῦσαι τὴν καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν τῆς φυσικῆς καὶ ἠθικῆς ὑπάρξεως ἐκπτωσιν τῆς δυνάμεως τοῦ ἀτόμου, διὰ μιᾶς ἐκφράσεως ἀτόνου ἀναδιδομένης ἀπὸ ἐδάφους φυσιογνωμικοῦ διεστραμμένου καὶ ἐξηντλημένου.

ΚΕΦ. ΤΡΙΤΟΝ

ΤΟΠΙΚΑΙ ΤΗΣ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΣ ΑΛΛΟΙΩΣΕΙΣ

«Δρῶντι καὶ παθεῖν ἔοικεν»

Μέχρι τοῦδε περιεγράφομεν τὰς ἀλλοιώσεις τῆς φυσιογνωμίας ὡς αὕτη ὑφίστατο ἐκδηλοῦσα καταστάσεις γενικὰς, ἀπομεμακρυσμένας, ἀσχετοὺς ἐν γένει πρὸς αὐτήν. Ἦδη περιγράφομεν ἐν συντόμῳ τὰς φυσιογνωμικὰς ἀλλοιώσεις ὡς ὑφίσταται αὕτη ἢ μορφή ἐκ τῶν παθήσεων αὐτῆς, ἐκ τῶν διαφόρων βλαβῶν τῶν μερῶν τοῦ προσώπου καὶ τῆς κεφαλῆς ἐν γένει, ἕνεκα λόγων τοπικῶν ἢ γενικῶν.

Ἡ φυσιογνωμία τυγχάνουσα ἢ μορφή ὑφ' ἣν παρίσταται τὸ ἄτομον καὶ σχετίζεται μετὰ τῆς ἐξωτερικῆς ζωῆς εἶνε ἠναγκασμένη διὰ τῶν λεπτῶν καὶ εὐαισθητῶν καὶ αἱματοβριθῶν αὐτῆς μελῶν νὰ εὐρίσκηται εἰς ἀέναον ἀεικινήσιαν ἣν ἀπαιτεῖ ἡ ἔκφρασις τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς, ἡ δράσις τῆς ἐξωτερικῆς μεθ' ἧς σχετίζεται καὶ συνάπτεται διὰ τῆς μορφῆς ἢ πρώτης. Συνεπῶς ὑπὲρ πᾶν ἄλλο μέλος τοῦ σώματος, ἢ ἀκάλυπτος αὕτη καὶ λεπτοφυῆς μορφή εὐρισκομένη εἰς συνάφειαν μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου ἐνῶ ἐκδηλοῖ τὸν ἐσωτερικόν, προσλαμβάνει τὸν τύπον τῶν ἐξωτερικῶν αἰτίων, πάσχουσα προσωπικῶς τὸ δὴ λεγόμενον καὶ ἐκδηλοῦσα τὰς προσωπικὰς αὐτῆς παθήσεις, τὰς ἀλλοιώσεις τ. ἔ τοῦ προσώπου, δι' ἀλλοιώσεων τῆς ὅλης φυσιογνωμικῆς ἐκφράσεως.

Βεβαίως θὰ ἦτο ἀπέραντος ἢ λεπτομερῆς περιγραφή τῶν φυσιογνωμιῶν, ὄλων τῶν δερματικῶν, ὀφθαλμικῶν, κεφαλικῶν παθήσεων καὶ ἀσχετος πρὸς τὸ ἡμέτερον θέμα ὅπερ εἶνε ἡ Φυσιογνωμία καὶ οὐχὶ αἱ ἀλλοιώσεις τοῦ προσώπου.

Ἄλλ' ἀναφέρομεν ἐν γενικαῖς γραμμαῖς τὰς προσωπικὰς παθήσεις, διότι ἐκδηλοῖ αὕτη τὸ ὑποκειμενικόν αἶσθημα διὰ μέσου τῶν ἐρειπίων καὶ τῶν ἀλλοιώσεων καὶ τῶν βλαβῶν ὡς ὑφίσταται ἕνεκα τῆς παθήσεως.

Εἰς τὰ τραύματα π. χ. τῆς κεφαλῆς, τὰ ἐπερχόμενα τῆς διακινήσεως φαινόμενα ἐκδηλοῦνται ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ δι' ἐκφράσεως ἀλλοιουμένης ὑπὸ τῆς ρεγγούσης βραδείας ἀναπνοῆς καὶ ἐκφαινούσης ἔλλειψιν τῆς ζωῆς τῆς αἰσθήσεως καὶ τῆς συνειδήσεως τελείαν. Ὁ βλαβεῖς, γράφει ὁ καθηγητῆς Μαγγίνας, κεῖται πρὸ ἡμῶν μετ' ὤχρου προσώπου καὶ ἐν χαλαρώσει, μετὰ χαρακτηρῶν ἀνευ ἐκφράσεως συχνάκις μετ' ἠνεωγμένων ἀκινήτων ὀφθαλμῶν, ὧν αἱ κόραι οὐδεμίαν σχεδὸν δεικνύουσιν ἀντίδρασιν. Τὴν φυσιογνωμίαν ταύτην δύναται ν' ἀντικαταστήσῃ ἡ κωματώδης, ἡ τῆς ὑπνηλίας καὶ αἱ λοιπαὶ μορφαί, ἃς περιεγράφωμεν ἐν ταῖς ἐγκεφαλικαῖς παθήσεσι.

Ἐπειδὴ δὲ ἀφ' ἑτέρου τὸ δέριμα τοῦ προσώπου τυγχάνει αἰμοβριθές, ὅλα δὲ τὰ λοιπὰ μόρια λεπτοφυᾶ, καὶ συνεχῶς λειτουργοῦντα, παρουσιάζεται ἐν τῷ προσώπῳ ῥοπή τις ἰδιαιτέρα καὶ διαθετικὴ εὐπαθεῖα πρὸς φλεγμονὰς καὶ νεοπλασίας καὶ ζωηροτέρως παθολογικὰς ἀπηγήσεις καὶ συνεχείας ἐσωτερικῶν βλαβῶν. Οὕτως εἰς τὰς παθήσεις τῶν ὀφθαλμῶν πρωτίστως αἱ διχθήσεις, χοιράδωσις, φυματίωσις, ἀρθρίτις, συφιλίς προκαλοῦσιν αὐτὰς καὶ δευτερευόντως οἱ ἐξωτερικοὶ ἐρεθισμοί. Καὶ ἐνταῦθα ἄρα ταῦτ' αἷτια, κληρονομικότης, καὶ νεωτέρα ζωὴ, γεννῶσι τὰ πάθη τοῦ προσώπου ἀλλοιοῦντα τόσον ὑλικῶς τὴν φυσιογνωμίαν, ὅσον καὶ τὴν ἔκφρασιν αὐτῆς, καὶ τὴν ἀλλοίωσιν τῆς ἐκφράσεως αὐτῆς, τῆς δηλούσης τὴν γενικὴν κατὰστασιν, μολονότι ἀναδίδεται καὶ ἀποπνέεται ἐκ τοπικῶν ἀλλοιώσεων καὶ καταστροφῶν, τὴν τοῦ προσώπου ἔκφρασιν ταύτην, περιγράφωμεν ἐν τῷ τρίτῳ τούτῳ κεφαλαίῳ ἐν πάσῃ τῇ δυνατῇ συντομίᾳ.

Εἰς τὰς δερματικὰς παθήσεις, τὰ ἐκζέματα, τὰς δοθιῆνας, τὰ ἐξανθήματα, τὴν γενειάγραν, σήκωσιν, ἡ φυσιογνωμία παραμορφοῦται ἐν δὲ τῷ *Λύκῳ* τερατωδῶς καὶ φρικωδῶς διαστρέφεται καὶ ἀλλίσκεται ἢ ἀνθρωπίνῃ φυσιογνωμίᾳ διὰ τῆς ἀποτροπαίου διαβρώσεως, ἐξελκίσεως, πυρορῆς καὶ καταστροφῆς τῆς ρινός, τῶν παρεῖων καὶ τῶν χειλέων προσδιδούσης εἰς τὴν φυματιώδη συνήθως ἔκφρασιν μορφήν ἀπχισίαν.

Ὅγκοι ὡσαύτως ἀγγειώδεις κυρίως λιπωματώδεις, κυστειοδερμοειδεῖς (εἰς τὸ ἄκρον τῆς ὀφρύος) ἰνώματα, θηλώματα, μυώματα, χονδρώματα — ἐν τῇ παρωτίδι παραμορφοῦντα τὸ πρόσωπον καθὼς

καὶ ἐν τῇ σιαγόνι ἀδενώματα, μυξώματα—βλενωδεις πολυποδες τῆς ρινὸς τῶν λοιπῶν κοιλοτήτων τοῦ προσώπου Ἴγμορείου ἄντρου, τροποποιούντα· καὶ παραμορφούντα τὴν μορφήν—σρκώματα, ὄγκοι κακοήθεις ἐπιθηλιώδεις καὶ καρκινοειδεῖς, ὄγκοι φιλοῦντες τὰ χεῖλη καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τὰ βλέφαρα καὶ τοὺς δακρυϊκοὺς ἀδένας καὶ τὴν ρίνα νὰ ἐκλέγωσιν ὡς προσφιλῆ ἔδραν διαμονῆς καὶ ἐπεξεργασίας, παραμορφοῦσι καὶ καταστρέφουσι τὴν φυσιογνωμίαν, ἣτις ἐκφράζει διὰ μέσου τῶν λεηλασιῶν τούτων τοῦ προσώπου τοῦ αἰμόρραγοντος καὶ ἠλλοιωμένου, τὴν γενικὴν καχεξίαν καὶ διαταραχὴν, ἣτις προκαλεῖται ὑπὸ τῶν κακοήθων νεοπλασιῶν καὶ τὸ αἶσθημα τῆς ὀδύνης καὶ τῆς μελαγχολίας τοῦ πάσχοντος.

Εἰς τὰς παθήσεις τῶν ὀφθαλμῶν, τῶν ἠλεκτρικῶν τούτων λαμπτήρων τῆς φυσιογνωμίας, δι' ἧς ἐκπέμπεται ὁ ἠλεκτρισμὸς τῆς ζωῆς, ἡ φυσιογνωμία βαθέως ἀλλοιοῦται, διότι διαταράσσεται αὐτὸ τοῦτο τὸ ὄργανον τῆς φυσιογνωμίας καταστρέφεται αὐτὴ αὐτὴ ἢ θύρα, δι' ἧς ὁ φυσιογνωμιστὴς εἰσέρχεται εἰς τὸν ἐσωτερικὸν κόσμον, δι' ἧς ὁ τελευταῖος οὗτος ἐκπέμπει πρὸς τὰ ἔξω τὴν κατάστασιν καὶ προέκτασιν αὐτοῦ.

Οἱ ὀφθαλμοὶ τὸ ἀριστούργημα τῆς τελειοποιημένης δημιουργίας τῆς ζωῆς, ὁ πυρὴν τῆς καλλονῆς καὶ ἡ κεντρικὴ ἰδέα τῆς φυσιογνωμίας, διὰ τῆς κληρονομικότητος καὶ τῆς νεωτέρας ζωῆς τῶν καταχρήσεων, κοπώσεων τῶν ἀντιθέτων τῇ φύσει συγκινήσεων συντρίβονται, ἀλλοιοῦνται καὶ διαρρέουσι, κενοῦντες καὶ χύνοντες πρὸς τὰ κάτω τῆς φυσιογνωμίας τὴν ζωὴν, καταστρέφοντες τῆς καλλονῆς τὴν οὐσίαν καὶ διαγράφοντες διὰ παντός ἀπὸ τοῦ πάσχοντος τὰς εἰκόνας τοῦ σθεσθέντος δι' αὐτοὺς ἐξωτερικοῦ κόσμου.

Ἡ σύντομος περιγραφή τῶν φυσιογνωμιῶν ἐν ταῖς ὀφθαλμικαῖς παθήσεσι θέλει καταστήσει σαφεστέρας καὶ ὀφθαλμοφανεστέρας τὰς εἰκόνας ταύτας.

Εἰς τὰς ἐπιπεφυκίτιδας π.χ. τὰς ἀπλᾶς ἢ τὰς δηλούσας χοιράδωσιν τὰς φλυκταινώδεις τὰς πυορροϊκὰς, τὰς βλεννορροϊκὰς, τῶν νεογνῶν, τῆς Αἰγύπτου, τῶν στρατειῶν, ὁ ὀφθαλμὸς ὑπεραιμικὸς καὶ τὰ βλέφαρα ἐξογκωμένα πληροῦσι τὰς παρειὰς καὶ τὸ πρόσωπον δακρύων, βλέννης, πύου ἀπαισίου ἐνῶ ἢ λοιπὴ μορφή συσπᾶται ἐκ τῶν ἐκφράσεων τῆς ὀδύνης καὶ τῶν περικογχικῶν πόνων. Ἄνάλγος φυ-

σιογνωμική έκφρασις παρατηρείται· ἐν τῇ ξηροφθαλμίᾳ, εἰς τὰς κοκκιάσεις, εἰς τοὺς ὄγκους τοῦ ἐπιπεφυκότος κλπ.

Εἰς τὰς κερατίτιδας τὰς δηλούσας χοιράδωσιν ἢ λευχαιμίαν (Πανᾶς) οἱ ὀφθαλμοὶ πλήρεις δακρύων εἶνε κεκρυμμένοι ὑπὸ τὰ βλέφαρα τὰ συσπώμενα ὑπὸ τοῦ βλεφαροσπασμοῦ τῆς φωτοφοβίας. τοῦ πάσχοντος, οὗ τινος ἢ φυσιογνωμία φαίνεται οὕτω πως κοιμωμένη, μετὰ παρειῶν ἐξηθησιμῶν ἐξ ἐκθύσεων τινων κλπ. Ὁ ἔρπηξ δηλοῖ νευρικήν προέλευσιν, ἢ δὲ *παννώδης κερατίτις*, προερχομένη ἐκ χοιραδώσεως καὶ ἐξωτερικῶν ἐρεθισμῶν, παρέχει εἰς τὴν φυσιογνωμίαν, ἧς οἱ ὀφθαλμοὶ εἶνε ἐπικεκαλυμμένοι ὑπὸ τοῦ πάννου, ὑπὸ τῶν βλεφαρικῶν συσπάσεων, τῆς φωτοφοβίας καὶ ὑπὸ τῶν ἀφθόνως ρεόντων δακρύων καὶ ἐκκρίσεων, έκφρασιν ἐλειεινήν, ὀδυνηράν ἐκ τῶν συσπάσεων τῶν βαθέων, ἐντὸς τῶν κόγχων πόνου, ὅστις διατρυπᾷ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ἔσω καὶ διακλαδίζεται.

Ἢ παρένθετος κερατίτις, ἐλέγχουσα κληρονομικὴν συφιλίδα καὶ χοιράδωσιν, αἱ πυόρροιαί, τ' ἀποστήματα τοῦ κερατοειδοῦς τὰ ἔλκη, αἱ συμπάθειαι τῆς ἱριδος, ἐκ θολερότητος αὐτοῦ, καὶ αἱ διατρήσεις δυνάμεναι ν' ἀνοίξουν ῥήγμα ἀφ' οὗ νὰ ἐκρεύσῃ, νὰ ἐκχυθῇ καὶ νὰ κενωθῇ πρὸς τὰ ἔξω ὁ ὀφθαλμὸς ἢ προκαλοῦσα σταφυλώματα τοπικὰ καὶ γενικὰ δι' ὧν ὁ ὀφθαλμὸς προβάλλει ὡς βούφθαλμος, πάντα ταῦτα φρικωδῶς ἀλλοιοῦσι τὴν φυσιογνωμίαν ἣτις διὰ μέσου τῶν καταστροφῶν τούτων ἐκφράζει τὸ αἰσθημα τῶν πόνων, τῆς γενικῆς διαταραχῆς καὶ καχεξίας, ἧς ἐκδηλώσεις, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, εἶνε αἱ ὀφθαλμικαὶ παθήσεις καὶ καταστροφαί.

Ἢ Ἴρις, ὑπὸ τραυμάτων, ῥευματισμῶν, συφιλίδων καὶ ἀρθριτίδων ἀλλοιοῦται τὸ χρῶμα, τὸ σχῆμα, τὴν ὑφὴν, παρουσιάζουσα ἀνωμαλίας τῆς κόρης, παραλύσεις ἀνισότητος, στενώσεις καὶ ἀναίσθησίας αὐτῆς, εἰς δὲ τὰ περίξ τοῦ κερατοειδοῦς τὸν πηλογνωμονικὸν τῶν ἱριτίδων περικεράτιον τῆς ὑπεραιμίας κύκλον, ἐν ᾧ ἢ λοιπὴ φυσιογνωμία, ἀλλοιωθεῖσα ὑπὸ τῶν παραμορφώσεων τούτων συσπᾶται καὶ συνέλεκεται ὑπὸ τῶν ἐκφράσεων τῶν πόνων. Ἐν τῇ χρονίᾳ ἱριτίδι, τῇ διαθεσικῇ ταύτῃ νόσῳ τὰ φυσιογνωμικὰ φαινόμενα εἶνε ἐλαφρότερα.

Ἐπὶ τῶν στενώσεων καὶ εὐρύσεων τῆς κόρης σημειοῦμεν *σημειωτικήν* τινὰ *διαγνωστικὴν σημείωσιν*. Στένωσιν, τ. ἔ. μῦσιν τῆς

κόρης προκαλεί ὁ ἐρεθισμὸς τοῦ κοινοῦ κινητικοῦ νεύρου, ἢ παράλυσις τοῦ συμπαθητικοῦ (τεχνητῶς διὰ τῆς πιλοκαρπίνης, τῶν καλαθαρίων κυάμων, ἐξερίνης, μορζίνης τοῦ ὀπίου, τῆς ἀβροτονίνης, ἀκονίτου, δακτυλιδίνης κλπ.) εἰς νευρικές τινὰς παθήσεις, ἃς εἶδομεν, ὀφθαλμικές παθήσεις, ἱρίτιδα κλπ. *Euryton* δέ, τ. ἔ. *mydriasis*, ἣν τουναντίον προκαλεῖ ἡ παράλυσις τοῦ κοινοῦ κινητικοῦ ἢ ὁ ἐρεθισμὸς τοῦ συμπαθητικοῦ, ἀπαντῶμεν εἰς ὀργανικές νευρικές παθήσεις καὶ προσβολὰς ἐγκεφαλικὰς, ἐν τῇ ἀμαυρώσει τῶν ὀφθαλμῶν, προκαλεῖται δὲ καὶ τεχνητῶς δι' ἐνσταλάξεως κολλυρίου ἀτροπίνης, εὐθαλείας κλπ. ἢ καὶ δι' ἐσωτερικῆς αὐτῶν λήψεως.

Μετὰ τὴν σύντομον ταύτην σημειωτικὴν σημείωσιν ἐξακολουθοῦμεν τὴν περιγραφὴν τῶν φυσιολογικῶν ἐν ταῖς ὀφθαλμικαῖς παθήσεσιν, ἐρχόμενοι εἰς τὴν γοριοειδίτιδα, ἣν αἱ διαθέσεις, αἱ μηνιγγίτιδες, οἱ τύφοι καὶ τῶν ἐμμένων ἢ παύσις δύνανται νὰ προκαλέσωσιν, ὁπότε ὁ ἐπιπεφυκῶς εἶνε ὑπεραιμικός, ἐρυθρὸς, ὁ κερατοειδὴς θολός, ἀποτελῶν παθολογικὴν ἁρμονίαν πρὸς τὴν λοιπὴν ἔκφρασιν τῆς φυσιολογίας τῆς συσπωμένης ὑπὸ τῶν πόνων καὶ τῆς ἐκφράσεως τῆς βαρυτάτης συνήθως γενικῆς καταστάσεως.

Ἐν τῇ θολώσει τοῦ γακοῦ, τῷ καταρράκτη, τῷ ἀκολουθοῦντι τὴν γεροντικὴν ἡλικίαν, καὶ τὰς ἀλλοιώσεις τῆς θρέψεως, διαβήτην, λευκωματουρίαν, διότι ἐν αὐταῖς ὑπάρχει ἡ οὐσία καὶ ἡ φύσις τοῦ γήρατος καὶ τοῦ μαρασμοῦ καὶ οὐχὶ ἐν τῇ παρόδῳ τῶν ἐτῶν, ἡ κόρη ὡρᾷ καὶ μετὰ λευκῶν ἀνταυγείων, ἀποτελεῖ τὸ κέντρον τῆς παθολογικῆς φυσιολογίας, ἥτις μετὰ τοῦ ἥθους τῆς τυφλότητος αὐτῆς φέρει συνήθως τὸν χαρακτῆρα τῆς γεροντικῆς μορφῆς ἢ τὴν φυσιολογικὴν σφραγίδα τῶν ἀλλοιώσεων τῆς θρέψεως.

Ἐν τῷ ὀξει γλαυκώματι ὁ ὀφθαλμὸς πιεζόμενος ἐκ τῶν ἔσωθεν παρουσιάζει τὸν ἐρυθρὸν περικεράτιον κύκλον ἐνῶ ὁ κερατοειδής, ἡ ἱρίς εἶνε ὡρᾷ καὶ ἀμαυρά, ἡ κόρη διεσταλμένη, ἡ ὄλη δὲ μορφή ἐν συσπάσει καὶ ὀδυνηρᾷ συνολκῇ ἕνεκα τῶν ἐκφράσεων τῶν ὀξέων καὶ σφοδρῶτων πόνων, οἵτινες τρυπῶσι τὸν ἐγκέφαλον, συνθλίβουσιν αὐτὰ καὶ διακλαδίζονται εἰς τὸν κρόταρον ἐνῶ γενικὴ ἀθλιότης τῆς καταστάσεως χαράσσει τὴν φυσιολογικὴν αὐτῆς ἐπὶ τοῦ δακρυβρέκτου προσώπου σφραγίδα. Ἐν τῷ γρογίῳ γλαυκώματι ἢ φυσιολογία, ὡς πάντοτε παρίσταται μετ' ἐλαφροτέρων φαινο-

μένων και μετ' υποπρασίνης χροιάς τῆς κόρης.

Ἐν τῇ ἀμαυρώσει, τοῖς ὄγκοις, ταῖς διασεύσεσι και θλάσεσι τῶν ὀφθαλμῶν τὰ φαινόμενα εἶν' ἀνάλογα εἰς δὲ τὰς νυσταγμοειδεῖς κινήσεις και τοὺς διάρκεις τῶν ὀφθαλμῶν στραβισμοὺς ἢ φυσιογνωμία ἔχει ταῦτα ὡς κορωνίδα τῶν ἐσωτερικῶν γενικῶν καταστάσεων, ἃς ἔχει νὰ ἐκδηλώσῃ. τῶν ἐγκεφαλικῶν παθήσεων, τοῦ ἐκφυλισμοῦ και τὰ παρόμοια, ἅτινα εἶδομεν ἀνωτέρω.

Μετὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς σημειοῦμεν τὰς ἀλλοιώσεις τῶν βλεφάρων και τὰς παθήσεις αὐτὰς τῶν ὀφρύων και τῆς ρινὸς και τῶν παρεῖων, αἰτινες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶνε φύσεως νεοπλαστικῆς, τὰς ἀλλοιώσεις και τὰς διαμαρτίας τῶν χειλέων και τοῦ στόματος (λαγώχειλος, λυκόστομα, ἅτινα ἀποτελοῦσιν, ὡς εἶδομεν, φυσικὰ τοῦ ἐκφυλισμοῦ στίγματα) τὰ ἐπιθηλιώματα και ὅλας τὰς λοιπὰς παθήσεις, ὧν τὰς περιγραφὰς ἀποφεύγομεν, διότι εὐρίσκονται εἰς ὅλα τὰ χειρουργικὰ και ἰατρικὰ συγγράμματα, μολονότι περιγράφων τις τὰς παθήσεις τοῦ προσώπου περιγράφει φυσιογνωμικὰς μορφὰς και ἀλλοιώσεις.

Ἐπειδὴ ὅμως τὸ ἡμέτερον θέμα ἢ φυσιογνωμία δὲν εἶνε τὸ πρόσωπον, ἀλλ' ἢ ἐπ' αὐτοῦ ἐπιπταμένη μορφή και εἰκὼν τῆς ἐσωτερικῆς γενικῆς καταστάσεως τοῦ ἠθικοῦ διανοητικοῦ και φυσικοῦ κόσμου, ὅστις προεκτείνεται ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ διαπλάσσει αὐτὴν κατ' εἰκόνα και ὁμοίωσίν του και κατόπιν ἀκτινοβολεῖται ἐν τῇ ἐκφράσει αὐτῆς, διὰ τοῦτο περατοῦμεν τόσον συντόμως τὰς παθολογικὰς ἀλλοιώσεις και φυσιογνωμίας τοῦ προσώπου, συναποφέροντες συμπεράσματά τινα, δι' ὧν θεμελιοῦμεν τὴν βᾶσιν και τὸ κρηπίδωμα τῆς Φυσιογνωμικῆς, εἰς ἣν μεταβαίνομεν ἀμέσως.

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΚΗΣ

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΙΔΙΩΣ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΚΗ

Ἡ καλλονὴ εἶγε ἢ φυσιογνωμία τῆς ὑγείας, ἢ δὲ ἀσχημία τῆς νόσου.—Ταύτης αἰτίων νόσου καὶ ἀσχημίας.—Μαθηματικὴ ἀκρίβεια καὶ ἰατρικὴ φιλοσοφία καὶ ἐπιστημονικότης.—Ποῖα ἢ πρόγνωσις καὶ τίς ἢ θεραπεία.—Φυσιογνωμικὴ.—Ἐπίλογος.

Καλλονή.—Τὰ περιγραφέντα γεγονότα ἀποτελοῦσι ὄχι μόνον τὴν πηγὴν ἀφ' ἧς ἡ Φυσιογνωμικὴ ἀρύεται τὰ στοιχεῖα τῶν βάσεων καὶ τῶν θεμελίων αὐτῆς καὶ τοὺς ἀκρογωνιαίους λίθους τῶν κρηπιδωμάτων τῆς, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ σεμνοῦ καὶ θεσπεσίου οἰκοδομήματος τῆς Φυσιογνωμικῆς Ἐπιστήμης τοὺς οὐσιώδεις στύλους καὶ κίονας, ἐφ' ὧν ἤδη θέλωμεν ἐπιθέσει τὸ ἀέτωμα καὶ ἐπ' αὐτοῦ τὸ ὑπέροχον ἀγαλμα τῆς Φύσεως, στεφανούσης τὴν Ἀλήθειαν.

Ἴδου αἱ δύο βάσεις ἐφ' ὧν στηρίζεται πᾶν ἐπιστημονικὸν οἰκοδόμημα, πᾶσα ὑγιὴς ζωὴ, πᾶσα ὑγεία καὶ δύναμις, πᾶσα καλλονὴ τῆς φυσιογνωμίας.

Ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ φύσις !

Ἐγὼ εἰμι ἡ ἀλήθεια, λέγει ὁ Θεός, καὶ Θεὸς εἶνε φύσις. Ἡ δὲ φύσις κατ' εἰκόνα αὐτῆς καὶ ὁμοίωσιν ἔπλασε τὸν ἄνθρωπον ὑγιᾶ καὶ ὡραῖον. Ὠραῖον κατὰ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν φύσιν. Ἀδιάφορον ἔαν ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἦτο ζῶων ἢ δὲ πρώτη γυνὴ πᾶν ἄλλο ἢ ὅπως τὴν περιγράφει ὁ θεῖος ποιητὴς τοῦ Ἀπολεσθέντος Παραδείσου.

Ἄλλ' ἀκριβῶς ἐδῶ εἶνε τὸ ζήτημα. Τὸ μέγα τοῦτο γεγονὸς ἐνσαρκώνει ὁ μῦθος τῆς ἀπωλείας τοῦ παραδείσου.

Διότι παράδεισος, εἶνε ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ φύσις, εἶνε ἡ υἰεΐα καὶ ἡ ἐξωτερικὴ αὐτῆς μορφή, ἡ καλλονή. Εἶνε ἀληθῶς ἀνάκλασις καὶ συνέχεια τοῦ ὑπερτελείου ἐκεῖνου κόσμου, ὃν ἡ ἀνθρωπίνη ἀδυναμία ἐδημιούργησεν ἐν μέσῳ τῶν ἀτελειῶν καὶ τῶν ἀθλιοτήτων τῆς, ὡς ζῶσαν καὶ ὑπάρχουσαν ἐνσάρκωσιν τῶν ιδεωδῶν τῆς, ἅτινα ὄνειροπολεῖ ἐν τῇ ἀσθενείᾳ αὐτῆς καὶ ποθεῖ ἐν τῇ κοσμικῇ τῆς ζωῇ, ἀναπέμπουσα πρὸς αὐτὰ τὴν προσευχὴν τῆς.

Ἦδη ὁ παράδεισος οὗτος, ἡ ἐπὶ τῆς γῆς συνέχεια τοῦ ὄνειρου τῆς ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας ὑπεράνω εἰ δυνατόν τοῦ ἀπέιρου, ὁ παράδεισος οὗτος ἀπωλέσθη σχεδὸν διὰ παντός.

Καὶ τίς ὁ ἀπολεσθεὶς οὗτος παράδεισος ;

Εἶνε ὁ ἐν ἡμῖν παράδεισος τῆς φύσεως καὶ τῆς ἀληθείας, εἶνε ὁ ἐν ἡμῖν παράδεισος τῆς υἰεΐας καὶ τῆς εὐρωστίας καὶ τῆς καλλονῆς ὃν ἀπώλεσαμεν, καὶ προσπαθοῦμεν ἤδη ψυχία τινα τούτων νὰ περισυλλέξωμεν ἐν ἰδρῶτι τοῦ προσώπου καὶ ἐν ἀλλοιώσει ἐκ τῶν ἀγῶνων τῆς φυσιογνωμίας ἡμῶν. Ἀπώλεσαμεν τὸν παράδεισον τῆς υἰεΐας διότι εἰσέδυσεν ἐν ἡμῖν τὸ ψεῦδος καὶ ἡ ἀντίθετος πρὸς τὴν φύσιν ζωὴ, κυρίως ἡ νεωτέρα, ἥτις τυγχάνει ἡ μήτηρ ὄλων τῶν νευρικῶν καὶ τῶν λοιπῶν ὀργανικῶν νόσων, αἰτινες μεταδιδόμεναι κληρονομικῶς διὰ μέσου γενεῶν καὶ αἰῶνων ἐγκαθίστανται ἐν αὐταῖς καθ' ὁδὸν τελειοποιούμεναι καὶ ρθάουσιν εἰς τὸ σημεῖον τῆς ἐξοντώσεως τοῦ εἶδους, τοῦ ἐκφυλισμοῦ τῆς υἰεΐας καὶ τῆς παραμορφώσεως τῆς φυσιογνωμίας ἥτις ἐν τῇ ἀλλοιώσει καὶ τῇ καταστροφῇ αὐτῆς δηλοῖ τὴν καταστροφὴν τοῦ ἠθικοῦ, τοῦ διανοητικοῦ καὶ φυσικοῦ ὀργανισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ ἐκ τῶν κατωτέρων ὀργανισμῶν παραχθεῖσα μορφή καὶ ἡ φυσιογνωμία τοῦ Ἀδάμ, μετὰ πάροδον ἐτῶν, ἐκτιτρώσκεται καὶ ἐκλείπει ἐν τῇ περιγραφείσῃ οἰαδῆποτε φυσιογνωμίᾳ ἐκφύλου τινος παράφρονος.

Ἐν τῇ ἀπλῇ ταύτῃ σκέψει τῆς ἐξελιξέως ἐνυπάρχει ὅλη ἡ φιλοσοφία τῆς Φυσιογνωμικῆς, ὑψουμένης ὑπεράνω αἰῶνων, χωρῶν καὶ ἐποχῶν, καὶ μελετῶσα ἐκ τοῦ ὕψους ἐκεῖνου τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ ἀνθρώπου, τὴν ἀλλοιουμένην ἐκ τῶν ἐξωτερικῶν ὄρων οἰτινες μορφοῦσι τὸν ὀργανισμὸν αὐτοῦ τὸν ἠθικὸν καὶ διανοητικὸν ἀναλόγως καὶ σχετικῶς πρὸς τὰ διάφορα αἰτία, ἅτιν' ἀναφέρομεν, καὶ ἐκδη-

λοῦσαι ὅλων αὐτῶν τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν ἐσωτερικὴν ἢ ἐξωτερικὴν προέλευσιν.

Διότι φυσιογνωμία εἶνε ἡ μορφή, ὑφ' ἣν ὁ ἄνθρωπος παρίσταται, ἐφ' ἧς δρᾷ ὁ ἐξωτερικὸς κόσμος καὶ ἐφάπτεται τοῦ ἐσωτερικοῦ ὅστις ἐκδηλοῦται ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ, μορφῶν αὐτὴν κατ' εἰκόνα του καὶ ὁμοίωσιν.

Τόσον, ἄρα, τοῦ ἐσωτερικοῦ ὅσον καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου ἡ φυσιογνωμία φέρει τὸν τύπον τῶν δράσεων καὶ τὸν χαρακτῆρα αὐτῶν. Συνεπῶς δύναται τις ν' ἀναγνώσῃ ἐπ' αὐτῆς τὴν ἐσωτερικὴν τοῦ ἀτόμου κατάστασιν, τὴν παρελθούσαν αὐτοῦ ἱστορίαν, τὰς ἐπ' αὐτοῦ δράσεις τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου, καὶ τὸ ἀόριστον προανάκρουσμα τοῦ μέλλοντος αὐτοῦ, ὅπερ ὅμως τὸ ἀκούει ἐν τῇ σκέψει αὐτοῦ μόνον ὁ γνώστης, ὁ προσεκτικὸς καὶ μελετῶν παρατηρητής.

Τὴν δρᾶσιν τῶν ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν αἰτίων εἶδομεν εἰς τὰ περιγραφέντα γεγονότα. Εἶδομεν τὴν ἐπίδρασιν τῆς κληρονομικότητος, τοῦ κλίματος, καὶ τῶν διαφόρων ἀτομικῶν καὶ γενικῶν ἐξωτερικῶν αἰτίων. Εἶδομεν τὴν δρᾶσιν τῶν ἐσωτερικῶν αἰτίων τῆς μορφῆς, ἐν τῇ περιγραφῇ τῶν ἀλλοιώσεων τῆς φυσιογνωμίας ἐν ἐκάστη νόσῳ.

Ἄλλ' οὐ μόνον τοῦτο. Εἶδομεν ὅτι ἐκάστη νόσος ἔχει καὶ ἰδίαν φυσιογνωμίαν, ἴδιον τύπον πρὸς τὰ ἔξω ἐκδηλώσεως ἀφ' ἧς ἡμεῖς πολλάκις ἀναχωροῦντες δυνάμεθα μαθηματικῶς ν' ἀνεύρωμεν καὶ νὰ διαγνώσωμεν τὴν πάθησιν.

Τὸ οὐσιῶδες ὅμως ἐκ τῶν ἀνωτέρω περιγραφῶν συμπέρασμα εἶνε ἡ ταυτότης τῶν αἰτίων τῶν ἀλλοιώσεων τῆς μορφῆς μετὰ τὴν τῆς νόσου.

Καὶ ἐνταῦθα ἤθελον νὰ καταλήξω.

Εἶδομεν τὴν κλασικὴν αἰτιολογικὴν τριάδα τῆς κληρονομικότητος, τῶν ἐξαντλουσῶν καταχρήσεων καὶ τῶν ἠθικῶν συγκινήσεων, ἅς συνεπικουροῦν ὅλαι αἱ λοιπαὶ τοῦ βίου ἀθλιότητες καὶ ἐξωτερικαὶ συνθήκαι, ἅτινα πάντα δρῶντα ἐπὶ τοῦ ὀργανισμοῦ, τροποποιοῦσι τὴν μυχίαν αὐτοῦ ἠθικὴν καὶ σωματικὴν φύσιν, ἧτις ἐκδηλοῖ τὴν τροποποίησιν αὐτῆς ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ, παραμορφοῦσα καὶ ἀλλοιοῦσα τὴν μορφήν αὐτῆς καὶ τὸ σχῆμα καὶ παρέχουσα αὐτῇ τὸν τύπον τῆς ἀσχημίας, τῆς δυσμορφίας καὶ τῆς καταστροφῆς.

Ἐνῶ ἡ καλλονὴ τυγχάνει ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετον.

Καλλονὴ εἶνε μία καὶ μόνη. Εἶνε ἡ φυσιογνωμία τῆς υἱείας. Εἶνε ἡ ἑναρμόνιος ἐκδήλωσις ἐσωτερικοῦ ἑναρμονίου συνδυασμοῦ ἠθικῆς, διανοητικῆς καὶ φυσικῆς υἱείας ἰσορροποῦ καὶ ἰσχυρᾶς.

Ἄλλὰ τί εἶνε ὁ ἐσωτερικὸς ἠθικὸς διανοητικὸς καὶ φυσικὸς κόσμος ὁ ἐκδηλούμενος διὰ τῆς φυσιογνωμίας καὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἰδίως :

Εἶνε τὸ ἤλεκτρικὸν ἐκείνο ρεῦμα τῆς ζωῆς, ὅπερ ἐξερχόμενον διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἐπέδρασεν ἐπὶ τῶν ὑστερικῶν νεύρων τῶν ποιητῶν καὶ προκάλεσεν εἰς αὐτοὺς ὑστερικὸν παροξυσμὸν θαυμασίων στίχων, δι' ὧν, ἐκ τῆς καλλονῆς δὲν περιγράφεται εἰμὴ τὰ ἐν αὐτοῖς προξενούμενα αἰσθήματα ὑπὸ τῆς ἑλεκτρικῆς ἐκείνης τοῦ κάλλους δυνάμεως. Εἶπομεν ὁμῶς, ὅτι ποίησις καὶ καλλιτεχνία καὶ καλλιτεχνικὴ ἔμπνευσις δὲν εἶνε εἰμὴ ὑστερία εὐτυχῆς καὶ ὁμαλῆ, καταλαμβάνουσα τὰς ἀνωτέρας λειτουργίας τοῦ αἰσθητικοῦ, πάντοτε ὁμῶς ὑστερία, γοητευομένη ὑπὸ τῶν ἐπιφανειῶν καὶ τῶν λάμψεων τῆς καλλονῆς καὶ οὐδέποτε δυναμένη νὰ εἰσδύσῃ ἐντὸς τῆς οὐσίας, τῆς φύσεως καὶ τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς καλλονῆς.

Ταῦτα μόνη ἡ Φυσιογνωμικὴ, περιβάλλουσα διὰ τοῦ ἑταστικοῦ αὐτῆς βλέμματος τὰς δρασεῖς τῶν αἰώνιων ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης μορφῆς, εἰσδύει δι' αὐτῆς εἰς τὸν μυχὸν τῆς ζωῆς, εἰσδύει διὰ τῶν ὠραίων ὀφθαλμῶν εἰς τὸν μυχὸν τῆς καλλονῆς καὶ ἐκεῖ δὲν εὐρίσκει, εἰμὴ μίαν καὶ μόνην μητέρα τοῦ κάλλους, τὴν υἱείαν, χαλκεύουσαν διὰ τῆς φύσεως καὶ διαμορφοῦσαν διὰ τῆς ἀληθείας τὸν τύπον τῆς καλλονῆς, τῆς ἑναρμονίου ἑνσαρκώσεως τῶν ὠραίων ἰδεῶν τῆς δημιουργίας, τῶν ἐκπορευομένων ἐκ τοῦ θεοῦ καὶ ἑνσωματουμένων διὰ τῆς φύσεως ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ τοῦ ἀνθρώπου.

Ἴσως ἑναντίον τοῦ καθορισμοῦ τούτου λεχθῆ, ὅτι δὲν εἶνέ τι ὠρισμένον ἡ καλλονὴ. Καὶ ἀπόδειξιν τούτου ἔχομεν τὰς διαφόρους ἰδέας τοῦ κόσμου περὶ αὐτῆς. Αἱ ἰδέαι αὗται εἶνε σύμφωνοι πρὸς τὴν ἰδιοσυγκρασίαν καὶ τὴν φυλὴν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν ἑνὸς λαοῦ συγκινουμένου ὑπὸ τοῦ, κατὰ τὴν φύσιν του, ὠραίου. Ἄλλη καλλονὴ συγκινεῖ τὸν Μπόερ, ἢ τὸν Ὀπτεντότον καὶ ἄλλη τὸν Εὐρωπαῖον ἢ τὸν Ἕλληνα. Δύναται τις ὁμῶς καὶ νὰ μὴ προσφύγῃ εἰς τόσον καταπληκτικὰς διαφορὰς. Ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ λαῷ, τὰ ἄτομα συγκινουῦνται ὑπὸ διαφορῶν καλλονῶν, ἀναλόγως τῆς ἠθικῆς καὶ διανοη-

τικῆς καὶ φυσικῆς των συγχρόνως ἀναπτύξεως καὶ μορφώσεως. Δύναται τις μορφωμένος ἠθικῶς νὰ εὕρῃ ἀνούσιον ὀλόδροσον νεάνιδα ἀπὸ τῆς ὠραίας ὅμως φυσιογνωμίας καὶ τῶν δροσερῶν ὀφθαλμῶν, τῆς ὁποίας ἐξέρχεται δόνησις τῆς ἠθικῆς καὶ διανοητικῆς καταστάσεως ἀσύμφωνος πρὸς τὴν ἰδικὴν του. Τὴν νεάνιδα ταύτην ἕτερος τὴν θαυμάζει καὶ τὴν ἀγαπᾷ. Ὡστε ἡ καλλονὴ δὲν εἶνέ τι ὠρισμένον καὶ σταθερόν, ὑπὸ ἔποψιν ὑποκειμενικῆς αἰσθήσεως τοῦ κόσμου. Αἱ ἰδέαι, λέγει ὁ Buffon, ἄς ἔχουν οἱ διάφοροι λαοὶ περὶ κάλλους εἶνε τόσον ἀντίθετοι καὶ διάφοροι, ὥστε δύναται τις νὰ πιστεύσῃ, ὅτι αἱ γυναῖκες ἐκέρδισαν περισσότερον διὰ τῆς τέχνης ἐκείνης, δι' ἧς ποθοῦνται, παρὰ διὰ τοῦ δώρου τούτου τῆς φύσεως, περὶ οὗ οἱ ἄνθρωποι κρίνουσι τόσον διαφόρως !

Ἐὰν ὑποκειμενικῶς δὲν εἶνέ τι ὠρισμένον ἡ καλλονή, ἀντικειμενικῶς ὅμως τυγχάνει τι σαφέστατα καθωρισμένον.

Εἶνε ἡ τελειοποίησις γενομένη αἰσθητῆ διὰ τοῦ σχήματος, λέγει ὁ Gratiolet..

Τὸ βᾶθος τῆς ἀληθοῦς καλλονῆς, λέγει ὁ Cousin, ὡς καὶ τῆς ἀληθοῦς ἀρετῆς, ὡς καὶ τῆς ἀληθοῦς μεγαλοφυίας εἶνε ἡ δύναμις. Ἐπὶ τῆς δυνάμεως ταύτης σκορπίσατε ἠλιακὴν τινα ἀκτῖνα, τὴν κομψότητα, τὴν χάριν καὶ τὴν λεπτότητα καὶ ἰδοὺ πρὸ ὑμῶν ἡ καλλονή.

Καλλονὴ εἶνε ἀρμονία, λέγει ὁ Gautier. Θὰ ἡδυνάμην ν' ἀναφέρω ὅλους τοὺς γράψαντας περὶ κάλλους φυσιολόγους τε καὶ ποιητάς, ἐὰν ἦτο δι' αὐτῶν δυνατὸν νὰ καθορισθῇ ἡ μορφή, ὑφ' ἣν παρίσταται τὸ κάλλος.

Ὁλόκληρος ἡ καλλονὴ ἐδράζει ἐν τῇ ἐκφράσει τῶν ἠθικῶν καὶ φυσικῶν τελειοποιήσεων, αἰτινες ἀνήκουσιν εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος λέγει ἄλλος τις πλησιάζων μᾶλλον πρὸς τὴν ἀλήθειαν.

Καθ' ἡμᾶς, καλλονὴ εἶνε ἡ φυσιογνωμία τῆς ἠθικῆς καὶ φυσικῆς υγείας τοῦ ἀνθρώπου, τῆς ἐκφραζομένης καὶ ἀκτινοβολούσης ἀπὸ τοῦ προσώπου, οὗτινος διαπλάσσει ἀναλόγως τὰ χαρακτηριστικά, δι' ἐιδικῶν δονήσεων, τῶν δονήσεων τῆς ψυχῆς, τοῦ αἰσθήματος, τῆς σκέψεως, τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐν γένει κόσμου, ἠθικοῦ καὶ φυσικοῦ, δονήσεων, αἰτινες δρῶσιν ἐφ' ἡμῶν καὶ μᾶς ἐμπνέουσι τὴν ἰδέαν, τὸ αἰσθημα, καὶ τὴν κάλλουσαν συγκίνησιν τοῦ ὠραίου.

Καλλονὴ εἶνε ἡ φυσιογνωμία τῆς ζωῆς καὶ δονουμένης ἠθικῆς καὶ φυσικῆς υἰείας, ἐν μιᾷ λέξει.

Ὑπὸ τὴν ἔποψιν καὶ ιδέαν ταύτην, ὅλαί αἱ καλαισθησίαι τῶν λαῶν ταυτίζονται καὶ συμπίπτουν. Διότι πάντες συγκινούμεθα ἐνώπιον τῆς ὠραίας εἰκόνας τῆς υἰείας.

Ἀπὸ τῶν Ζουλοῦ καὶ τῶν Ὀττεντότων μέχρι τῶν Αἰθιοπῶν τῶν Μογγόλων καὶ τῶν μὴ ἐκφύλων Εὐρωπαϊῶν, πάντες συγκινοῦνται πρὸς τῆς υἰείας, πάντες αἰσθάνονται τὸν ἔρωτα, τὸν θαυμασμὸν πρὸς τὴν μαύρην, τὴν ἀγρίαν, τὴν μογγολικὴν ἢ τὴν ἐξηυγενισμένην Ἀφροδίτην, διότι ὅλων τούτων τῶν μορφῶν τοῦ ὠραίου, εἶνε ἐνιαία ἡ βάση καὶ ἡ διαμορφοῦσα δύναμις εἶνε ἡ υἰεία, ἥς φυσιογνωμία εἶνε ἡ καλλονὴ ἢ φυσιολογικὴ καὶ βεβαία. Καλλονὴ εἶνε δονουμένη καὶ ἐκδηλουμένη υἰεία.

Αἱ δονήσεις αὗται ἀποτελοῦσι τὴν ψυχὴν τῆς καλλονῆς, τὸ πνεῦμα τῆς ἐκφράσεως, τὴν ζωὴν τῆς φυσιογνωμίας, τὴν δυνάμιν καὶ ἐπίδρασιν.

Οὐδέποτε ὠραία ἄρρωστος γυνὴ ἔχει τὴν καλλονὴν ἐκείνην καὶ τὴν δυνάμιν, δι' ἧς ἐνέπνεεν ἐν υἰείᾳ. Οὐδέποτε εἰκόνες στερούμεναι τοῦ ἰδίου τούτου χρώματος δύνανται νὰ συγκινήσωσι.

Μολαταῦτα βλέπομεν τόσα ἄψυχα μάρμαρα τοῦ Φειδίου καὶ τοῦ Πραξιτέλους νὰ μᾶς οἰστρηλατοῦσιν ἐκ τῶν παραστάσεων τοῦ ιδεώδους καλοῦ, τόσα συνήθη πανία, ἐφ' ὧν ὁ χρωστήρ τοῦ Ἀπελλοῦ, Μουριλλοῦ καὶ Ραφαήλ ἐχάραξεν τὰς εἰκόνας τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Παρθένου νὰ μᾶς ἐμπνέουν τὰς θεϊοτέρας ἐνορμήσεις καὶ πτήσεις εἰς τοὺς οὐρανίους χώρους τοῦ ὑπερτελείου καὶ τοῦ ὠραίου.

Ἐνταῦθα ποῦ εἶνε αἱ δονήσεις τῆς ζωῆς;

Ἄλλ' ἀκριβῶς τὸ γεγονός τοῦτο εἶνε τὸ ἰσχυρότερον ἐπιχείρημα. διότι οἱ μεγαλοφυεῖς οὗτοι καλλιτέχναι, συνέλαβον αὐτὰς ταύτας τὰς δονήσεις, ἐνῶ ἐξέρχονται ἐκ τῆς καλλονῆς, ἣν ἔβλεπον ἐν τῇ ψυχῇ των, αὐτὴν τὴν ἔκφρασιν, τὸ χρῶμα, τὰς ἐλαφρὰς συσπάσεις, τὸ σχῆμα, τὸ βλέμμα, τὴν ἡρεμίαν καὶ τὴν γαλήνην, τὴν ζωὴν ἐν γενεῖ, ἣν εἶχε τὸ πρόσωπον κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν τῆς ἀκτινοβολίας, καὶ τὸ ἀπετύπωσαν κατόπιν εἰς τὰ θάνατα αὐτῶν ἔργα.

Ἴσως φανῇ μυστικοπάθεια εἰς τὸν ἐπιπόλαιον ἀναγνώστην ἢ σκέψις αὕτη. Εἰς τὸν βαθὺν ὁμως μελετητὴν διὰ τῆς σκέψεως ταύτης

παρίσταται ἡ ἀληθὴς φύσις τῶν γεγονότων.

Δὲν συγκινεῖ τὸ ὠραῖον πρόσωπον, ἀλλ' ἡ ἐπ' αὐτοῦ φυσιογνωμία, ἡ ἀπ' αὐτοῦ ἐκπεμπομένη εἰκὼν τοῦ ἐσωτερικοῦ ἠθικοῦ καὶ φυσικοῦ κόσμου, ἐκπεμπομένη διὰ δονήσεων ὑλικωτάτων, ὑλικῶν ὡς αἱ δονήσεις τοῦ φωτὸς καὶ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ.

Καθὼς τὸ αἰσθημα τῆς χαρᾶς π. χ. δὲν τὸ ἐκφράζει ὁ μορφασμὸς τοῦ προσώπου, ἀλλ' ἡ ἀπ' αὐτοῦ ἀκτινοβολοῦσα δόνησις τοῦ αἰσθηματὸς τῆς χαρᾶς, ἥτις διεγείρουσα ὅλον τὸν φυσικὸν ὀργανισμόν διεγείρει τὰς ὑλικὰς δονήσεις τοῦ θερμαντικοῦ, τοῦ ζωϊκοῦ ἠλεκτρισμοῦ τὴν κυκλοφορίαν, τὴν πέψιν, ὅλην τὴν λειτουργίαν τῆς ζωῆς, ἥτις δονουμένη ζωηρότερον, ἕνεκα τῆς χαρᾶς παράγει ζωϊκὴν δύναμιν, διαχεομένην εἰς τὸ σῶμα καὶ ἐκδηλουμένην διὰ τῆς φυσιογνωμίας, ἧς ἀποτελεῖ τὴν δύναμιν· οὕτω καὶ τὴν καλλονὴν δὲν τὴν ἐκφράζει, δὲν τὴν ἀποτελεῖ ὁ ἀρμονικὸς τῶν χαρακτηριστικῶν τοῦ προσώπου καὶ τῶν χρωμάτων αὐτοῦ συνδυασμὸς, ἀλλ' ἡ δόνησις τῆς ἐσωτερικῆς ἀρμονίας τῶν ὑγιῶν λειτουργιῶν τοῦ φυσικοῦ ὀργανισμοῦ τοῦ ἠθικοῦ καὶ τοῦ διανοητικοῦ.

Γυναῖκα ἀπὸ τῶν διαυγῶν ὀφθαλμῶν τῆς ὁποίας καθὼς καὶ ἀπὸ τῶν ὠραίων ὡς ἄνθος εὐῶδες χειλέων καὶ τῶν δροσερῶν ὡς γλυκεῖα ὀπώρα παρειῶν τῆς ὁποίας, ἀποπνέεται δόνησις ἐσωτερικῆς ἠθικῆς κακοηθείας καὶ βλακειᾶς π. χ. ἀδύνατον νὰ τὴν εἴπομεν ὠραίαν, ἀδύνατον νὰ αἰσθανθῶμεν εὐγενῆ καὶ αὐτὴν τὴν σαρκικὴν συγκίνησιν—ἐκτὸς ἐὰν ἡ ἠθικὴ καὶ διανοητικὴ αὕτη δόνησις εἶνε σύμφωνος πρὸς τὴν ἡμετέραν. Τότε καὶ πάλιν ἡ περίπτωσις αὕτη εἶνε σύμφωνος πρὸς τὰ γεγονότα, διότι μόνον τὰ ὁμώνυμα συγκινοῦνται, ὡς θέλομεν ἶδει κατωτέρω. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ διὰ τὸν ἄνδρα.

Ἢ ἐπὶ τοῦ προσώπου δόνησις τοῦ ἐσωτερικοῦ κόσμου ἀποτελεῖ τὴν οὐσίαν καὶ τὴν ψυχὴν τῆς καλλονῆς. Καλλονὴν τινα ἀνοήτου καὶ ἐλαφρᾶς γυναικὸς ὁ εἰς τὴν εὐρίσκει χυδαίαν, ἐνῶ ἕτερος τὴν λατρεύει, διότι ὁ μὲν πρῶτος εἶνε ἐνάρετος καὶ νοήμων, ὁ δὲ ἄλλος ἐλαφρὸς καθ' ὅλα.

Τὴν καλλονὴν, ἥτις μᾶς συγκινεῖ καὶ μᾶς ἐμπνέει τὸν ἔρωτα, δὲν ἐπιδρᾷ διὰ τῆς δονήσεως κῦτῆς ἐφ' ἡμῶν, δὲν διεγείρει καὶ χορδίζει τὰ νεῦρα καὶ ψάλλει δι' αὐτῶν τόσους παροξυσμοὺς ὀνειρῶν καὶ πόθων, δὲν καθίσταται διὰ τοῦ χρόνου καὶ τῆς μικρᾶς τυχόν

ἀπολαύσεως ἀσθενεστέρα, ἔνεκα τοῦ ἐθισμού, τῆς συνηθείας ἡμῶν καὶ τέλος δὲν γίνεται τελείως δι' ἡμᾶς ἀδιάφορος, ἢ αὐτὴ, ἐκείνη καλλονή, ἣτις πρὸ καιροῦ τινος μᾶς οἰσπρηλάτει; Τί συμβαίνει λοιπόν; Ἡ καλλονὴ μένει ἢ αὐτή, ἀναλλοίωτος, ἡμεῖς ὁμῶς δὲν συγκινούμεθα ὡς προτερον, ὅχι διότι τὸ ρεῦμα ἐξησθένησεν, ἀλλὰ διότι ἡμεῖς ἐθίσθημεν εἰς αὐτό, ὡς συμβαίνει καθ' ἑκάστην εἰς πάντα ἄλλα διεγερτήρια.

Ἴδού ψηλαροτὴ παράστασις τῆς δονήσεως, ἣτις ἀποτελεῖ τὴν ψυχὴν τῆς καλλονῆς.

Ὁ ἐσωτερικὸς λοιπὸν ἠθικὸς καὶ φυσικὸς κόσμος, διὰ τῆς ζωῆς τῶν αἰσθημάτων, τῶν σκέψεων καὶ τῶν ὑλικωτέρων λειτουργιῶν θερμότητος, ἡλεκτρισμοῦ, θρέψεως, νευρικῆς διεγέρσεως, κυκλοφορίας, διὰ τῆς ζωῆς ἐν γένει δονεῖται καὶ παράγει διὰ τῶν δονήσεων τούτων, αἵτινες ἐν ὑγείᾳ ἠθικῇ καὶ φυσικῇ εἶναι ἐναρμόνιοι, τὴν δύναμιν ἐκείνην, ἣτις ἐκφραζομένη ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ διαπλάσσει αὐτὴν καὶ χρωματίζει συμφῶνως πρὸς τὴν ἐκφραζομένην κατάστασιν.

Ἡ ἐσωτερικὴ λοιπὸν ἁρμονία τῶν λειτουργιῶν, ἣτις ἀποτελεῖ τὴν ὑγείαν, ἐκδηλοῦται δι' ἐξωτερικῆς ἁρμονίας τῶν μερῶν, ἁρμονίας ἀναδιδουμένης ἀπὸ τῶν ἁρμονικῶν χαρακτηριστικῶν, χρωμάτων καὶ ἐκφράσεων, ὡς ἀναδίδεται ἀπὸ τινος λύρας ἐναρμόνιον ἄσμα.

Καθὼς τὸ ἄσμα δὲν εἶναι ἡ λύρα, οὕτω καὶ ἡ καλλονὴ δὲν εἶναι τὸ πρόσωπον. Καλλονὴ εἶναι ἡ ἀπὸ τοῦ προσώπου ἀναδιδουμένη ἐναρμόνιος ἀντήχησις τῶν ἐσωτερικῶν ἠθικῶν καὶ φυσικῶν ἁρμογιῶν τῆς ζωῆς καὶ τῆς ὑγείας.

Αὕτη εἶναι καθ' ἡμᾶς ἡ ζῶσα καλλονή.

Πρὶν ὁμῶς περατώσωμεν τὸ ἄρθρον τοῦτο, δεόν ν' ἀναφέρωμε δι: οὔτε ὁ Lénêque, οὔτε ὁ πολὺς Burke, ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ «Φιλοσοφικαὶ μελέται ἐπὶ τῆς φύσεως τῶν ἰδεῶν ἡμῶν περὶ ὠραίου καὶ ὑψηλοῦ» λέγουσιν τι περὶ τῆς ζωῆς καλλονῆς τῆς φυσιογνωμίας, διότι περιγράφουν ἐπιστημονικῶς τὴν ὑποκειμενικὴν αἰσθησίν τοῦ καλοῦ, ὅπερ εἶναι διακεχυμένον ἐν ὅλῃ τῇ ὠραίᾳ φύσει.

Ὁ δὲ Hay ἐν τῇ μελέτῃ αὐτοῦ: «Ἡ Καλλονὴ τοῦ ἀνθρώπου σπουδάζων καὶ διὰ γραμμῶν μελετῶν καὶ διαίρων τὸ ἀνθρώπινον σῶμα καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα, τὸ τελείως σύμφωνον πρὸς τὰς ἡμετέρας σκέψεις, ὅτι ἡ ἁρμονία καὶ ἡ ἀπλότης ἀποτελοῦσι τὸ ἀπό-

λυτόν κάλλος. Δεικνύουσι δέ, λέγει ὁ συγγραφεύς, ἡ ἁρμονία καὶ ἡ ἀπλότης, ὄχι μόνον ὅτι τὸ εὐγενέστερον ἔργον τῆς δημιουργίας ἀνταποκρίνεται τελείως εἰς τὴν βελτίωσιν, ἣν δύναται τις νὰ ἐπιφέρει εἰς τὰς ἀναλογίας του, ἀλλὰ καὶ ὅτι, ὁ Δημιουργὸς ἔθηκεν ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ διανοίᾳ τὴν δύναμιν τοῦ κρίνειν τὸ ἔργον του καὶ ἰδρύειν διαφόρους διακρίσεις μεταξὺ τῶν διαφόρων βαθμῶν τοῦ κάλλους, ὅπερ παρουσιάζει. Ταῦτα, μολονότι ἐνδιαφέρουσι τοὺς καλλιτέχνας, δὲν εἶναι ἀδιάφορα εἰς τὸν φυσιογνωμιστὴν, ὅστις παρατηρεῖ εἰς ταῦτα ὅτι ἡ ἐνιαία τοῦ κάλλους βᾶσις, ἡ ἁρμονία καὶ ἡ ἀπλότης, εἶνε ἡ ψυχὴ καὶ ἡ μορφή τῆς φύσεως ἐν υἰείᾳ, καὶ συνεπῶς, ἡ ἁρμονία καὶ ἡ ἀπλότης τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐκδηλοῦται ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ δι' ἁρμονίας καὶ ἀπλότητος γραμμῶν, ἐκφράσεων καὶ κάλλους.

Ὁ Φραγκλῖνος ὁμως, νομιζομεν, ὀρίζων τὴν καλλονὴν ὡς αἰσθητὴν ἐκδήλωσιν τῆς ἀρχῆς ἣτις εἶναι ἡ ψυχὴ καὶ ἡ οὐσία τῶν πραγμάτων, ἴσως νὰ ἔλεγε τὸ αὐτὸ, προκειμένου περὶ τῆς οὐσίας τῆς καλλονῆς καὶ τῆς ψυχῆς τῆς φυσιογνωμίας, ἐκδηλούσης τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς ἠθικῆς καὶ φυσικῆς αὐτοῦ ζωῆς, τὴν ψυχὴν καὶ τὴν οὐσίαν.

Ἐξ ὅλων ὁμως τῶν συγγραφέων, οὓς ἀνεφέραμεν, ὁ μᾶλλον πλησιάζων—καθ' ἡμᾶς—πρὸς τὴν ἀλήθειαν, εἶναι ὁ V. Cousin, ὅστις ἔγραψε τὸ ὠραῖον καὶ ἀπλοῦν καὶ ἀληθὲς καὶ ἁρμονικόν, ὡς ἡ καλλονή, τοῦτο ἀπόφθεγμα:

«Τὸ φυσικὸν κάλλος χρησιμεύει ὡς περικάλυμμα τοῦ ἠθικοῦ καὶ τοῦ διανοητικοῦ κάλλους».

Εἰς τὴν ἀλήθειαν ταύτην προσθέσατε τὴν ζωὴν, προσθέσατε τὰς δονήσεις τοῦ ἠθικοῦ καὶ διανοητικοῦ κάλλους, δι' ὧν τοῦτο, ἀκτινοβολεῖται ἐκ τοῦ φυσικοῦ, ἐκ τῆς φυσιογνωμίας δηλαδή, καὶ ἔχετε πρὸ ὑμῶν, τελείαν τὴν εἰκόνα τοῦ κάλλους.

Ἦδη, ὅπως γείνη αἰσθητοτέρα ἡ καλλονὴ τῆς φυσικῆς καὶ ἠθικῆς υἰείας τῆς ζωῆς, μεταβαίνομεν εἰς τὴν περιγραφὴν τῆς ἀσχημίας, τῆς δηλούσης τὴν μορφήν τῆς ἐσωτερικῆς δυσαρμονίας καὶ τῆς ἠθικῆς καὶ φυσικῆς νόσου τῆς ζωῆς.

ΑΣΧΗΜΙΑ — ΝΟΣΟΣ

Αἷτια καὶ εἰκὼν ἀσχημίας.—Παθολογικὴ ἀνατομία. Διάγνωσις, Πρόγνωσις καὶ Θεραπεία.

Le grace, la beauté, ne sont que d'un printemps
La laideur est solide et croit avec le temps.

E. AUGIER

Ἡ καλλονὴ τυγχάνουσα ἢ φυσιογνωμία τῆς υἰείας, εἶναι τόσον εὐπαθῆς, ὅσον καὶ ἡ ἐλαχίστη δυνατὴ ἀλλοίωσις ἐκείνης τὴν ἐκδηλοῖ.

Ὅλα συνεπῶς τὰ αἷτια, ἅτινα προδιαθέτουσι, παράγουσι καὶ διατηροῦσι τὴν νόσον, προδιαθέτουν, προκαλοῦν καὶ διατηροῦσι τὴν ἀλλοίωσιν τῆς μορφῆς καὶ τοῦ σχήματος τῆς φυσιογνωμίας, ἥτις διὰ τοῦ χρόνου, διὰ τῶν συνεχῶν ἀλλοιώσεων ὡς ἐκφράζει, καὶ ὡς ὑφίσταται ἕνεκα τῆς νόσου, εἴτε μικρᾶς εἴτε μεγάλης, χάνει τὸ πρῶτον αὐτῆς σχῆμα, καὶ ἐπὶ τῆς μορφῆς αὐτῆς ἀναπτύσσει τὸν χαρακτῆρα καὶ τὸν τύπον αὐτῆς ἢ ἀσχημία.

Κληρονομικότης, καταχρήσεις, συγκινήσεις, ζωὴ ψευδῆς καὶ ἀντίθετος τῇ φύσει, αἱ λοιπαὶ τοῦ βίου ἐλλεινότητες, ὅλη ἢ σειρὰ τῶν αἰτίων ἐκείνων, ἅτιν' ἀλλοιοῦσι καὶ ἐκτροχιάζουσι τὴν ζωὴν, δηλητηριάζοντα, μαραίνοντα, σκωριῶντα προώρως τὴν υἰείαν καὶ γηράσκοντα αὐτήν, γεννῶσι τὴν πάθησιν, ὅλα ταῦτα, ἐν ἐλάσσονι ποσῷ καὶ βραχυῷ, ἀλλοιοῦσιν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὸ σχῆμα τὴν μορφήν, διαστρέφουν τὸν τύπον κατ' ὀλίγον σταθερῶς, καὶ ἐπιθέτουν εἰς τὸ τέλος ἀναλλοίωτον τὴν σφραγίδα τῆς ἀσχημίας.

Ἀνεφέραμεν ὅλα τὰ αἷτια, ἀνεφέραμεν ὅλας τὰς λεηλασίας τῆς φυσιογνωμίας κατὰ τὰς διαφοροὺς νόσους, ὡς προξενοῦσι τὰ αἷτια ταῦτα, ὥστε περιττὸν τυγχάνει νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς γεγονότα, ἅτινα ἐκτεθέντα λεπτομερῶς, ἀπέτελεσαν τὴν βᾶσιν ἐφ' ἧς στηρίζεται ἡδὴ ἡ Φυσιογνωμική.

Ἡ ἀσχημία λοιπὸν εἶναι ἡ φυσιογνωμία τῆς νόσου, τῆς ἐσώτε-

ρικῆς νοσηρᾶς δυσἀρμονίας τῶν λειτουργιῶν καὶ τῶν ἠθικῶν καὶ φυσικῶν παθῶν ἢ ἔμμορφος ἐκδήλωσις.

Εἴτε ἐκ κληρονομικότητος, ἐκ διαμαρτίας τ. ἔ. περὶ τὴν διάπλασιν. εἴτε ἐπικτήτως, ἢ βάσις τῆς ἀσχημίας εἶνε ἢ νοσηρότης.

Τὰ διαστραφέντα ὅμως χαρακτηριστικά, δὲν ἀποτελοῦσι μόνον τὴν φυσιογνωμίαν. Πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Διότι δύναται τις νὰ μὴ ἔχῃ ποσῶς ἔμμορφα καὶ κομψὰ χαρακτηριστικά τοῦ προσώπου. καὶ ὅμως ἢ φυσιογνωμία αὐτοῦ νὰ εἶναι συμπαθὴς καὶ νὰ ἔχῃ τὸ ἦθος τῆς κκαλλονῆς.

Διὰ νὰ ἦναι ἢ ἀσχημία τελεία, δεόν διὰ μέσου τῶν δυσμορφιῶν καὶ τῶν ἀτελειῶν καὶ τῶν διαστροφῶν τοῦ φυσιογνωμικοῦ τύπου νὰ ἐκπέμπεται ἢ δόνησις τῆς ἐσωτερικῆς νοσηρότητος τῆς ψυχῆς, τῶν παθῶν, τῆς νόσου τοῦ ἠθικοῦ συγχρόνως καὶ τοῦ φυσικοῦ ὀργανισμοῦ.

Ἄσχημία δὲν εἶναι τὸ κακῶς διαμορφωμένον καὶ διαστραφὲν πρόσωπον, καθὼς κακοφωνία δὲν εἶναι τὸ χαλαρωθὲν ἢ θραυσθὲν μουσικὸν ὄργανον.

Ἄσχημία εἶναι ἢ ἐκ τοῦ προσώπου ἔκφρασις καὶ φυσιογνωμικὴ ἐκδήλωσις τῆς ἐσωτερικῆς κακοφωνίας τῆς ζωῆς καὶ παραφωνίας τῶν ἠθικῶν καὶ φυσικῶν λειτουργιῶν, εἶναι ἢ παράχορδος ἀντήχησις τῶν ἐσωτερικῶν διαταραχῶν τῆς υἱείας.

Οὐδὲν δ' εὐκολώτερον τοῦ ν' ἀπολέσῃ τις τὴν υἱείαν, ἢ ν' ἀλλοιώσῃ αὐτὴν ὅπωςδήποτε καὶ συνεπῶς, οὐδὲν εὐκολώτερον τῆς ἀλλοιώσεως τοῦ τύπου τῆς μορφῆς, ἢ τις ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀλλοιοῦμένη, προσλαμβάνει ἐπὶ τέλους ὀργανικόν, σταθερόν, καὶ ἀνεξίτηλον τὸν χαρακτῆρα τῆς ἀσχημίας.

Πόνοι, πάθη, ἀτονίαι, ἀσθένειαι, διαταραχαὶ τῶν νεύρων, τῆς υἱείας ἐν γένει, ὅλα ταῦτα, ἐκφραζόμενα ἐν τῷ προσώπῳ, συσπῶσι καὶ συνέλκουσι τὸ μυϊκὸν καὶ δερματικὸν ἔδαφος αὐτοῦ, ὅπερ ἐπὶ τέλους συμμορφοῦται καὶ προσαρμύζεται πρὸς τὴν μορφὴν τοῦ ἐσωτερικοῦ ἠθικοῦ καὶ φυσικοῦ κόσμου, εἰς βαθμὸν ὀργανικὸν καὶ τετελεσμένον.

Ἴδου διατί ἢ μορφὴ εἶναι μορφὴ καὶ προέκτασις τῆς ἐσωτερικῆς μορφῆς τοῦ ἐν ἡμῖν κόσμου.

Ὅπως δὲ τὸ ἐλάχιστον ἀλλοιοῖ τοῦτον, κατὰ μείζονα λόγον ἢ ἀλλοίωσις αὐτῆ ἢ ἐλάχιστη ἀντηχεῖ ἐν τῇ λεπτῇ καὶ εὐαισθητῇ ἀν-

θρωπίνη φυσιογνωμία, ἣν δὲν ἀναγνωρίζει τις σχεδὸν ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν.

Beauté, fleur d'un instant, l'aurore te voit naître
L'aurore à son retour ne peut te reconnaître !

Λέγει: ὁ Freville.

Ὡστε βάσις τῆς ἀσχημίας εἶναι ἡ ἐσωτερικὴ ἀσχημία τοῦ ἠθικοῦ καὶ τῆς διανοίας, προκαλουμένη ὑπὸ τῶν διαφορῶν βαθμῶν τῆς νόσου. Καθὼς δὲ δὲν ὑπάρχει σαφὲς ὄριον μεταξὺ ὑγείας καὶ νόσου, διαφοροὶ δὲ βαθμοὶ νοσηρότητος συγχρόνως καὶ ὑγείας παρεμβάλλονται ἐν τῷ μεταξῷ. οὕτω καὶ ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ ἡ ἀπὸ τῆς καλλοῦντος εἰς τὴν ἀσχημίαν μετάβασις δὲν εἶναι ἀπότομος, ἀλλὰ βαθμιαία.

Εἶναι βαθμιαία, διότι βαθμιαία εἶναι καὶ ἡ ἐσωτερικὴ μεταβολὴ ἐπὶ τὸ νοσηρὸν, ἕνεκα τῶν αἰτίων ἅτινα περιεγράψαμεν. Διότι δὲν ἀσθενεῖ τις διὰ μιᾶς καταχρήσεως, δὲν γείνεται ὑστερικὸς ἢ παράφρων διὰ μιᾶς συγκινήσεως, οὔτε ὀργανικώτεροι νόσοι ἐνσκήπτουν διὰ τινος ὑπερκοπώσεως ἢ μικρᾶς δηλητηριάσεως. Δὲν ἐκρήγνυται δηλ. ἡ νόσος ἀμέσως, δὲν ἔπεται ὁμως ὅτι καὶ τὸ αἷτιον μένει ἄνευ ἅνευ ἀποτελέσματος. Ἐν τῇ φύσει οὐδὲν ἀπόλλυται, τὸ δὲ δικαστήριον τῆς φύσεως, οὐδὲν παραβλέπον, δὲν ἀφήνει ἄνευ ἀποφάσεως τὸ ἀμάρτημα, ὅπερ γείνεται αἷτιον ἀμέσως μικρᾶς ἐσωτερικῆς τῶν λειτουργιῶν διαταραχῆς, ἣτις ἐκδηλοῦται ἐν ἐλαφρᾷ διαταραχῇ τῆς φυσιογνωμικῆς ἐκδηλώσεως. Μία μέθη, βεβαίως δὲν προκαλεῖ τὴν εἰκόνα τοῦ δηλητηριασμένου, ἥς περιεγράψαμεν τὴν φυσιογνωμίαν, τὴν διαστραφεῖσαν καὶ ἀλλοιωθεῖσαν τερατωδῶς. Δὲν ἔπεται ὁμως ἐκ τούτου, ὅτι διαταράττουσα τὰς πεπτικὰς λειτουργίας, τὰς θρεπτικὰς καὶ ἐγκεφαλικὰς καὶ νευρικὰς ἐν γένει, δὲν εἶναι ἡ μέθη ἢ αἷτια ὅλης ἐκείνης τῆς ἀλλοιώσεως τῆς φυσιογνωμίας, τῆς ἐκφραστικῆς ἀδυναμίας, καὶ τῶν λοιπῶν τροποποιήσεων τοῦ προσώπου.

Μία κατάχρησις. μία ὑπερκόπωσις διανοητικὴ καὶ φυσικὴ, μία θλίψις μεγάλη καὶ ἠθικὴ συγκίνησις σφοδρά, μία στέρησις ἢ ἀγρυνία, βεβαίως δὲν προκαλεῖ ἀμέσως τὰς παράφρονας ἢ νευροπαθεῖς ἢ ἀναιμιὰς ἢ παθολογικὰς ἐν γένει φυσιογνωμίας, ἃς περιεγράψαμεν ἐν τοῖς πρόσθεν. Τίς ὁμως δὲν γνωρίζει τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ τεθλιμμένου, τοῦ συγκεκινημένου, τοῦ ἐκλύτου ἢ ἐξηντλημένου ἐκ τῶν

διανοητικῶν ἢ φυσικῶν καμμάτων, τῶν ἀλλοιουμένων παροδικῶς μὲν, ἀλλὰ τόσον ἐκφραστικῶς ἐκ τῶν αἰτιῶν τούτων ;

Τὰ αἴτια ταῦτα συνεχῶς δρῶντα, καὶ ἀλλοιοῦντα συνεχῶς τὴν ἐσωτερικὴν ἠθικὴν καὶ φυσικὴν κατάστασιν, καὶ τὴν φυσιογνωμικὴν αὐτῶν ἐκδήλωσιν, τὴν δὲ ἀλλοίωσιν ταύτην συνεχῶς ἐπαναλαμβάνοντα ἐν τῇ μορφῇ, τίς δύναται νὰ παραδεχθῆ ὅτι δὲν προκαλοῦσι τὴν γρεωκοπίαν τῆς ἀντοχῆς τοῦ ὀργανισμοῦ, τὴν ὑποχώρησιν αὐτοῦ εἰς τὰ ἐδάφη τῆς νόσου, καὶ τὴν ἄμεσον αὐτῆς ἐκδήλωσιν ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ τῇ ἀλλοιουμένῃ ὡς εἶδομεν ἐπὶ τὸ ἄσχημον ;

Δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ εἶνέ τις ἄρρωστος διὰ νὰ εἶνε ἄσχημος· δύναται κάλλιστα νὰ εἶνε φαινομενικῶς ὑγιής καὶ νὰ εἶνε ἄσχημος. Ἡ καλλονὴ, εἶνε μία, λέγει ὁ V. Hugo, αἱ ἀσχημίαι δὲ ὡς χιλίαι. Καὶ ἀληθῶς, διότι ἡ ὑγεία εἶνε μία. Ἐλαχίστη ὁμοῦ διαταραχὴ ἐκ τῶν διαφόρων αἰτιῶν προκαλουμένη μεταφέρει τὴν κατάστασιν τοῦ ὀργανισμοῦ εἰς τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν βαθμηδὸν διὰ γυλιῶν βαθμίδων εἰς τὴν νόσον, ἡ δὲ φυσιογνωμία, συνοδεύουσα καὶ ἐκδηλοῦσα τὴν ἐσωτερικὴν κατάστασιν, μεταπίπτει ἀλλοιουμένη ὡσαύτως, εἰς χιλίας βαθμίδας φάσεων, αἰτινες ἄγουσι καὶ μετέχουσι τῆς ἀσχημίας.

Σαφηνίσωμεν λοιπὸν τὸ τόσον ἀπλοῦν ζήτημα τῆς ἀσχημίας.

Πῶς εἰς ὠραίος δύναται νὰ γείνη ἄσχημος ; Ἀφελέστατα δὲν ἔχει παρὰ ν' ἀλλοίωσιν τὴν ὑγείαν τοῦ διὰ τῶν καταχρήσεων, τῶν ὑπερκοπῶσεων, τῶν ἠθικῶν συγκινήσεων καὶ ἰδοῦ ἐπὶ τοῦ πρότερον ὠραίου αὐτοῦ προσώπου ὁ χαρακτὴρ τῶν ἀλλοιώσεων, ἡ μορφή τῆς ἀσχημίας ὡς ἐκδηλώσεως ἐσωτερικῶν ἀσχημιῶν τοῦ ἐν αὐτῷ διαταραχθέντος ἠθικοῦ καὶ φυσικοῦ κόσμου. Τὸ ἄτομον τοῦτο ἐν τῇ δευτέρᾳ ταύτῃ καταστασει, γεννᾷ ὀργανισμὸν εἰς ὃν μεταδίδων τὴν ζωὴν τοῦ ἠθικοῦ καὶ φυσικοῦ ἀνθρώπου, μεταδίδει καὶ τὴν μορφήν αὐτοῦ. τὴν ἀσχημίαν. Δυστυχῶς ἡ ἀσχημία αὕτη δὲν εἶνε ἀπλῆ ἀσχημία ἐπιφανειῶν, εἶνε ἀσχημία βάθους. εἶνε μορφή ἣν βλέπων τις συμπεραίνει τὴν ἐσωτερικὴν αὐτῆς συνέχειαν ἐν τῇ ἀσχημίᾳ τῆς ἠθικῆς καὶ φυσικῆς ὑγείας. Ὡς παράδειγμα ὑπομνησκόμεν ὅχι μόνον τὰς φυσιογνωμίας τῶν ἐκφύλων καὶ τῶν νευροπαθῶν, ἀλλὰ καὶ πάσας τὰς παθολογικὰς φυσιογνωμίας τὰς ἀποκτηθείσας κληρονομικῶς ἐκ γονέων. οἵτινες τὰς ἀπέκτησαν οἱ ἴδιοι διὰ τῆς ζωῆς τῶν διαφόρων αἰτιῶν ἃς ἀνεφέρομεν. Ἡ ἀσχημία μεταδιδόμενη κληρονομικῶς, τε-

λειοποιείται καθ' ὁδόν, ἂν ἐπιτρέπεται ἡ λέξις, καὶ θέλει φθάσει εἰς ἓν σημεῖον τὸ ὁποῖον περιγράφομεν ἐν τῇ **Προγνώσει**, εἰς ἣν καὶ παραπέμπομεν τὸν ἀναγνώστην.

Διότι τώρα, σπουδαῖον ζήτημα, τὸ τοῦ συμπεράσματος, θέλει ἀποτελέσει τὸν ἐπίλογον τοῦ κεφαλαίου τούτου.

Ἐπίσθην ἡ ἀσχημία ὡς μορφή καὶ φυσιογνωμία βαθμοῦ τινος ἠθικῆς καὶ φυσικῆς νόσου, ἐκπεμπούσης τὴν νοσηρὰν αὐτῆς δόνησιν καὶ ἔκφρασιν διὰ μέσου τῶν ἀλλοιώσεων τοῦ τύπου, τῶν γραμμῶν καὶ τῶν χρωμάτων ἅτιν' ἀποτελοῦσι τὸ ἔδαφος καὶ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς φυσιογνωμίας.

Συνεπῶς αὕτη εἶναι καθ' ἡμᾶς ἡ ζῶσα ἀσχημία.

Ἡ θεωρία τῆς ἀσχημίας, εἰς ἣν ἐβυθίσθησαν οἱ φιλόσοφοι τῶν αἰώνων, ἀφ' ἧνεται εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἀνθρωπίνων σκέψεων ἐπὶ τοῦ ὠραίου καὶ δυσειδοῦς.

Ἀναγινώσκομεν π. χ. εἰς εἰδικὰ συγγράμματα, ὡς συμπεράσματι φιλοσοφικῶν μελετῶν μακρῶν καὶ ποικίλων, ὅτι ἡ θεωρία τῆς ἀσχημίας, ἦν προσθάνθησαν οἱ ἄγνωστοι καλλιτέχναι τῆς Αἰγύπτου καὶ τῶν Ἰνδιῶν, ἐν τοῖς ἔργοις τοῦ Σαίξπηρου καὶ τοῦ Renbrandt, ἦν ἐπρότεινεν ὁ Hegel καὶ ἦν ἔθεσαν εἰς πρᾶξιν οἱ V. Hugo (Ἄθλιοι κλπ.) καὶ Courbet (Mendiant, Casseur de pierres) φαίνεται ἤδη ἐνδυθεῖσα χαρακτῆρα ἐπιστημονικὸν ἀναμφισβήτητον. Τὸ ἀρχικὸν σημεῖον, λέγει ὁ λεξικογράφος, τῆς ἀναχωρήσεως, εἶναι τὸ γεγονός ὅπερ ἐν τῇ τέχνῃ καλεῖται πραγματικότης, (réalité)· ὁ δὲ τελικὸς σκοπὸς εἶναι νὰ γείνη νοητὸν τὸ καλὸν διὰ τῆς ἀντιθέσεως ἐν πραγματικότητι. Ἀπαιτεῖται ὅμως δύναμις φιλοσοφικοῦ πνεύματος διὰ τὴν ἀντίληψιν τῆς ἀσχημίας ἐκ τῶν ἀλλοιώσεων καὶ τῶν διαστρεφῶν, αἵτινες δὲν ἀποτελοῦσιν εἰμὴ τὴν φαινομενικότητα τῆς ἀσχημίας».

Ἐν πρώτοις δηλοῦμεν, ὅτι οὐδόλως σχετιζόμεθα μὲ τὴν δύναμιν τοῦ πνεύματος τούτου. Θέλομεν ὅμως ὑπομνήσει καὶ παραθέσει γεγονότα ἀφ' ὧν μὴν ἀναδίδεται ἡ ἀντίληψις αὕτη.

Ἀληθῶς, ἂν αἱ καταστρεφῆ καὶ ἀλλοιώσεις τοῦ προσώπου δὲν ἀποτελοῦσιν εἰμὴ τὴν φαινομενικότητα τῆς ἀσχημίας, τί ἀποτελεῖ τὴν οὐσίαν αὐτῆς καὶ τὸ βάθος ;

Τί ἀποτελεῖ τὴν παράχρονον ζῶν τῆς ἀσχημίας, τῆς ὁποίας αἱ

ἀλλοιώσεις τοῦ σχήματος εἶνε ἀλλοιώσεις ἀπλῶς ἐπιφανειῶν.

Τὴν ζωὴν τῆς φυσιογνωμικῆς ἀσχημίας ἀποτελεῖ ἐκεῖνο ὅπερ ἀποτελεῖ καὶ τὴν ζωὴν τῆς φυσιογνωμικῆς καλλονῆς. Εἶνε ἡ δόνησις τῆς ἐσωτερικῆς δυσαρμονίας τῶν ἠθικῶν καὶ φυσικῶν λειτουργιῶν τῆς ζωῆς, δόνησις ἀναδιδομένη ἐκ τῶν ἀλλοιώσεων καὶ τῶν ἀταστροφῶν τῆς μορφῆς, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν φαινομενικότητα τῆς ἀσχημίας.

Ὑποθέτω νὰ εἶνε σαφὴς καὶ νὰ μὴ παρίσταται ἀνάγκη διασαφήσεων. Μολαταῦτα παρουσιάζω εἰς τὸν ἀναγνώστην τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ Σωκράτους. Οὐδὲν ἀσχημότερον ἔπλασεν ἡ φύσις, εἰς τὰς μᾶλλον φιλοπαίγμονας αὐτῆς στιγμᾶς, περιβάλλουσα ἐντὸς ἀσχημοτάτου σαρκικοῦ περιβλήματος, ἠθικὴν καὶ διανοητικὴν καλλονὴν καὶ εὐρωστίαν ιδεώδη. Ἀπό τινος προσώπου χυδαίου μὲ ρίνα σιμῆν, παχειαν, μὲ παρειὰς καὶ χεῖλος παχέα, ἀπὸ φυσιογνωμίας χονδρῆς, ἀσχήμου καὶ δυσμόρφου, ἀποπνέεται ἡ δόνησις τοῦ ἐσωτερικοῦ φωτὸς τῆς ψυχῆς του, ἐκπέμπεται ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν τὸ συμπαθὲς φῶς τοῦ περικαλλοῦς ἐσωτερικοῦ κόσμου τῆς φυσικῆς του ὑγείας καὶ τῆς διανοητικῆς καὶ ἠθικῆς του καλλονῆς, φῶς λαμπρῦνον, καλλῦνον καὶ ἐξωραίζον τὴν δυσμορφίαν τῆς φυσιογνωμίας καὶ χρωματίζον ταύτην συμπαθῆ, γλυκεῖαν, ὠραίαν δύναται τις νὰ εἴπῃ ὑπὸ ἔποψιν οὐσίας.

Ποσῶς δὲν ἠσθάνθημεν ἀποστροφήν πρὸς γυναῖκα μὲ ὠραῖον πρόσωπον, ἠθικῶς ὅμως διεστραμμένην καὶ ἀνάπηρον καὶ διανοητικῶς ἀνόητον καὶ γελοῖαν ; Ἀπειρίαν παραδειγμάτων δύναται τις ν' ἀναφέρῃ, ἐπιθεβαιούτων τὴν ἀλήθειαν τοῦ ὀρισμοῦ τῆς φυσιογνωμικῆς ἀσχημίας.

Ἀποφεύγομεν ὅμως ταῦτα καὶ σπεύδωμεν νὰ ἔλθωμεν εἰς τὴν οὐσιῶδες συμπέρασμα τῆς ἀσχημίας.

Θὰ ἐπόθουν νὰ εἶχε τὴν εὐμένειαν καὶ ἀναγνώστριά τις νεωτέρα νὰ κα τοπτρίζεται ἐντὸς τῶν σελίδων τούτων, τοῦλάχιστον, ἀναγινώσκουσα ταύτας, καὶ ἀναζητοῦσα ἐν τῷ ἀληθεῖ αὐτῷ τῆς ὑπάρξεώς της κατόπτρῳ τὸν ἐπιστημονικὸν καὶ ἰατρικὸν λόγον, τούτέστι τὸν φυσιογνωμικὸν λόγον, τὸν μετέχοντα ἀμφοτέρων τούτων, τῆς πιθανῆς αὐτῆς ἀσχημίας ἢ καλλονῆς.

Οἱ λόγοι οὗτοι εἶναι ἀπλοῖ, ὡς πᾶσαι αἱ ἀλήθειαι.

Τεθέντος ὅτι ἡ καλλονὴ εἶναι ἡ φυσιολογία τῆς ὑγείας καὶ ἡ ἀσχημία τῆς νόσου, ἔπεται ἐκ τούτων ὅτι αἷτια τοῦ κάλλους εἶναι ὁ ὑγιὴς φυσικὸς βίος, τῆς δὲ ἀσχημίας ὁ ψευδής, ὁ νοσηρὸς, ὁ ψευδο-τεχνητὸς βίος τῶν κληρονομικῶν προδιαθέσεων καὶ τῶν νεωτέρων ἕξεων, συνθηκῶν, καὶ ὄρων τῆς αὐτοκτονου καὶ θανασίμου ζωῆς, ἣν διάγομεν.

Ἀπὸ τῆς ἀπλῆς δυσμορφίας, μέχρι τῆς ἀποτροπαίου φρίκης, ἥτις ἀναδίδεται ἐκ τῶν καταστροφῶν τῆς φυσιολογίας τοῦ νοσοῦντος, μέχρι τῶν φρικωδῶν διαστροφῶν τοῦ τύπου καὶ τῆς μορφῆς ἃς περιεγράψαμεν ἐπίτηδες λεπτομερῶς ἐν ταῖς φυσιολογίαις τῶν νευροπαθῶν, τῶν πρᾶκτόνων, τῶν ἀναιμικῶν, τῶν πασχόντων ἐκ διαφόρων φρικωδῶν καὶ βαθέων νοσημάτων, μετὰξὺ λοιπὸν τῶν δύο τούτων σημείων, ἡ βαθμιαίως ἀλλοιούμενη μορφή τὰ αὐτὰ καὶ μόνα αἷτια τῆς ἀλλοιώσεώς της ἔχει. τὰ αἷτια τῶν καταχρήσεων, τῶν συγκινήσεων τοῦ ψευδοῦς βίου.

Καταχρήσεις πότων, ἐρωτων, ἐργασίας, ἡδονῶν, καταχρήσεις διανοητικῆς καὶ νευρικῆς μόνον ζωῆς, τῶν ἀγρυπνιῶν, τῶν δηλητηριωδῶν διατροφῶν, τοῦ ὀκνηροῦ βίου τῆς ἀργίας, τῆς διασκεδαζομένης ὑπὸ τῶν ἐρεθιστικῶν καὶ διεγερτικῶν ἐνασχολήσεων. Ζωὴ τῶν ἠθικῶν συγκλονισμῶν, τῶν θλίψεων, τῶν νοσηρῶν πόθων καὶ ὀνείρων ἅτινα διαψεύδονται, ζωὴ ἀνηθικότητος, ἀργοσχόλου, καθεστικῆς διαγωγῆς ἐντὸς τῶν οἰκιῶν καὶ περιορῶν πρὸς τὴν ἐργασίαν καὶ ἀποστροφῆς πρὸς τὴν ὑγιᾶ καὶ φυσικὴν καὶ ὑπάθριον σωματικὴν ἀσκήσιν καὶ ἐργασίαν, ἡ ζωὴ αὕτη βραδέως παραμορφοῖ τὸν τύπον, ἀλλοιώνει τὸ σχῆμα καὶ καταστρέφει τὴν μορφήν τῆς φυσιολογίας τῆς ἀναδιδούσης ἐκ τῶν ἐρειπίων αὐτῆς καὶ τῶν συντριμμάτων, τὴν ἔκφρασιν τῶν ἐσωτερικῶν ἠθικῶν καὶ φυσικῶν καταστροφῶν, ἃς πρὸυκάλεσεν ἡ ζωὴ αὕτη.

Ἐναντίον αὐτῆς τῆς ζωῆς τῆς δολοφονούσης τὴν φύσιν καὶ τὴν καλλονήν, πρέπει νὰ ἐγερθῆ πᾶς ὁ θέλων νὰ εἶνε ὑγιής, εὐρωστος καὶ ὠραῖος, ν' ἀρνηθῆ διαρρήδην τὴν ζωὴν ταύτην καὶ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν φυσικώτερον βίον τῆς ἐναρμονίου φυσικῆς, διανοητικῆς καὶ ἠθικῆς ζωῆς, νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τοὺς κόλπους τῆς φιλοστόργου μητρὸς φύσεως, ἥτις θὰ τοῦ ἐπυλώσῃ τὰς πληγὰς, θὰ τοῦ ἐμφυσήσῃ τὴν πνοὴν τῆς ὑγείας καὶ τῆς εὐρωστίας, ἥτις θ' ἀντηχήσῃ εἰς τὰ τέκνα

του, ὑπὸ τὴν μορφήν τῆς ὑγείας καὶ ὑπὸ τὴν φυσιολογίαν αὐτῆς, τὴν καλλονὴν τοῦ εἶδους.

Τοῦτο εἶναι τὸ αἶσθημα τῶν μελετῶν τούτων, τὸ πνεῦμα καὶ τὸν πόθον αὐτὸν ἐνσαρκουῖσιν αἱ σκέψεις καὶ ἐργασίαι αἵτινες ἐκτίθενται εἰς τὰς σελίδας ταύτας, χωρὶς ἐννοεῖται νὰ παύσῃ τὸ ἔργον νὰ βαίνει εἰς ἓν τέλος ἐπιστημονικόν, εἰς μίαν μεγάλην ἀλήθειαν, ἐπιθέτουσαν εἰς αὐτὸ τὴν σφραγίδα τῆς ἐπιστημοσύνης.

Διὰ τὴν τελείαν ὁμῶς ἐπιστημονικὴν μελέτην τῆς ἀσχημίας, περιεγράψαντες τὴν μορφήν καὶ τὴν αἰτιολογίαν αὐτῆς, χαράσσομεν ὀλίγας γραμμὰς διὰ παθολογικὴν αὐτῆς ἀνατομίαν καὶ φυσιολογίαν, τὴν πρόγνωσιν καὶ τὴν θεραπείαν.

Ἡ παθολογικὴ ἀνατομία καὶ ἡ παθολογικὴ φυσιολογία τῆς ἀσχημίας. περιεγραφή λεπτομερῶς ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει τῆς παρούσης συγγραφῆς. Ὑπερτροφίαι, ἀτροφίαι, διαστροφάι, προεξοχαί, ἐξογκώσεις, παραμορφώσεις καὶ ἀλλοιώσεις τῆς χρωστικῆς, ὠχρότητες κ. ἔ. ἢ συμφορήσεις ἀποτελοῦσι τὸ σῶμα τῆς ἀσχημίας, τῆς ὁποίας τὴν ψυχὴν ἀποτελεῖ ἡ παθολογικὴ φυσιολογία τῆς ἐκφράσεως, ἡ ἀπὸ τῶν διαστροφῶν τούτων τῆς μορφῆς ἐκδήλωσις τῆς ἐσωτερικῆς νοσηρότητος, τοῦ ἠθικοῦ καὶ φυσικοῦ ὀργανισμοῦ.

Ἦδη ἔλθωμεν εἰς οὐσιῶδες καὶ ἐνδιαφέρον ζήτημα :

Ποία ἡ πρόγνωσις τῆς ἀσχημίας ;

Ἀληθῶς ἐναγώνιον προβάλλεται τὸ ἐρώτημα : ἀφοῦ ἡ ζωὴ, ἢν διάγομεν, εἶναι ἡ αἰτία τῆς ἀσχημίας τῶν μορφῶν ἡμῶν, τί θέλομεν ἀπογείνειν ἐν τῷ μέλλοντι, ὅπερ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἶναι συνέχεια καὶ τελειοποίησις τοῦ παρόντος ;

Τὰς fin de siecle ταύτας φυσιολογίας, μετὰ τὸ τέλος τοῦ αἰῶνος θέλομεν ἐξακολουθήσει νὰ βλέπωμεν, ἢ θέλουσιν ἀντικαταστήσει αὐτὰς ἄλλαι ;

Ἡ ἀπάντησις εἶναι εὐκόλος. Ἀμφοτέρας τὰς μορφὰς ταύτας θέλομεν βλέπει εἰς τὸ μέλλον, ἀρκεῖ μόνον νὰ ἐξακολουθήσει ἡ αὐτὴ ζωὴ.

Αἱ φυσιολογίαι τοῦ μέλλοντος (κατὰ τὴν μουσικὴν τοῦ μέλλοντος, μεθ' ἧς συνδέονται ἀναποσπᾶστως) εἶναι αἱ φυσιολογίαι, ἃς λεπτομερῶς περιεγράψαμεν ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει τῆς παρούσης ἐργα-

σπεύδει και τὰ σώζει, ἐξαφανίζουσα αὐτὰ διὰ τῆς στειρεύσεως και στειρώσεως τῆς ἀναπαραγομένης ζωῆς. Ὑπὸ τοιαύτην ἔποψιν, τὸ μέλλον και ἡ πρόγνωσις τῆς φυσιογνωμίας εἶναι τὸ κενόν, τὸ μηδέν ἢ ἐξαφάνισις.

Εἶναι ὁμως δυνατόν νὰ προληφθῇ ἡ τοιαύτη συντέλεια τοῦ ἐκφυλισμοῦ και τῆς διαστροφῆς τῆς φυσιογνωμίας, τῆς δηλούσης ἐσωτερικὴν ἠθικὴν, διανοητικὴν και φυσικὴν ἐκφύλισιν, και ἐξαφάνισιν ἢ διαστροφὴν ;

Βεβαίως !

Και περὶ αὐτοῦ πρόκειται. Ἐνεκα τοῦ γεγονότος τούτου ἀνέλαβον τὴν ἐργασίαν ταύτην.

Τίς λοιπὸν ἡ **Θεραπεία**, ἡ **Βελτίωσις** και ἡ **Ἀνάπλασις** ;

Ἡ θεραπεία ἐξάγεται ἐξ αὐτῆς τῆς αἰτιολογίας, ἣν τόσον λεπτομερῶς πάντοτε ἐσημειοῦμεν ἐν τῇ περιγραφῇ πάσης παθολογικῆς φυσιογνωμίας.

Βεβαίως πλείστα τῶν ἐκφύλων φυσιογνωμιῶν, εἶναι ἀδύνατόν νὰ διορθωθῶσι. Δὲν ἔπεται ὁμως ἐκ τούτου ὅτι ἡ θεραπευτικὴ προσπάθεια δὲν θὰ ἔχῃ ἀντίκτυπον εἰς τὰς φυσιογνωμίας, αἵτινες θέλουσι γεννηθῆ. Ἡ φύσις εἴπομεν εἶναι ἀγαθὸν και δίκαιον δικαστήριον. Ὅπως πᾶν ἀμάρτημα τῶν γονέων ἀντηχεῖ ἀπαισίως εἰς τὰ δύστηνα τέκνα, οὕτω και πᾶσα πρὸς τὴν φύσιν ἐξομολόγησις και συνενόησις, και μετάνοια και ἀλλαγὴ ζωῆς, θέλει ἔχει ἀντίκτυπον εἰς τὰ γεννηθησόμενα τέκνα.

Ὡστε ἡ νέα γενεά, δύναται κάλλιστα νὰ γεννηθῇ ὡραία, με φυσιογνωμίαν τουτέστι φυσιολογικῶς ὡραίαν, δηλοῦσαν τὴν ἠθικὴν και φυσικὴν ὑγείαν, δύναμιν και εὐρωστίαν.

Ἄλλὰ και ἡ παροῦσα, δὲν πρέπει ν' ἀπελπισθῇ. Ἐὰν ἀφήσει τὸ εἶδος τῆς ζωῆς ἣν διάγει, τῶν αἰσθητικῶν νευρικοτήτων, τῶν μεγάλων κοπώσεων ἠθικῶν και φυσικῶν, τῶν καταχρήσεων και ἐξαντλήσεων, και ἀκολουθήσει βίον φυσικώτερον, ἐντὸς τῶν ἀγκαλῶν τῆς ὑγιοῦς φύσεως, ἀμέσως θέλει ἀνακαινισθῇ και ἀναπλασθῇ, και θέλει ἀποτελέσῃ ζῶσαν συνέχειαν τῶν ἀρμονικῶν πλασμάτων τῆς ὡραίας φύσεως.

Ζωὴ κατὰ φύσιν, πολλὰ γυμνάσματα ὑπαίθρια, ἀγῶνες,

λουτρά, ἀποφυγή ἀργίας καὶ καφενείων καὶ ὀκνηριῶν τῶν αἰθουσῶν, ἀπλουστέρα διατροφή, ὀλιγώτερα γράμματα, ὀλιγώτεροι πνευματικαὶ καὶ καὶ ἠθικαὶ κοπώσεις καὶ ὑγιέστεραι φιλολογικαὶ ἐνασχολήσεις, ἐγκόλπωσις τῶν ἐργατικῶν ἐπαγγελμάτων, τῆς γεωπονίας. Βίωμα χαράς, φυσικῶν ἐπιστημῶν, θέλουσιν ἀπεργασθῆ γιγαντιαίαν τοῦ λαοῦ ἡμῶν τοῦλάχιστον, ζύμωσιν ἐντὸς τῆς μεγάλης μήτρας τῆς μητρὸς φύσεως, ἀφ' ἧς θὰ ἐξέλθῃ πάνοπλος ἡ υἷεια, ἀκτινοβολοῦσα δύναμιν καλλονὴν καὶ εὐρωσίαν.

Ἄλλὰ καὶ ἂν δὲν ἀκτινοβολήσῃ ἀμέσως, θ' ἀναλάμψῃ ἔκλαμπος ἡ ἀκτινοβόλος καλλονὴ τῆς υἷειας, εἰς τὰς ἀπογόνους φυσιογνωμίας.

Οἱ λόγοι, δι' οὓς ἡ πρόγνωσις τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς τοιαύτης θεραπείας δὲν εἶναι προφητεία ἀλλὰ γεγονὸς βέβαιον καὶ τετελεσμένον, ἐξάγονται ἐξ αὐτῆς τῆς περιγραφῆς τῶν ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας ἀποτελεσμάτων τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων αἰτίων.

Ἡ τοιαύτη θεραπεία δὲν θ' ἀναπλάσῃ μόνον τὸν φυσικὸν ἄνθρωπον καὶ τὴν φυσικὴν αὐτοῦ φυσιογνωμίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἠθικὴν καὶ διανοητικὴν, αἵτινες εἶναι ἀναπόσπαστοι ἀπὸ τῆς φυσικῆς ὑποστάσεως, μεθ' ἧς ταυτίζονται ὡς εἶδομεν καὶ θέλομεν εἶδει σαφέστερον. Εὐρωστία ἠθικὴ, δύνამεις αἰσθημάτων καὶ ρώμη διανοίας, θ' ἀκτινοβολοῦν ἐκ τῆς υἷουῶς καλλονῆς τῆς φυσιογνωμίας ἐνιαίως, ὡς ἐκδήλωσις ἐναρμόνιος τῆς φυσικῆς ζωῆς, σύμφωνος μετὰ τῆς λοιπῆς ἐναρμονίου ὑπάρξεως τῆς ζωῆς Δημιουργίας.

Τοῦτο πιστεύω ἀκραδάντως. Ἡ καλλονὴ, διὰ τῆς ζωῆς ταύτης, θέλει ἐπανέλθῃ φαιδρὰ καὶ χαρίεσσα εἰς τὴν πατρίδα τῆς, εἰς τὴν ἑλληνικὴν δηλαδὴ φυσιογνωμίαν, ἀφ' ἧς ἐξωστραχίσθη τόσον ἐπιμόνωσ, ὡς ὅλα τὰ ὠραῖα πράγματα ἀπὸ τὸν τόπον τοῦτον. Ἐφυγαδεύθη, διότι ἠκολούθησε τὴν διωχθεῖσαν υἷειαν. Θέλει δὲ ἐπανέλθῃ καὶ πάλιν συνοδεύουσα τὴν ἐπανερχομένην υἷειαν, ἥτις ἄλλοτε εἶχε τὴν πατρίδα τῆς εἰς τὴν φυσικὴν νεότητα τῶν νεανιῶν τῆς ἀρματοδρομίας καὶ τῆς παλαίστρας καὶ τῶν ἀμαζόνων καὶ τῶν Ἀγωνιστῶν, καὶ ἤδη, ποῦ καὶ ποῦ, εἰς κανὲν τέκνον τῶν ὀρέων καὶ τῆς ὠραίας φύσεως τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ φύσις αὕτη εἶναι πλουσία εἰς καλλονὴν καὶ υἷειαν, ἣν δίδει ἀσώτως εἰς τὰ τέκνα τῆς, ἅτιν' ἀσώτως καταστρέφουσιν αὐτήν.

Ἄλλα καὶ πάλιν ἀσώτως θέλει τὴν παράσχη, ἀρκεῖ τὰ τέκνα τῆς νὰ τὴν ζητήσουν!

Αὐτὴ εἶναι ἡ θεραπεία.

Ἦδη ἐπανέλθωμεν εἰς ἄλλα τῆς Φυσιογνωμικῆς ζητήματα, σχετιζόμενα μὲ τὴν μελέτην τῶν ἠθικῶν καὶ διανοητικῶν φυσιογνωμιῶν, αἵτινες ταυτίζονται μετὰ τῶν φυσικῶν, οἷον εἰς τυγχάνουσαι ἀκτῖνες ὅμοιαι μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς φωτεινῆς ἐστίας, ἥτις εἶναι ὁ ζῶν φυσικός ὀργανισμός.

ΤΑΥΤΟΤΗΣ ΗΘΙΚΩΝ, ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΩΝ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΩΝ

«Οἷα ἡ μορφή τοιαύτη καὶ ἡ ψυχὴ».

Ἡ ζῶν εἶναι ὁ ἥλιος, φυσικαὶ δέ, ἠθικαὶ καὶ διανοητικαὶ αὐτῆς ἐκδηλώσεις, εἶναι αἱ ἀκτῖνες του.— Ἡ φυσιογνωμία συγκεντροῖ τῆς ἀκτῖνας ταύτας καὶ τὰς ἐκπέμπει ἐνιαίως ἐν τῇ ἐκφράσει αὐτῆς. Ἐνιαῖον προσωπικότητος, καὶ ταυτότης ἠθικοῦ καὶ φυσικοῦ ὀργανισμοῦ ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ.

Περιεγράψαμεν τὴν καλλονὴν καὶ τὴν ἀσχημίαν τῆς φυσιογνωμίας. Ἐν τῇ ἀσχημίᾳ τῆς νόσου, εἶδομεν λεπτομερῶς ἐν τοῖς πρόσθεν ἐκδηλουμένην ἐνιαίως τὴν ἠθικὴν καὶ διανοητικὴν νόσον μετὰ τῆς φυσικῆς. Ἐν τῇ μελαγχολικῇ π. γ. φυσιογνωμίᾳ, ἀπὸ τῆς ὥχρᾶς, ἰσχνῆς, βαρείας, κρεμαμένης καὶ βραδέως κινουμένης μορφῆς, ἀποπνέεται ἡ βραδεία δόνησις τῆς θλίψεως καὶ τῆς μελαγχολικῆς ἀλγηδόνος τοῦ ἠθικοῦ, καὶ ἡ βραδεία συγχρόνως ἔκφρασις τῆς διανοητικῆς νωθρότητος. Ἐν τῇμανικῇ φυσιογνωμίᾳ, τῇ ἐρυθρᾷ, ζωηρᾷ καὶ ἀεικίνητῳ καὶ ἐν ἐξεγέρσει, ἀεικίνητα συναισθήματα ἐκδηλοῦνται, ἀσύλληπτοι δὲ σκέψεις τάχιστα ζωγραφίζονται ἐπ' αὐτῆς. Ἐν τῇ ἐκπεφυλισμένῃ φυσιογνωμίᾳ, εἶδομεν, ὅτι τὰ φυσικὰ στίγματα τοῦ προσώπου εἶναι φυσικαὶ προεξοχαί ἐσωτερικῶν, ἠθικῶν καὶ διανοητικῶν ἀνωμαλιῶν καὶ ἀνισορροπιῶν.

Ἐν τῇ ἐπιληπτικῇ καὶ ὑστερικῇ φυσιογνωμίᾳ εἶδομεν πόσον πι-

στῶς ἐν ταῖς φυσικαῖς ἀλλοιώσεσι τῆς ἐξωτερικῆς μορφῆς χαράσσονται αἱ θυελλώδεις καὶ ἀσύλληπτοι ἐσωτερικαί τοῦ ἠθικοῦ καὶ τῆς διανοίας διαταραχαί.

Οὐμὴν ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς παθήσεσι τῆς καρδίας, τῶν νεφρῶν τοῦ πεπτικοῦ συστήματος, εἶδομεν λεπτομερῶς ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ ἐκάστης νόσου συνδυαζομένην ἐπὶ τὸ αὐτὸ τὴν φυσικὴν ἔκφρασιν τῶν φυσικῶν ἀλλοιώσεων, μετὰ τῆς τῶν ἠθικῶν καὶ διανοητικῶν. Εἰς τὰ ὄξεια νοσήματα, εἰς ὅλας τὰς νόσους, εἰς τὰς ἀλλοιώσεις τῆς θρέψεως, εἰς τὰς ἀναιμικάς π. χ. φυσιογνωμίας, βλέπομεν ἀφ' ἑνὸς προσώπου ὄχρου, ἰσχνοῦ, ἀνευ ζωῆς, δηλοῦντες γενικὴν τοῦ φυσικοῦ ὀργανισμοῦ κατὰστασιν, ἐκφραζομένην τὴν ἠθικὴν ἀτονίαν καὶ τὴν διανοητικὴν ἀδυναμίαν καὶ ἀδράνειαν, ὡς εἴαν ἠθικόν, διάνοια καὶ σῶμα, ἓν καὶ τὸ αὐτό.

Μήπως ὁμοίως δὲν εἶναι; Μήπως δὲν εἶναι ἀκτίνες μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἐστίας, τῆς ζωῆς; Μήπως εἰς νόσημα καθαρῶς φυσικόν, δὲν νοσεῖ τὸ ἠθικόν καὶ ἡ διάνοια, καθὼς καὶ εἰς νόσημα καθαρῶς ἠθικόν, δὲν νοσεῖ καὶ τὸ σῶμα; Αἱ λεπτομερεῖς περιγραφαί τῶν φυσιογνωμιῶν, εἰς ἃς τόσον ἐπεμείναμεν, ἐκάστης νόσου, δηλοῦσι τοῦτο ἀναμφιλέτως, ἐκφράζουσαι συγχρόνως καὶ ἀποδεικνύουσαι τὸ ἐνικεῖον τῆς ἀνθρωπίνης ἠθικῆς, φυσικῆς καὶ διανοητικῆς προσωπικότητος, ἐν τῇ ἐνστικτῷ καὶ ἀνακλαστικῇ ἐκφράσει φυσιογνωμίας.

Τὰ παθολογικὰ ταῦτα φαινόμενα ἀποκαλύπτουσι τὰ φυσιολογικά. Ἐνικαίως ἐν τῇ φυσικῇ φυσιογνωμίᾳ ἐκδηλοῦνται καὶ ἡ τοῦ ἠθικοῦ καὶ διανοίας.

Τὸ πνεῦμα ἐκάστου, τὸ ἦθος καὶ τὸ αἶσθημα, ἄτινα κυρίως ἀποτελοῦσι τὴν οὐσίαν τοῦ χαρακτήρος του, ἐκδηλούμενα συνεχῶς ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ, ἐπιθέτουσιν ἐν τῇ ὁλικῇ καὶ ὀργανικῇ τροποποιήσει αὐτῆς τὸν τύπον καὶ τὰς γραμμὰς τοῦ χαρακτήρος αὐτῶν.

Π. χ. τὸ ὅτι τὸ πνεῦμα τοῦ εὐφυοῦς ἀποπνέεται ἀπὸ τὴν ζωηράν καὶ ἐν διεγέρσει φυσιογνωμίαν του, τὸ λάμπον βλέμμα του ἀπὸ τὴν ἀνάλογον πρὸς ταῦτα ἐπίλοιπον διασκευτὴν καὶ ἀπόχρωσιν τῆς φυσιογνωμίας, τὴν διεγείρει οὕτως ἡ ἐσωτερικὴ δόνησις τῆς εὐφυίας τοῦ πνεύματος, μόνον πνευματικῶς ἀναίσθητοι καὶ τυφλοὶ δὲν τὸ αἰσθάνονται καὶ δὲν τὸ βλέπουσι τὸ πνεῦμα ἐκπεμπόμενον ἐκ τῆς φυσιογνωμίας. Καθὼς καὶ μόνον ἡλίθοι δὲν διαγιγνώσκουσι ἡλιθιότητα

ἐν τῷ ἀτόμῳ ἐκείνῳ, ἀπὸ τῆς κοιμισμένης καὶ κακῶς ἢ χονδρῶς διαπεπλασμένης φυσιογνωμίας, ἐξέρχεται ὄλη ἡ ἀραιὰ καὶ βραδεῖα δόνησις τῆς ἐσωτερικῆς πνευματικῆς μηδαμινότητος, δόνησις, ἣτις μᾶς διαθέτει ἀποκρουστικῶς, ἐὰν ἡ ἐν ἡμῖν ἐσωτερικὴ δόνησις τοῦ πνεύματός μας δὲν εἶναι ὁμόφωνος, ἐννοεῖται πρὸς ταύτην.

Οἱ διάμεσοι πνευματικοὶ βαθμοὶ ἐκδηλοῦνται διὰ διαμέσων μορφῶν ἐν τῇ ἐκφραζούσῃ φυσιογνωμίᾳ, ἐκφράσει τῶν σκέψεων, αἵτινες κατέχουν ὄλην τὴν ὑπαρξίν τοῦ ἥθους καὶ τῶν συναισθημάτων. Σκέψεις βαθεῖα, σοβαρά, συνωφρύνουσα τὴν φυσιογνωμίαν καὶ διαθέτουσα τὴν σχέσιν καὶ κατάστασιν τῆς λοιπῆς μορφῆς, ἀναλόγως ἐκπέμπεται βαρεῖα διὰ μέσου τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ ἐπιδρῶσα ἐφ' ἡμῶν οἵτινες εὐρισκόμεθα πρὸ τῆς φυσιογνωμικῆς ταύτης εἰκόνας, αἰσθανόμεθα τὴν δόνησιν τῆς σκέψεως ἀντηχοῦσαν ἐν ἡμῖν καὶ δονοῦσαν ἡμᾶς ἀναλόγως.

Ὅταν βαθεῖαι σκέψεις ἀτόμου τινὸς ἀποτελοῦσι τὴν καθημερινὴν αὐτοῦ ἐνασχόλησιν, διαμορφοῦσι τὸν ἠθικὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν φυσιογνωμικὴν ἔκφρασιν, σοβαρά, ἐπιβάλλοντα ὄχι τόσον διὰ τῶν χαρακτηριστικῶν, ὅσον κυρίως καὶ μόνον, διὰ τῶν δονήσεων τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ πνεύματος, αἵτινες ἐκπεμπόμεναι ἐκ μιᾶς τοιαύτης φυσιογνωμίας, ἐπιβάλλονται ἐφ' ἡμῶν καὶ μᾶς δονοῦσιν ἀναλόγως, μὴ ἐπιτρέπουσαι π. χ. ἡμῖν ἐλαφρὰς καὶ ἐπιπολαίας σκέψεις, ἀλλὰ σοβαρὰς καὶ μεμετρημένας, διότι πᾶσα ἄλλου εἶδους σκέψις φαίνεται ἄκχιρος, ἄττος, ἀσύμφωνος καὶ κακόφωνος πρὸς τὸ ἠθικὸν περιβάλλον.

Ὅτι δὲ τὸ ἠθικὸν τοῦτο περιβάλλον, ἡ ἠθικὴ οὕτως εἰπεῖν ἀτμοσφαιρα ἐκάστου, εἶνέ τι γεγονός, καὶ οὐχὶ κατάστασις ἡμῶν παθητικὴ ἢ ὑποβολή τις οἰαδήποτε, δὲν ὑποθέτω νὰ ὑπάρχη ἀμφιβολία τις. Ὅλα τὰ αἰσθήματα, ἅτινα αἰσθανόμεθα πρὸς τι ἄτομον ζῶν, εἶναι ἐπιβολὴ καὶ ὑποβολὴ ἐνεργητικὴ, καὶ οὐχὶ αἰσθησις ἡμῶν παθητικὴ καὶ ὑποκειμενικὴ.

Τὸ κύμα τοῦ ἐνθουσιασμοῦ ὅπερ κλονεῖ τὰ στήθη μας κατὰ τὴν διάβασιν τοῦ ἐνδόξου στρατηγοῦ, δὲν εἶναι αὐθυποβολή, ἀλλ' ἐπιβολὴ τῶν δονήσεων, αἵτινες πᾶλλον ἐντός του καὶ διαχέονται περὶ αὐτόν. Ἐννοεῖται, ὅτι καὶ ἡ ὑποβολὴ διαδραματίζει πρόσωπόν τι, ὅλως ὁμως δευτερεῦον. Τί εἶναι τὸ ἥθος ἐκεῖνο ὅπερ ἐκπέμπεται ἐκ

τῶν μεγάλων φυσιογνωμιῶν τῶν βασιλέων καὶ τῶν ἀρχηγῶν οἵτινες ἄγουσι καὶ φέρουσι τὰ πλήθη, καὶ συγκινεῦσι αὐτὰ διὰ τῆς γοητείας τῆς μορφῆς των, διὰ τοῦ ἥθους ἐκείνου, ὅπερ ἐπιβάλλει εἰς τοὺς ὑπηκόους εὐχαρίστως τὸ ἐνθουσιῶδες αἶσθημα τῆς ὑπακοῆς καὶ τῆς ἀφοσιώσεως;

Εἶναι ἀδυναμία, παθητικὴ ὑποβολὴ τῶν νεύρων μόνον, ἢ εἶναι κυρίως ζωὴ ἐνεργητικὴ ἐσωτερικῶν δονήσεων ἐκπεμπομένη ἐκ τῆς φυσιογνωμίας τῶν προσώπων τούτων;

Τὸ μυστήριον τῆς ἐπιβολῆς, ἢ γοητεία τῆς ὑποβολῆς, ἢ δύναμις ἐκείνη ἣτις ἀποπνεομένη ἀπὸ τῆς μορφῆς ἰσχυροῦ ὀργανισμοῦ ἐπιβάλλεται εἰς τὸν ἀσθενέστερον καὶ μετοχετεύει εἰς αὐτὸν ἀπὸ τῆς ὑπακοῆς μέχρι τοῦ ὑπνωτισμοῦ, δὲν εἶναι τι πνευματικόν, ἀλλ' εἶνε ὑλικωτάτη δόνησις τῆς νευρικῆς οὐσίας, τῆς δονουμένης διὰ τὴν παραγάγην σκέψιν καὶ αἶσθημα.

Ἡ δύναμις αὕτη κυρίως ἐκπέμπεται ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν, ἀπὸ τοῦ προσώπου ὅπερ δύναται νὰ συγκινηθῇ ἀναλόγως τῆς ἐξερχομένης δονήσεως, ἀλλὰ καὶ ἀφ' ὅλου τοῦ σώματος.

Ὁ Lavater, περιγράφων τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ αὐτοκράτορος Φρειδερίκου, ἔγραφεν, ὅτι πρὸ αὐτῆς αἰσθάνεται τις ἀληθῶς, ὅτιπραγματικῶς εἶνε διαπεπλασμένη διὰ τὴν ἀρχὴν ἐν ταῖς καρδίαις τοῦ λαοῦ. Ἡ αἰσθησις αὕτη τί ἄλλο εἶναι εἰμὴ ἐπίδρασις τῶν δονήσεων τοῦ ἡγεμονικοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἡγεμονικῆς καρδίας τοῦ αὐτοκράτορος, ἐκπεμπομένων ἐκ τῆς ἡγεμονικῆς του μορφῆς, διαχεομένων καὶ οἰοεὶ ἐπικλυπτουσῶν τὸν λαὸν ὃν ἠγάπα; Τίς εὐτυχῶν νὰ συναντήσῃ τὸν ἡμέτερον Βασιλέα, δὲν αἰσθάνεται ἐντός του ὡς ἠλεκτρικὸν ρεῦμα τὴν ἡγεμονικὴν δόνησιν τῆς καρδίας καὶ τοῦ πνεύματος, ἀποπνεομένην ἀπὸ τῆς ἡγεμονικῆς φυσιογνωμίας καὶ ἐπιβάλλουσαν ἐν ἡμῖν ἐνθουσιῶδες τὸ εὐχάριστον αἶσθημα τῆς ἀφοσιώσεως καὶ τῆς ὑπακοῆς; Διατί καὶ ἐνώπιον τῆς εἰκόνας του δὲν αἰσθανόμεθα τόσον ζωηρὰ καὶ πάλλοντα τὰ αἰσθήματα ταῦτα;

Εἶναι, ὑποθέτω, περιττὸν νὰ μακρηγορήσῃ τις ἐπὶ πλέον ἐπὶ ζητήματος τόσον σαφοῦς. Ὅλα τὰ συναισθήματα εἶναι αἷτιον συγχρόνως καὶ ἀποτέλεσμα δονήσεων ἐκπεμπομένων ἐκ τῆς μορφῆς. Πρὸ τῆς εἰκόνας τῆς εἰλικρινοῦς καὶ ἀκτινοβόλου χαρᾶς, καὶ ἡ σκυθρωποτέρα συναναστροφὴ φαιδρύνεται. Πρὸ τῆς κρεμαμένης φυσιο-

γνωμίας τῆς λύπης, ἀφ' ἧς βραδέως ἀποπνέεται ἡ δόνησις τῆς θλίψεως, ὅλοι αἰσθανόμεθα τὴν δόνησιν ταύτην ἐφαπτομένην καὶ καταλαμβάνουσαν καὶ ἡμᾶς. Ἡ χάσμη διατί εἶναι κολλητική; Διότι τυγχάνουσα κυρίως ἀποτέλεσμα ὑπνηλίας, καθ' ἣν ὄλαι τῆς ζωῆς αἱ δονήσεις βραδύνονται διὰ νὰ φθάσουν εἰς ἓν σημεῖον βραδύτητος, ἔνθεν ἄρχεται ὁ ὕπνος, διαχέει τὰς βραδείας ταύτας δονήσεις, αἵτινες δρῶσιν ἐφ' ἡμῶν οἵτινες θεώμεθα πρόσωπον χασμώμενον καὶ προσαρμοζόμεθα πρὸς τὸ περιβάλλον.

Ἐκτὸς ὅμως τούτου, τί εἶναι: συμπάθεια ἢ ἀντιπάθεια; Διατί συμπαθοῦμεν ἐν πρόσωπον ἄγνωστον καὶ ἄφωνον; Διότι ὁμοιάζει πρὸς πρόσωπον ὅπερ ἄλλοτε ἠγαπήσαμεν, λέγει ἡ Ψυχολογία. Καὶ διατί τὸ ἠγαπήσαμεν ἐκεῖνο; Ἔνεκα ταυτότητος ἰδεῶν καὶ χαρακτήρων· συνεπῶς ἀπὸ τοῦ ἀγνώστου καὶ ἀφώνου προσώπου ἀποπνέεται ἡ δόνησις τῶν αὐτῶν ἢ ὁμοίων πρὸς τὰς ἰδικὰς μας πνευματικῶν καὶ ἠθικῶν καταστάσεων.

Θὰ ἠδύνατό τις ἐπὶ μακρὸν ἄπειρα νὰ φέρῃ παραδείγματα καὶ γεγονότα ἀποδεικνύοντα, ὅτι τὸ πνεῦμα καὶ τὸ αἶσθημα ἐκπέμπονται διὰ δονήσεων ἀπὸ τῆς φυσιογνωσίας, δρῶσιν ἐπ' αὐτῆς ἀναλόγως. Ἄλλως τε διατί συσπᾶται ἡ φυσιογνωμία ἐν τῇ ἐκφράσει τῶν αἰσθημάτων τόσον ἀνακλαστικῶς; Διὰ ποῖον ἄλλον λόγον, εἰμὴ διότι αἱ ἐγκεφαλικάι δονήσεις διὰ τῶν ἐγκεφαλικῶν νεύρων, μεταδιδόμεναι εἰς τὸ πρόσωπον ἀλλοιοῦσιν αὐτὸ ἀναλόγως.

Πᾶν αἶσθημα λοιπὸν καὶ πᾶσα σκέψις, ἐκφραζομένη ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ, τροποποιεῖ αὐτὴν ἀναλόγως.

Ἐὰν αἰσθήματα ὠρισμένα, μίσους, ὀργῆς π. χ., ἀποτελοῦσι τὴν οὐσίαν ἐνὸς χαρακτῆρος μισανθρώπου, τὰ αἰσθήματα ταῦτα συνεχῶς ἐκφραζόμενα ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ καὶ ὁλονὲν τροποποιοῦντα τὴν μορφήν αὐτῆς, δρῶσιν ἐπὶ τέλος ἐπ' αὐτῆς τῆς θρέψεως καὶ τῆς διεγερσιμότητος τοῦ προσώπου, ἐφ' οὗ χαράσσωσιν ὀργανικὸν, ἐρρυτιδωμένον καὶ ἀνεξίτηλον τὸν χαρακτῆρα τῶν αἰσθημάτων τούτων, οὕτως ὥστε, βλέπων τις τὸν χαρακτῆρα τῆς μορφῆς νὰ συμπεραίνῃ τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἥθους καὶ τοῦ πνεύματος.

Τὸ αὐτὸ δύναται τις νὰ εἴπῃ, περὶ τῶν σκέψεων τοῦ σοβαροῦ ἀνθρώπου, τοῦ ἐπιπολαίου, ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας τῶν ὁποίων βλέ-

πει τις κεχαρχμένον τὸν χαρακτήρα τῶν σκέψεων αἰτινες ἀπασχο-
λοῦσι τὸ ἄτομον καθημερινῶς.

Ἄλλ' ἐκτὸς τούτου, ἐπειδὴ ὁ τοιοῦτος ἢ τοιοῦτος χαρακτήρ εἶνε συνέπεια τοιοῦτου ἢ τοιοῦτου ὀργανισμοῦ, τοιαύτης ἰδιοσυγκρασίας, ἐπειδὴ, ὡς λέγει ὁ Ribot, τοιοῦτος ὀργανισμὸς τοιαύτη καὶ προσω-
πικότης, τὸ πρόσωπον, ἢ φυσιογνωμία ἐκτὸς τῶν ἐκφραζομένων
ἠθικῶν χαρακτήρων ἔχει καὶ τὸν φυσικόν, τῆς κράσεως π.χ. ἐπικυ-
ροῦντα εἰς τὴν διάγνωσιν τῆς ἠθικῆς φυσιογνωμίας ἀπὸ τῆς φυ-
σικῆς.

Αἱ ἐπόμεναι παρατηρήσεις θέλουσιν ἀποδείξει σαφέστερον τὴν
**ταυτότητα τῶν φυσικῶν μετὰ τῶν ἠθικῶν καὶ δια-
νοητικῶν φυσιογνωμιῶν.**

ΘΕΩΡΙΑ ΤΩΝ ΔΟΝΗΣΕΩΝ

Πρὸ τούτου ὁμῶς χαράζωμεν ὀλίγας γραμμάς περὶ τῶν δονήσεων
τούτων. αἰτινες ἀποτελοῦσι τὴν ψυχὴν τῆς καλλονῆς, τῆς ἀσχημίας,
τῆς φυσιογνωμικῆς ἐκφράσεως καὶ τοῦ παρόντος ἔργου.

Ἡ θεωρία τῶν δονήσεων, εἶνε σύμφωνος πρὸς τὰς λοι-
πὰς θεωρίας τὰς ἐξηγούσας τὰ διάφορα φυσικὰ φαινόμενα. Δονήσεις
ἀποτελεῖ τὸ φῶς, τὴν θερμότητα, τὸν ἠλεκτρισμὸν, τὸν ἤχον, τὸν
χημισμόν. Ἡ ζωὴ δὲν ἐπιτελεῖται εἰμὴ διὰ τῶν δονήσεων τούτων,
αἰτινες παράγουσιν ἐν ἡμῖν τὴν θερμότητα, τὸν ἠλεκτρισμὸν, τοὺς
χημισμοὺς τῆς θρέψεως καὶ πᾶσαν ἐν γένει φυσιολογικὴν ἐργασίαν.
Πᾶσα σκέψις, ἀντίληψις, αἴσθησις, πάθος διενεργεῖται διὰ τῶν δονή-
σεων τῶν νευρικῶν κυττάρων. Αἱ δονήσεις αὗται, ἐπειδὴ ἐν τῇ
φύσει οὐδὲν ἀπόλλυται, παράγουσι δύναμιν διαχεομένην εἰς ὅλον τὸ
σῶμα, ὅποτε αἰσθανόμεθα *ὀλοκληρον* τὴν ἡμετέραν ὑπαρξιν κατεχο-
μένην ὑπὸ τῆς σκέψεως ταύτης ἢ ὑπὸ τοῦ αἰσθήματος ἐκείνου. Αἱ
δονήσεις αὗται πρωτίστως διαπορθεύονται εἰς τὸ πρόσωπον, ἀφ' οὗ
καὶ ἀκτινοβολοῦνται καὶ διαχέονται, ἀφ' οὗ συγκινήσωσιν ἀναλόγως
τὸ δέρμα, τοὺς μῦς, τὸ χρῶμα. τὴν ἐκφρασιν ἐν γένει τοῦ προσώ-

που και θέσῳσι τὴν φυσιογνωμίαν ἐν ἐνεργείᾳ και ἐκδηλώσει τοῦ ἐσωτερικοῦ αἰσθήματος ἢ διανοήματος.

Ἡ βούλησις δὲν μεταδίδει τὰς δράσεις αὐτῆς και διαταγὰς, εἰμὴ διὰ δονήσεων. Ὅπως δονήσεις τῶν κυττάρων τοῦ ἐγκεφαλικοῦ φλοιοῦ, μεταδιδόμεναι διὰ τῶν σχετικῶν νεύρων, ἔρχονται εἰς τοὺς μῦς τῆς γραφούσης τὸ φαινόμενον τοῦτο χειρὸς, και κινουσι ταύτην ὅπως τὸ χαράζει ἐπὶ τοῦ χαρτοῦ τούτου διὰ σκέψεων, οὕτω και αἰδονήσεις τοῦ αἰσθήματος, τῆς σκέψεως, τῆς γενικῆς ἐσωτερικῆς κατάστασεως διὰ τῶν ἐγκεφαλικῶν νεύρων συγκινοῦσι τὴν φυσιογνωμίαν ἀναλόγως, διαχέρονται ἀπ' αὐτῆς γενόμεναι αἰσθηταὶ εἰς τὸν φυσιογνωμιστὴν—ἀνευ οὐδεμιᾶς αὐτοῦ ὑποβολῆς ἢ προκαταλήψεως.

Δόνσεις ἀποτελεῖ πᾶν φαινόμενον τῆς φύσεως, πᾶσαν λειτουργίαν τῆς ζωῆς ἠθικὴν και φυσικὴν, ἐπομένως οὐδόλως ἄπορον ἐὰν και τὴν φυσιογνωμικὴν ἔκφρασιν ἀποτελεῖ ἢ συνέχεια τῶν ἐσωτερικῶν δονήσεων τῶν ἀπεργαζομένων τὴν ζωὴν τῶν φυσιολογικῶν λειτουργιῶν, τὴν ζωὴν τῶν αἰσθημάτων και τῶν σκέψεων, τῶν παθῶν και τῶν παθήσεων ὄλων αὐτῶν.

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΚΗ ΣΗΜΕΙΟΛΟΓΙΑ

Ὁ χαρακτήρ ἀντιπροσωπευόμενος ἐν τῷ προσώπῳ και τῇ φυσιογνωμίᾳ.—Διανοητικὴ και ἠθικὴ κατάσταση διαγιγνωσκόμενη ἐκ τῆς φυσιογνωμίας και τῶν σημείων αὐτῆς. — Ἡ φυσιογνωμία εἶνε ὁ ἄνθρωπος. — Τὸ ὕφος τῆς φυσιογνωμίας εἶνε ὁ ἄνθρωπος. — *Le style c'est l'homme.* (Buffon).

Ἐὰν τὸ ὕφος τῶν φιλολογικῶν ἐκφράσεων δηλοῖ τὸν ἄνθρωπον κατὰ τὸν Buffon, πόσον μᾶλλον τὸ ὕφος τὸ ἀληθὲς και πραγματικὸν τῶν φυσιογνωμικῶν ἐκφράσεων, δὲν ἐκδηλοῖ τὸν ἄνθρωπον καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν γραμμὴν τῆς ἠθικῆς και φυσικῆς αὐτοῦ ἐκφράσεως ;

Ἐὰν *le style c'est l'homme*, τὸ ἀληθὲς *style* τοῦ ἀνθρώπου, ἢ φυσιογνωμικὴ αὐτῶν ἔκφρασις, ἢ ἀναδιδομένη ἀφ' ἑνὸς προσώπου διεσκευασμένου και ἐσφραγισμένου μὲ τὴν σφραγίδα τῆς γενικῆς τοῦ ὀργανισμοῦ διασκευῆς και καταστάσεως, ὑπὲρ πᾶν ἄλλο

ὕψος ἐκδηλοῖ καὶ παριστᾶ ἐν μικρῷ τὸν φυσικὸν καὶ διανοητικὸν καὶ ἠθικὸν ἄνθρωπον.

Ἡ φυσιογνωμία εἶναι ὁ ἄνθρωπος. Ἴδού ἡ ἀπλουστάτη ἀλήθεια, ἡ συμπερασινομένη ἐκ τῶν γεγονότων καὶ στηριζομένη ἐπὶ τῆς φύσεως, ἡ συστηματοποιοῦσα τὰς μελέτας τῆς φυσιογνωμίας καὶ ὑψοῦσα ἐπὶ τοῦ βᾶθρου τῆς φύσεως καὶ τῆς ἀληθείας εἰς τὸ σεμνὸν ὕψος τῆς ἀληθοῦς Ἐπιστήμης. Πᾶσα παραλλαγή τῆς φυσιογνωμίας βαθεῖα. δὲν εἶναι εἰμὴ δῆλωσις καὶ συνέχεια ἐσωτερικῆς ἠθικῆς καὶ φυσικῆς παραλλαγῆς ἣν προξενοῦσιν εἰς τὸ ἄτομον τὰ περιγραφέντα αἷτια τῆς κληρονομικότητος, τοῦ κλίματος, τῶν νόσων κλπ. Ὡστε ἐπισκοπῶν τις τὴν φυσιογνωμίαν, ἐπισκοπεῖ καὶ βλέπει τὸν ἐσωτερικὸν φυσικὸν καὶ ἠθικὸν ἄνθρωπον.

Ὁ Lavater, ὅστις δὲν ἐτόλμησε νὰ γράψῃ Φυσιογνωμικὴν, ἀλλὰ Φυσιογνωμικὰ μόνον Ἀποσπάσματα, διὰ προσεκτικῆς παρατηρήσεως ἐσημείωσε τὰ σχήματα, τὰς μορφὰς καὶ τὰ σημεῖα τῆς φυσιογνωμίας, τὰ δηλοῦντα ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν φυσικὴν ἢ ἠθικὴν ιδιότητα.

Τὰ σημεῖα ταῦτα, ἅτινα ἐκτίθενται ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ Διδάκτορος τῆς Φυσιογνωμικῆς ὡς παρατηρήσεις, ἐνταῦθα ὡσαύτως ἐκτίθενται ὅχι ὡς δυνάμενα νὰ κορέσωσι φυσικὸν καὶ δικαιολογημένον ἐνδιαφέρον τοῦ ἀναγνώστου, ποθοῦντος νὰ γνωρίσῃ τί σημαίνει καὶ τί δηλοῖ εἰς τοὺς ἄλλους ἢ φυσιογνωμία του, οὔτε ὡς παρατηρήσεις ἀπλᾶι ἀλλ' ὡς συμπεράσματα σκέψεων, ὡς ἀποτελέσματα νόμων τῆς φύσεως, ὠθούντων τὴν ζωὴν καὶ διαπλασσόντων τὸ σχῆμα ἐντὸς ἀοράτου μήτρας αἰτίων ἐξωτερικῶν καὶ ἐσωτερικῶν, ἅτινα περιεγράψαμεν.

Οὕτω οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν παρεκκλίνομεν τῆς ἐπιστημονικῆς ὁδοῦ, μολονότι πλείστα ἐκ τῶν κατωτέρω γεγονότων δὲν δύνανται ἀκόμη ν' ἀποδειχθῶσιν ἐπιστημονικῶς, διότι ἡ Φυσιολογία δὲν εὑρίσκεται εἰς τὸ εὐχάριστον ἀκόμη τοῦτο σημεῖον.

Δὲν ἀπεδείχθη π. γ. ἐὰν τὸ κυανοῦν χρῶμα τῶν ὀφθαλμῶν εἶνε σημεῖον ἀσθενοῦς γενικῆς καταστάσεως, ἐνῶ τὸ μέλαν καὶ βαθὺ ἐντονωτέρας. Ἐὰν ἀπεδεικνύετο, τότε οὐδὲν ἐπιστημονικώτερον τῆς παρατηρήσεώς τοῦ Lavater, καθ' ἣν οἱ κυανοὶ ὀφθαλμοὶ δηλοῦσιν ἠδὲν χαρακτῆρα, καὶ ἐπιεικέστερον ἐκείνου ὃν ἐκδηλοῦσιν οἱ μέλανες.

Διὰ λεπτομερεστέρων ὁμῶς ἔκθεσιν τῶν γεγονότων, συστηματο-
πριοῦμεν τὰς παρατηρήσεις τοῦ Διδάκτορος Lavater.

ΤΑ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Οἱ ὀφθαλμοὶ

»Κυρίως εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, λέγει ὁ Lavater, μεταφράζονται αἱ ἐσωτερικαὶ συγκινήσεις, οἱ κρύφιοι ἡμῶν παλμοὶ τῶν παθῶν, καὶ τὰ διάφορα συναισθήματα, ἅτινα προκαλεῖ ἐν ἡμῖν ὁ ἔξω κόσμος. Οἱ ὀφθαλμοὶ εἶνε ἡ ἀντανάκλασις τῆς ψυχῆς καὶ τῆς διανοίας¹. Αἱ ἐκφράσεις αὐτῶν εἶνε ἐν εἶδος διχλέκτου τῶν αἰσθήσεων.

Οἱ κυανοὶ ὀφθαλμοί, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, δηλοῦσι χαρακτῆρα ἡδύτερον καὶ ἀνεκτικώτερον ἀπὸ τῶν μελανῶν ἢ βαθέος χρώματος ὀφθαλμῶν, οἵτινες προδίδουσι δύναμιν, πνεῦμα καὶ ἀρρενωπὰ αἰσθήματα.

Οἱ κιτρινωπῶς μελαγχροῖ φαίνονται ἀποκλειστικῶς δι' ἄτομα πρώτης τάξεως ὑπὸ ἔποψιν ὄργανισμοῦ, μεγαλοφουίς καὶ μεγαλείου ἐν γένει.

Οἱ πράσινοι ἀπαντῶσιν εἰς τοὺς χολερικοὺς ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς γενναίους χαρακτῆρας, τοὺς σταθεροὺς καὶ ἀποφασιστικούς.

Διαυγεῖς κυανοὶ ἀνήκουν εἰς τοὺς φλεγματικούς.

Ἄνωτερον βλέφαρον, ἀνοιγόμενον καμαρωτὸν, δηλοῖ ἀγαθὴν φύσιν, μεγάλην λεπτότητα, ἀλλ' ὡσαύτως φύσιν δειλὴν καὶ ἐπικίνδυνον κἄποτε.

Ὄφθαλμοὶ ἀνοικτοί, σχηματίζοντες κατὰ τὴν ρίζα ὀξύ τρίγωνον ἀνήκουν εἰς τοὺς ὀξύνοους, τοὺς δικαίους καὶ τοὺς λεπτοὺς χαρακτῆρας.

(¹) Καθ' ἡμᾶς, εἶνε ἡλεκτρικοὶ λαμπιῆρες προεκβάλλοντες πρὸς τὰ ἔξω τὸ φῶς τοῦ ἐσωτερικοῦ κόσμου, τοῦ ἠθικοῦ καὶ τοῦ φυσικοῦ συγγενῶς.

Οἱ μεγάλοι ὀφθαλμοὶ οἵτινες ἀφήνουσι μέγα καὶ πολὺ λευκὸν μέρος, ἀνήκουν εἰς τοὺς φλεγματικούς καὶ τοὺς αἱματώδεις.

Βλέφαρα τοξοειδῆ σημαίνουν διαθέσεις χολερικές, καλλιτεχνικὸν καὶ λεπτὸν αἰσθημα καλαισθησίας (bon gout). Σπανίως ἀπαντῶνται εἰς τὴν γυναῖκα, ἐλέγχουσι κρίσιν ἀσυνήθη.

Μεγάλοι κυανοὶ ὀφθαλμοὶ (bleu faience) διαφανεῖς, ἐμφαίνουσι φύσιν πλουσίαν, ἐμπαθῆ, ἠδυπαθῆ, περίεργον, ζηλότυπον.

Μικροὶ ὀφθαλμοὶ, μελανοὶ, ζωηροὶ, ἐντὸς πλαισίου ἐξ ὀφρύων μακρῶν καὶ πυκνῶν δηλοῦσι λεπτότητα, πανουργίαν καὶ ἀντίστασιν εἰς τὰ ἐμπόδια.

Ὅφθαλμοὶ οἵτινες ἐν τῇ ἐκφράσει τῆς χαρᾶς καὶ τῶν τρυφερῶν συγκινήσεων σχηματίζουσι πολλὰς μικρὰς πτυχὰς ἢ δὲν σχηματίζουσι καμμίαν, δηλοῦσι πνεῦμα ψυφοδεές καὶ πρεσβυτίζον, ἠθικῶς πάντοτε.

Ἐννοεῖ ἐνταῦθα ὁ διδάκτωρ τὰς πτυχὰς τοῦ δέρματος.

Ὅφθαλμοὶ μὲ πυκνὰ βλέφαρα, πολὺ σχισμένα εἰς τὸ ἄκρον, τοῦς ἐξωτερικοὺς κανθοὺς, καὶ καλύπτουσι σχεδὸν τὴν κόρην, ἀνήκουσιν εἰς αἱματώδεις καὶ διακεκριμένους ἄνδρας.

Ὅφθαλμοὶ ἀνοικτοὶ, διαυγεῖς, εὐκίνητοι, καλυπτόμενοι ὑπὸ βλεφάρων μικρῶν καὶ καλῶς περιγεγραμμένων σημαίνουσιν ὀξύνοϊαν, καλαισθησίαν, ὑπερφάνειαν καὶ φύσιν εὐγενῆ, galante».

Μέτωπον

Τὸ μέτωπον εἶνε οὐσιῶδες μέρος τῆς φυσιογνωμίας, διότι κυρίως ἡ διάνοια ρίπτει ἐπ' αὐτοῦ τὴν σκιάν της, καθότι τὸ μέτωπον περιβάλλει τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ ἐγκεφάλου, τοὺς προσθίους λοβούς, ἐπ' ὧν ἐνεδράζονται κυρίως τὰ συνδετικὰ κέντρα τ. ἔ. τῆς σκέψεως τῆς βουλήσεως, τῆς αἰσθήσεως καὶ τῶν ἀνωτέρων λειτουργιῶν τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ ἐσωτερικὴ ἄρα τῶν προσθίων ἐγκεφαλικῶν λοβῶν διασκευῆ, μορφώνει καὶ τὴν ἐξωτερικὴν τῆς ὀστείνης θήκης. Εἶδομεν δὲ τῶν ἐκφύλων, βλακῶν καὶ ἡλιθίων τὰ στενὰ καὶ ὑπεκφεύγοντα μέτωπα, καθῶς καὶ τῶν μεγαλοφυῶν τὰ εὐρέα, ὑψηλὰ καὶ ὑπερήφανα.

Τὸ μέτωπον ὑπὲρ πᾶν ἄλλο μέρος ἔχει τὸν σταθερὸν καὶ ὀργανικὸν καὶ ὀστέινον χαρακτήρα τοῦ πνεύματος, ὅστις εἰς τὰ λοιπὰ μέρη τῆς φυσιογνωμίας δύναται νὰ εἶναι ὑγρότερος καὶ εὐμεταβλητότερος, ὡς θέλομεν ἶδει.

Φυσιολογικῆ π. γ. ὑπερτροφία τῶν προσθίων λοβῶν ἕνεκα μεγάλης διανοητικῆς ἀναπτύξεως, ὡθεὶ τὸ μέτωπον καὶ τὸ προβάλλει ὡς μήτραν ἀντιθέτως ὑπὸ τοῦ περιεχομένου μορφουμένην καὶ διαπλασσομένην. Πλείονες ὁμως ἐξηγήσεις θέλουσι δοθῆ μετ' ὀλίγον ἐν τῇ ἐπιστημονικῇ συζητήσει καὶ ἐρμηνείᾳ τῶν φυσιογνωμικῶν σημείων. Ἦδη τὸν λόγον ἐπαναδίδομεν εἰς τὸν Διδάκτορα.

»Μέτωπον φέρον μίαν ἢ δύο πτυχὰς καθέτους, δεικνύει χαρακτήρα βέβαιον, συνετὸν καὶ ὠριμότητα ἀρρενωπῆν.—Ἐπίμηκες, εὐρεῖαν διάνοιαν.—Περιορισμένον καὶ βραχὺ δηλοῖ πνεῦμα θετικόν, τυπικόν καὶ δειλόν.—Ἀπεστρογγυλωμένον, γλυκύτητα πνεύματος καὶ χαρακτήρος. Ὅταν δὲν σχηματίζει οὐδέποτε πτυχὰς, κρύπτει πνεῦμα καὶ χαρακτήρα ψυχρὸν, χυδαῖον.—Κάθετοι πτυχαί, δύο τὸν ἀριθμὸν, σημαίνουσιν ἐνεργητικότητα, ὀρίζοντισι δέ, ἀδράνειαν καὶ ἀδιαφορίαν. Αἱ παράλληλοι γραμμαὶ τῶν πτυχῶν, εἶναι σημεῖον φρονήσεως καὶ δικαιοσύνης. Μέτωπον μετὰ πτυχῶν εὐκινήτων, δηλοῖ ἀδυναμίαν χαρακτήρος, μέτωπον δὲ καρφωμένον, βλακείαν».

Ὅφρυες

Αἱ ὄφρυς, εἶναι τὸ μέκος τῆς φυσιογνωμίας τὸ ἀεικινήτοτερον, τὸ ἐκφράζον διὰ τῶν ζωηροτέρων κινήσεων συγχρόνως καὶ ἐκδηλώσεων, ὅλα τὰ βίαια ἐσωτερικὰ πάθη καὶ συναισθήματα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἡδύτερα καὶ τὰ ἡρεμώτερα διανοήματα. Ὁργὴ καὶ μῖσος συσπᾶ τὸ συνοφρύωμα, ἢ χαρὰ, ὁ γέλως τὸ διαστέλλει. Ὅλα τὰ πάθη, ἐκπέμποντα πρὸς τὰ ἔξω τὴν δόνησιν αὐτῶν, συγκινοῦσι καὶ συσπῶσι τὰς ὄφρυς, καὶ ἀπὸ τῶν συσπάσεων αὐτῶν διαχέονται εἰς τὸν ἀέρα.

Ἡμεῖς δεχόμενοι τὰς δονήσεις καὶ θεωροῦντες τὴν εἰκόνα τῶν συσπωμένων ὄφρῶν, συναισθανόμεθα ζωηρότερον αὐτάς. Τὴν δόνησιν ταύτην, οἱ ποιηταί, ἕνεκα τοῦ ποιητικοῦ αὐτῶν νευρωνισμοῦ, ὅστις, ὡς εἶπον εἶναι φύσεως ἀνωτέρας ὑστερίας, συναισθάνονται ζωηρότερον καὶ μεταδίδουσιν ταύτην καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἄψυχα ὄντα.

Τίς Ἕλληνα δὲν ἐνθυμεῖται καὶ δὲν ἀκούει ἀδομένους ἡσυχῶς ἐν τῇ ψυχῇ του τοὺς ἀθάνατους ἐκείνους στίχους, ὧν ἡ δόνησις ἐνέπνευσε τὸν Φειδίαν νὰ τεχνουργήσῃ τὸ περικαλλὲς μεγαλοῦργημα τοῦ Διὸς:

Τίς δὲν ἐνθυμεῖται τὸ τοῦ Ὀμήρου ὑπέροχον :

*Ἢ, καὶ κναρήσιν ἐπ' ὄφρυσι νεῦσε Κρονίων·
Ἀμβρόσιαι δ' ἄρα γαῖται ἐπερρώσαντο ἀνακτος
Κρατὸς ἀπ' ἀθανάτοιο· μέγαν δ' ἐλέλιξεν Ὀλυμπον !*

Ἡ δόνησις τῶν σκέψεων τοῦ Κρονίωνος ἐξερχομένη συνέσπασε τὰς ὄφρυς, ἐκυμάτισε τοὺς ἀθάνατους πλοκάμους καὶ διαχυθεῖσα εἰς τὸν Ὀλυμπον ὅλον, συνεκλόνησεν αὐτὸν καὶ διέσεισεν.

Ὁ Ὀλυμπος συναισθάνεται τὴν δόνησιν τῶν σκέψεων καθὼς εἰς βράχοι καὶ τὰ δένδρα τὴν δόνησιν τῆς μουσικῆς τοῦ Ὀρφέως. Μόνον ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ παραστῇ ἀναισθητότερος αὐτῶν μὴ συγκινονοούμενος ὑπὸ τῆς ὑγιοῦς μουσικῆς, καὶ μὴ νοῶν τὰ συναισθηματά καὶ τῶν σκέψεων, ὧν ἡ δόνησις ἐκπέμπεται ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας.

Ἐπανέλθωμεν εἰς τὰς κινήσεις τῶν ὄφρῶν καὶ εἰς τὰς περὶ αὐτῶν παρατηρήσεις τοῦ Lavater.

«Αἱ ὄφρυες, λέγει, εἶνε ἡ σκιά ἐν τῇ εἰκόνι, προβάλλουσα τὰ χρώματα καὶ τὰ σχήματα.

Ἐὰν ἀπέχῃσι τῶν ὀφθαλμῶν καὶ διευθύνωνται πρὸς τὰ ἄνω, δηλοῦσι σκληρότητα χαρακτῆρος, ὅταν πρὸς τὰ κάτω φυσικὸν πόνον, ὅταν δ' εὐρίσκωνται εἰς τὸ μέσον, εὐχάριστον κατάστασιν.

Ὅταν ἁρμονικῶς διαγράφωνται σημαίνουσιν ἀγαθότητα πνεύματος καὶ ἀπλότητα. Ὅριζόντιοι, ἐνεργητικότητα, σκληραὶ δὲ καὶ ἄτακτοι πνεῦμα ζωηρὸν, ἄκαμπτον, ἐξυθῦμον ἀλλὰ καὶ δίκαιον.

Ὅταν εὐρίσκωνται πλησίον τῶν ὀφθαλμῶν δηλοῦσι χαρακτῆρα σοβαρὸν, βαθύν, στερεόν. Ὅταν μακρὰν, τὰ ἐναντία τούτων.

Βεβαίως ταῦτα δὲν εἶνε προσητεῖαι ἢ τι ἄλλο παρόμοιον· σχετίζονται μὲ τὸν ἠθικὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀτόμου, ὅστις ἐκφραζόμενος οὕτως ἢ ἄλλως χαράσσει τὸν τύπον αὐτοῦ ἐπὶ τῶν φυσιογνωμικῶν ὀργάνων, ἐφ' ὧν καὶ δι' ὧν ἐκδηλοῦται.

Περὶ αὐτῶν ὁμοίως θέλει γείνει ἴδιος λόγος μετ' ὀλίγον.

σίαις, ἐν τῇ περιγραφῇ τῆς φυσιογνωμίας ἐκάστης νόσου.

Τὴν πλειονοψηφίαν τῶν φυσιογνωμιῶν τοῦ μέλλοντος, θ' ἀποτελοῦσιν αἱ ἔκφυλοι, αἱ νευροπαθεῖς καὶ ἀναιμικαὶ φυσιογνωμίαι. Μετ' αὐτάς θά ἔρχονται αἱ φυσιογνωμίαι τῶν ὀργανικωτέρων τοῦ νευρικοῦ συστήματος νόσων, καὶ μετὰ ταῦτα αἱ τῶν λοιπῶν παθήσεων. Αἱ φυσιογνωμίαι αὗται θ' ἀπαντῶνται εἰς τὰς μεγαλουπόλεις. Μεταξύ ὁμως αὐτῶν θέλει τις ἶδει καὶ ὑγιεῖς φυσιογνωμίας· αὗται θ' ἀνήκουν εἰς τὸ ρεῦμα ἐκεῖνο τῆς ἀγροτικῆς ζωῆς, ἧτις θά ὀρμήσει εἰς τὰς μεγαλουπόλεις διὰ νὰ πληρώσῃ τὸ κενόν, ὅπερ ἀρῆνουςιν ἐκλείπουσαι καὶ ἀφανιζόμεναι αἱ φυσιογνωμίαι τῶν ἐκφύλων καὶ τῶν νευροπαθῶν.

Αἱ περιγραφεῖσαι ἔκφυλοι, νευρασθενικαί, ὑστερικά καὶ ἀναιμικαὶ φυσιογνωμίαι, εἶναι αἱ φυσιογνωμίαι τοῦ μέλλοντος. Τοῦτο δὲν εἶναι οἰνοσκοπεῖα ἢ προφητεῖα Ἡσαίου, ἀλλ' εἶναι πρόγνωσις τῆς ἐπιστήμης ἀσφαλῆς καὶ βεβαία, εἶναι συμπέρασμα τῆς Φυσιογνωμικῆς καὶ Ἰατρικῆς, μαθηματικῆς ἀκριβείας καὶ λογικῆς ἀνάγκης.

Ἄρα αἱ φυσιογνωμίαι τοῦ δευτέρου μέρους τῆς παρούσης συγγραφῆς, εἶναι αἱ φυσιογνωμίαι τοῦ μέλλοντος. Εἶναι τοῦτο ἀληθές· Δυστυχῶς εἶναι· ἀλλὰ δὲν ἔπεται ἐκ τούτου ὅτι δὲν δύναται νὰ διαψευσθῇ. Καὶ πρῶτον ρεῦμα γεγονότων ἀνατρεπόντων τὴν πρόγνωσιν ταύτην, εἶναι τὸ ρεῦμα τῆς ζωῆς τῆς ἀνθρωπότητος, ἧτις δὲν ζῆ ὀλη εἰς τὰς μεγαλουπόλεις. Τὸ ρεῦμα τοῦτο, εἶναι ἀληθές, εἰσορμῶν εἰς τὰς πόλεις καὶ καταλαμβάνον τὸν χῶρον ὃν ἀρῆκον κενόν αἱ ἐξαντληθεῖσαι φυσιογνωμίαι τῶν ἐκφύλων, ὡσάυτως διὰ τῶν κοπώσεων καὶ ἐξαντλήσεων τῆς νευρικῆς ζωῆς τῶν καταχρήσεων καὶ τῶν συγκλονισμῶν, ὡσάυτως ἐκφυλίζεται καὶ ἐκλείπει. Δὲν ἐξέλιπεν ὁμως ἡ ζωὴ τῆς ἀνθρωπότητος, ἧτις στηρίζεται ἀκόμη υἱκῶς ἐπὶ τῶν κόλπων τῆς φύσεως, τῆς ἀναπαραγωγούσης αἰθίδως. Νέον ρεῦμα ζωῆς θ' ἀναπαράγεται ἀντικαθιστῶν τὸ ἐκλείπον. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν διαψεύδει τὴν πρόγνωσιν, διότι ἡ Ἐπιστήμη δὲν ἐξέφερε τελειωτικὴν διὰ τὴν φυσιογνωμίαν τῆς ἀνθρωπότητος δυσμενῆ πρόγνωσιν. Ἀπεφάνθη ἀπαισίως διὰ τὴν παροῦσαν γενεάν καὶ δι' ἐκείνην ἣν θέλει γεννήσει, καὶ τὸ πολὺ, διὰ τὴν τρίτην γενεάν—ἐὰν ἐννοεῖται κατορθώσῃ καὶ τὴν παραγάγῃ, διότι συνήθως ἡ φύσις, ἡ πάντοτε φιλόστοργος, μὴ θέλουσα τὴν ὑπαρξίν τόσων διεστραμμένων μορφῶν καὶ φυσιογνωμιῶν, τῶν ἐκφύλων καὶ τῶν νευροπαθῶν τέκνων τῆς,

